

การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าในประเทศไทย กับแนวคิดภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์

การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าในประเทศไทย และแนวคิดภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์

- จัดทำโดย กองจัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม
สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
60/1 ซอยพิบูลวัฒนา 7 ถนนพระราม 6
แขวงพญาไท เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400
โทรศัพท์ 02-265-6500 โทรสาร 02-265-6511

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
31 ถนนหน้าพระลาน แขวงพระบรมมหาราชวัง
เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200
โทรศัพท์ 02-433-9970 โทรสาร 02-433-9971
- เรียบเรียง
- กองบรรณาธิการ กุลพัชร เสนิงค์ ณ อยุธยา - กิตติคุณ จันทรแย้ม - ปัทม วงศ์ประดิษฐ์
ปาริฉัตร พรหมสวัสดิ์ - ลัดดา อนงค์ไชย - อภิสิทธิ์ ทองใบ - สิริชัย ร้อยเที่ยง
ปณิสรา ละอ - พิมพ์สุภัค ดิงมหาอินทร์
- ออกแบบปกและรูปเล่ม กุลพัชร เสนิงค์ ณ อยุธยา - เกรียงไกร เกิดศิริ
- กราฟิก กุลพัชร เสนิงค์ ณ อยุธยา - ธนิศ หมั่นคำวัง
- ภาพถ่าย อิศรชัย บุรณะอรธจน์ - กุลพัชร เสนิงค์ ณ อยุธยา
- ภาพถ่ายมุมสูง อิศรชัย บุรณะอรธจน์
- จำนวนพิมพ์ 300 เล่ม
- พิมพ์ที่ อี.ที.พับลิชชิง ซ.ลาดพร้าว 101 แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240
- พิมพ์ครั้งแรก กันยายน พ.ศ.2562

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

31 เมืองเก่าในประเทศไทย. 2562

1. เมืองเก่า

2. Old Town

ISBN XXX-XXX-XXX-XXX-X

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ที่ปรึกษา

1. ดร.รวิวรรณ ภูริเดช	เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผน
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. นายพุดพิงศ์ สุรพฤกษ์	รองเลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผน
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
3. นางสาวกุลยา ปันทะจักร์	รักษาการแทนผู้อำนวยการกองจัดการสิ่งแวดล้อม
ธรรมชาติและศิลปกรรม

คณะกรรมการกำกับโครงการ

1. นางสาวกุลยา ปันทะจักร์	นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการพิเศษ
2. นางสาวกนกกาญจน์ โกติ	นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการพิเศษ
3. นางสาวสิริวรรณ สุโธพา	นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการพิเศษ
4. นางสาวน้ำทิพย์ ศรีวงษ์นาย	นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการ
5. นางสาวอรชุลี วิเชียร	นักวิชาการสิ่งแวดล้อมปฏิบัติการ

ภาพมุมสูงเมืองเก่าสงขลา มีเนื้อที่ 4.335 ตารางกิโลเมตร ได้รับการประกาศเขตพื้นที่เมืองเก่าเมื่อวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2553 จากภาพจะเห็นได้ว่าเมืองเก่าสงขลามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับทะเลสาบสงขลา ในฐานะเป็นแหล่งก่อกำเนิดเมือง และหล่อเลี้ยงเมืองในด้านต่างๆ นับตั้งแต่เมื่อแรกสร้างบ้านแปงเมืองตราบจนกระทั่งปัจจุบัน

คำนำ

“เมืองเก่า” คือ เมืองหรือบริเวณของเมืองที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะแห่งสืบต่อมาแต่กาลก่อน และประกอบด้วยคุณค่าซึ่งแสดงออกถึงเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนคุณค่าที่แสดงออกผ่านการวางผัง การก่อสร้างสถาปัตยกรรมตลอดจนศิลปกรรมเกี่ยวเนื่อง ซึ่งเอกลักษณ์ดังกล่าวยังแสดงออกถึงพัฒนาการทางประวัติศาสตร์สังคมวัฒนธรรมในช่วงเวลาที่เมืองเก่าแห่งนั้นก่อร่างและมีพัฒนาการขึ้นมา และยังคงมีพลวัตอยู่ในสังคมปัจจุบัน

ด้วยคุณค่าอันโดดเด่นที่กล่าวมาข้างต้น เมืองเก่ายังทำหน้าที่เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สร้างความภาคภูมิใจแก่คนในชุมชนที่อยู่อาศัยในเมืองเก่า และคนทั้งชาติ นอกจากนี้ เมืองเก่าก็ยังเป็นต้นทุนอันสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้คน ตลอดจนการพัฒนาสังคมตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals | SDGs) ตามแนวทางสากล

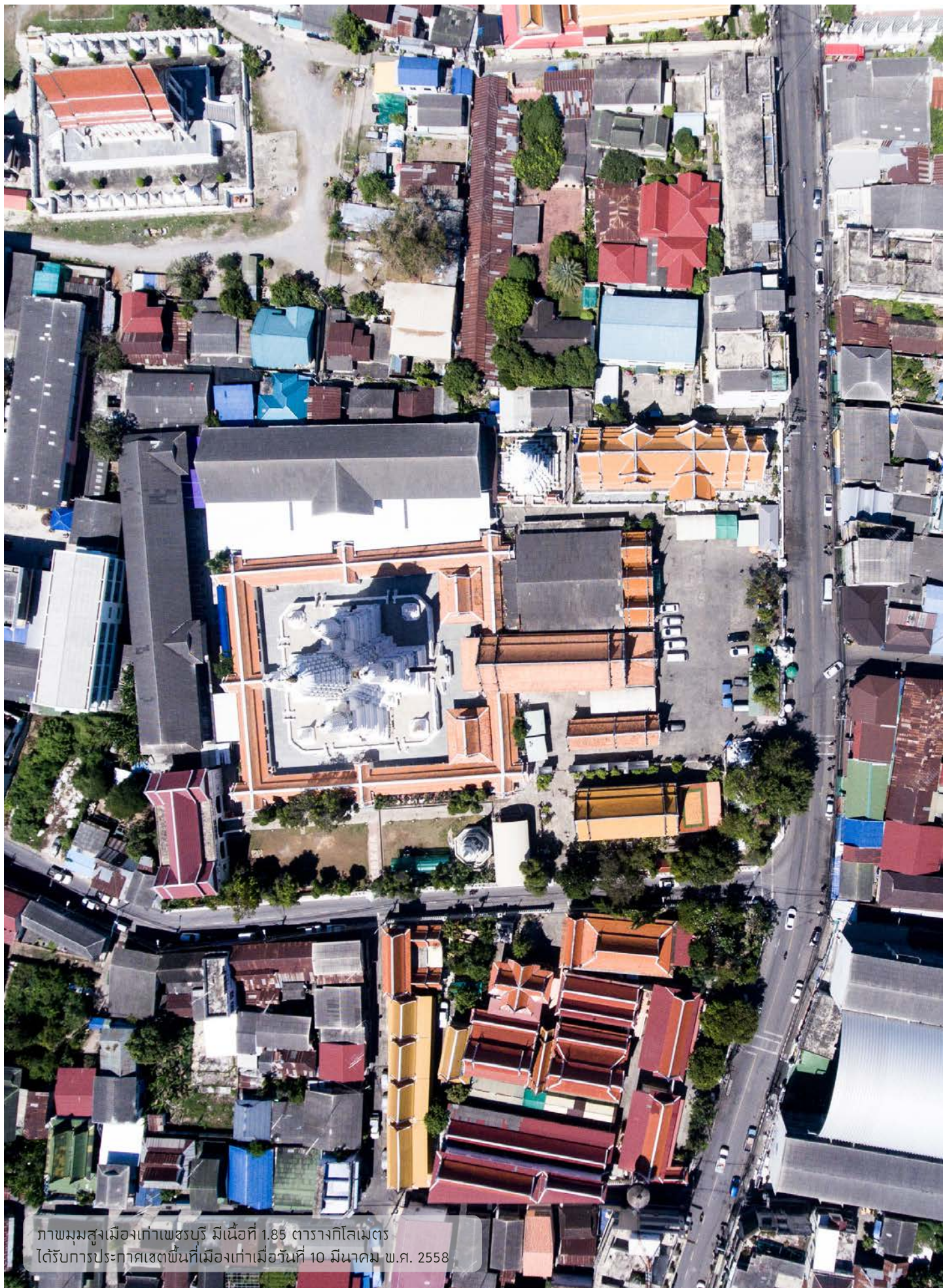
ด้วยความสำคัญดังกล่าวมาข้างต้น รัฐบาลจึงให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าโดยกำหนดนโยบายการดำเนินงานเป็นพิเศษเฉพาะพื้นที่เป็นระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า พ.ศ. 2546 ให้คณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่ามีอำนาจหน้าที่ในการวางนโยบายกำหนดพื้นที่และจัดทำแผนแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี โดยสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ และเพื่อให้การบริหารจัดการเมืองเก่ามีการขับเคลื่อนและดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม ก้าวทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงและสิ่งคุกคามในพื้นที่เมืองเก่า เพื่อธำรงรักษาคุณค่าให้เมืองเก่าเป็นแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดความเจริญรุ่งเรืองทางด้านศิลปวัฒนธรรมของชาติตลอดไป ซึ่งในปัจจุบันได้มีการประกาศเป็นเมืองเก่าแล้วทั้งสิ้น 31 เมือง

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเล็งเห็นความสำคัญในการเผยแพร่องค์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเมืองเก่า และแนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าแก่คณะอนุกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่ารายเมือง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่เมืองเก่า ตลอดจนผู้ที่สนใจทั่วไป โดยมอบหมายให้คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ดำเนินโครงการ “โครงการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า: เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและกระบวนการเรียนรู้การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า” และได้จัดทำหนังสือ “การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าในประเทศไทย และแนวคิดภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์”

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเกิดประโยชน์แก่ทุกภาคส่วนในการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าไปสู่ความยั่งยืนต่อไป

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ภาพมุมสูงเมืองเก่าเพชรบุรี มีเนื้อที่ 1.85 ตารางกิโลเมตร
ได้รับการประกาศเขตพื้นที่เมืองเก่าเมื่อวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2558

กล่าวนำ

“เมืองเก่า” เป็นต้นทุนสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้คนในบริบทสังคมร่วมสมัย จนเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในระดับสากล ทั้งนี้ เมืองเก่านั้นก่อร่างสร้างตัวขึ้นมาจากบริบทประวัติศาสตร์ อันเก่าแก่แต่ต้องยังทำหน้าที่รับใช้โลกร่วมสมัยในปัจจุบัน การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าให้อารังรักษาคุณค่าเอาไว้ในขณะเดียวกันต้องตอบสนองต่อความต้องการอันหลากหลายที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมทางสังคม วัฒนธรรม การเมือง และเศรษฐกิจ ในขณะที่สภาพทางกายภาพของเมืองเก่า ไม่ได้ถูกออกแบบให้รับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันอันเกิดขึ้นมาจากปัจจัยคุกคามในรูปแบบต่างๆ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งยวดที่หน่วยงานทั้งระดับ นานาชาติ และระดับชาติ ได้บรรจุไว้ในวาระเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการ

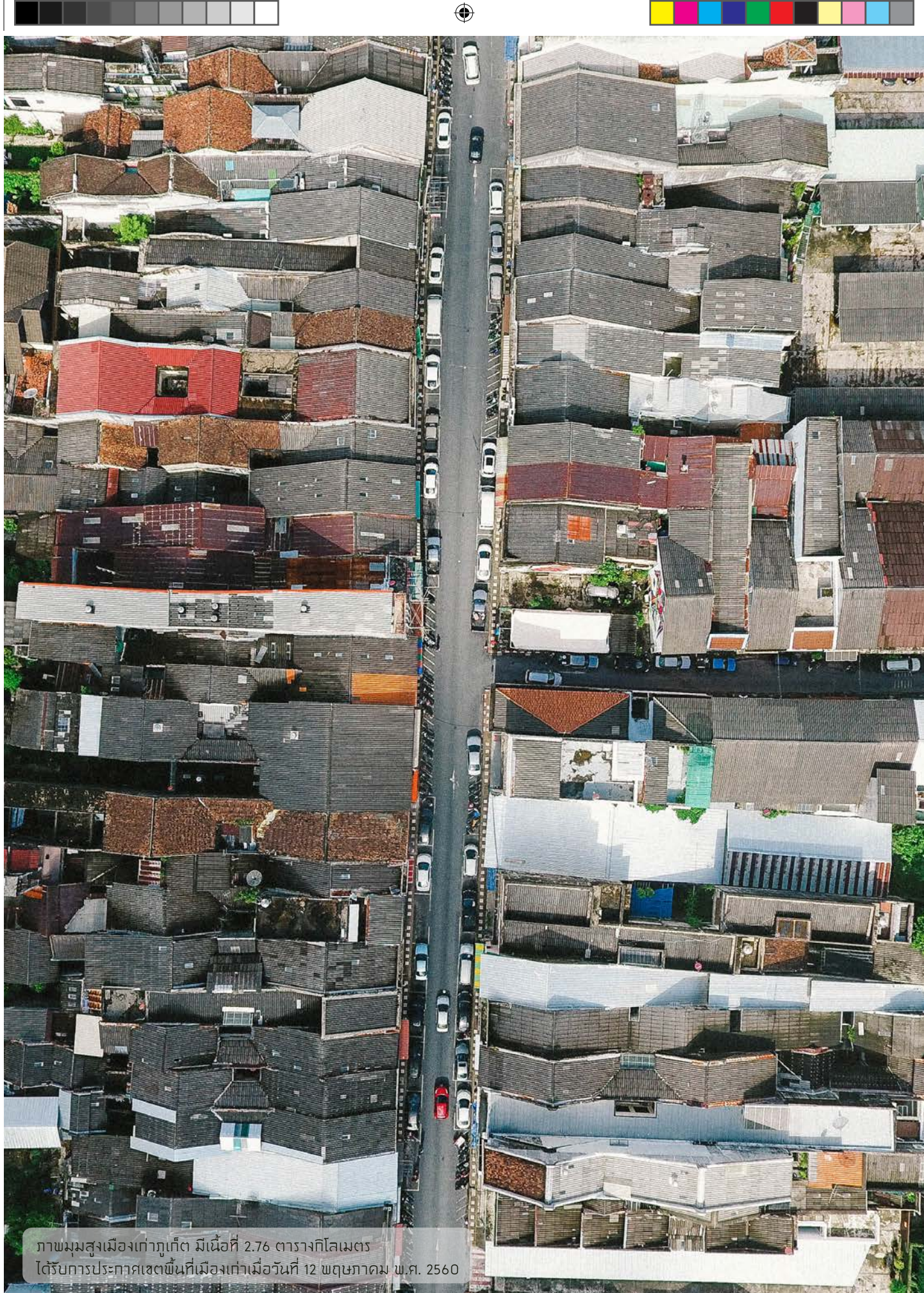
ด้วยความจำเป็นเร่งด่วนดังกล่าว สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงร่วมกับคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรจึงได้ขับเคลื่อนโครงการสร้างความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าในประเทศไทยที่ได้รับการประกาศเป็นเมืองเก่าแล้วทั้ง 31 เมือง ซึ่งกระจายตัวอยู่ในทุกภาคของไทย และเมืองที่ทรงคุณค่าที่รอรับการศึกษาศึกษาและการประกาศเป็นเมืองเก่าในอนาคต โดยการศึกษาวิจัยและการเรียบเรียงหนังสือเพื่อเผยแพร่ที่ได้ประยุกต์กรอบแนวความคิดในระดับสากลเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า ภายใต้แนวความคิด “ภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์ (Historic Urban Landscape)” ซึ่งเป็นข้อเสนอแนะขององค์การศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ-ยูเนสโก (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization – UNESCO) ซึ่งให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการเมืองเก่าให้สามารถรับใช้ปัจจุบันได้อย่างเต็มภาคภูมิ ทว่าการใช้สอยในบริบทสังคมร่วมสมัยจะต้องไม่ทำลายคุณค่าด้านต่างๆ ของเมืองเก่า และเป็นกรอบแนวทาง ที่ก้าวข้ามการมองเมืองเก่าที่เห็นความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อมทางกายภาพเพียงอย่างเดียวตามกรอบทัศน์ดั้งเดิม มาสู่การเมืองเก่าอย่างทำความเข้าใจพลวัตและบริบทแวดล้อมเพื่อทำความเข้าใจ และนำไปสู่วิธีการบริหารจัดการที่ให้ความสำคัญกับการสร้างเครื่องมือเฉพาะตัวของแต่ละเมืองเก่า ภายใต้เครื่องมือ 4 กลุ่ม คือ (1) เครื่องมือการวางแผน และองค์ความรู้ (Planning and Knowledge Tools) (2) เครื่องมือการผสมผสานกำลังกับชุมชนท้องถิ่น (Community Engagement Tools) (3) ระบบกฎเกณฑ์ (Regularity System) และ (4) เครื่องมือด้านการเงิน (Financial Tools) เพื่อทำให้เกิดกระบวนการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าที่สอดคล้องกับบริบทสังคมร่วมสมัยได้อย่างแท้จริง

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ภราเดช พยัฆวิเชียร, ศาสตราจารย์ ดร.ศิริวรรณ ศิลพัชรนันท์, รองศาสตราจารย์ ดร. ยงธนิศวรร ฟิล์มเสถียร, รองศาสตราจารย์โรจน์ คุณเอนก, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิลาวัณย์ ภมรสุวรรณ, อาจารย์ อิศรา กันแดง, อาจารย์ ดร.จเร สุวรรณชาติ ที่กรุณาให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ในการดำเนินโครงการวิจัยนี้ รวมทั้งคณะกรรมการกำกับโครงการฯ จากสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คำแนะนำและข้อมูลต่างๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับโครงการวิจัย และการเรียบเรียงหนังสือนี้

สุดท้ายหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นเครื่องมือที่ช่วยทำความเข้าใจคุณค่าของเมืองเก่าบนฐานของพลวัต เพื่อออกแบบเครื่องมือการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าแต่ละเมืองได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ และให้ความสำคัญต่อกระบวนการมีส่วนร่วม โดยมีเป้าหมายให้เมืองเก่าเป็นต้นทุนในมิติต่างๆ สำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้คนและสังคม ทว่าอารังรักษาคุณค่าของเมืองเก่าไว้ได้ไม่เสื่อมคลาย

ผู้วิจัยและเรียบเรียง

ภาพมุมสูงเมืองเก่าภูเก็ต มีเนื้อที่ 2.76 ตารางกิโลเมตร
ได้รับการประกาศเขตพื้นที่เมืองเก่าเมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม พ.ศ. 2560

เมืองเก่า ในประเทศไทย

ภาพมุมสูงเมืองเก่ายะลา มีเนื้อที่ 1.10 ตารางกิโลเมตร
ได้รับการประกาศเขตพื้นที่เมืองเก่าเมื่อวันที่ 18 สิงหาคม พ.ศ. 2561

เมืองเก่าในประเทศไทย

“เมืองเก่า” คือ สภาพทางกายภาพที่เป็นผลจากการดำเนินไปในวิถีวัฒนธรรมมนุษย์ เริ่มตั้งแต่การคิดสรรหาที่ตั้งที่เหมาะสมกับวิถีชีวิต เช่น ทำเลที่ตั้งที่มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะสมแก่การทำการเกษตร ทำเลที่ตั้งที่สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่ถูกให้ความหมายในแง่ของการเป็นที่ตั้งอันศักดิ์สิทธิ์และเป็นมงคลต่อการสร้างบ้านแปงเมือง ทำเลที่ตั้งที่อยู่บนเส้นทางของการคมนาคมเชื่อมต่อกับพื้นที่อื่นๆ หรือทำเลที่ตั้งที่สามารถสร้างความมั่งคั่งจากการค้าพาณิชย์ เป็นต้น เมื่อคัดสรรชัยภูมิอันเหมาะสมแล้ว บรรพชนในอดีตจึงเริ่มลงหลักปักฐานสร้างชุมชนและขยายตัวต่อเนื่อง จนเป็นเมืองที่ซับซ้อนมากขึ้นทำให้จากความหลากหลายของประเภทกิจกรรมที่มีการเคลื่อนไหวภายในเมือง ทว่าหากเมื่อกาลเวลาผ่านไปจนทำเลที่ตั้งดังกล่าวนั้นไม่อาจตอบโจทย์กับความต้องการของวิถีชีวิตของพลเมืองที่มีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างมีพลวัต ตลอดจนทำเลที่ตั้งดังกล่าวอาจมีปัญหาที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิต หรือเกิดอุปสรรคภัย หรืออาจเกิดภัยพิบัติที่ไม่อาจแก้ปัญหาได้และต้องโยกย้ายเมืองไป เพราะฉะนั้นจึงมีเมืองเก่าหลายเมืองที่ถูกทิ้งกลายเป็นเมืองร้างและมีลักษณะเป็น “เมืองโบราณ”

อย่างไรก็ตาม ยังมีเมืองที่มีอายุเก่าแก่อีกเป็นจำนวนมากที่นับตั้งแต่เมื่อแรกสร้างบ้านแปงเมืองมาตั้งแต่ครั้งอดีตกาล แต่ยังคงดำรงบทบาทและมีพลวัตตราบมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ซึ่งถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ประกอบสร้างขึ้นมาในอดีตและมีพัฒนาการสืบทอดต่อเนื่องอย่างไม่ขาดสายและยังคงดำรงบทบาทอยู่ในสังคมปัจจุบัน ในที่นี้ เรียกเมืองในลักษณะดังกล่าว ว่าเป็น “เมืองเก่า” หรือ “เมืองเก่าที่มีพลวัต” ซึ่งมีนิยามตรงตามวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับการที่คณะรัฐมนตรีได้ประกาศเขตเมืองเก่า ซึ่งเมืองเก่าที่มีพลวัตเป็นคุณลักษณะของเมืองที่หนังสือเล่มนี้ต้องการจะสื่อความถึง

ด้วยผ่านกาลเวลาอย่างยาวนานและเมืองกลุ่มนี้ยังมีพลวัตมาตลอดหน้าประวัติศาสตร์ มีจุดรุ่งโรจน์ มีจุดเสื่อมถอย มีการวางแผนทางกายภาพ มีการแก้ปัญหา ทว่าเมืองเหล่านี้ก็ยังมีพลวัตมาตราบจนกระทั่งปัจจุบัน เมืองเก่าเหล่านี้จึงเป็นแหล่งรวบรวมคุณค่าทางวัฒนธรรมทั้งที่เป็นมรดกทางกายภาพ และมรดกวัฒนธรรมไร้รูป หรือที่เป็นนามธรรม ซึ่งล้วนแต่ประกอบสร้างขึ้นเป็นต้นทุนสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืนบนฐานทรัพยากรในท้องถิ่นของตน

จากความสำคัญของ “เมืองเก่า” ดังที่ได้กล่าวแสดงมานั้น ทำให้รัฐบาลจึงมีการกำหนดนโยบายการดำเนินงานเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนา โดยทำการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า พ.ศ. 2546 ให้คณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า มีอำนาจหน้าที่ในการวางแผนนโยบาย ตลอดจนกำหนดขอบเขตพื้นที่ และจัดทำแผนแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี เพื่อให้เมืองเก่าเหล่านั้นทำหน้าที่เป็นแหล่งข้อมูลให้มรดกทางวัฒนธรรมอันเป็นองค์ประกอบของเมืองนั้นดำรงอยู่และสืบทอดความเจริญรุ่งเรืองทางด้านศิลปวัฒนธรรมของชาติตลอดไป

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วย การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า

สืบเนื่องจากคุณค่าและความหมายของเมืองเก่า รัฐบาลจึงตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างกลไกขับเคลื่อนให้เกิดการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าให้ธำรงคุณค่าสืบต่อไป จึงออก “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า” เพื่อกำหนดนโยบาย แผนงาน มาตรการ และแนวทางเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้ภาคเอกชน และประชาชน ได้มีส่วนร่วมเพื่อธำรงรักษาคุณค่าของเมืองเก่าสืบไป

ทั้งนี้ ตามระเบียบฯ ได้กำหนดให้คณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า มีองค์ประกอบ คือ รองนายกรัฐมนตรี ซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายให้กำกับการบริหารราชการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นประธานกรรมการ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ปลัดกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เลขาธิการพระราชวัง ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพย์สินพระมหากษัตริย์ ผู้อำนวยการสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร อธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น อธิบดีกรมธนารักษ์ อธิบดีกรมศิลปากร ผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย นายกสมาคมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม นายกสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ และผู้ทรงคุณวุฒิ ไม่เกินเจ็ดคน¹ ในที่นี้ จะเห็นว่คณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า ประกอบด้วยผู้มีอำนาจหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเมืองเก่าโดยตรง เพื่อบำบัดการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานต่างๆ ขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีผลสัมฤทธิ์ตามเป้าประสงค์ของระเบียบฯ ต่อไป

ทั้งนี้ ระเบียบฯ ได้กำหนดคณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) วางนโยบาย กำหนดพื้นที่ และจัดทำแผนแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี
- (2) จัดทำแนวทาง แผนปฏิบัติการและมาตรการต่างๆ เพื่อดำเนินการในพื้นที่รับผิดชอบ
- (3) ให้คำปรึกษาและความเห็นโครงการของรัฐในพื้นที่รับผิดชอบ
- (4) สนับสนุนการจัดสรรงบประมาณให้แก่หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบ เพื่อดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า

¹ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2546). “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า พ.ศ. 2546” ใน ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 120 ตอนพิเศษ 37 ง. 26 มีนาคม 2546. หน้า 9-10.

(5) ออกระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ และพัฒนารุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมาย โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี

(6) สนับสนุน และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน และภาคเอกชนได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนารุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า

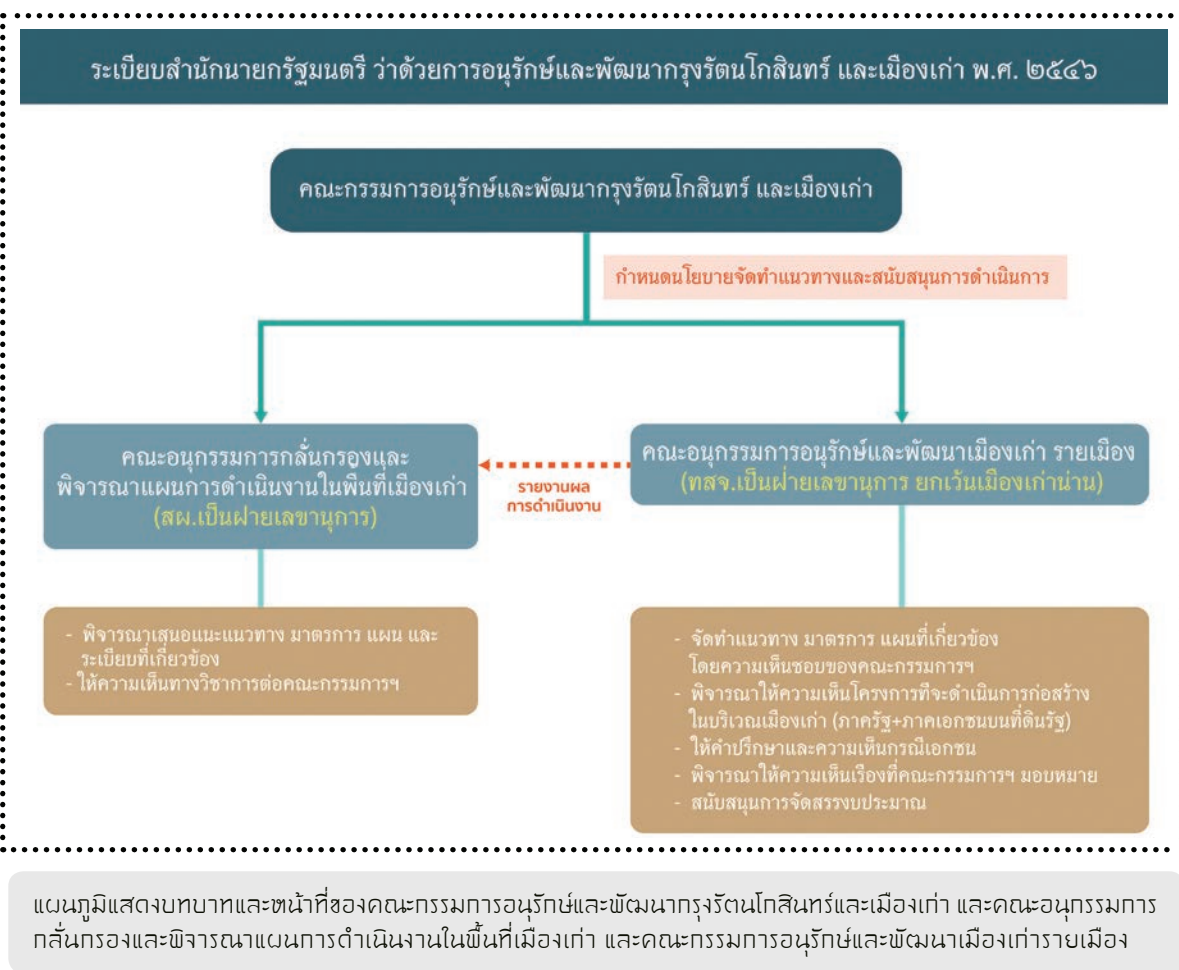
(7) ประสานงาน ติดตาม ตรวจสอบและกำกับดูแลให้การดำเนินงาน เป็นไปตามแนวทางโครงการ และแผนงานที่ได้จัดทำไว้

(8) เชิญผู้แทนหน่วยงานราชการและภาคเอกชน หรือนุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง มาให้คำชี้แจงและข้อมูล

(9) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ หรือคณะทำงานตามความจำเป็นและเหมาะสม เพื่อทำการแทนคณะกรรมการในเรื่องที่ได้รับมอบหมาย

(10) รายงานผลการดำเนินงานให้คณะรัฐมนตรีทราบตามที่เหมาะสม

(11) ดำเนินการอื่นใดที่จำเป็นตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะรัฐมนตรี เพื่อให้การอนุรักษ์และพัฒนารุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่าประสบความสำเร็จ

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกับเมืองเก่า

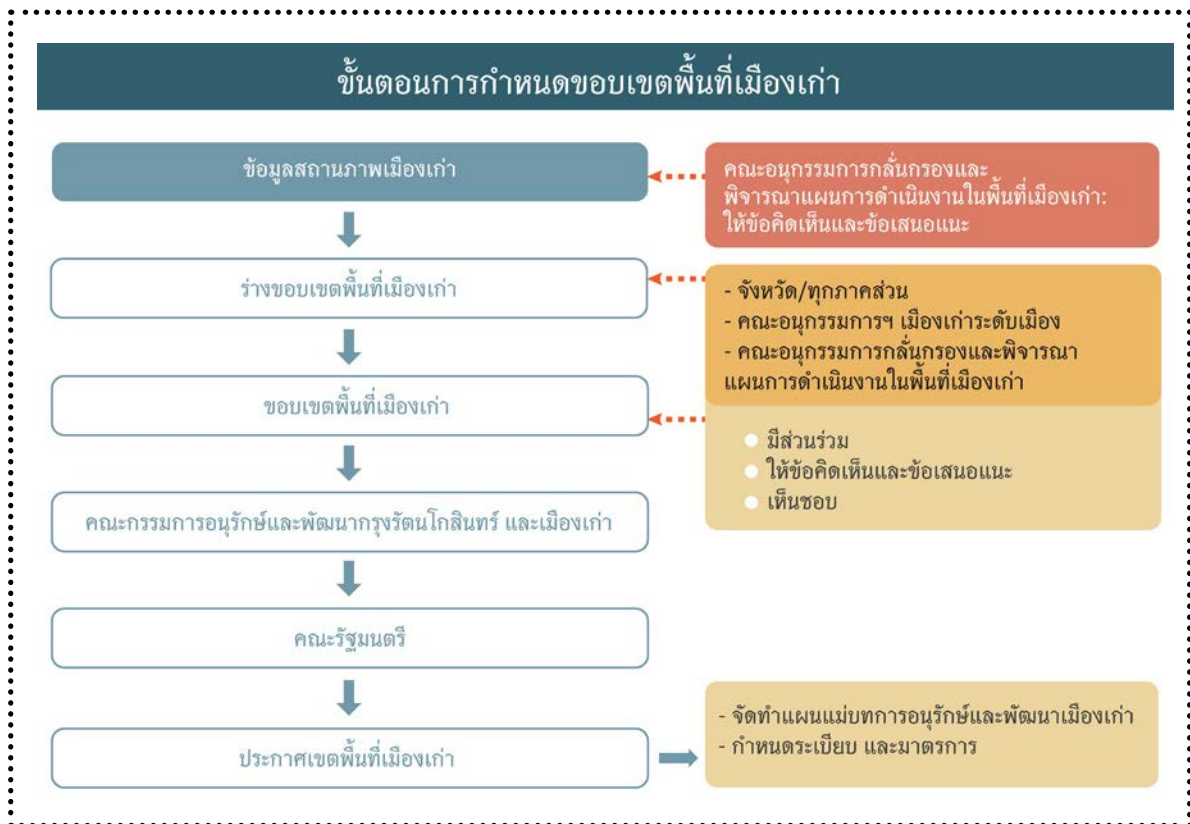
สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการเพื่อให้การบริหารจัดการเมืองเก่ามีการขับเคลื่อนและดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม และทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และสิ่งคุกคามต่างๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่เมืองเก่า

ทั้งนี้ การกำหนดขอบเขตพื้นที่เมืองเก่าที่มีการดำเนินงานหลายขั้นตอน ลำดับแรก คือ การศึกษาเพื่อให้ทราบถึง “สถานภาพของเมืองเก่า” ซึ่งหมายถึงการศึกษาเพื่อให้ทราบถึงสภาพข้อเท็จจริงของพื้นที่เมืองเก่าว่าอยู่ในสถานการณ์อย่างไร องค์ประกอบของเมืองเก่ามีอะไรบ้าง มีสถานการณ์การอนุรักษ์และการถูกคุกคามเป็นอย่างไร ผู้มีอำนาจหน้าที่หรือสิทธิในการครอบครองดูแลเป็นอย่างไร เป็นต้น ทั้งนี้ กระบวนการศึกษาข้อมูลต่างๆ นั้นต้องมีหลักฐานอ้างอิง มีการค้นคว้าจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ หลักฐานทางโบราณคดี มรดกทางสถาปัตยกรรม ตลอดจนมรดกวัฒนธรรมทางประเภทต่างๆ ทั้งที่เป็นกายภาพเป็นประจักษ์ และมรดกวัฒนธรรมจับต้องไม่ได้ ซึ่งล้วนประกอบสร้างขึ้นเป็นคุณลักษณะเฉพาะตัวของเมืองเก่าแต่ละเมือง ทั้งนี้ ข้อมูลต่างๆ ได้นั้นจะนำเสนอผ่านคณะกรรมการกลั่นกรองและพิจารณาแผนการดำเนินงานในพื้นที่เมืองเก่าให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการกำหนดขอบเขตต่อไป

เมื่อมีข้อมูลแวดล้อมต่างๆ ข้างต้นถูกจัดเก็บและวิเคราะห์อย่างครบถ้วนสมบูรณ์จะนำไปสู่การกำหนด “ร่างขอบเขตพื้นที่เมืองเก่า” ซึ่งในขั้นตอนนี้จะให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานราชการในจังหวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ร่างขอบเขตเมืองเก่า ตลอดจนต้องดำเนินการภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมรับรู้ และร่วมในการตัดสินใจของประชาชน ผู้มีส่วนได้-เสียที่เกี่ยวข้อง ภาคประชาสังคม ภาคเอกชนและธุรกิจท้องถิ่น จากนั้นนำผลการประชุมระดมความคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่างๆ ประมวลและเสนอต่อ “คณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าระดับเมือง” และ “คณะกรรมการกลั่นกรองและพิจารณาแผนการดำเนินงานในพื้นที่เมืองเก่า” พิจารณาและให้ความเห็นชอบ จากนั้นจึงนำร่างขอบเขตพื้นที่เมืองเก่าที่ผ่านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจจากภาคส่วนต่างๆ ของท้องถิ่น และเสนอให้คณะกรรมการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ และเห็นชอบแล้วเสนอต่อยัง “คณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า” เพื่อดำเนินการเสนอต่อ “คณะรัฐมนตรี” เพื่อดำเนินการ “ประกาศเขตพื้นที่เมืองเก่า” ต่อไป

ทั้งนี้ คณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่ารายเมืองนั้นมีหน้าที่ขับเคลื่อนการดำเนินการ ตลอดจนการวางแผนการบริหารจัดการต่างๆ ในเขตพื้นที่เมืองเก่าตามที่ประกาศนั้น โดยดำเนินการจัดทำแผนและผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า ซึ่งในกระบวนการศึกษาวิจัยนั้นต้องให้ความสำคัญต่อการศึกษาข้อมูลและบริบทแวดล้อมของเมืองเก่าอย่างครบถ้วนทุกมิติ และดำเนินการภายใต้การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของคนในท้องถิ่นรวมทั้งผู้ที่มีส่วนได้-เสียที่เกี่ยวข้องกับเมืองเก่า ทั้งนี้ เมื่อแผนและผังแม่บทได้รับการอนุมัติรับรองแล้ว หน่วยงานรัฐทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับเมืองเก่าจะต้องนำแผนไปปฏิบัติโดยบูรณาการเข้ากับงานประจำตามพันธกิจของหน่วยงาน ภายใต้แนวทางของการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าตามแผนและผังแม่บทที่ได้จัดทำขึ้น รวมทั้งขับเคลื่อนให้แผนและผังแม่บทได้รับการนำไปปฏิบัติใช้ และกระจายความรู้และแนวทางการปฏิบัติสู่ภาคประชาชน และภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับเมืองเก่าต่อไป

แผนภูมิแสดงขั้นตอนการกำหนดขอบเขตพื้นที่เมืองเก่า

ทั้งนี้ ในปี พ.ศ. 2562 คณะรัฐมนตรีได้ดำเนินการประกาศเขตเมืองเก่าแล้วทั้งสิ้น 31 เมือง คือ เมืองเก่าน่าน เมืองเก่าเชียงใหม่ เมืองเก่าลำพูน เมืองเก่าลำปาง เมืองเก่ากำแพงเพชร เมืองเก่าลพบุรี เมืองเก่าพิจิตร เมืองเก่านครศรีธรรมราช เมืองเก่าสงขลา เมืองเก่าแพร่ เมืองเก่าเพชรบุรี เมืองเก่าจันทบุรี เมืองเก่าปัตตานี เมืองเก่าเชียงราย เมืองเก่าสุพรรณบุรี เมืองเก่าระยอง เมืองเก่าบุรีรัมย์ เมืองเก่าตะกั่วป่า เมืองเก่าพะเยา เมืองเก่าตาก เมืองเก่านครราชสีมา เมืองเก่าสกลนคร เมืองเก่าสตูล เมืองเก่าราชบุรี เมืองเก่าสุรินทร์ เมืองเก่าภูเก็ต เมืองเก่าระนอง เมืองเก่าแม่ฮ่องสอน เมืองเก่ากาญจนบุรี เมืองเก่ายะลา และเมืองเก่านราธิวาส

ด้วยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์และการพัฒนาอย่างเหมาะสมเพื่อธำรงรักษาคุณค่าของเมืองเก่าไว้ในขณะที่มีการใช้สอยในบริบทสังคมร่วมสมัยเพื่อให้เมืองเก่าเหล่านี้เป็นต้นทุนสำหรับการพัฒนาประเทศชาติและสังคมอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) ซึ่งเป็นวาระสำคัญของนานาชาติที่กำลังขับเคลื่อนต่อไป

ที่มาและความหมายของเมืองเก่าในประเทศไทย

สืบเนื่องจากสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ภายใต้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า พ.ศ. 2546 กำหนดนิยามของ “เมืองเก่า” ไว้ว่า ²

(1) เมือง หรือบริเวณของเมืองที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะแห่งสืบต่อมาแต่กาลก่อน หรือที่มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่นหรือมีลักษณะจำเพาะของสมัยหนึ่งในประวัติศาสตร์

(2) เมือง หรือบริเวณของเมืองที่มีรูปแบบผสมผสานสถาปัตยกรรมท้องถิ่น หรือมีลักษณะเป็นรูปแบบวิวัฒนาการทางสังคมที่สืบต่อมาในยุคต่างๆ

(3) เมืองหรือบริเวณของเมืองที่เคยเป็นตัวเมืองดั้งเดิมในสมัยหนึ่งและยังคงมีลักษณะเด่นประกอบด้วยโบราณสถาน

(4) เมืองหรือบริเวณของเมืองซึ่งโดยหลักฐานทางประวัติศาสตร์ หรือโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งสถาปัตยกรรมมีคุณค่าในทางศิลปะ โบราณคดี หรือประวัติศาสตร์

จากนิยามของ “เมืองเก่า” ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ พ.ศ. 2546 ดังที่กล่าวมาข้างต้นนั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจต่อบทบาทและหน้าที่ของเมืองเก่าที่ชัดเจนขึ้น ในการนี้ใน พ.ศ. 2548 จึงสร้างอรรถาธิบายขยายความ คือ “เมืองหรือบริเวณของเมืองที่มีเอกลักษณ์พิเศษเฉพาะแห่งสืบต่อมาแต่กาลก่อน หรือมีรูปแบบผสมผสานของสถาปัตยกรรมท้องถิ่น หรือมีลักษณะของรูปแบบวิวัฒนาการทางสังคมที่สืบต่อมาของยุคต่างๆ หรือเคยเป็นตัวเมืองดั้งเดิมในสมัยหนึ่งหรือโดยหลักฐานทางประวัติศาสตร์ หรือสถาปัตยกรรมซึ่งมีคุณค่าในทางศิลปะ โบราณคดี หรือประวัติศาสตร์” ³

ทั้งนี้ คณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่าได้จำแนกประเภทของเมืองเก่าโดยใช้เกณฑ์ของลักษณะทางกายภาพเป็นเครื่องบ่งชี้ความแตกต่างของเมืองเก่าโดยสามารถจำแนกเป็น 4 ประเภท โดยสรุปได้ดังนี้ คือ

(1) เมืองเก่าที่ไม่ปรากฏหลักฐานทางกายภาพที่บ่งบอกถึงลักษณะอันเด่นชัดของโครงสร้างเมืองในอดีต⁴

เมืองในกลุ่มนี้เป็น “ชุมชนโบราณ” ที่มีหลักฐานทางโบราณคดีแสดงถึงการตั้งถิ่นฐานอันเก่าแก่ ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์จนถึงสมัยประวัติศาสตร์ ทว่าต่อมาได้ถูกทิ้งร้างลงไปด้วยเงื่อนไขต่างๆ และไม่มีพัฒนาการสืบเนื่อง จนมีการวางผังและการก่อสร้างสถาปัตยกรรมจนเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ในภายหลังซึ่งปรากฏเพียงแนวคูคันดินและซากฐานรากของโบราณสถาน

² สำนักนายกรัฐมนตรี. (2546). “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า พ.ศ. 2546” ใน ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 120 ตอนพิเศษ 37 ง. 26 มีนาคม 2546. หน้า 9-10.

³ สรุปความจาก ชุดความรู้ด้านการอนุรักษ์ พัฒนา และบริหารจัดการเมืองเก่า เล่ม 1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเมืองเก่าในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2554. หน้า 4-7.

⁴ เฟื่องอ้าง. หน้า 4.

ดังตัวอย่างของเมืองในวัฒนธรรมทวารวดีที่กระจายตัวอยู่ในภูมิภาคต่างๆ ของไทยที่ได้จากการสำรวจทางโบราณคดีพบเมืองหรือชุมชนในลักษณะดังกล่าวนี้กว่า 1,208 แห่ง และอาจยังมีการค้นพบเพิ่มเติมขึ้นอีกในอนาคต

(2) เมืองเก่าที่ปรากฏหลักฐานทางกายภาพอันบ่งบอกถึงลักษณะอันเด่นชัดของโครงสร้างเมืองหรือโบราณวัตถุสถานในอดีต และปัจจุบันไม่มีผู้คนพักอาศัย หรือพักอาศัยอยู่น้อย มีลักษณะเป็นเมืองร้าง และได้รับการอนุรักษ์ไว้ในลักษณะอนุสรณ์สถานหรืออุทยานประวัติศาสตร์ โดยกลายประโยชน์ใช้สอยเป็นแหล่งศึกษาหรือแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม⁵

เมืองในกลุ่มนี้เป็น “เมืองโบราณ” ที่แสดงคุณลักษณะของการเป็นเมืองศูนย์กลางการปกครองในอดีต ทว่ากลับไม่มีพัฒนาการที่สืบเนื่องมาถึงปัจจุบัน เนื่องจากทำเลที่ตั้งดั้งเดิมนั้นหมดบทบาทลงไปในช่วงหลัง ทั้งนี้ยังคงเหลือหลักฐานความรุ่งเรืองเป็นซากโบราณสถานต่างๆ ของเมือง อาทิ พระราชวัง วัดวาอาราม ป้อม ประตู คู เมือง ดังตัวอย่างเช่น เมืองเวียงกุมกาม เมืองสุโขทัย เมืองศรีสัชนาลัย เมืองกำแพงเพชร เป็นต้น

(3) เมืองเก่าที่ปรากฏหลักฐานทางกายภาพอันบ่งบอกถึงลักษณะอันเด่นชัดของโครงสร้างเมือง หรือโบราณวัตถุสถานในอดีตและมีการใช้สอยในลักษณะของเมืองที่ยังมีชีวิตอย่างต่อเนื่องจากอดีตถึงปัจจุบัน ในลักษณะของชุมชนเมืองขนาดเล็ก หรือเมืองที่มีได้เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ สังคม การบริหารจัดการของจังหวัด⁶

เมืองในกลุ่มนี้มีลักษณะเป็น “เมืองโบราณ” เช่นเดียวกับกับเมืองในกลุ่มที่ 2 ทั้งนี้ มีพัฒนาการของเมืองมาตั้งแต่สมัยรัฐจาริต ทว่าในเขตพื้นที่ดังกล่าวปัจจุบันมีการตั้งถิ่นฐานของผู้คนเป็นชุมชนที่ยังมีพลวัตอยู่ และเป็นชุมชนหรือย่านที่มีขนาดไม่ใหญ่และไม่ซับซ้อนมากนัก อาทิเช่น เมืองเชียงใหม่ เมืองกลาง เป็นต้น

(4) เมืองเก่าที่ปรากฏหลักฐานทางกายภาพอันบ่งบอกถึงลักษณะอันเด่นชัดของโครงสร้างเมืองหรือโบราณวัตถุสถานในอดีต และมีการใช้สอยในลักษณะของเมืองที่ยังมีชีวิตอย่างต่อเนื่องจากอดีตถึงปัจจุบัน ในลักษณะของชุมชนเมืองขนาดใหญ่ที่เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ สังคม การบริหารจัดการของจังหวัด ที่มีประชากรพักอาศัยเป็นจำนวนมาก⁷

เมืองในกลุ่มนี้ถือเป็น “เมืองเก่าที่มีพลวัต” สืบเนื่องมาโดยตลอด และมีลักษณะเป็นเมืองศูนย์กลางของรัฐจาริต (Traditional State) นับตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา หรือเป็นเมืองที่ตั้งขึ้นมาจากทำเลที่ตั้งของการเป็นชุมชนการค้าขาย ทั้งนี้ยังเป็นเมืองที่มีพลวัตทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจอยู่ในปัจจุบัน ไม่ได้ถูกทิ้งร้างไป ในองค์ประกอบของเมืองในเมืองเก่าบางแห่งนั้น ยังคงหลงเหลือซากโบราณสถานอันเก่าแก่แทรกตัวอยู่ในเมือง อาทิ ป้อม ประตู คูเมือง วัดวาอาราม ทั้งที่เป็นซากโบราณสถาน และป้อมปราการที่ยังมีการบูรณปฏิสังขรณ์สืบเนื่องเรื่อยมา และมีการใช้สอยอยู่ตราบกระทั่งปัจจุบัน ดังตัวอย่างเช่น เมืองเก่าเชียงใหม่ เมืองเก่าแพร่ เมืองเก่าน่าน เมืองเก่านครศรีธรรมราช เมืองเก่าสงขลา เป็นต้น

⁵ เฟื่องอ้าง. หน้าที่ 5.

⁶ เฟื่องอ้าง. หน้าที่ 6.

⁷ เฟื่องอ้าง. หน้าที่ 7.

จากนิยาม และการจัดจำแนกประเภทของเมืองเก่าดังกล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าคำว่า “เมืองเก่า” นั้นครอบคลุมขอบเขตกว้างขวางทั้งในมิติทางประวัติศาสตร์ และพัฒนาการทางสังคม ดังจะเห็นได้ว่า คำว่า “เมืองเก่า” ที่กำหนดตามนิยามนั้น มีทั้ง “เมืองเก่าที่ยุติบทบาทความเป็นเมืองหรือชุมชนไปแล้ว” ด้วยเงื่อนไขและบริบทแวดล้อมในอดีต เช่น มีการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศน์จนไม่เอื้อต่อการตั้งถิ่นฐาน ดังตัวอย่างเช่น การเกิดน้ำท่วมหลาก แม่น้ำเปลี่ยนทางเดิน การทับถมของดินตะกอน ฯลฯ หรือเกิดภัยพิบัติหรือหตุพิภพภัยขนาดใหญ่จนเป็นเหตุให้ต้องทิ้งบ้านเมือง ซึ่งปัจจัยแวดล้อมทางธรรมชาตินั้นเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งยวดต่อการกำหนดการตั้งถิ่นฐานของผู้คน คงเหลือแต่เพียงร่องรอยทางโบราณคดี หรือหากจะมีการตั้งถิ่นฐาน ก็เป็นการเข้าไปตั้งถิ่นฐานใหม่ในชั้นหลังที่ไม่เกี่ยวเนื่องหรือเชื่อมโยงกับร่องรอยทางวัฒนธรรมในอดีต

อย่างไรก็ดียังมีบางเมืองที่มีชัยภูมิที่ตั้งที่มีความเหมาะสมมาตั้งแต่อดีตอันเก่าแก่ ทว่ายังคงรักษาคุณสมบัติที่แวดล้อมไว้ได้ ทำให้ทำเลดังกล่าวยังคงเหมาะสมต่อการตั้งถิ่นฐานเรื่อยมา จนกระทั่งก้าวเข้าสู่สังคมร่วมสมัย ทำเลที่ตั้งดังกล่าวนั้นก็ยังคงเอื้อต่อการตั้งถิ่นฐาน และพัฒนาต่อจนเกิดเป็นชุมชนที่มีความซับซ้อน ตัวอย่างเช่น เมืองลพบุรี เมืองราชบุรี และเมืองพิมาย เป็นต้น

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าในเมืองเหล่านี้ เป็นเมืองที่มีร่องรอยการตั้งถิ่นฐานของผู้คนมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์จนกระทั่งมีพัฒนาการทางสังคมวัฒนธรรมและรับวัฒนธรรมอินเดียอันส่งผลต่อความคิด ความเชื่อ ศาสนา และคุณลักษณะอื่นๆ ทางสังคมวัฒนธรรม ทำให้มีการก่อสร้างเมืองที่มีคูคันดินเพื่อปกป้องตัวเองจากศัตรู (Defensive War) ในสมัยทวารวดี รวมทั้งมีการก่อสร้างศาสนสถานเนื่องในศาสนาพุทธและศาสนาฮินดู ดังปรากฏหลักฐานทางโบราณคดี ชากสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมเป็นจำนวนมาก และเมื่อวัฒนธรรมเขมรโบราณในลุ่มน้ำโตนเลสาบได้แบ่งบานและส่งอิทธิพลสืบเนื่องต่อมายังเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย และเมืองในภาคกลางที่มีความรุ่งเรืองในช่วงสมัยที่เรียกว่าทวารวดี ทำให้มีการก่อสร้างศาสนสถานและองค์ประกอบเมืองซ้อนทับลงไปบนเมืองดั้งเดิม และต่อมาเมื่ออาณาจักรเขมรโบราณได้เสื่อมคลายอำนาจลง จึงเปิดโอกาสให้รัฐต่างๆ ได้มีบทบาทเพิ่มขึ้น อาทิ ล้านนา สุโขทัย และอยุธยา ซึ่งมีร่องรอยทางวัฒนธรรมของยุคสมัยดังกล่าวนี้รวมอยู่ด้วย จวบจนเข้าสู่ยุครัตนโกสินทร์ และเข้าสู่ความเป็นสมัยใหม่ (Modernity) จึงเกิดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของเมือง อาทิ ระบบการขนส่งทางรางและถนนทำให้แม่น้ำที่เคยเป็นเส้นทางสัญจรเดิมนั้นลดบทบาทลง เปลี่ยนมาใช้เส้นทางสัญจรทางบก ทำให้เกิดการสร้างบ้านแปงเมืองมีรูปแบบสอดคล้องกับการสัญจรที่เปลี่ยนแปลงดังกล่าว นอกจากนี้การเข้าสู่ความเป็นสมัยใหม่ ยังส่งผลให้มีการก่อสร้างสถาปัตยกรรมที่มีความหลากหลาย ทั้งที่เป็นอาคารสาธารณะ อาคารบ้านเรือน อาคารพาณิชย์กรรม ซึ่งเมืองในรูปแบบดังกล่าวนี้ ถือเป็น “เมืองเก่าที่มีพลวัต”

จึงกล่าวได้ว่าเมืองเก่าแต่ละแห่งนั้น ต่างก็มีเงื่อนไขของพัฒนาการที่แตกต่างกันออกไป ทำให้ผลลัพธ์ของพัฒนาการทางสังคม การเมือง และวัฒนธรรมที่ฉายผ่าน “รูปลักษณ์” ของเมืองเก่าแต่ละเมือง มีรูปแบบอันสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์แต่ละช่วงเวลาที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งความแตกต่างหลากหลายดังกล่าวเป็นต้นทุนอันสำคัญในการบอกเล่าประวัติศาสตร์และพัฒนาการของเมืองที่นำไปสู่การบริหารจัดการเมืองเก่าที่มีพลวัตในประเด็นทั้งด้านการอนุรักษ์ และการพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืนต่อไป

ทวารวดี

เขมร

อโยธยา

รัตนโกสินทร์ (ตอนต้น)

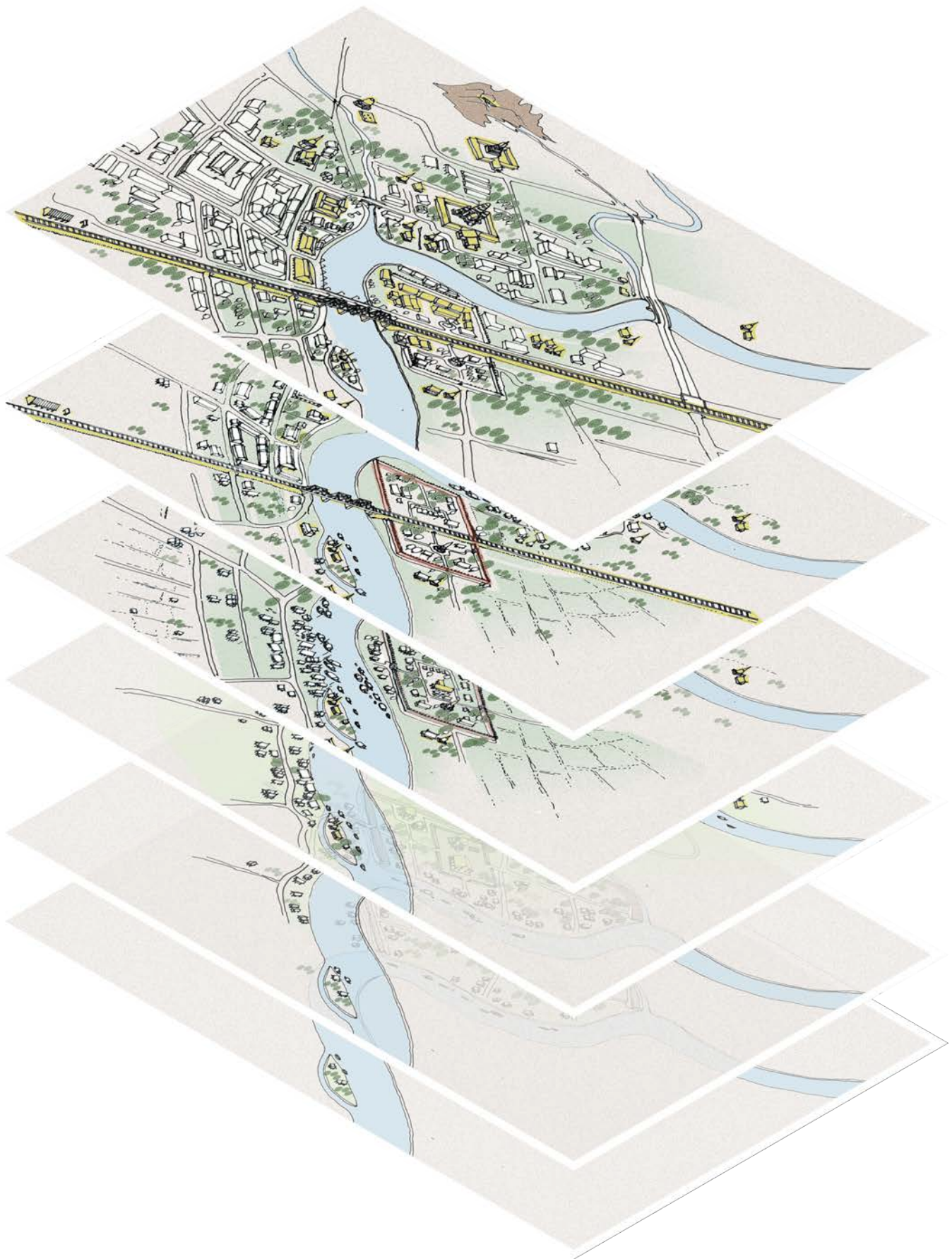
รัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 5)

รัตนโกสินทร์ (ปัจจุบัน)

ตัวอย่างกรณีศึกษา “เมืองราชบุรี” ที่แสดงถึงลักษณะการตั้งถิ่นฐาน พัฒนาการทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการก่อรูปของเมืองเก่าในแต่ละช่วงเวลา กลายเป็นความซับซ้อนหลากหลายขององค์ประกอบของเมืองที่สัมพันธ์กับมิติเวลาทางประวัติศาสตร์

การจัดกลุ่มเมืองเก่าในประเทศไทยโดยสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จากการนิยาม “เมืองเก่า” ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการอนุรักษ์ และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่าพ.ศ. 2546 และแนวทางการจำแนกเมืองเก่าโดยคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่าออกเป็น 4 ประเภทนั้น จะเห็นได้ว่ามีทั้ง “เมืองเก่าที่ยุติบทบาทความเป็นเมืองหรือชุมชนไปแล้ว” “เมืองเก่าที่มีการประกาศขอบเขตเป็นอุทยานประวัติศาสตร์” และ “เมืองเก่าที่มีพลวัต”

สำหรับการประกาศเป็นเขตพื้นที่เมืองเก่าตามนโยบายของรัฐบาลนั้น ให้ความสำคัญกับ “เมืองเก่าที่มีพลวัต” ซึ่งยังมีผู้คนตั้งถิ่นฐานอยู่อาศัย มีความเคลื่อนไหวทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม โดยรัฐบาลได้ให้ความสำคัญเมืองเก่าที่มีพลวัตมากกว่าเมืองเก่าที่เป็นเมืองโบราณที่ตัดขาดจากพลวัตของการตั้งถิ่นฐานและการอยู่อาศัยในปัจจุบันแล้ว เนื่องจากเมืองโบราณ เช่น เมืองสุโขทัย เมืองศรีสัชนาลัย ดังกล่าวนั้นมีกลไกและกฎหมายที่คุ้มครองดูแลในฐานะการเป็นอุทยานประวัติศาสตร์อยู่แล้ว ในขณะที่เมืองเก่าที่มีพลวัตแม้จะมีศักยภาพสูงในแง่ของการเป็นต้นทุนสำหรับการพัฒนาของแต่ละท้องถิ่น ในขณะเดียวกันหากไม่มีแผนแม่บท และผังแม่บท ตลอดจนการออกแบบกลไก และเครื่องมือที่เหมาะสมในการบริหารจัดการก็อาจจะเป็นสิ่งที่คุกคามคุณค่าและความหมายของมรดกวัฒนธรรมเมือง ทว่าหากมีการออกแบบกลไกเครื่องมือที่เหมาะสมองค์ประกอบของเมืองเก่าจะสร้างประโยชน์ และเป็นต้นทุนสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนให้แก่ชุมชนในท้องถิ่น

สอดคล้องกับแนวทางที่องค์การยูเนสโกได้เสนอไว้ว่า “กฎเกณฑ์สำคัญในการทำความเข้าใจและการจัดการสภาพแวดล้อมในเมืองเก่าใดๆ คือการรับรู้ว่ามีเมืองไม่ได้เป็นเหตุหนึ่ง เป็นแต่เพียงอนุสรณ์สถาน หรือกลุ่มอาคาร แต่ทว่าเมืองนั้นมีพลวัตที่สัมพันธ์กับมิติเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งต่างส่งอิทธิพลต่อคุณลักษณะของเนื้อเมืองเก่า และเสนอว่าบริบททางประวัติศาสตร์และการพัฒนาสามารถมีปฏิสัมพันธ์กันได้และล้วนแต่เสริมสร้างบทบาทและความหมายของกันและกัน”⁶

ทั้งนี้ รัฐบาลให้ความสำคัญกับเมืองเก่าที่มีพลวัตด้วยเหตุผลหลัก คือ ประการที่หนึ่ง เมืองเก่ามีการตั้งถิ่นฐานของผู้คนอย่างต่อเนื่องตลอดหน้าประวัติศาสตร์ และทำหน้าที่เป็นเมืองศูนย์กลางการบริหารราชการ เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ และอื่นๆ ทั้งนี้ เมื่อประกาศเขตให้เป็นเมืองเก่า ย่อมทำให้พลเมืองที่อยู่อาศัยในเมืองบังเกิดความภาคภูมิใจ และได้รับประโยชน์ต่างๆ สืบเนื่องมาจากการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าในอนาคต ประการที่สอง คือ เมื่อมีการใช้ประโยชน์เมืองเก่าในบริบทร่วมสมัย จึงมีความจำเป็นในการสร้างกลไกในการคุ้มครองมรดกวัฒนธรรมเมืองเก่าให้อยู่คู่กับพลวัตในบริบทสังคมร่วมสมัย และเมื่อสามารถสร้างสมดุลของการอนุรักษ์และการพัฒนาบนฐานของความยั่งยืนให้เกิดขึ้นได้แล้ว ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นเมืองเก่าต่างๆ จึงจะได้รับประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ ที่สืบเนื่องจากการบริหารจัดการกับมรดกวัฒนธรรมเมือง อันนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีร่วมกับการธำรงรักษาคุณค่าของเมืองเก่าควบคู่ไปด้วย

⁶ UNESCO. (2013). *New life for historic cities: the historic urban landscape approach explained*. Paris: UNESCO. p.5.

ทั้งนี้ จึงมีการจำแนกกลุ่มของเมืองเก่าที่มีพลวัตเพื่อนำไปสู่การ “ประกาศเมืองเก่า” ตามนโยบายของรัฐบาลคือการจำแนกจาก “ความสำคัญทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี” ซึ่งสัมพันธ์กับ “ขนาดของเมืองเก่า” ทั้งนี้ สามารถแบ่งเมืองเก่าออกเป็น 3 กลุ่ม คือ⁹

(1) เมืองเก่ากลุ่มที่ 1

เมืองเก่ากลุ่มที่ 1 เป็นเมืองที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี มีลักษณะเป็นเมืองขนาดใหญ่ ซึ่งเคยเป็นศูนย์กลางของรัฐจารีตโบราณ (Traditional State) หรือเมืองในเครือข่ายของรัฐโบราณ ทั้งนี้ยังปรากฏหลักฐานทางโบราณคดีและศิลปกรรมของยุคสมัยดังกล่าวเป็นที่ประจักษ์ และยังเป็นเมืองที่มีพลวัตอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งเป็นเมืองเก่าที่มีความเร่งด่วนในการจัดทำประกาศเป็นเมืองเก่า เพื่อเป็นกลไกในการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองอย่างเหมาะสม

ทั้งนี้ คณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่าได้พิจารณาจัดจำแนกเมืองเก่าในกลุ่มที่ 1 มีจำนวน 10 เมือง ได้แก่ เมืองเก่าเชียงใหม่ เมืองเก่าน่าน เมืองเก่าลำปาง เมืองเก่าลำพูน เมืองเก่ากำแพงเพชร เมืองเก่าพิษณุโลก เมืองเก่าลพบุรี เมืองเก่าพิมาย เมืองเก่านครศรีธรรมราช และเมืองเก่าสงขลา

(2) เมืองเก่ากลุ่มที่ 2

เมืองเก่ากลุ่มที่ 2 เป็นเมืองที่มีความสำคัญรองลงมาจากกลุ่มที่ 1 ทั้งในประเด็นเรื่องของขนาดเมือง และมีตีความสำคัญในหน้าประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ ยังมีกระบวนการกลายเป็นเมืองที่ยังมีไม่สูงมากนัก ตลอดจนปัญหาจากภัยคุกคามด้านต่างๆ ยังไม่มากและเร่งด่วนเท่ากับเมืองเก่ากลุ่มที่ 1

ทั้งนี้ คณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า ในการประชุมครั้งที่ 1/2556 เมื่อวันที่ 22 มกราคม 2556 ได้พิจารณาจัดจำแนกเมืองเก่าในกลุ่มที่ 2 มีจำนวน 27 เมือง เพื่อดำเนินการกำหนดขอบเขตพื้นที่เมืองเก่าและกรอบแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนา ได้แก่ เมืองเก่าเชียงราย เมืองเก่าพะเยา เมืองเก่าแพร่ เมืองเก่าตาก เมืองเก่าพิจิตร เมืองเก่าแม่ฮ่องสอน เมืองเก่าสุพรรณบุรี เมืองเก่าอุททอง เมืองเก่าสุพรรณบุรี เมืองเก่ากาญจนบุรี เมืองเก่าราชบุรี เมืองเก่าเพชรบุรี เมืองเก่านครนายก เมืองเก่าระยอง เมืองเก่าจันทบุรี เมืองเก่านครราชสีมา เมืองเก่าบุรีรัมย์ เมืองเก่าสุรินทร์ เมืองเก่าร้อยเอ็ด เมืองเก่าสกลนคร เมืองเก่าระนอง เมืองเก่าตะกั่วป่า เมืองเก่าภูเก็ต เมืองเก่าปัตตานี เมืองเก่ายะลา เมืองเก่าสตูล และเมืองเก่าราษีไศล

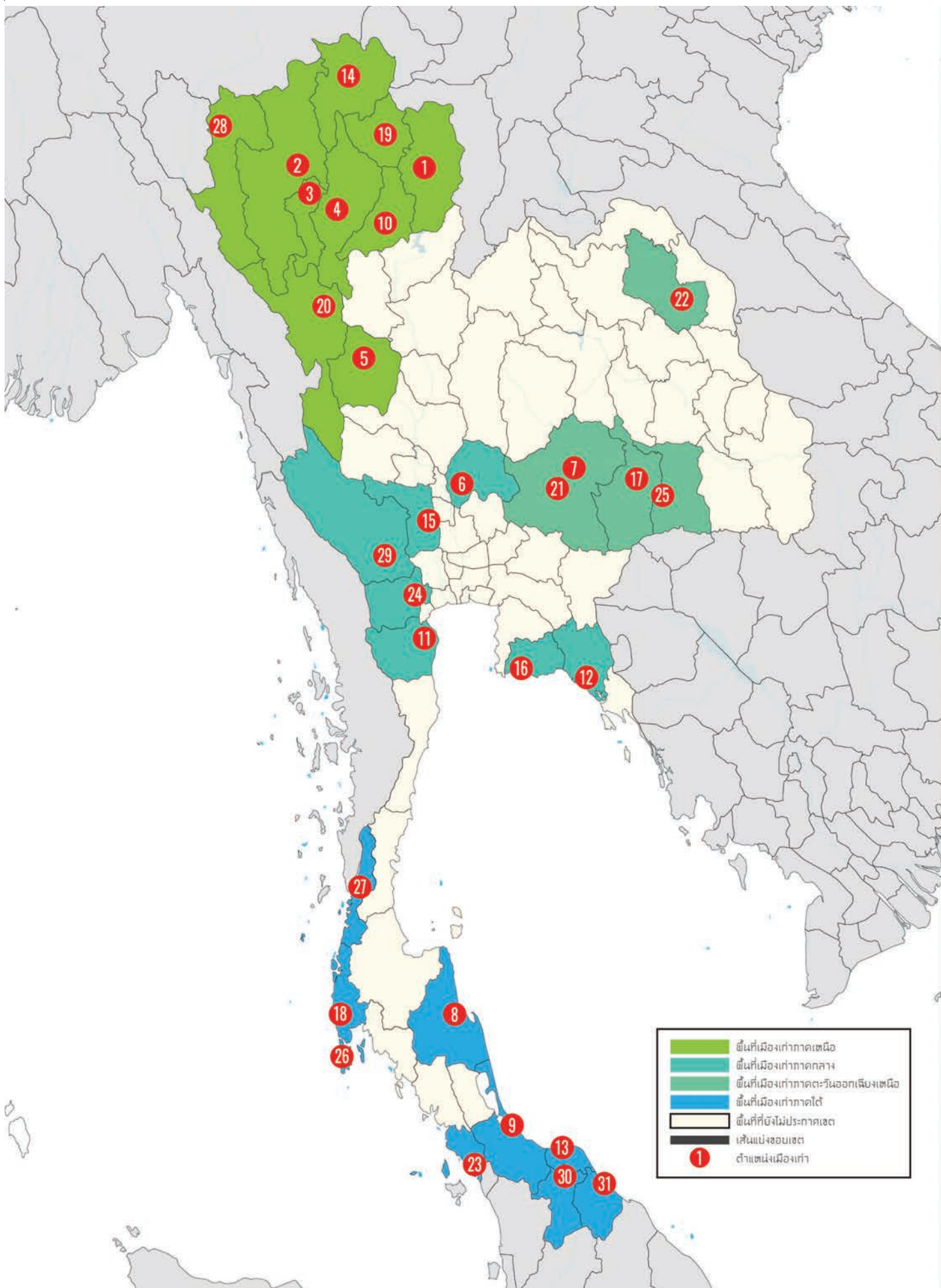
⁹ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2554). อ้างแล้ว. หน้า ที่ 24.

(3) เมืองเก่ากลุ่มที่ 3

เมืองเก่ากลุ่มที่ 3 เป็นเมืองโบราณขนาดเล็ก มีหลักฐานทางโบราณคดี และศิลปกรรมไม่มาก รวมทั้งมีชุมชนตั้งถิ่นฐานอยู่ไม่มาก มีความหนาแน่นของการอยู่อาศัยเป็นชุมชนในระดับตำบลหรืออำเภอ หรือบางแห่งก็ไม่มีอยู่อาศัย จึงมีลักษณะเป็นเมืองร้าง ซึ่งยังไม่จำเป็นเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการประกาศเป็นเมืองเก่า ทั้งนี้ ตามที่สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้จัดทำฐานข้อมูลไว้จำนวน 39 เมือง ได้แก่ เมืองเชียงแสน เมืองบัว เวียงกุมกาม เวียงเจ็ดลิน เวียงท่ากาน เวียงสวนดอก เวียงท่าวังทอง เวียงบัว เวียงปู่ล้าม เวียงพระธาตุจอมทอง เวียงลอ เวียงหนองห้า เมืองโคกไม้เดน เมืองดอนคา เมืองไพศาล เมืองบางขลัง เมืองทุ่งยั้ง เมืองนครไทย เมืองศรีเทพ เมืองกำแพงแสน เมืองชัยจำป๋ เมืองดงคอน เมืองอุตะเกา เมืองบ้านคูเมือง เมืองครุฑ เมืองสิงห์ เมืองคูบัว เมืองดงละคร เมืองศรีมโหสถ เมืองเสมา เมืองคูเชียงเทียน เมืองเสือ ดงเมืองแอม ดอนเมืองเตย เมืองฟ้าแดดสงยาง เมืองสลักได เมืองหนองหาน เมืองไชยา เมืองยะรัง อย่างไรก็ตาม ยังมีเมืองเก่าที่เข้าเกณฑ์เมืองเก่ากลุ่มที่ 3 อีกหลายเมืองที่ยังไม่มีการศึกษาข้อมูล

จากเกณฑ์การจำแนกกลุ่มเมืองเก่า และรายชื่อเมืองดังที่ยกมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการประกาศเมืองเก่าตามมติคณะรัฐมนตรีนั้นได้ประกาศเมืองเก่าแล้ว 31 เมือง คือ เมืองเก่าบ้าน เมืองเก่าเชียงใหม่ เมืองเก่าลำพูน เมืองเก่าลำปาง เมืองเก่ากำแพงเพชร เมืองเก่าลพบุรี เมืองเก่าพิมาย เมืองเก่านครศรีธรรมราช เมืองเก่าสงขลา เมืองเก่าแพร่ เมืองเก่าเพชรบุรี เมืองเก่าจันทบุรี เมืองเก่าปัตตานี เมืองเก่าเชียงราย เมืองเก่าสุพรรณบุรี เมืองเก่าระยอง เมืองเก่าบุรีรัมย์ เมืองเก่าตะกั่วป่า เมืองเก่าพะเยา เมืองเก่าตาก เมืองเก่านครราชสีมา เมืองเก่าสกลนคร เมืองเก่าสตูล เมืองเก่าราชบุรี เมืองเก่าสุรินทร์ เมืองเก่าภูเก็ต เมืองเก่าระนอง เมืองเก่าแม่ฮ่องสอน เมืองเก่ากาญจนบุรี เมืองเก่ายะลา และเมืองเก่าราธิวาส ล้วนแต่เป็นเมืองที่อยู่ในกลุ่มที่ 1 และกลุ่ม 2 ทั้งสิ้น

เมืองเก่ากลุ่มที่ 1

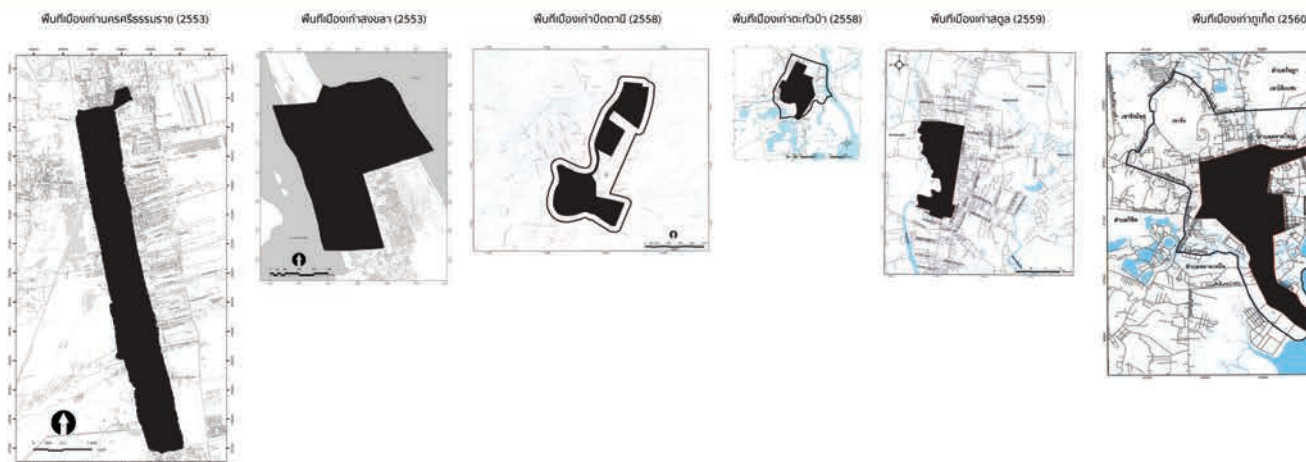
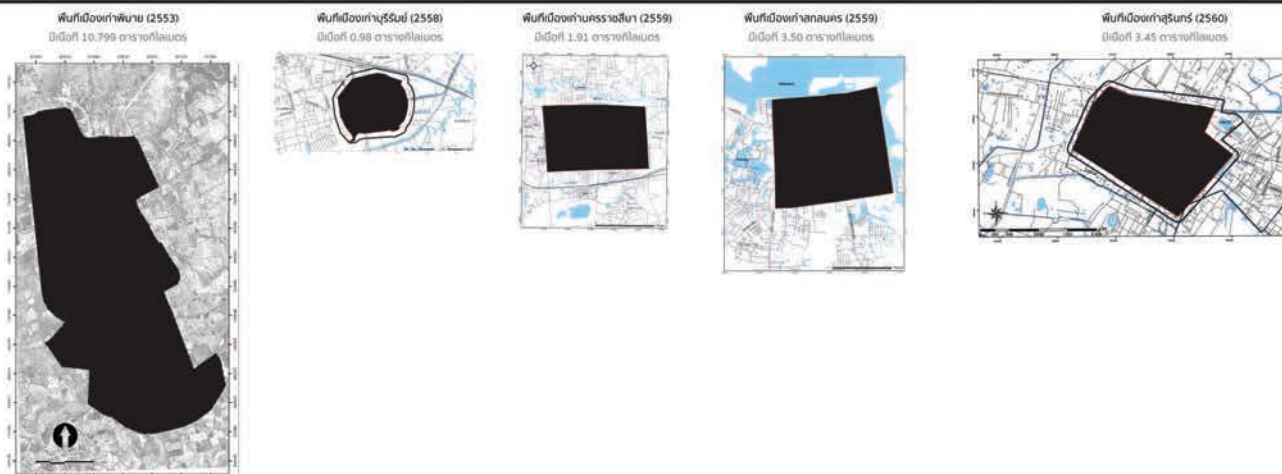
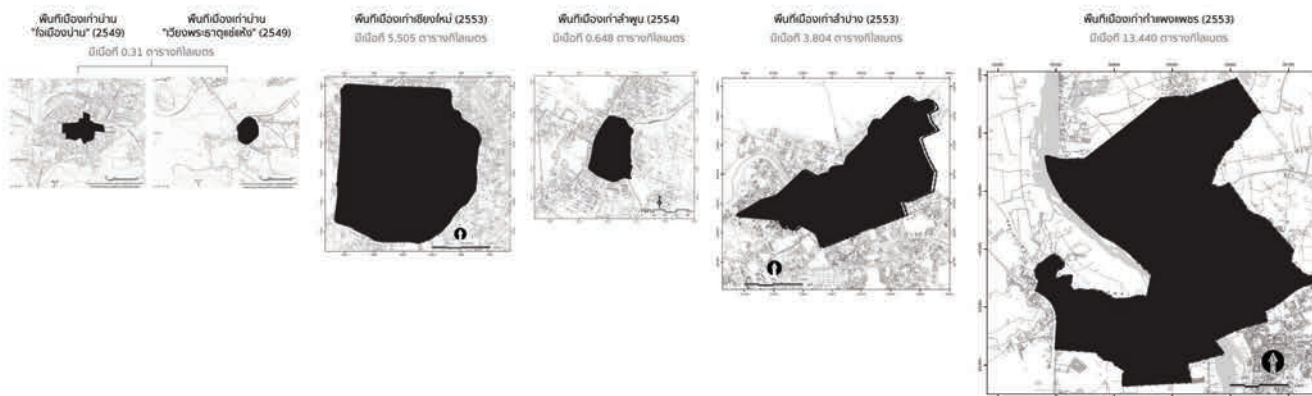
	รายชื่อเมืองเก่า	ปีที่ประกาศ (พ.ศ.)	ภาค
1	เมืองแก่นาน-ใจเมืองนาน เมืองแก่นาน-เวียงพระธาตุแช่แห้ง	2549	ภาคเหนือ
2	เมืองเก่าเชียงใหม่	2553	ภาคเหนือ
3	เมืองเก่าลำพูน	2554	ภาคเหนือ
4	เมืองเก่าลำปาง	2553	ภาคเหนือ
5	เมืองเก่ากำแพงเพชร	2553	ภาคเหนือ
6	เมืองเก่าลพบุรี	2553	ภาคกลาง
7	เมืองเก่าพิมาย	2553	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
8	เมืองเก่านครศรีธรรมราช	2553	ภาคใต้
9	เมืองเก่าสงขลา	2553	ภาคใต้

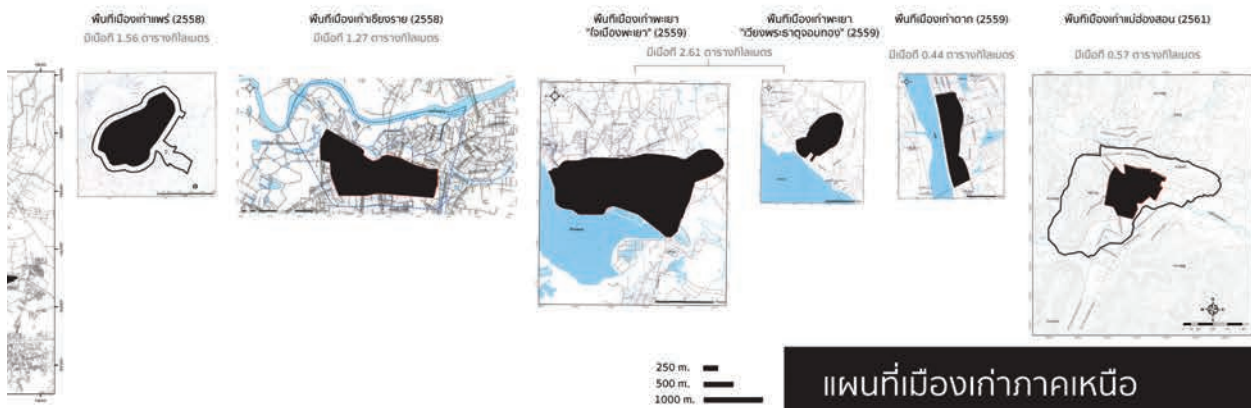
เมืองเก่ากลุ่มที่ 2

หมายเลข	รายชื่อเมืองเก่า	ปีที่ประกาศ (พ.ศ.)	ภาค
10	เมืองเก่าแพร่	2558	ภาคเหนือ
11	เมืองเก่าเพชรบุรี	2558	ภาคกลาง
12	เมืองเก่าจันทบุรี	2558	ภาคตะวันออก
13	เมืองเก่าปัตตานี	2558	ภาคใต้
14	เมืองเก่าเชียงราย	2558	ภาคเหนือ
15	เมืองเก่าสุพรรณบุรี	2558	ภาคกลาง
16	เมืองเก่าระยอง	2558	ภาคตะวันออก
17	เมืองเก่าบุรีรัมย์	2558	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
18	เมืองเก่าตะกั่วป่า	2558	ภาคใต้
19	เมืองเก่าพะเยา-ใจเมืองพะเยา เมืองเก่าพะเยา-เวียงพระธาตุจอมทอง	2559	ภาคเหนือ
20	เมืองเก่าตาก	2559	ภาคเหนือ
21	เมืองเก่านครราชสีมา	2559	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
22	เมืองเก่าสกลนคร	2559	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
23	เมืองเก่าสตูล	2559	ภาคใต้
24	เมืองเก่าราชบุรี	2560	ภาคกลาง
25	เมืองเก่าสุรินทร์	2560	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
26	เมืองเก่าภูเก็ต	2560	ภาคใต้
27	เมืองเก่าระนอง	2560	ภาคใต้
28	เมืองเก่าแม่ฮ่องสอน	2561	ภาคเหนือ
29	เมืองเก่ากาญจนบุรี	2561	ภาคกลาง
30	เมืองเก่ายะลา	2561	ภาคใต้
31	เมืองเก่านราธิวาส	2561	ภาคใต้

พื้นที่เมืองเก่าภาคเหนือ
พื้นที่เมืองเก่าภาคกลาง

พื้นที่เมืองเก่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
พื้นที่เมืองเก่าภาคใต้

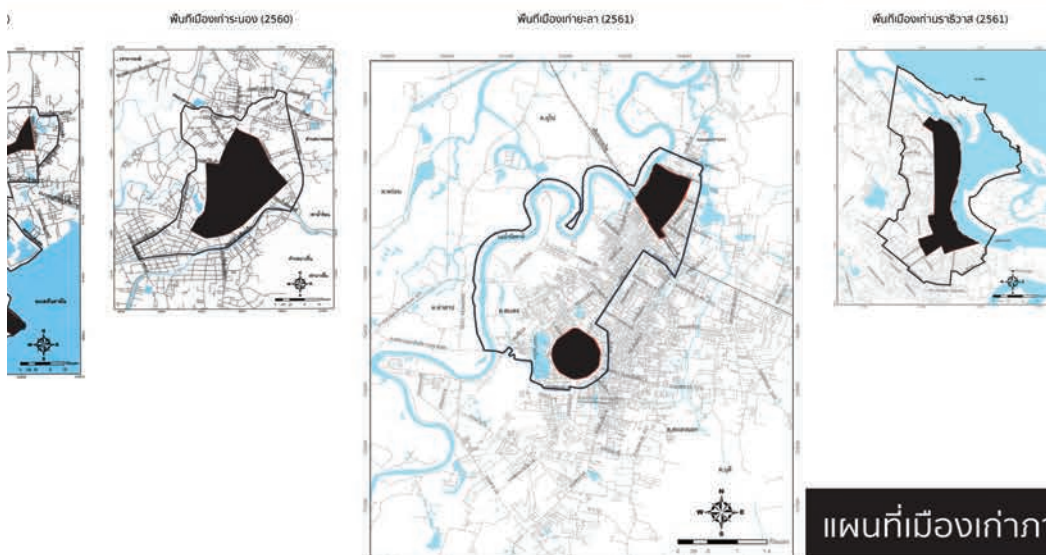

แผนที่เมืองเก่าภาคกลาง

แผนที่เมืองเก่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

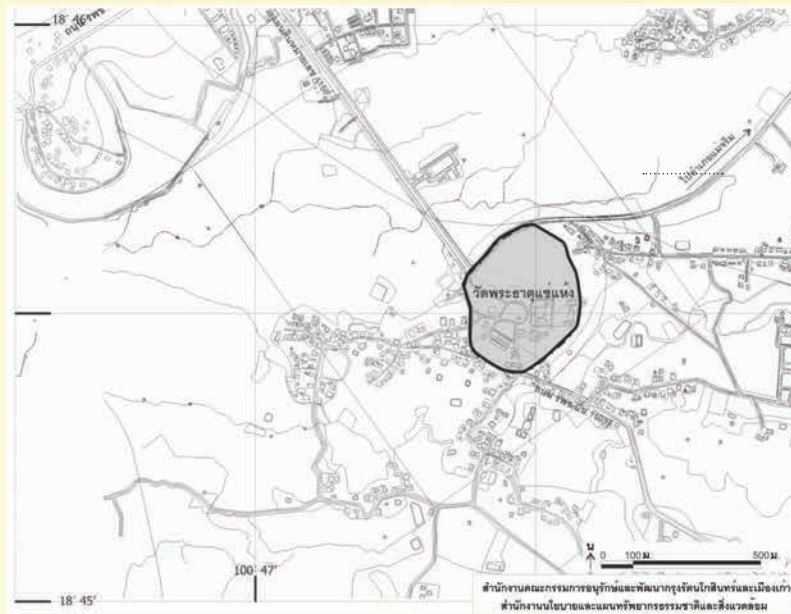
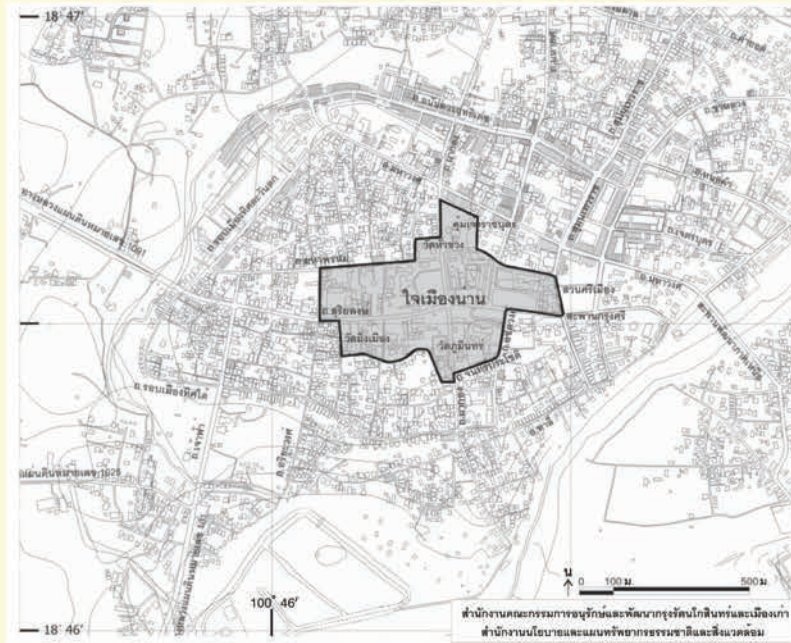

โครงการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า: เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและกระบวนการเรียนรู้ การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า

เขตพื้นที่เมืองเก่าน่าน

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม | คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

เมืองเก่าบ้าน

มีเนื้อที่ 0.31 ตารางกิโลเมตร

ประกาศวันที่: 24 มีนาคม พ.ศ. 2549

อาณาเขตเมืองเก่าบ้าน

ก. “พื้นที่ใจเมืองบ้าน”

พื้นที่ในบริเวณระหว่างด้านเหนือเริ่มจากแนวกำแพงด้านหลังของคุ้มเจ้าราชบุตร ลงมาตามแนวกำแพงด้านทิศตะวันออกจดถนนมหาพรหม ไปทางทิศตะวันออกจดสวนศรีเมือง ลงมาตามถนนสมนเทวราชจดถนนสุริยพงษ์บริเวณสะพานกรุงศรี ไปทางทิศตะวันตกตามถนนสุริยพงษ์บรรจบถนนอชิตวงศ์ ลงมาทางทิศใต้จดถนนจันทร์ประโชติ ไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้จดถนนผากอง ลงมาทางทิศใต้จดแนวกำแพงวัดภูมินทร์ ไปทางทิศตะวันตก และขึ้นไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือจดด้านใต้ถนนของวัดมิ่งเมือง สุดแนวกำแพงวัดมิ่งเมืองด้านใต้ ขึ้นไปทางทิศเหนือจดถนนสุริยพงษ์ ไปทางทิศตะวันตกบรรจบถนนอริยวงศ์บริเวณสี่แยกโรงเรียนราชานุบาล ขึ้นไปทางทิศเหนือตามถนนอริยวงศ์บรรจบถนนมหาพรหม ไปทางทิศตะวันออกจนถึงกำแพงวัดหัวข่วง ขึ้นไปทางทิศเหนือตามกำแพงวัดหัวข่วงด้านตะวันตกจดแนวกำแพงวัดหัวข่วงด้านเหนือ ไปทางทิศตะวันออกตามแนวกำแพงวัดหัวข่วงบรรจบถนนผากอง ขึ้นไปทางทิศเหนือตามแนวกำแพงคุ้มเจ้าราชบุตรจนบรรจบแนวกำแพงคุ้มเจ้าราชบุตรด้านเหนือ เนื้อที่รวม 0.18 ตารางกิโลเมตร

ข. “พื้นที่เวียงพระธาตุแช่แห้ง”

หมายความว่า พื้นที่ในบริเวณพื้นที่ธรณีสงฆ์ของวัดพระธาตุแช่แห้ง กิ่งอำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน เนื้อที่รวม 0.13 ตารางกิโลเมตร

โครงการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า: เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและกระบวนการเรียนรู้ การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า

เขตพื้นที่เมืองเก่าเชียงใหม่

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม | คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

เมืองเก่าเชียงใหม่

มีเนื้อที่ 5.505 ตารางกิโลเมตร

ประกาศวันที่: 13 ธันวาคม พ.ศ. 2553

อาณาเขตเมืองเก่าเชียงใหม่

ทิศเหนือ

จดแนวระยะ 22 เมตร จากฝั่งคูเมืองด้านเหนือตลอดแนว

ทิศตะวันออก

จดแนวระยะ 50 เมตร จากฝั่งคลองแม่ข่าด้านตะวันออกตลอดแนว

ทิศใต้

จดแนวระยะ 50 เมตร จากฝั่งคลองแม่ข่าด้านใต้ เชื่อมกับแนวกำแพงดิน
เชียงใหม่ด้านใต้

ทิศตะวันตก

จดแนวระยะ 22 เมตร จากฝั่งคูเมืองด้านตะวันตกตลอดแนวเชื่อมกับ
แนวกำแพงดินด้านตะวันตก

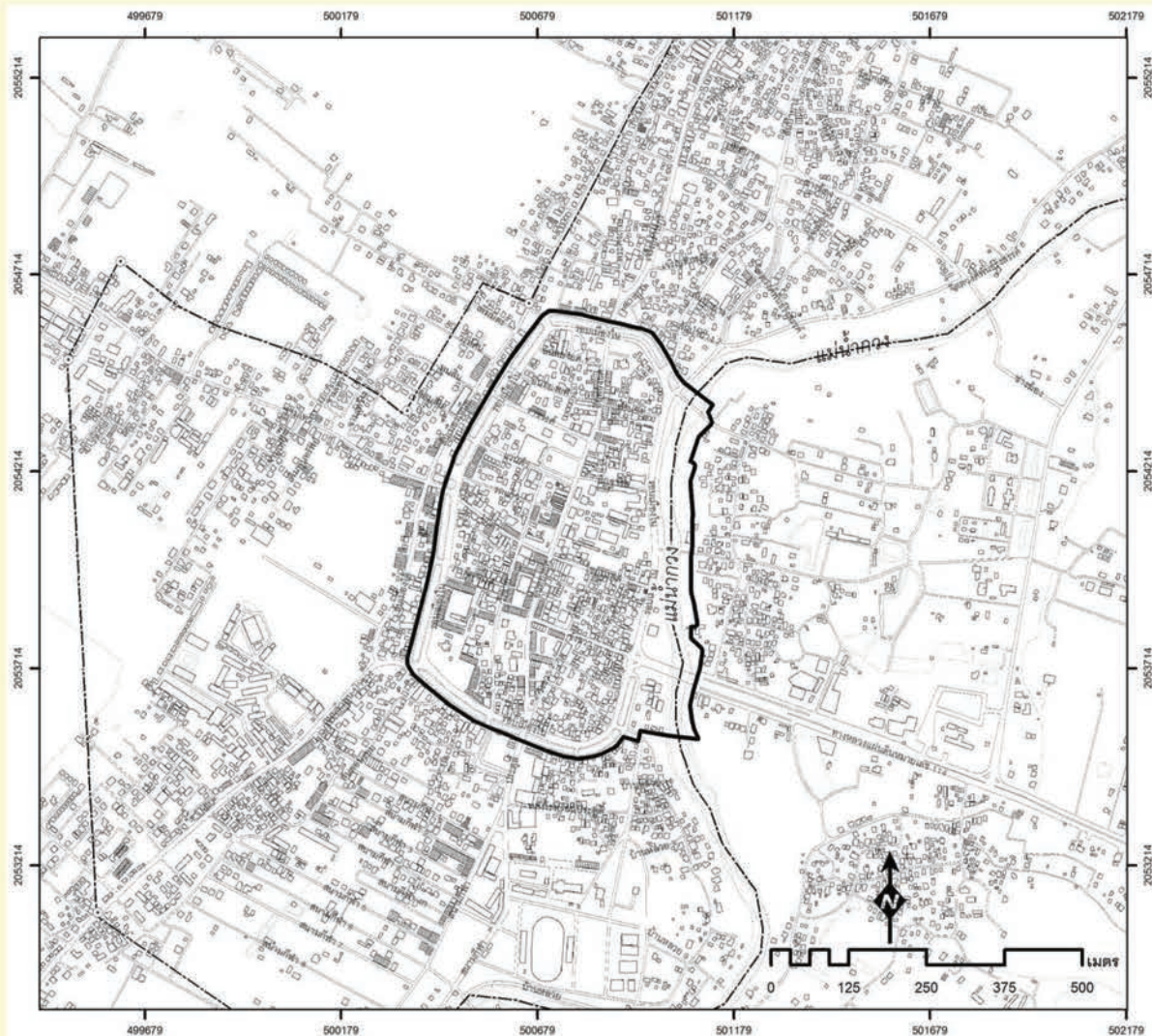

โครงการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า: เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและกระบวนการเรียนรู้ การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า

เขตพื้นที่เมืองเก่าลำพูน

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม | คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

อ้างอิง: ประกาศคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า เรื่อง ประกาศเขตพื้นที่เมืองเก่าลำพูน เมื่อวันที่ 11 เมษายน พ.ศ. 2554

เมืองเก่าลำพูน

มีเนื้อที่ 0.648 ตารางกิโลเมตร
ประกาศวันที่: 11 เมษายน พ.ศ. 2554

อาณาเขตเมืองเก่าลำพูน

ทิศเหนือ

ครอบคลุมบริเวณโดยรอบแนวคูเมืองตามแนวถนนรอบเมืองนอก

ทิศตะวันออก

ครอบคลุมพื้นที่ตามแนวขนานริมฝั่งแม่น้ำกวังด้านตะวันออก ในระยะ 10 เมตร

ทิศใต้

ครอบคลุมบริเวณโดยรอบแนวคูเมืองตามแนวถนนรอบเมืองนอกและพื้นที่บริเวณคูบรจจุลฐิ์เจ้านายเมืองลำพูน และพื้นที่สำนักงานประปาส่วนภูมิภาคสาขาลำพูน

ทิศตะวันตก

ครอบคลุมบริเวณโดยรอบแนวคูเมืองตามแนวถนนรอบเมืองนอก

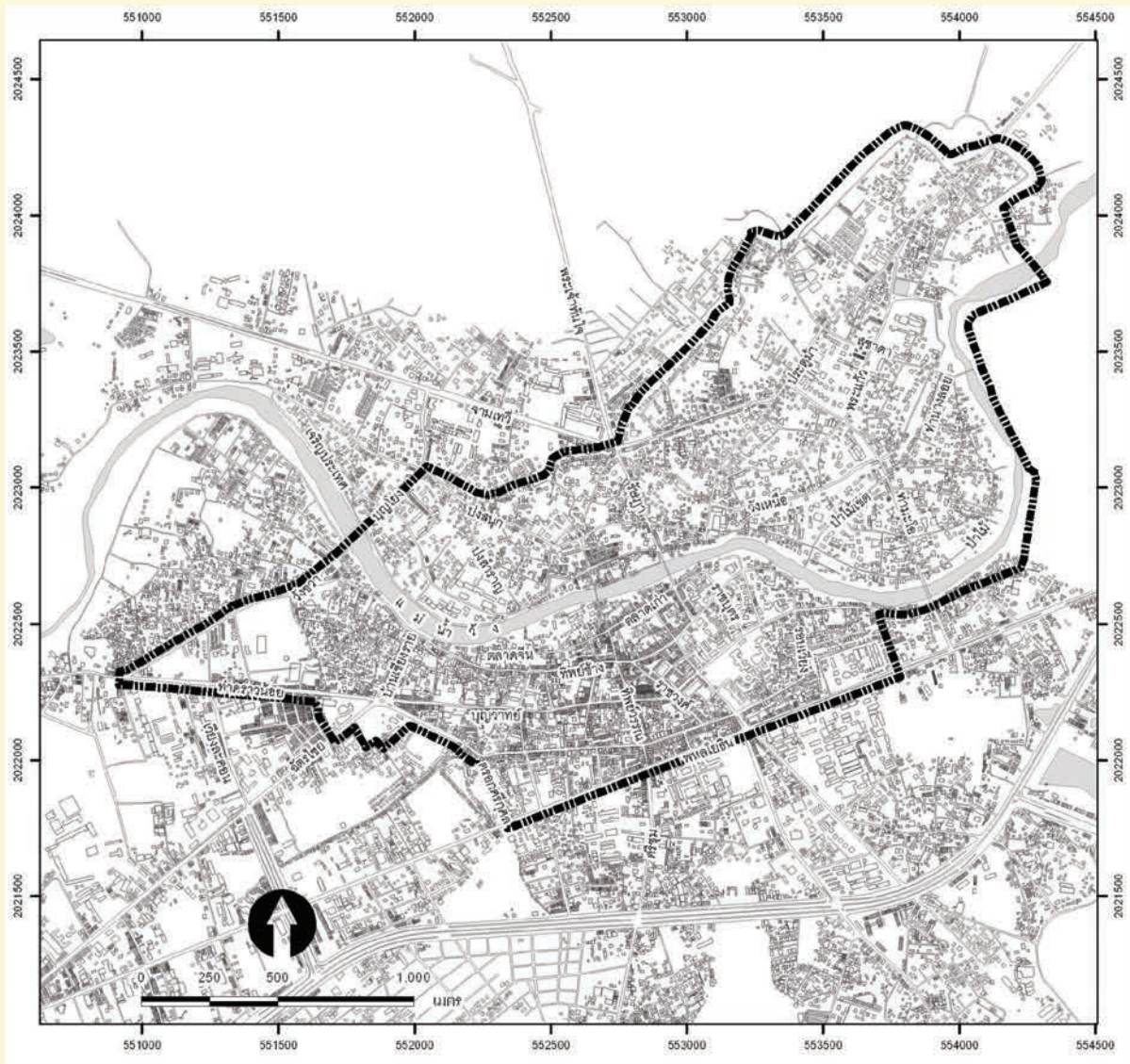

โครงการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า: เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและกระบวนการเรียนรู้ การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า

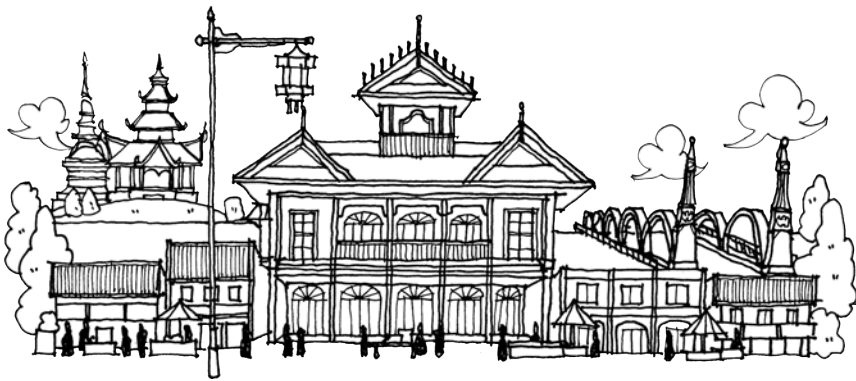

เขตพื้นที่เมืองเก่าลำปาง

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม | คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

อ้างอิง: ประกาศคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า เรื่อง ประกาศเขตพื้นที่เมืองเก่าลำปาง เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2553

เมืองเก่าลำปาง

มีเนื้อที่ 3.804 ตารางกิโลเมตร
ประกาศวันที่: 13 ธันวาคม พ.ศ. 2553

อาณาเขตเมืองเก่าลำปาง

ทิศเหนือ

จัดแนวถนนปงสนุกจากทางแยกถนนปงสนุกกับถนนบุญโยงถึงเส้นขนานระยะ 20 เมตรทางด้านเหนือของแนวคูเมือง และเลียบแนวเส้นขนานคูเมืองไปจนถึงถนนประตูม้าทางด้านตะวันตกเฉียงใต้ของวัดสร้อยพราว

ทิศตะวันออก

จัดแนวกำแพงเมืองจากวัดสร้อยพราวถึงถนนแยกจากถนนประตูม้าไปทางตะวันออกเฉียงใต้ตามแนวถนนจนจดฝั่งขวาของแม่น้ำวังและเลียบแม่น้ำวังจนถึงแนวถนนบุญวาทย์ทางตะวันตกของวัดเซตวัน

ทิศใต้

จัดแนวถนนพหลโยธินจากทางแยกตัดถนนบุญวาทย์ถึงทางแยกตัดตรอกศรีฤศลและขึ้นไปตามตรอกศรีฤศล ถึงเส้นขนานระยะ 20 เมตร ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของถนนมิตรเกษมจนจดถนนฉัตรไชยและถนนที่แยกจากถนนฉัตรไชยจนถึงถนนท่าคราวน้อยไปจนถึงทางแยกถนนท่าคราวน้อยกับถนนวังขวา

ทิศตะวันตก

จัดแนวถนนวังขวาและถนนบุญโยงจากทางแยกถนนวังขวา กับถนนท่าคราวน้อยถึงทางแยกถนนบุญโยงกับถนนปงสนุก

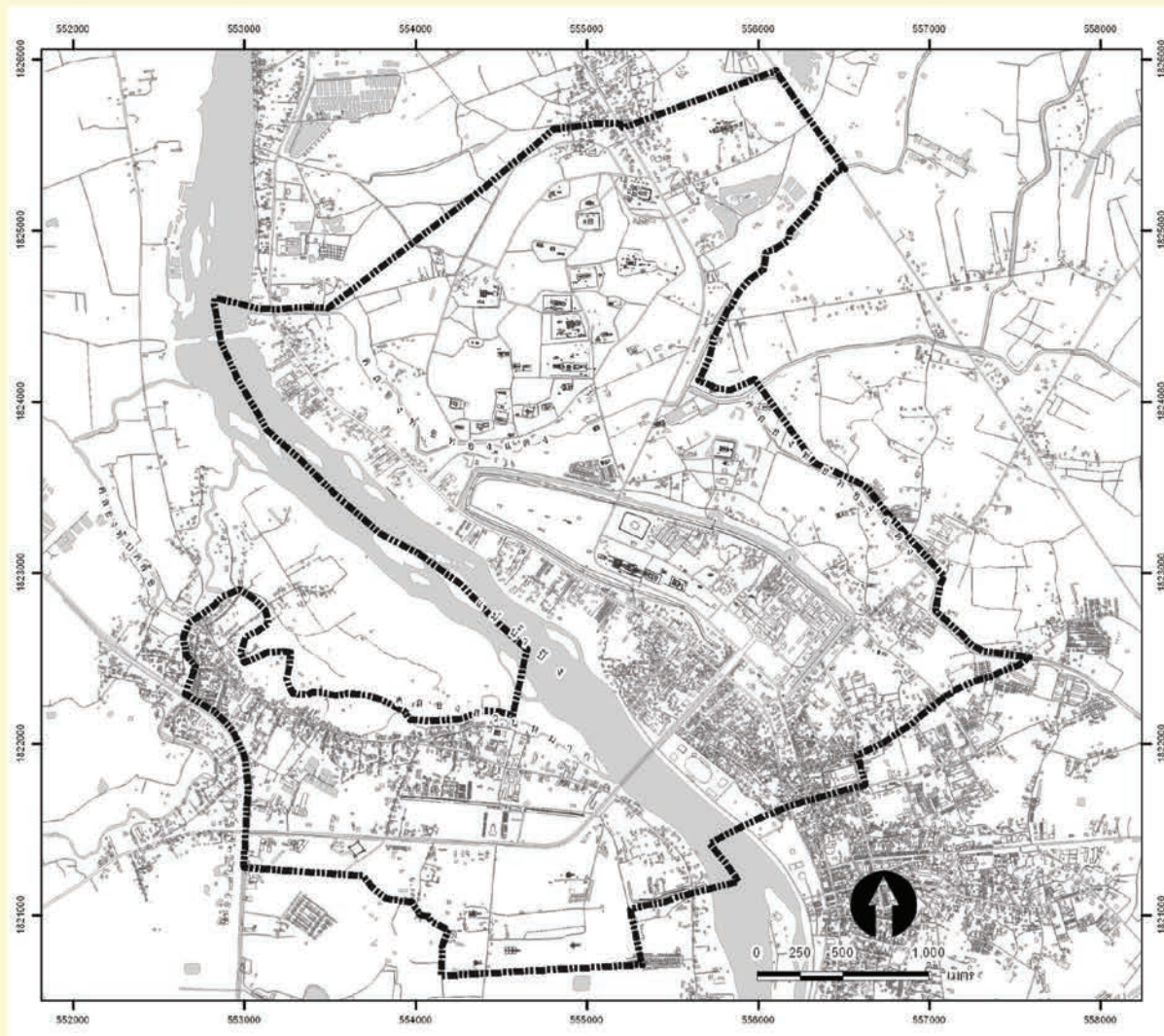

โครงการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า: เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและกระบวนการเรียนรู้ การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า

เขตพื้นที่เมืองเก่ากำแพงเพชร

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม | คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

เมืองเก่ากำแพงเพชร

มีเนื้อที่: 13,440 ตารางกิโลเมตร
ประกาศวันที่: 13 ธันวาคม พ.ศ. 2553

อาณาเขตเมืองเก่ากำแพงเพชร

ทิศเหนือ

จัดแนวฝั่งด้านเหนือของปากคลองท่อทองแดง จัดแนวกึ่งกลางแม่น้ำปิง ไปตามแนวเขตคลองจนบรรจบกับแนวเขตอุทยานประวัติศาสตร์อรัญญิก ไปตามแนวเขตอุทยานประวัติศาสตร์ฯ ข้ามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 101 ไปตามแนวเขตพื้นที่วัดอวาสน้อย จนจดกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 115

ทิศตะวันออก

จัดแนวถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 115 ข้ามคลองท่อทองแดงตามแนวถนนขนานคลองท่อทองแดงจนจดกับถนนวังคาง

ทิศใต้

จัดถนนวังคางติดกับคลองท่อทองแดง ข้ามถนนกะโลทัยมาจดถนนวิจิตร 1 จนจดถนนราชดำเนิน 1 ซอย 4 ข้ามถนนราชดำเนิน 1 ไปตามแนวถนนเทศบาล 1 ซอย 7 ข้ามถนนสิริจิตรไปจัดแนวกึ่งกลางแม่น้ำปิง มาตามแนวกึ่งกลางแม่น้ำปิง ทางตะวันออกเชื่อมกับแนวจากคูเมืองนครชุม และมาตามคูเมืองนครชุม โดยข้ามถนนเลียบฝั่งแม่น้ำปิง (ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1078) มาเป็นระยะทางประมาณ 350 เมตร จดกับถนนไม่มีชื่อ ลงมาทางใต้ตามแนวถนนประมาณ 360 เมตร แล้วไปทางแนวตะวันตกอีกประมาณ 1,575 เมตร จนถึงถนนไม่มีชื่อที่ไปจัดแนวเขตเทศบาล ตำบลนครชุมจนจดกับถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1

ทิศตะวันตก

จัดแนวถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (พหลโยธิน) เชื่อมกับแนวคลองสวนหมากตลอดแนวคลอง ตั้งแต่สะพานข้ามคลองสวนหมาก ถนนพหลโยธินไปจัดกับแนวกึ่งกลางแม่น้ำปิง และขึ้นไปทางเหนือตามแนวกึ่งกลางแม่น้ำปิงจนบรรจบกับตำแหน่งเริ่มต้นด้านทิศเหนือที่ปากคลองท่อทองแดงปากคลองท่อทองแดง

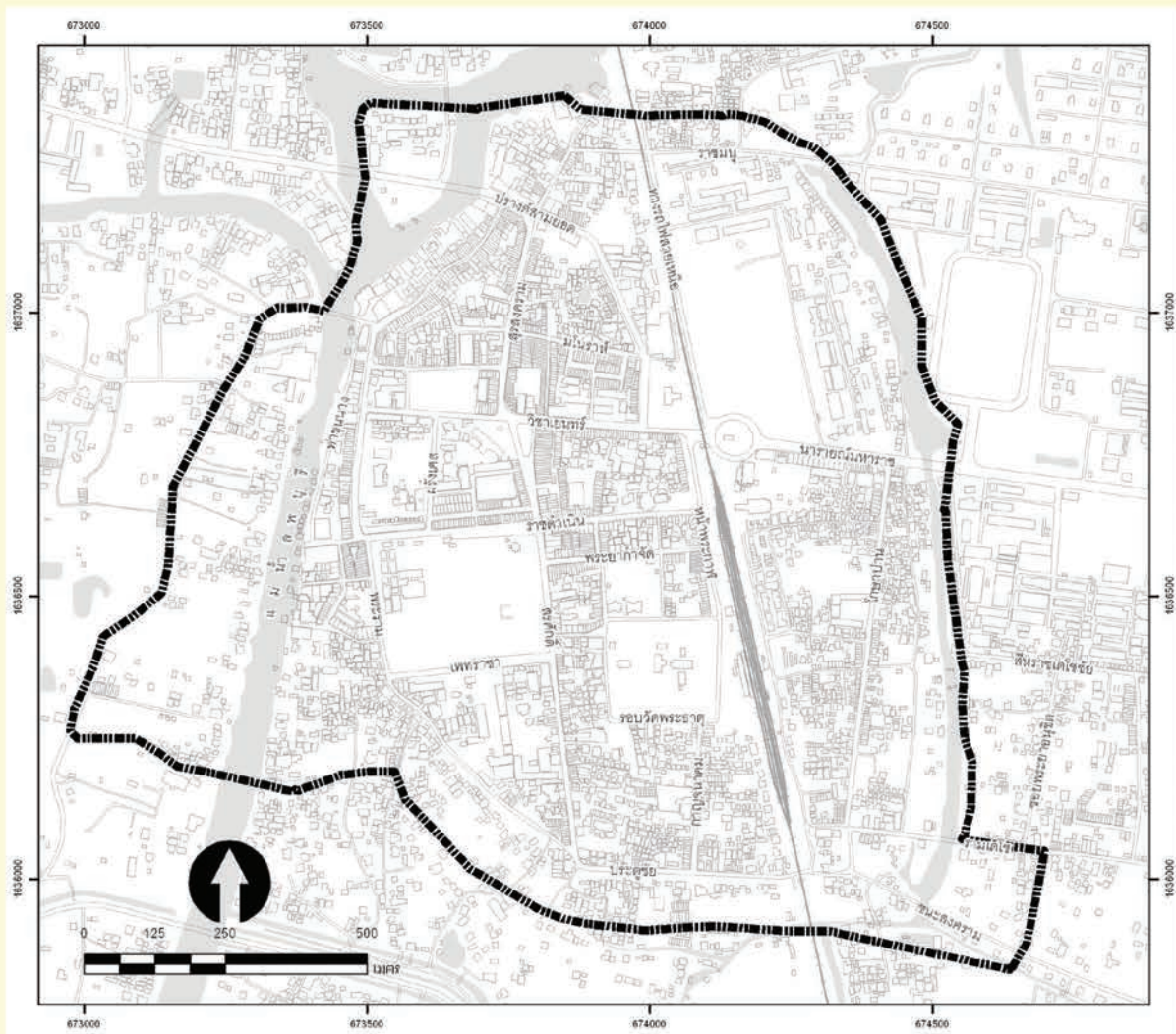

โครงการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า: เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและกระบวนการเรียนรู้ การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า

เขตพื้นที่เมืองเก่าลพบุรี

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม | คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

เมืองเก่าลพบุรี

มีเนื้อที่: 1.729 ตารางกิโลเมตร
ประกาศวันที่: 13 ธันวาคม พ.ศ. 2553

อาณาเขตเมืองเก่าลพบุรี

ทิศเหนือ

จดแม่น้ำลพบุรีฝั่งตรงข้ามวัดมณีชลขันธ์ไปตามแนวเขตพื้นที่ราชพัสดุคลองเรือฝั่งเหนือ

ทิศตะวันออก

จดแนวคลองเรือฝั่งตะวันออกลงมาทางใต้จดถนนรามเดโช เลียบไปทางทิศตะวันออกของถนนรามเดโช และเชื่อมกับแนวเขตวัดสันเปาโลด้านตะวันออกผ่านถนนชนะสงครามจนจดคลองบางปี

ทิศใต้

จดแนวเขตห่างจาก ถนนชนะสงคราม ถนนประตูลี้ และถนนพระราม ระยะห่างจากเขตทางด้านใต้ 100 เมตร

ทิศตะวันตก

จดแนวถนนเลียบวัดโพธิ์งามเชื่อมกับถนนพรหมมาسترข้ามแม่น้ำลพบุรีไปจดแม่น้ำลพบุรีฝั่งตรงข้ามวัดมณีชลขันธ์

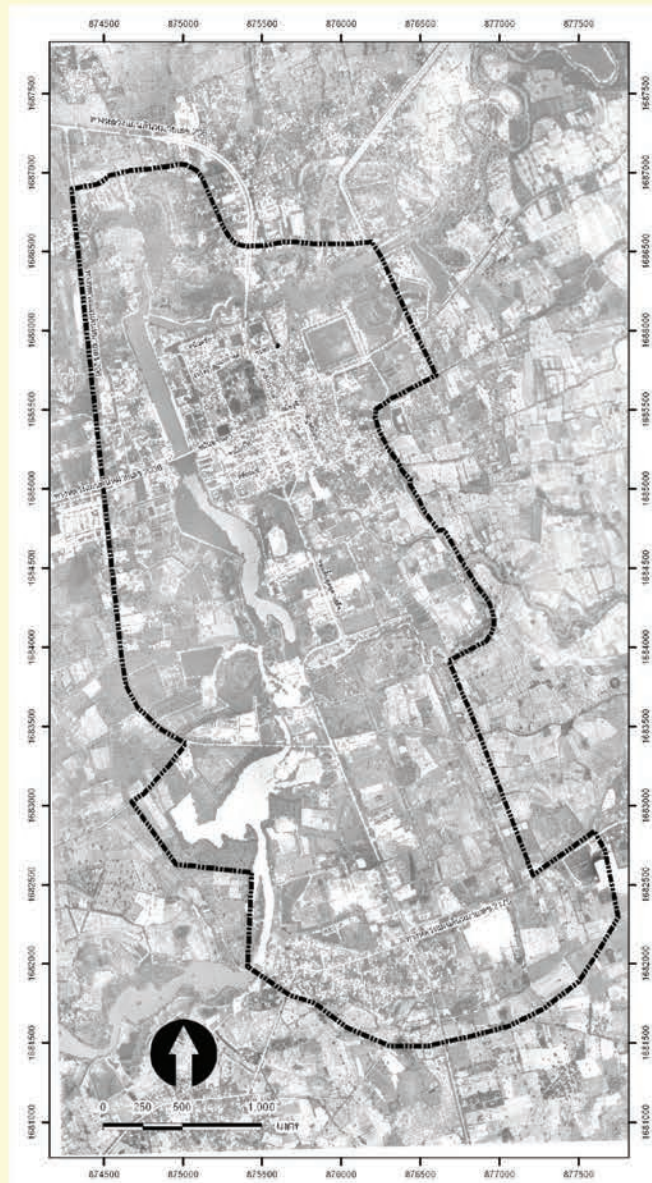

โครงการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า: เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและกระบวนการเรียนรู้ การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า

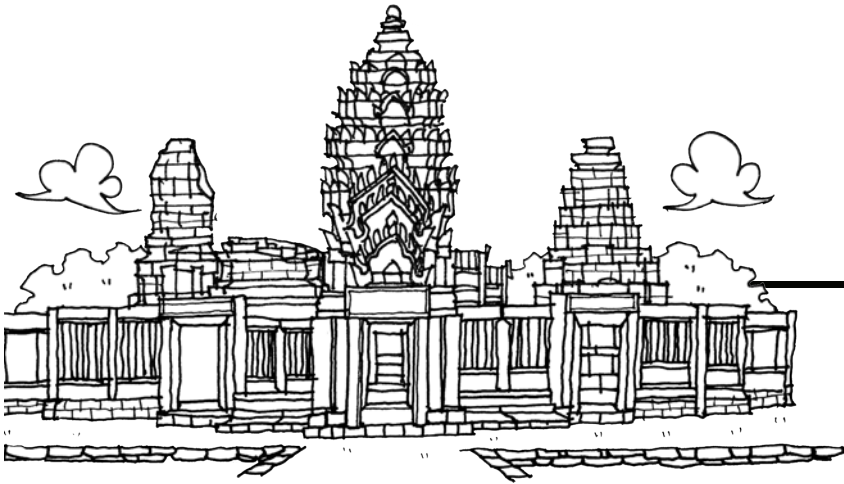

เขตพื้นที่เมืองเก่าพิมาย

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม | คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

อ้างอิง: ประกาศคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า เรื่อง ประกาศเขตพื้นที่เมืองเก่าพิมาย เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2553

เมืองเก่าพิมาย

มีเนื้อที่ 10.799 ตารางกิโลเมตร
ประกาศวันที่: 13 ธันวาคม พ.ศ. 2553

อาณาเขตเมืองเก่าพิมาย

ทิศเหนือ

จดแนวนนชุมชนจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 206 ไปทางตะวันออก
จนจดแนวคลองชลประทาน

ทิศตะวันออก

จดแนวฝายกั้นน้ำลำน้ำมูลขนานตามแนวกำแพงเมืองพิมายด้านตะวันออก
(ประมาณ 800 เมตร) มาจดตลอดแนวคลองส่งน้ำมาทางด้านใต้จนจดลำน้ำเค็ม
และเชื่อมกับแนวนานกับคูน้ำคันดิน ระยะ 100 เมตร มาจนจดแนวนานกับถนน
ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2175 100 เมตร

ทิศใต้

จดแนวนานห่างจากคูเมืองโบราณบ้านวังหิน 100 เมตร

ทิศตะวันตก

จดทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 206 ลงมาทางใต้ถึงถนนเข้าหมู่บ้านวังกลาง
มาทางตะวันตก 500 เมตร และวกลงมาตามแนวห่างจากลำน้ำจักราช 150 เมตร
จนจดแนวนานคูเมืองโบราณบ้านวังหิน

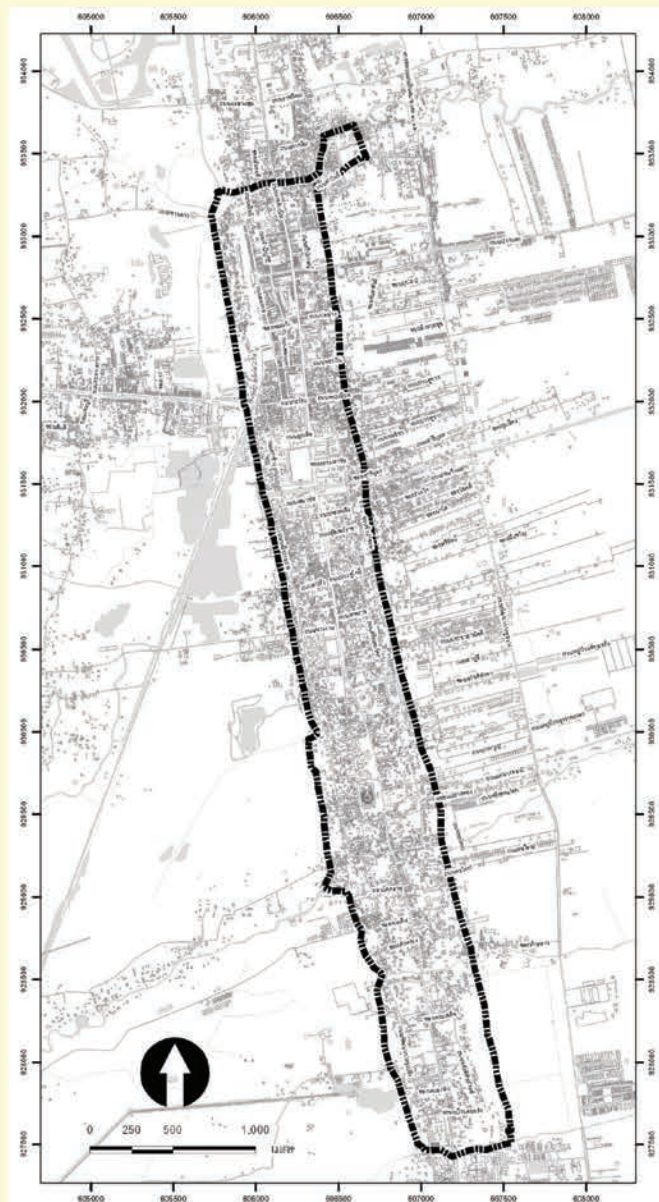

โครงการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า: เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและกระบวนการเรียนรู้ การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า

เขตพื้นที่เมืองเก่านครศรีธรรมราช

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม | คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

เมืองเก่านครศรีธรรมราช

มีเนื้อที่ 3.789 ตารางกิโลเมตร
ประกาศวันที่: 13 ธันวาคม พ.ศ. 2553

อาณาเขตเมืองเก่านครศรีธรรมราช

ทิศเหนือ

จดคลองท่าวังและแนวเขตวัดท่าโพธิ์วรวิหารด้านเหนือ

ทิศตะวันออก

จดแนวเขตวัดท่าโพธิ์วรวิหารด้านตะวันออกเชื่อมถนนท่าโพธิ์มาทางตะวันตก
จดแนวห่างจากเขตทางถนนศรีปราชญ์และถนนศรีธรรมโศกฝั่งตะวันออก 100 เมตร
และแนวห่างจากแนวกำแพงเมืองพระเวียงด้านตะวันออกมาทางตะวันออก 100 เมตร

ทิศใต้

จดคลองคูพาย

ทิศตะวันตก

จดคลองหัวห่อง คลองท้ายวัง และคลองทุ่งปรัง

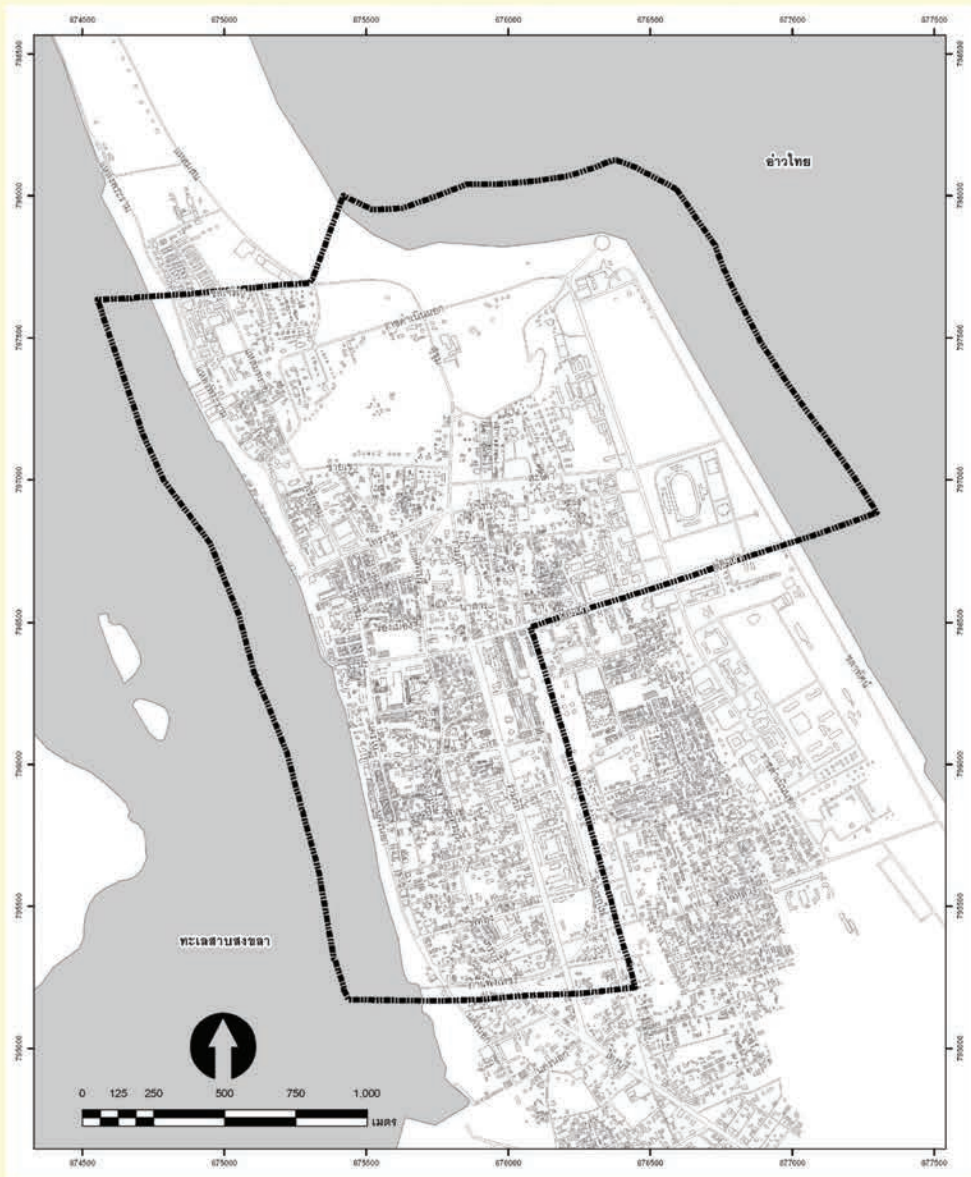

โครงการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า: เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและกระบวนการเรียนรู้ การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า

เขตพื้นที่เมืองเก่าสงขลา

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม | คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

อ้างอิง: ประกาศคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า เรื่อง ประกาศเขตพื้นที่เมืองเก่าสงขลา เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2553

เมืองเก่าสงขลา

มีเนื้อที่ 4.335 ตารางกิโลเมตร

ประกาศวันที่: 13 ธันวาคม พ.ศ. 2553

อาณาเขตเมืองเก่าสงขลา

ทิศเหนือ

จดแนวถนนชลเจริญตัดกับถนนแหลมสนอ่อนและเชื่อมกับแนวถนนท่ามูม 60 องศา กับถนนแหลมสนอ่อน และแนวเขตทางออกไปจากฝั่งทะเลด้านเหนือเป็นระยะทาง 250 เมตร

ทิศตะวันออก

จดแนวทางออกไปจากฝั่งทะเลด้านตะวันออกระยะ 250 เมตร มาตลอดแนวด้านใต้จดแนวเขตทางจากเขตทางถนนปละท่าด้านใต้ 100 เมตร และเชื่อมกับแนวเขตทางรถไฟด้านตะวันออกมาจนจดถนนกำแพงเพชร

ทิศใต้

จดถนนกำแพงเพชร

ทิศตะวันตก

จดแนวทางออกไปจากฝั่งทะเลสาบสงขลา ระยะ 250 เมตร จากถนนชลเจริญถึงถนนกำแพงเพชร

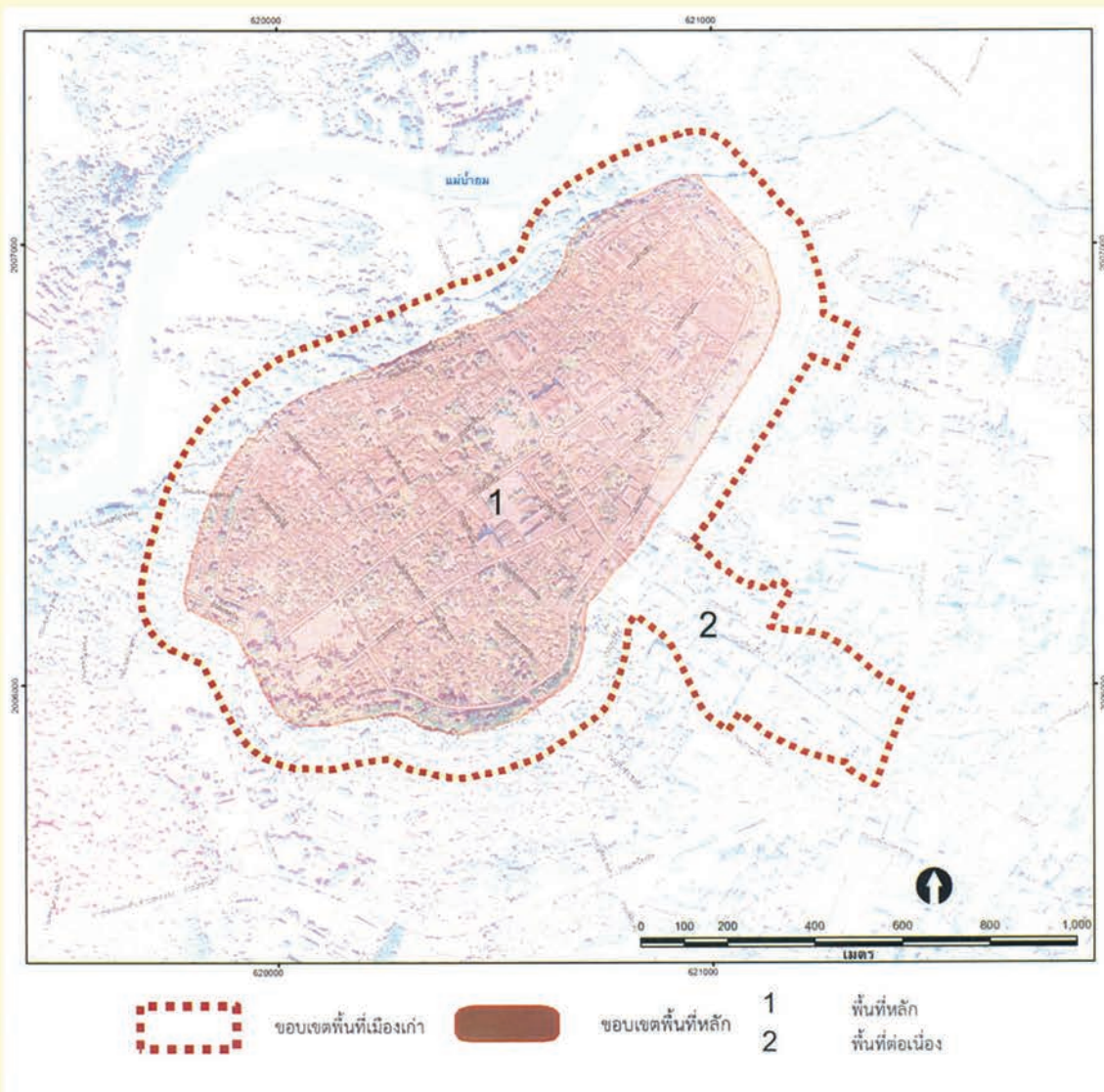

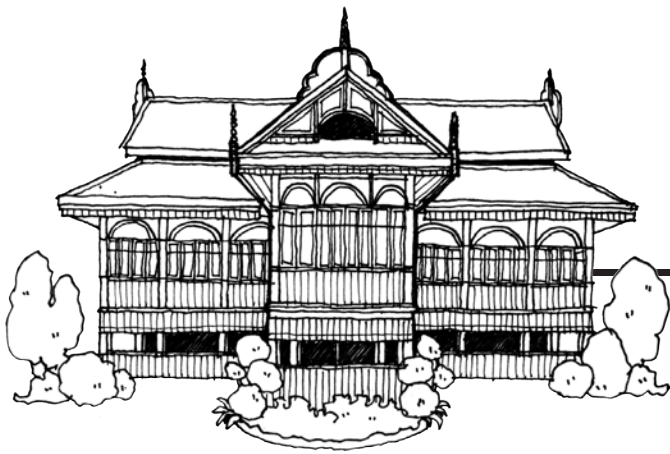
โครงการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า: เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและกระบวนการเรียนรู้ การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า

เขตพื้นที่เมืองเก่าแพร่

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม | คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

เมืองเก่าแพร่

มีเนื้อที่: 1.56 ตารางกิโลเมตร
ประกาศวันที่: 10 มีนาคม พ.ศ. 2558

อาณาเขตเมืองเก่าแพร่

ทิศเหนือ

จดเขตกันชนระยะหนึ่งร้อยเมตรจากแนวเขตกำแพงเมือง-คูเมือง และครอบคลุมอาณาเขตวัดสระป่อแก้ว

ทิศตะวันออก

จดเขตกันชนระยะหนึ่งร้อยเมตรจากแนวเขตกำแพงเมือง-คูเมือง จากทิศเหนือเรื่อยไปจนตัดกับแนวกิ่งกลางถนนเหมืองหลวงลัดเลาะไปตามแนวเขตกรรมสิทธิ์ที่ดิน จนกระทั่งตัดกับแนวกิ่งกลางถนนเหมืองหลวงอีกครั้ง และเลี้ยวไปทางทิศตะวันออกเรื่อยไปจนจดแนวกิ่งกลางถนนยันตรกิจโกศล แล้วจึงเลี้ยวลงใต้ตัดผ่านบรรจบกันของถนนเจริญเมือง และถนนซอแฮไปทางทิศใต้ประมาณ 100 เมตร แล้วจึงเลี้ยวไปทางทิศตะวันตกลัดเลาะไปตามแนวเขตกรรมสิทธิ์ที่ดินจนกระทั่งบรรจบกับแนวกิ่งกลางถนนราษฎร์ดำเนินเรื่อยไปทางทิศตะวันตกจนบรรจบกับเขตกันชนระยะหนึ่งร้อยเมตรจากแนวเขตกำแพงเมือง-คูเมืองอีกครั้งหนึ่ง

ทิศใต้

จดเขตกันชนระยะหนึ่งร้อยเมตรจากแนวเขตกำแพงเมือง-คูเมือง

ทิศตะวันตก

จดเขตกันชนระยะหนึ่งร้อยเมตรจากแนวเขตกำแพงเมือง-คูเมือง

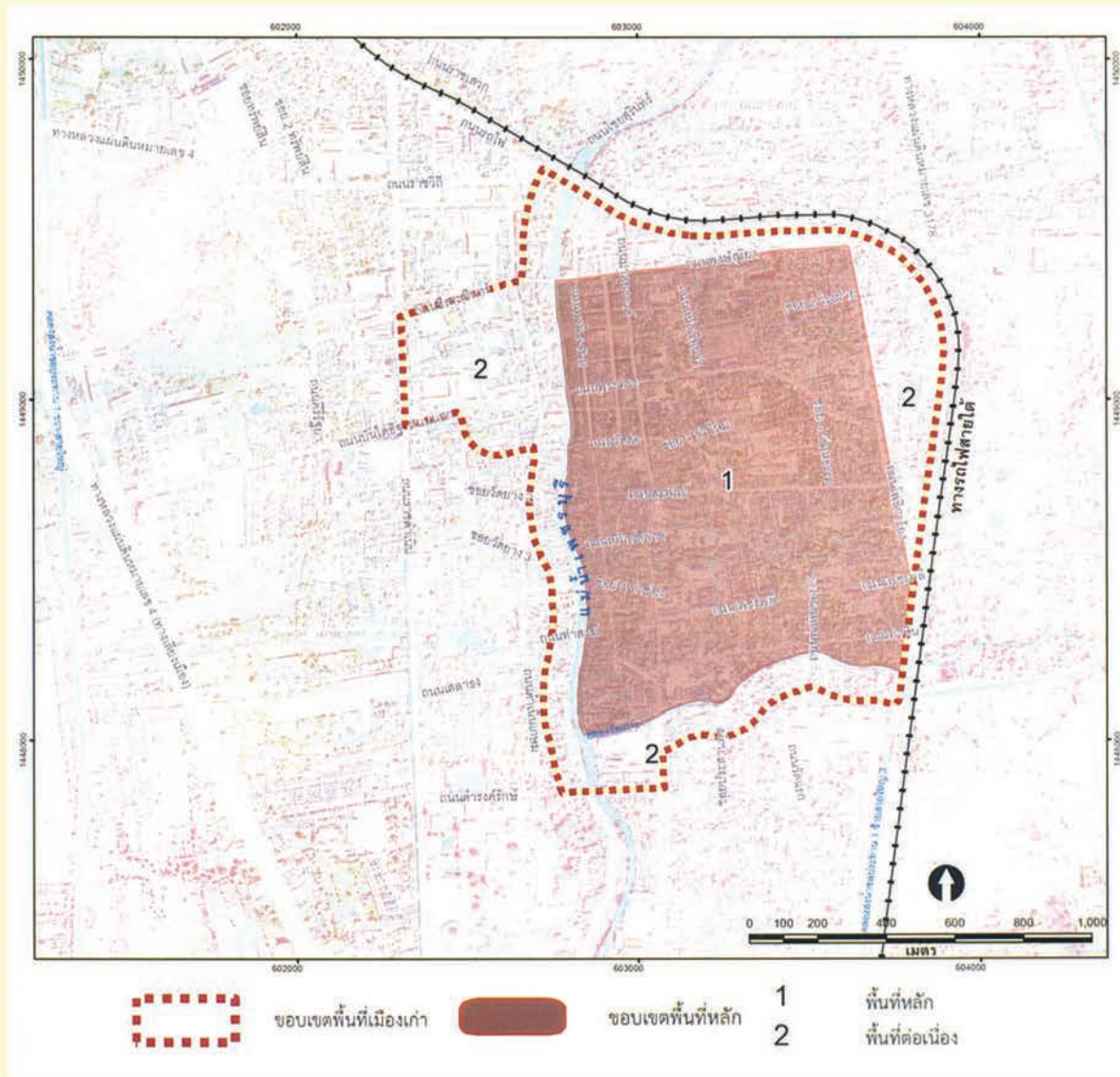

โครงการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า: เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและกระบวนการเรียนรู้ การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า

เขตพื้นที่เมืองเก่าเพชรบุรี

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม | คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

เมืองเก่าเพชรบุรี

มีเนื้อที่: 1.85 ตารางกิโลเมตร
ประกาศวันที่: 10 มีนาคม พ.ศ. 2558

อาณาเขตเมืองเก่าเพชรบุรี

ทิศเหนือ

จดบริเวณสี่แยกถนนชีสระอินทร์ตัดถนนราชดำเนิน ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ตามแนวกิ่งกลางถนนชีสระอินทร์จนจดกับแนวกันชนระยะ 100 เมตร ไปทางตะวันตกจากแนวกิ่งกลางแม่น้ำเพชรบุรีต่อเนื่องไปจนบรรจบกับเขตทางรถไฟสายใต้ตามกฎกระทรวงผังเมืองรวมเมืองเพชรบุรี พ.ศ.2550 (มีระยะ 45 เมตรจากกิ่งกลางทางรถไฟออกไปทั้งสองฝั่ง) ไปทางทิศตะวันออก

ทิศตะวันออก

จดแนวเขตทางรถไฟสายใต้ต่อเนื่องไปบรรจบกับแนวกิ่งกลางถนนคลองส่งน้ำชลประทาน 1 ซ้าย - สายใหญ่ ซึ่งตัดกับแนวกันชนระยะ 100 เมตรไปทางใต้จากแนวกิ่งกลางคลองวัดเกาะ

ทิศใต้

จดแนวกิ่งกลางถนนคลองส่งน้ำชลประทาน 1 ซ้าย - สายใหญ่ต่อเนื่องไปตามแนวกันชนระยะ 100 เมตร ไปทางใต้จากแนวกิ่งกลางคลองวัดเกาะ จดแนวกิ่งกลางถนนมาตยาวงค์ไปทางทิศใต้ ต่อเนื่องไปตามแนวถนนดำรงศรีรักษ์ ทางทิศตะวันตก กระทั่งบรรจบกับแนวกันชนระยะ 100 เมตร ไปทางตะวันตกจากแนวกิ่งกลางแม่น้ำเพชรบุรี

ทิศตะวันตก

จดแนวกันชนระยะ 100 เมตร ไปทางตะวันตกจากแนวกิ่งกลางแม่น้ำเพชรบุรีต่อเนื่องไปบรรจบกับแนวกันชนระยะ 100 เมตร โดยรอบวัดมหาธาตุวรวิหาร ต่อเนื่องไปตามแนวกิ่งกลางถนนนอก และแนวกิ่งกลางถนนราชดำเนิน แล้วเลี้ยวไปทางทิศตะวันออกตามแนวกิ่งกลางถนนชีสระอินทร์จนบรรจบกับแนวกันชนระยะ 100 เมตร ไปทางตะวันตกจากแนวกิ่งกลางแม่น้ำเพชรบุรีแล้วจึงสิ้นสุดที่แนวเขตทางรถไฟสายใต้

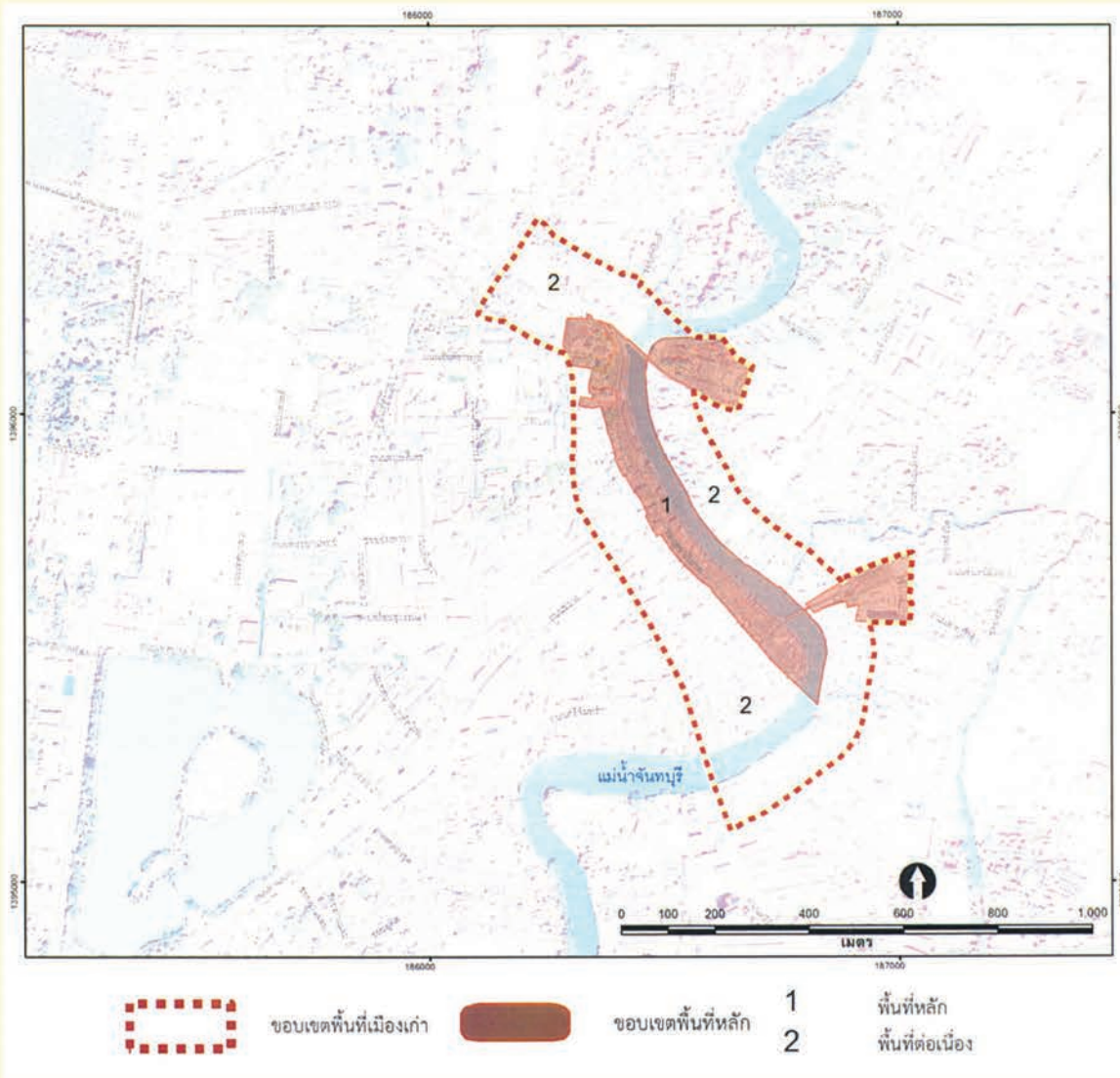

โครงการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า: เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและกระบวนการเรียนรู้ การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า

เขตพื้นที่เมืองเก่าจันทบุรี

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม | คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

เมืองเก่าจันทบุรี

มีเนื้อที่: 0.45 ตารางกิโลเมตร
ประกาศวันที่: 10 มีนาคม พ.ศ. 2558

อาณาเขตเมืองเก่าจันทบุรี

ทิศเหนือ

จดแนวกึ่งกลางถนนศรียานุสรณ์และวงเวียนที่ตัดกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3150 ไปจดกับแนวกันชนระยะ 100 เมตร จากแนวกึ่งกลางทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3150 ข้ามแม่น้ำจันทบุรีมายังฝั่งตะวันออกกระทั่งไปจดกับแนวเขตด้านทิศเหนือวัดจันทนาราม

ทิศตะวันออก

จดแนวเขตด้านเหนือและตะวันออกของวัดจันทนารามและแนวกันชนระยะ 100 เมตร จากแนวตลิ่งแม่น้ำจันทบุรีฝั่งตะวันออก และแนวเขตด้านเหนือ ตะวันออก และได้ของบริเวณ โบสถ์วัดพระแม่ปฏิสนธินิรมลเรื่อยลงมาทางใต้บรรจบกับแนวกันชนระยะ 100 เมตรจากแนวตลิ่งแม่น้ำจันทบุรีฝั่งตะวันออกและใต้ กระทั่งจดแนวกึ่งกลางถนนตริรัตน์ทางทิศใต้

ทิศใต้

จดแนวกันชนระยะ 100 เมตรจากแนวตลิ่งแม่น้ำจันทบุรีฝั่งตะวันออกและแนวกึ่งกลางถนนตริรัตน์

ทิศตะวันตก

จดแนวกึ่งกลางถนนศรียานุสรณ์ เรื่อยไปจนบรรจบกับแนวกันชนระยะ 100 เมตร จากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3150 ทางทิศใต้ จนไปจดกับแนวกึ่งกลางถนนเบญจมาราชูทิศ เรื่อยไปจนกระทั่งข้ามแม่น้ำจันทบุรี ไปเชื่อมต่อกับแนวกึ่งกลางถนนตริรัตน์กระทั่งจดกับแนวกันชนระยะ 100 เมตร จากแนวตลิ่งแม่น้ำจันทบุรีทางทิศตะวันออกเฉียงใต้

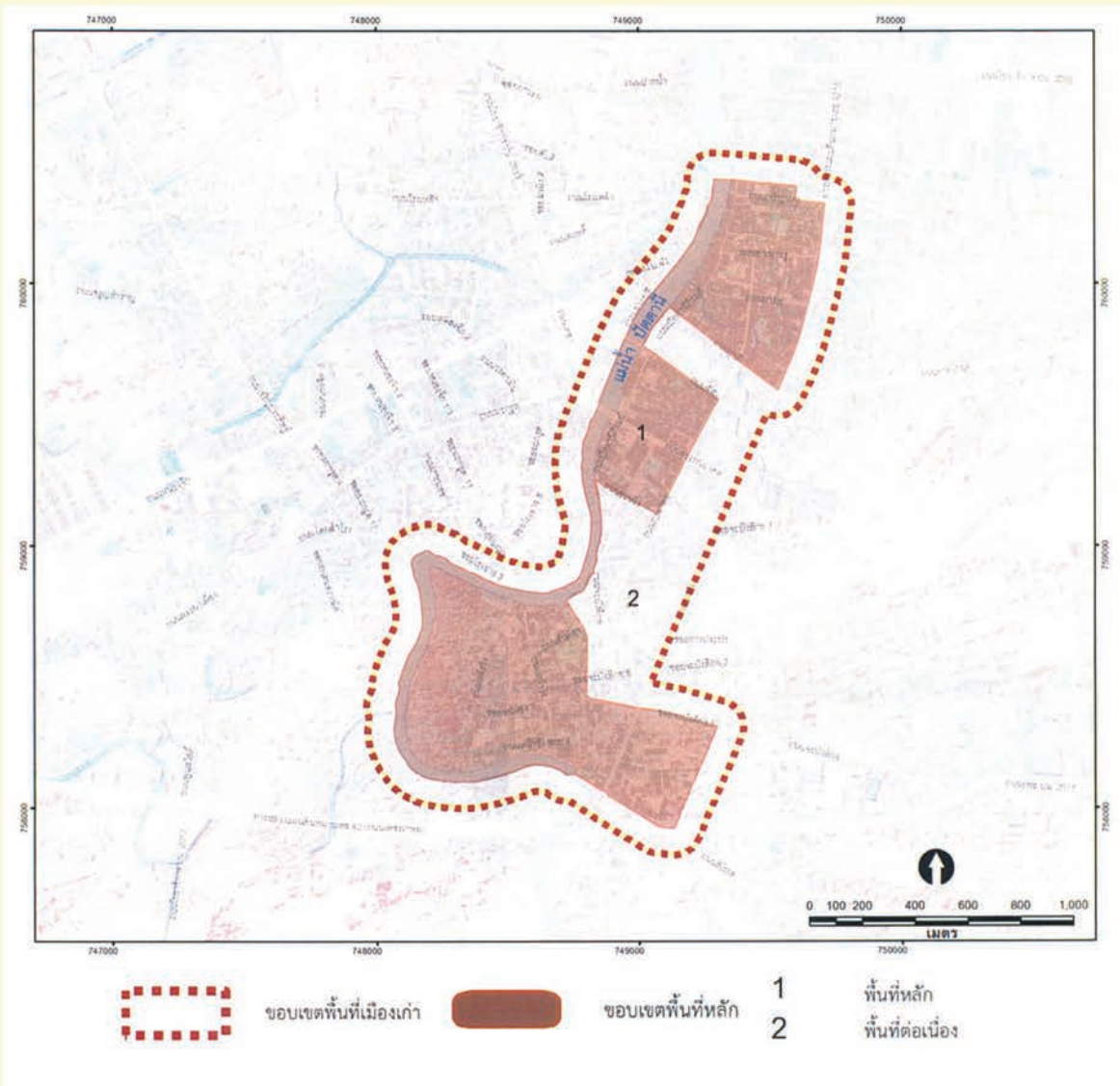

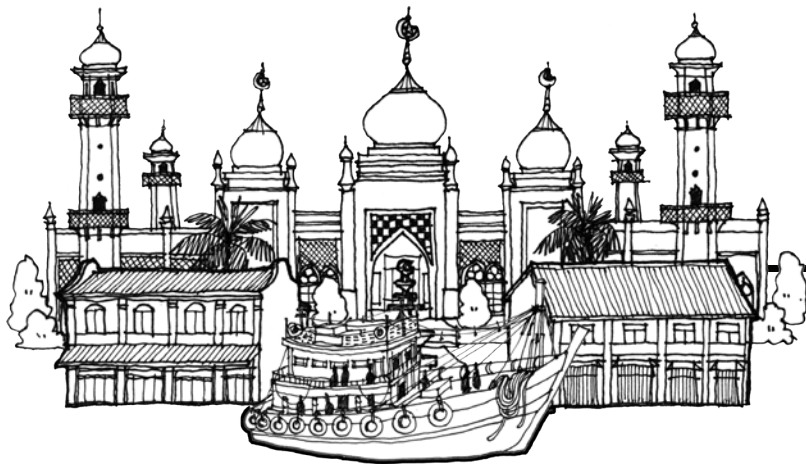
โครงการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า: เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและกระบวนการเรียนรู้ การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า

เขตพื้นที่เมืองเก่าปัตตานี

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม | คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

เมืองเก่าปัตตานี

มีเนื้อที่ 2.34 ตารางกิโลเมตร
ประกาศวันที่: 16 ธันวาคม พ.ศ. 2561

อาณาเขตเมืองเก่าปัตตานี

ทิศเหนือ

เริ่มต้นที่ บริเวณพิกัด QH 492604 ข้ามแม่น้ำปัตตานีไปทางทิศตะวันออกเลียบบนถนนกับถนนเจริญนคร โดยห่างจากจุดกึ่งกลางถนนเจริญนคร ประมาณ 100 เมตร ผ่านถนนนาเกลือสิ้นสุดที่บริเวณถนนนาเกลือ ซอย 4/1 ซึ่งห่างจากกึ่งกลางถนนนาเกลือ ประมาณ 100 เมตร

ทิศตะวันออก

เริ่มต้นจากถนนนาเกลือ ซอย 4/1 ไปทางทิศใต้ เลียบขนานกับถนนนาเกลือ โดยห่างจากจุดกึ่งกลางถนนนาเกลือ ประมาณ 100 เมตร ผ่านถนนรามโกมุท แล้วไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้จนถึงปากทางเข้าถนนยะรัง ตรอก 1 เลียบตามแนวกึ่งกลางถนนยะรัง ไปทางทิศใต้ผ่านสี่แยกจะบังติกอ ประมาณ 30 เมตร แล้วไปทางทิศตะวันออกเลียบบนถนนไปกับถนนยะรัง ซอย 5 โดยห่างจากจุดกึ่งกลางถนนยะรัง ซอย 5 ประมาณ 100 เมตร โดยมีระยะทางประมาณ 400 เมตร แล้วไปทางทิศใต้โดยเลียบขนานไปกับกึ่งกลางถนนยะรัง โดยห่างจากจุดกึ่งกลางถนนยะรังประมาณ 400 เมตร ผ่านทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 42 (ถนนเพชรเกษม) ไปสิ้นสุดที่กึ่งกลางทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 410

ทิศใต้

เริ่มจากจุดกึ่งกลางทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 410 ไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ เลียบขนานไปกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 410 และถนนยะรัง โดยมีระยะห่างจากจุดกึ่งกลางทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 410 และถนนยะรัง ประมาณ 100 เมตร โดยข้ามแม่น้ำปัตตานีและเลียบตามแนวกึ่งกลางแม่น้ำปัตตานีไปทางทิศตะวันตก โดยห่างจากจุดกึ่งกลางแม่น้ำปัตตานี ประมาณ 100 เมตร สิ้นสุดที่กึ่งกลางคลองสาธารณประโยชน์

ทิศตะวันตก

เริ่มจากกึ่งกลางคลองสาธารณประโยชน์เลียบขนานกับกึ่งกลางแม่น้ำปัตตานีไปทางทิศเหนือ โดยห่างจากจุดกึ่งกลางแม่น้ำปัตตานี ระยะทางประมาณ 100 เมตร โดยผ่านถนนโรงอ่าง แล้วไปทางทิศตะวันออกเลียบบนถนนกับกึ่งกลางแม่น้ำปัตตานี ไปทางทิศเหนือ สิ้นสุดที่พิกัด QH 492604

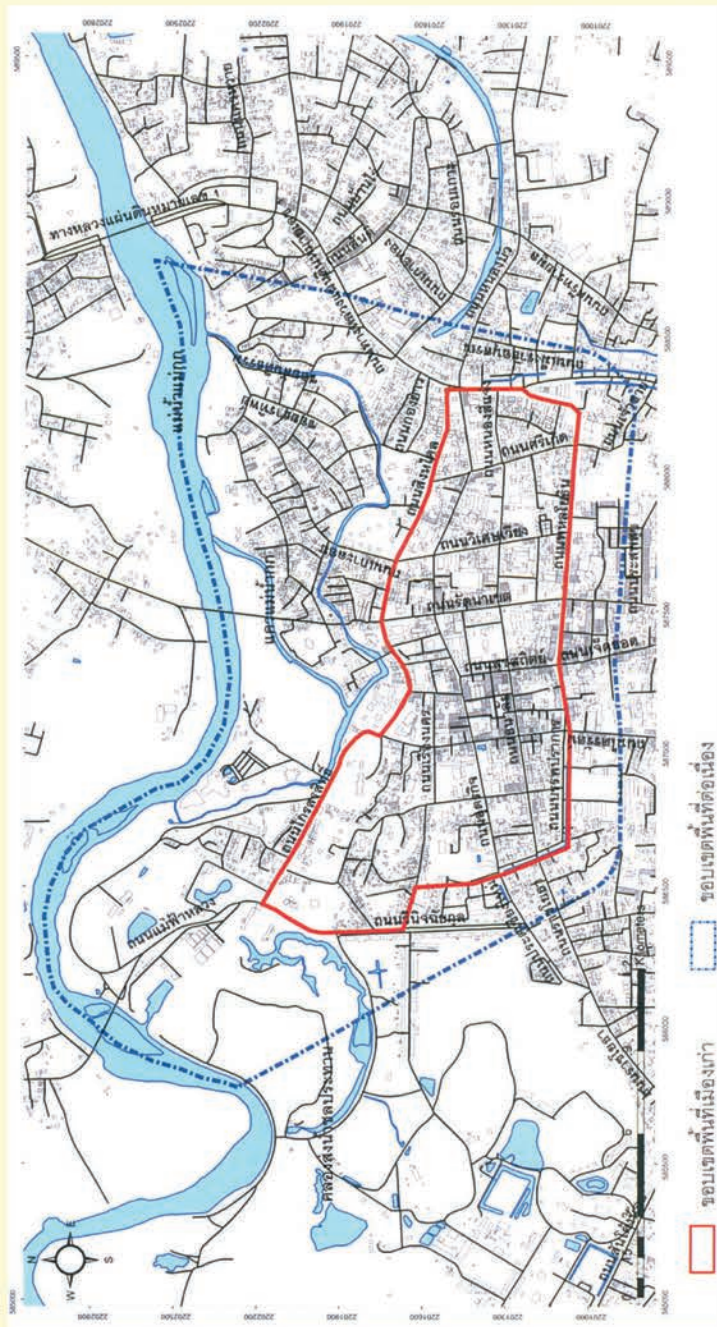

โครงการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า: เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและกระบวนการเรียนรู้ การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า

เขตพื้นที่เมืองเก่าเชียงราย

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม | คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

เมืองเก่าเชียงราย

มีเนื้อที่: 1.27 ตารางกิโลเมตร
ประกาศวันที่: 26 พฤษภาคม พ.ศ. 2558

อาณาเขตเมืองเก่าเชียงราย

ทิศเหนือ

จัดแนวถนนไกรสรสิทธิ์ฝั่งด้านเหนือตั้งแต่ทางแยกตัดถนนวินิจฉัยกุล และต่อเนื่องไปทางทิศตะวันออกตามแนวถนนไกรสรสิทธิ์จนจบกับทางแยกตัดถนนไตรรัตน์ และต่อเนื่องไปตามแนวถนนสิงห์ไคลฝั่งด้านเหนือ เรื่อยไปจนถึงทางแยกตัดทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (ดอนเสียงเมือง)

ทิศตะวันออก

จัดแนวทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (ดอนเสียงเมือง) ฝั่งด้านตะวันออก ตั้งแต่ทางแยกตัดถนนสิงห์ไคลและต่อเนื่องไปทางทิศใต้ตามแนวถนนพหลโยธิน (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 สายเก่า) กระทั่งบรรจบกับแนวถนนบรรพปราการ

ทิศใต้

จัดแนวถนนบรรพปราการฝั่งด้านใต้ ตั้งแต่ทางแยกตัดกับถนนรัตนเขต และต่อเนื่องไปทางทิศตะวันตกตามแนวถนนบรรพปราการฝั่งด้านใต้จนจบทางแยกตัดถนนไตรรัตน์ จากนั้นต่อเนื่องตามแนวคูเมืองเดิมปากใต้ และต่อเนื่องตามแนวคูเมืองเดิม จนกระทั่งบรรจบกับถนนประตูเชียงใหม่ (บริเวณหน้าสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเชียงราย)

ทิศตะวันตก

จัดทางแยกตัดถนนประตูเชียงใหม่กับถนนบรรพปราการ (บริเวณสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเชียงราย) ต่อเนื่องขึ้นไปทางทิศเหนือ กระทั่งบรรจบกับแนวถนนราชเดชดำรงค์ และต่อเนื่องไปทางทิศตะวันตกตามแนวถนนราชเดชดำรงค์ฝั่งด้านใต้ กระทั่งบรรจบกับแนวถนนวินิจฉัยกุล และต่อเนื่องไปทางทิศเหนือตามแนวถนนวินิจฉัยกุลฝั่งด้านตะวันตก กระทั่งบรรจบกับทางแยกตัดถนนไกรสรสิทธิ์

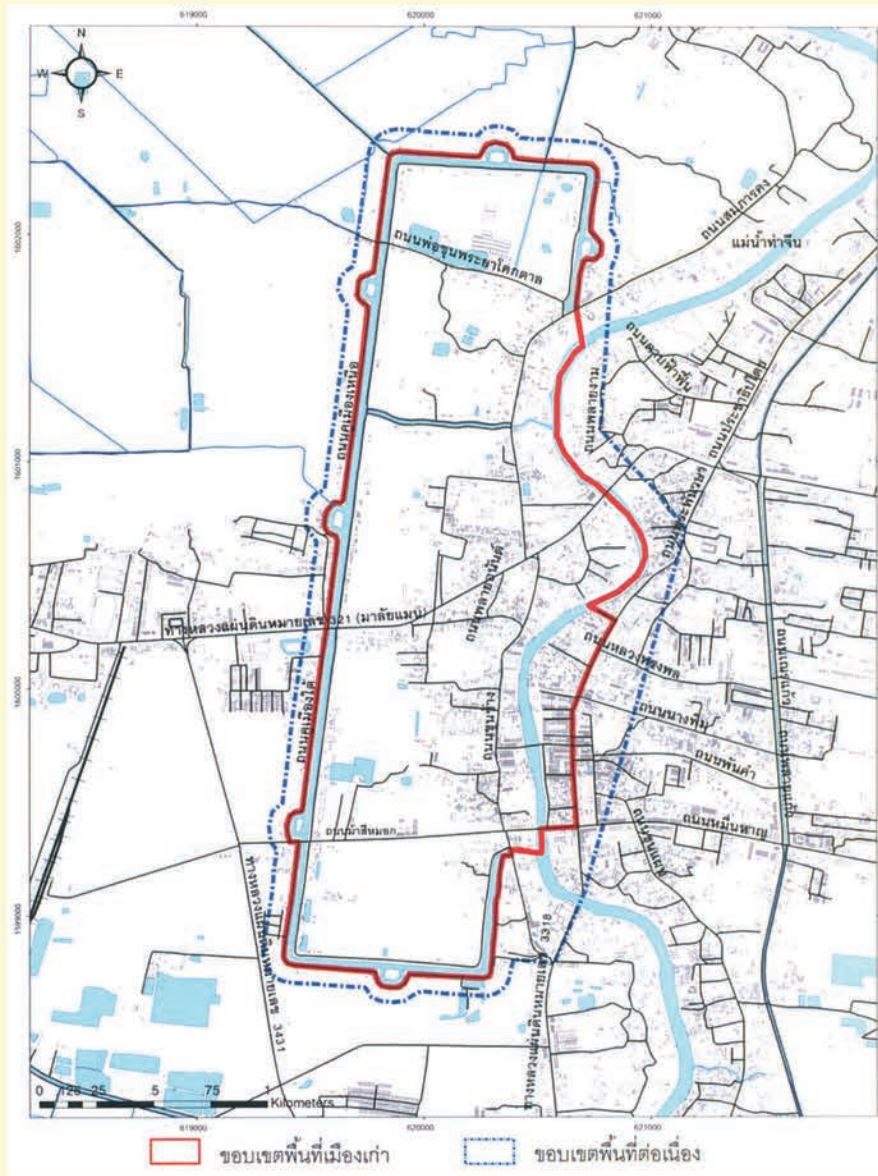

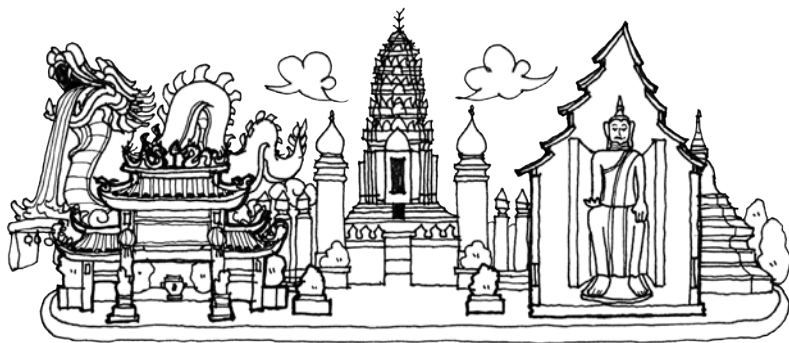
โครงการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า: เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและกระบวนการเรียนรู้ การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า

เขตพื้นที่เมืองเก่าสุพรรณบุรี

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม | คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

เมืองเก่าสุพรรณบุรี

มีเนื้อที่: 3.80 ตารางกิโลเมตร
ประกาศวันที่: 26 พฤษภาคม พ.ศ. 2558

อาณาเขตเมืองเก่าสุพรรณบุรี

ทิศเหนือ

จดแนวกึ่งกลางถนนคูเมืองเหนือ และต่อเนื่องไปทางทิศตะวันออกตามแนวกึ่งกลางถนนคูเมืองเหนือ กระทั่งจดกับทางแยกตัดถนนสมภารคง (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3507)

ทิศตะวันออก

จดแนวกึ่งกลางถนนคูเมืองเหนือด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ตั้งแต่ทางแยกตัดถนนสมภารคงและต่อเนื่องลงมาทางทิศใต้ กระทั่งบรรจบกับแนวกึ่งกลางแม่น้ำสุพรรณบุรีเลียบตามแนวกึ่งกลางแม่น้ำสุพรรณบุรีลงมาทางทิศใต้กระทั่งจดซอยไม่ปรากฏชื่อซึ่งอยู่ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำสุพรรณบุรี (บริเวณข้างวัดสุวรรณภูมิ) และต่อเนื่องลงมาทางทิศใต้ตามแนวกึ่งกลางถนนพระพันวษา จนจดกับแนวกึ่งกลางถนนหมื่นหาญ (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3431) และต่อเนื่องไปทางทิศตะวันตกตามแนวกึ่งกลางถนนหมื่นหาญ กระทั่งจดกับแนวกึ่งกลางแม่น้ำสุพรรณบุรี และเลียบตามแนวกึ่งกลางแม่น้ำสุพรรณบุรีลงมาทางทิศใต้ กระทั่งจดกับแนวถนนคูเมืองด้านทิศใต้ซึ่งอยู่ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำสุพรรณบุรี

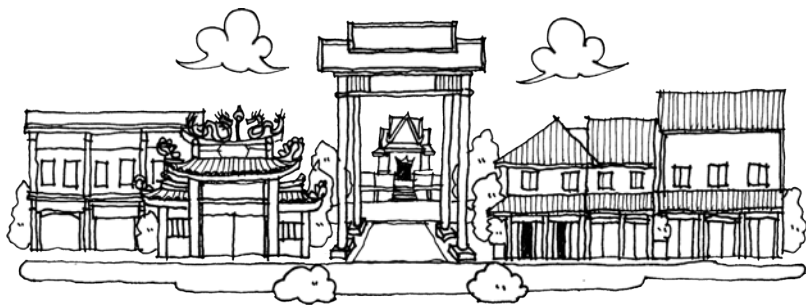
ทิศใต้

จดแนวกึ่งกลางถนนคูเมืองใต้และต่อเนื่องไปทางทิศใต้ตามแนวกึ่งกลางถนนคูเมืองใต้ กระทั่งจดกับทางแยกตัดถนนม้าสีหมอก

ทิศตะวันตก

จดแนวกึ่งกลางถนนคูเมืองใต้ ตั้งแต่ทางแยกตัดถนนม้าสีหมอกต่อเนื่องไปทางเหนือตามแนวกึ่งกลางถนนคูเมืองเหนือ กระทั่งจดกับทางแยกตัดถนนพ่อขุนพระยาโคกตาล

เมืองเก่าระยอง

มีเนื้อที่: 0.11 ตารางกิโลเมตร
ประกาศวันที่: 26 พฤษภาคม พ.ศ. 2558

อาณาเขตเมืองเก่าระยอง

ทิศเหนือ

จัดแนวกึ่งกลางถนนบุญศิริ ตั้งแต่ทางแยกตัดถนนภักดีบริรักษ์ต่อเนื่องไปทางทิศตะวันออกตามแนวถนนบุญศิริ กระทั่งจุดกับทางแยกตัดถนนศรีสมุทรโคด และต่อเนื่องลงมาทางทิศใต้ตามแนวกึ่งกลางถนนศรีสมุทรโคด จนจุดแนวกึ่งกลางถนนชุมพล และต่อเนื่องไปทางทิศตะวันออกตามแนวกึ่งกลางถนนชุมพล กระทั่งบรรจบทางแยกตัดถนนตากสินมหาราช

ทิศตะวันออก

จัดแนวกึ่งกลางถนนตากสินมหาราชตั้งแต่ทางแยกตัดถนนชุมพลต่อเนื่องลงไปทางทิศใต้ กระทั่งจุดกับแนวกึ่งกลางแม่น้ำระยอง

ทิศใต้

จัดแนวกึ่งกลางแม่น้ำระยองตั้งแต่บริเวณแนวถนนตากสินมหาราชต่อเนื่องไปทางทิศตะวันตกตามแนวกึ่งกลางแม่น้ำระยองกระทั่งจุดกับแนวถนนภักดีบริรักษ์

ทิศตะวันตก

จัดแนวกึ่งกลางถนนภักดีบริรักษ์ตั้งแต่บริเวณจุดแม่น้ำระยองต่อเนื่องขึ้นไปทางทิศเหนือตามแนวกึ่งกลางถนนภักดีบริรักษ์ กระทั่งจุดทางแยกตัดถนนบุญศิริ

Map of Bangkok showing the area around the Chao Phraya River and the city center. The map includes labels for various districts and landmarks, such as 'ตำบลสีลม' (Tambon Silom), 'ถนนสีลม' (Silom Road), 'ถนนสุขุมวิท' (Sukhumvit Road), and 'ถนนพหลโยธิน' (Phaholyothin Road). A red line outlines a specific area, and a blue dashed line indicates the river's course. A scale bar and a north arrow are also present.

10-Oct-19 7:19:42 PM

เมืองเก่าบุรีรัมย์

มีเนื้อที่ 0.98 ตารางกิโลเมตร
ประกาศวันที่: 26 พฤษภาคม พ.ศ. 2558

อาณาเขตเมืองเก่าบุรีรัมย์

ทิศเหนือ

จดแนวกึ่งกลางถนนธานีตั้งแต่ทางแยกตัดถนนสุนทรเทพ ต่อเนื่องไปทางทิศตะวันออก กระทั่งจดทางแยกตัดถนนอิสาน

ทิศตะวันออก

จดแนวกึ่งกลางถนนคูเมืองรอบนอกตั้งแต่ทางแยกตัดถนนอิสานต่อเนื่องลงมาทางทิศใต้ตามแนวกึ่งกลางถนนคูเมืองซึ่งเลียบขนานไปตามคูเมืองโบราณ กระทั่งจดทางแยกตัดถนนจิระ (ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 218)

ทิศใต้

จดแนวกึ่งกลางถนนคูเมืองรอบนอก ตั้งแต่ทางแยกตัดถนนจิระ ต่อเนื่องลงมาทางทิศใต้ตามแนวกึ่งกลางถนนคูเมืองซึ่งเลียบขนานไปตามคูเมืองโบราณ กระทั่งจดทางแยกตัดถนนสุนทรเทพ

ทิศตะวันตก

จดแนวกึ่งกลางถนนคูเมืองรอบนอกตั้งแต่ทางแยกตัดถนนสุนทรเทพ ต่อเนื่องไปทางทิศเหนือตามแนวกึ่งกลางถนนคูเมือง เลียบขนานไปตามคูเมืองโบราณ กระทั่งจดทางแยกตัดถนนจิระ ต่อเนื่องไปทางเหนือตามแนวกึ่งกลางถนนรมย์บุรี จนถึงทางแยกตัดถนนพิทักษ์และต่อเนื่องไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือเป็นเส้นทแยง กระทั่งบรรจบกับทางแยกตัดระหว่างถนนธานีกับถนนสุนทรเทพ

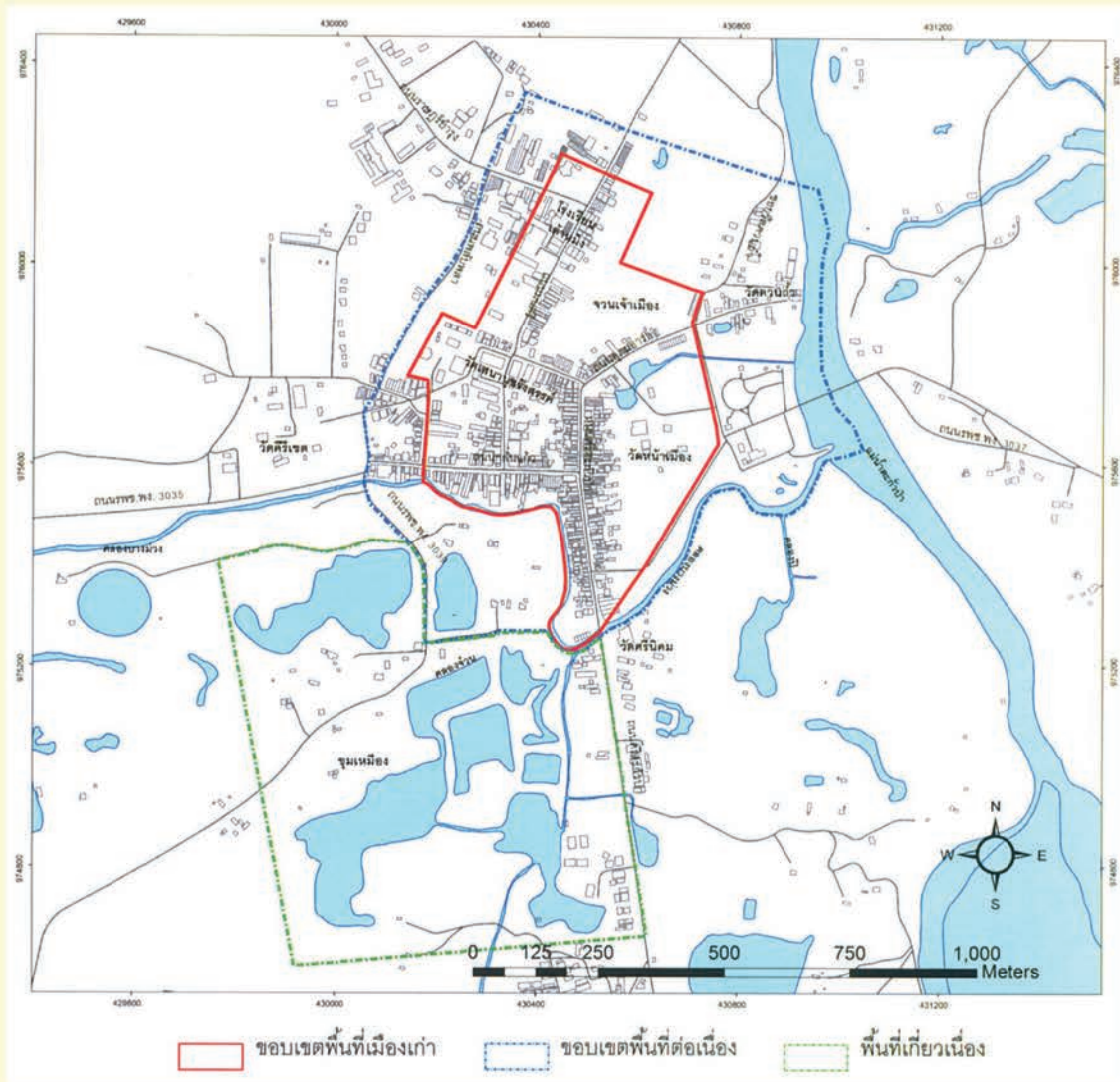

โครงการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า: เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและกระบวนการเรียนรู้ การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า

เขตพื้นที่เมืองเก่าตะกั่วป่า

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม | คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

เมืองเก่าตะกั่วป่า

มีเนื้อที่ 0.33 ตารางกิโลเมตร
ประกาศวันที่: 26 พฤษภาคม พ.ศ. 2558

อาณาเขตเมืองเก่าตะกั่วป่า

ทิศเหนือ

จุดแนวเขตโรงเรียนเจ้าหลิ่ง (พิกัด $X = 430447.00$ และ $Y = 976216.28$) มาบรรจบกับถนนมนตรี ต่อเนื่องไปทางทิศตะวันออกเป็นเส้นตรงระยะ 100 เมตร จากแนวกึ่งกลางถนนมนตรี (พิกัด $X = 430624.17$ และ $Y = 976141.98$)

ทิศตะวันออก

จุดแนวเส้นขนานระยะ 100 เมตร จากแนวกึ่งกลางถนนมนตรี (พิกัด $X = 430624.17$ และ $Y = 976141.98$) ต่อเนื่องลงมาทางทิศใต้จนจุดกับแนวเขตจวนเจ้าเมือง (พิกัด $X = 430567.97$ และ $Y = 976006.73$) และต่อเนื่องไปทางทิศตะวันออกตามแนวเขตจวนเจ้าเมือง กระทั่งบรรจบกับซอยวัดควนถ้ำ (พิกัด $X = 430727.04$ และ $Y = 975944.81$) และต่อเนื่องไปตามแนวกึ่งกลางซอยวัดควนถ้ำ จนจุดทางแยกตัดถนนอุดมธรรมา (พิกัด $X = 430710.69$ และ $Y = 975880.28$) และต่อเนื่องลงมาทางทิศใต้ไปตามแนวกึ่งกลางถนน รพช.พง. 3037 ผ่านบริเวณด้านหน้าวัดหน้าเมือง และต่อเนื่องลงมาทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ไปตามแนวกึ่งกลางถนน รพช.พง. 3037 จนกระทั่งบรรจบกับแนวกึ่งกลางคลองบางม่วง บริเวณถนนศรีตะกั่วป่า (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3032) ตัดผ่าน (พิกัด $X = 430526.54$ และ $Y = 975271.40$)

ทิศใต้

จุดแนวกึ่งกลางคลองบางม่วง (พิกัด $X = 430526.54$ และ $Y = 975271.40$) และเลียบไปตามแนวกึ่งกลางคลองบางม่วงทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ กระทั่งจุดซอยไม่ปรากฏชื่อซึ่งอยู่ทางด้านทิศเหนือของคลองบางม่วง (พิกัด $X = 430174.11$ และ $Y = 975566.67$)

ทิศตะวันตก

จุดแนวกึ่งกลางซอยไม่ปรากฏชื่อ ซึ่งอยู่ทางด้านทิศเหนือของคลองบางม่วง (พิกัด $X = 430174.11$ และ $Y = 975566.67$) ต่อเนื่องขึ้นไป ตามแนวกึ่งกลางซอยไม่ปรากฏชื่อผ่านทางแยกตัดถนนกลั่นแก้วและต่อเนื่องขึ้นไปทางทิศเหนือตามแนวกึ่งกลางซอยจนกระทั่งจุดทางแยกตัดถนนเสนานุชิต (พิกัด $X = 430184.43$ และ $Y = 975739.71$) ต่อเนื่องขึ้นไปทางทิศเหนือจนจุดแนวเขตวัดเสนานุชังสรรค์ (พิกัด $X = 430182.84$ และ $Y = 975766.70$) เลียบไปตามแนวเขตวัดเสนานุชังสรรค์ไปทางทิศตะวันตกประมาณ ๔๐ เมตร (พิกัด $X = 430147.12$ และ $Y = 975777.81$) ต่อเนื่องขึ้นไปทางทิศเหนือ ประมาณ 120 เมตร (พิกัด $X = 430209.83$ และ $Y = 975900.84$) และเลียบแนวเขตวัดเสนานุชังสรรค์ไปทางทิศตะวันออก กระทั่งบรรจบกับแนวเส้นขนานระยะ 100 เมตร จากแนวกึ่งกลางถนนมนตรี (พิกัด $X = 430274.12$ และ $Y = 975873.85$) และต่อเนื่องขึ้นไป ทางทิศเหนือตามแนวเส้นขนาน จนบรรจบกับถนนราษฎร์บำรุง และ แนวเขตโรงเรียนเจ้าหลิ่ง (พิกัด $X = 430447.00$ และ $Y = 976216.28$)

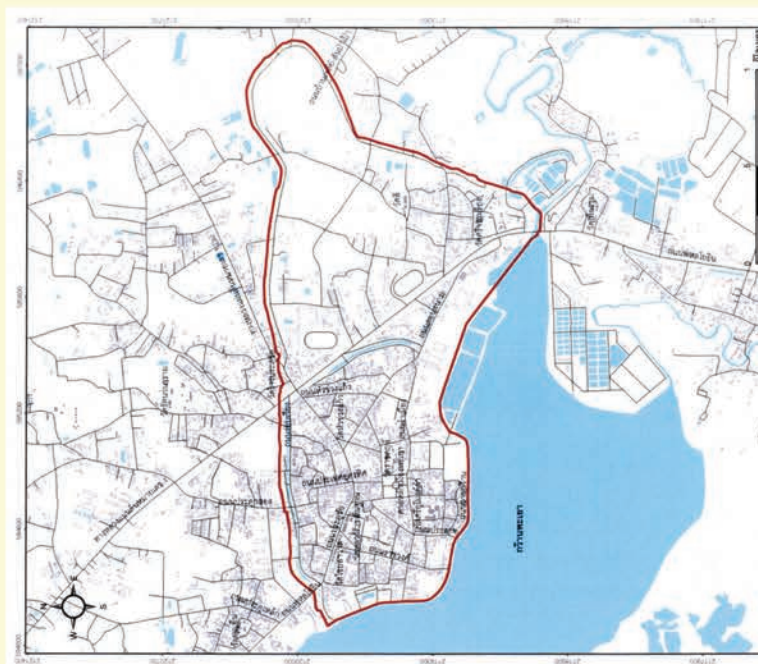
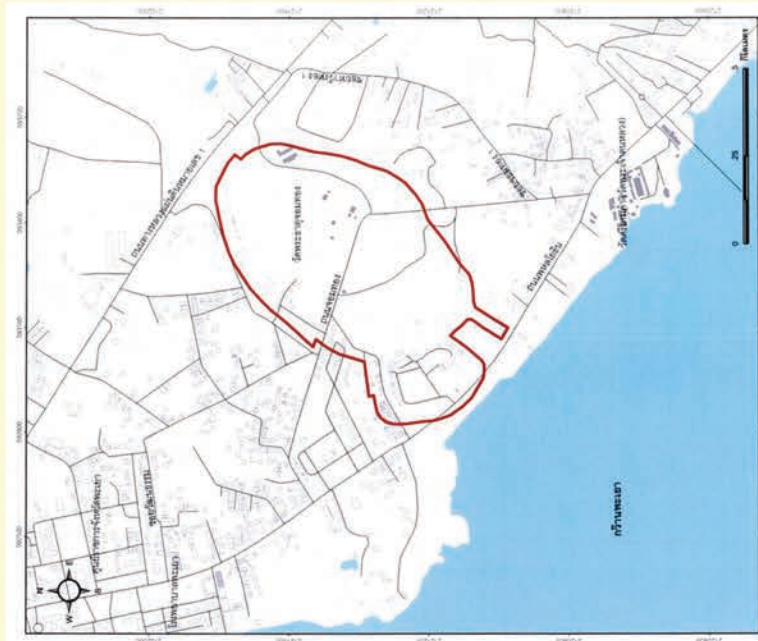

โครงการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า: เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและกระบวนการเรียนรู้ การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า

เขตพื้นที่เมืองเก่าพะเยา

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม | คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

เมืองเก่าพะเยา

มีเนื้อที่ 2.61 ตารางกิโลเมตร
ประกาศวันที่: 27 เมษายน พ.ศ. 2559

อาณาเขตเมืองเก่าพะเยา

ก. พื้นที่เมืองเก่าพะเยา บริเวณใจเมืองพะเยา มีเนื้อที่รวม 2.61 ตารางกิโลเมตร โดยมีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ

จดแนวกึ่งกลางถนนพหลโยธินบริเวณที่บรรจบกับแนวเขตที่ดินกำแพงเมืองคูเมืองของชุมชนโบราณเวียงพะเยา (ด้านนอก) ของกรมธนารักษ์ (พิกัด $X = 594279$ และ $Y = 2119909$) ต่อเนื่องไปทางทิศตะวันออก ตามแนวเขตที่ดินกำแพงเมือง-คูเมืองของชุมชนโบราณเวียงพะเยา (ด้านนอก) เรื่อยไปกระทั่งจดทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (พิกัด $X = 595247$ และ $Y = 220095$)

ทิศตะวันออก

จดแนวกึ่งกลางทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 บริเวณที่บรรจบกับแนวเขตที่ดินกำแพงเมือง-คูเมืองของชุมชนโบราณเวียงพะเยา (ด้านนอก) (พิกัด $X = 595247$ และ $Y = 220095$) ต่อเนื่องไปทางทิศตะวันออกซึ่งเชื่อมต่อกับแนวเขตที่ดินกำแพงเมือง-คูเมืองของชุมชนโบราณเวียงประตูชัย (ด้านนอก) ของกรมธนารักษ์ และต่อเนื่องเรื่อยไปตามแนวเขตที่ดินกำแพงเมือง-คูเมืองของชุมชนโบราณเวียงประตูชัย กระทั่งมาจดแนวกึ่งกลางทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 บริเวณสะพานข้ามแม่น้ำอิงหน้าศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดจังหวัดพะเยา (พิกัด $X = 596131$ และ $Y = 2118740$)

ทิศใต้

จดแนวกึ่งกลางทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 บริเวณสะพานข้ามแม่น้ำอิงหน้าศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดจังหวัดพะเยา (พิกัด $X = 596139$ และ $Y = 2118740$) ต่อเนื่องขึ้นไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ โดยเลาะเลียบไปตามแนวชายฝั่งกว๊านพะเยา กระทั่งจดแนวกึ่งกลางถนนชายกว๊าน (พิกัด $X = 594740$ และ $Y = 2119117$)

ทิศตะวันตก

จดแนวกึ่งกลางถนนชายกว๊าน (พิกัด $X = 594740$ และ $Y = 2119117$) ต่อเนื่องขึ้นไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือตามแนวกึ่งกลางถนนชายกว๊าน กระทั่งจดแนวเขตที่ดินกำแพงเมือง-คูเมืองของชุมชนโบราณเวียงพะเยา (ด้านนอก) ของกรมธนารักษ์ และต่อเนื่องไปทางทิศตะวันออกตามแนวเขตที่ดินกำแพงเมือง-คูเมืองของชุมชนโบราณเวียงพะเยา (ด้านนอก) กระทั่งจดแนวกึ่งกลางถนนพหลโยธิน (พิกัด $X = 594279$ และ $Y = 2119909$)

ข. พื้นที่เมืองเก่าพะเยา บริเวณเวียงพระธาตุจอมทอง มีเนื้อที่รวม 0.38 ตารางกิโลเมตร โดยกำหนดตามขอบเขตที่ดินกำแพงเมือง-คูเมืองของเวียงพระธาตุจอมทองของกรมธนารักษ์

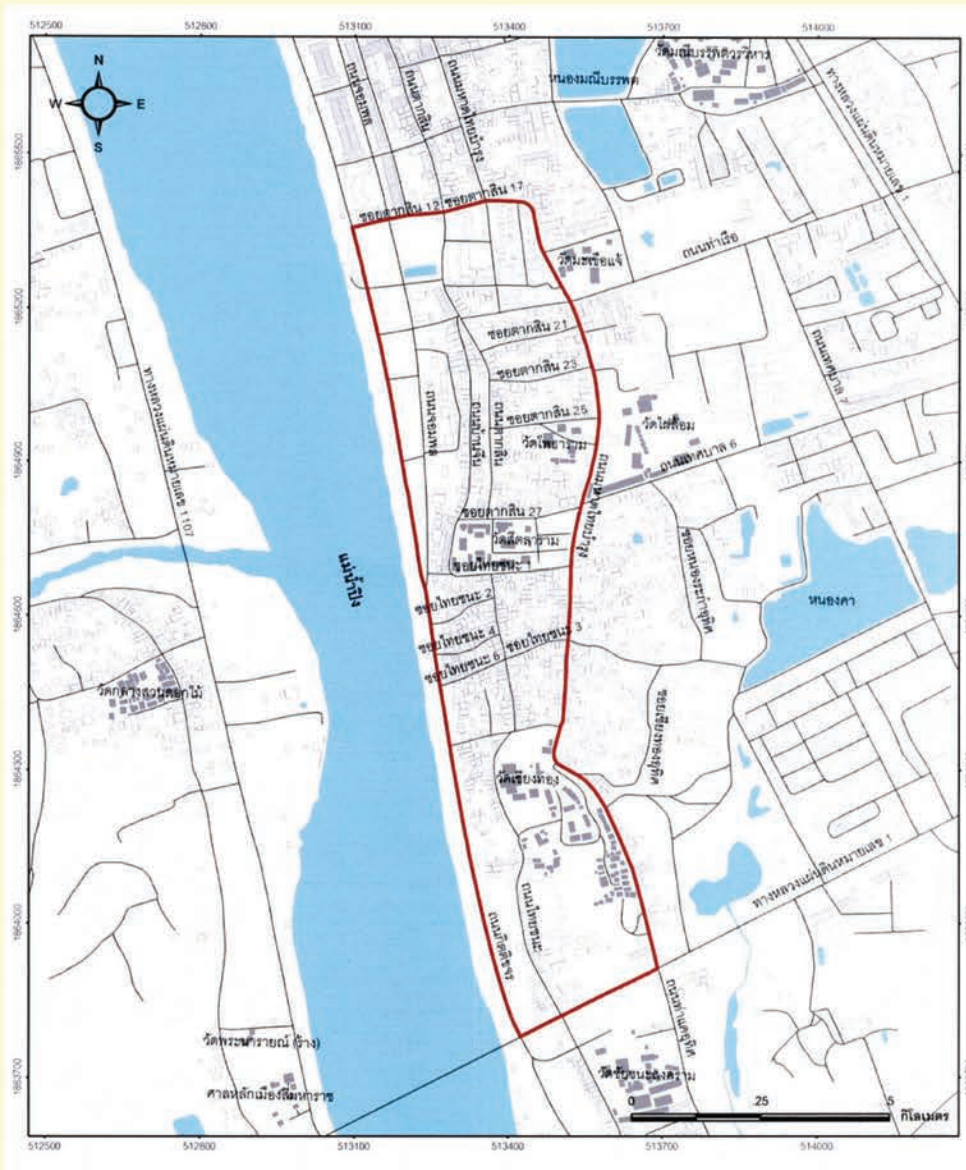

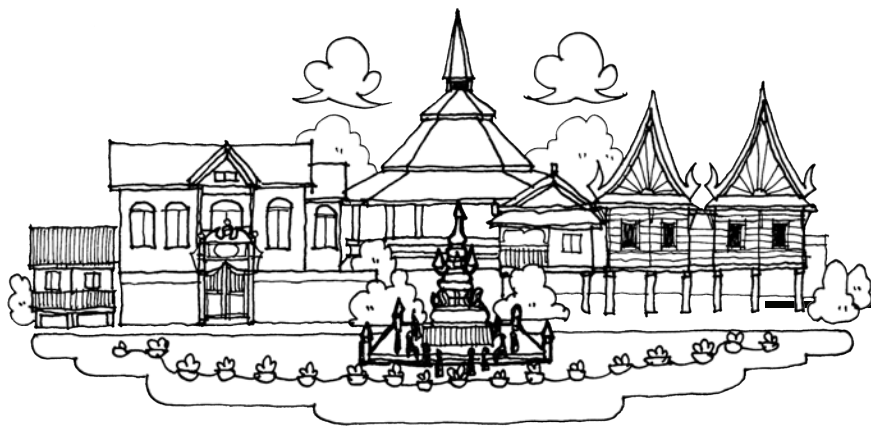
โครงการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า: เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและกระบวนการเรียนรู้ การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า

เขตพื้นที่เมืองเก่าตาก

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม | คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

เมืองเก่าตาก

มีเนื้อที่ 0.49 ตารางกิโลเมตร
ประกาศวันที่: 27 เมษายน พ.ศ. 2559

อาณาเขตเมืองเก่าตาก

ทิศเหนือ

จุดแนวกึ่งกลางถนนกิตติขจร บริเวณทางแยกตัดซอยตากสิน 12 (พิกัด $X = 513095$ และ $Y = 1865356$) ต่อเนื่องไปทางทิศตะวันออก ตามแนวกึ่งกลางซอยตากสิน 12 และต่อเนื่องแนวกึ่งกลางซอยตากสิน 17 เรื่อยไปกระทั่งจุดทางแยกตัดถนนมหาไทยบำรุง (พิกัด $X = 5134417$ และ $Y = 1865408$)

ทิศตะวันออก

จุดแนวกึ่งกลางถนนมหาไทยบำรุง บริเวณทางแยกตัดซอยตากสิน 17 (พิกัด $X = 513417$ และ $Y = 1865408$) ต่อเนื่องลงมาทางทิศใต้ตามแนวกึ่งกลางถนนมหาไทยบำรุง กระทั่งจุดทางแยกตัดทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (พิกัด $X = 513691$ และ $Y = 1863913$)

ทิศใต้

จุดแนวกึ่งกลางทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 บริเวณทางแยกตัดถนนมหาไทยบำรุง (พิกัด $X = 513691$ และ $Y = 1863913$) ต่อเนื่องไปทางทิศตะวันตกตามแนวกึ่งกลางทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 กระทั่งจุดทางแยกตัดถนนกิตติขจร (พิกัด $X = 513425$ และ $Y = 1863779$)

ทิศตะวันตก

จุดแนวกึ่งกลางถนนกิตติขจรบริเวณทางแยกตัดทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (พิกัด $X = 513425$ และ $Y = 1863779$) ต่อเนื่องไปทางทิศเหนือตามแนวกึ่งกลางถนนกิตติขจร กระทั่งจุดทางแยกตัดซอยตากสิน 12 (พิกัด $X = 513095$ และ $Y = 1865356$)

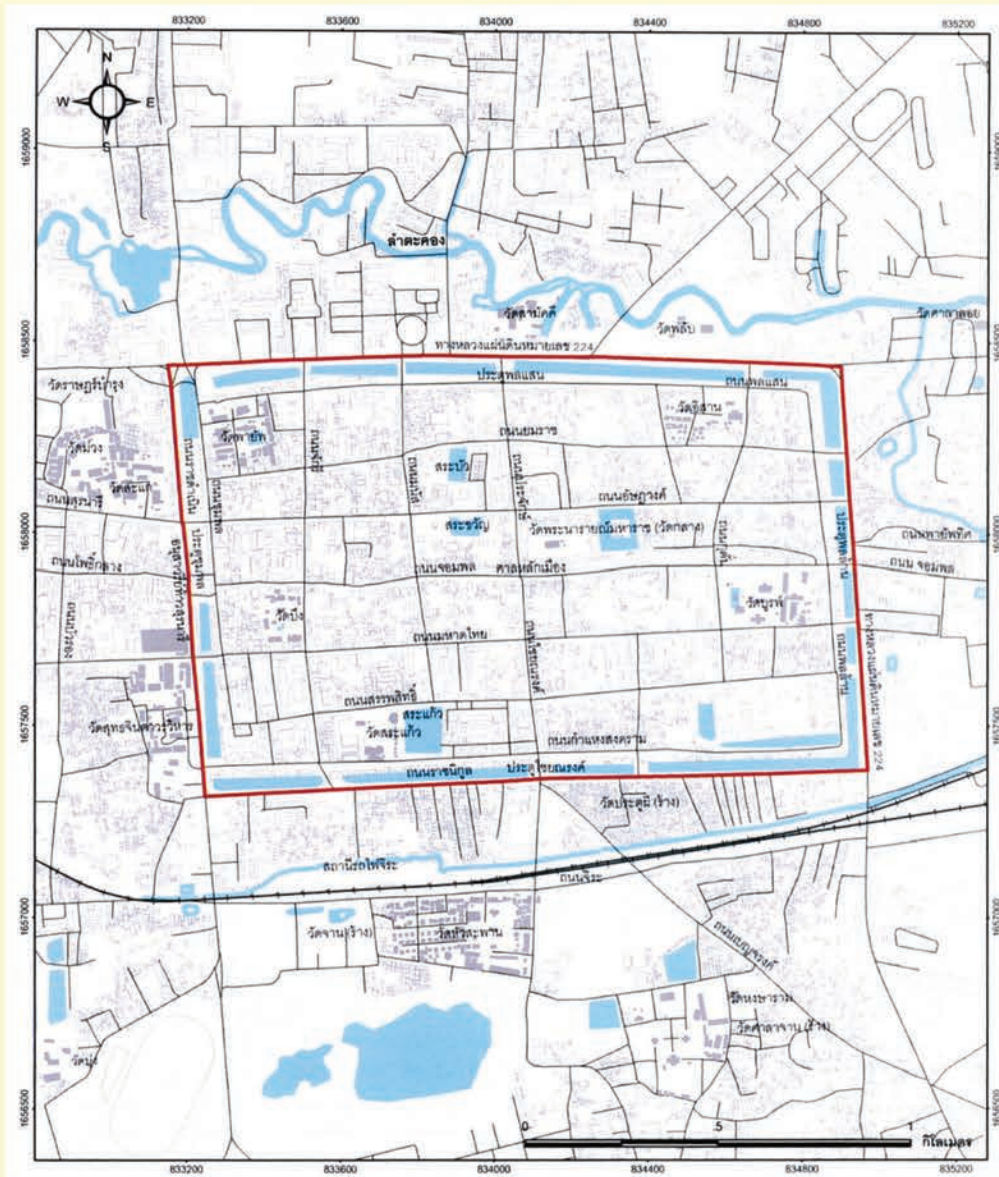

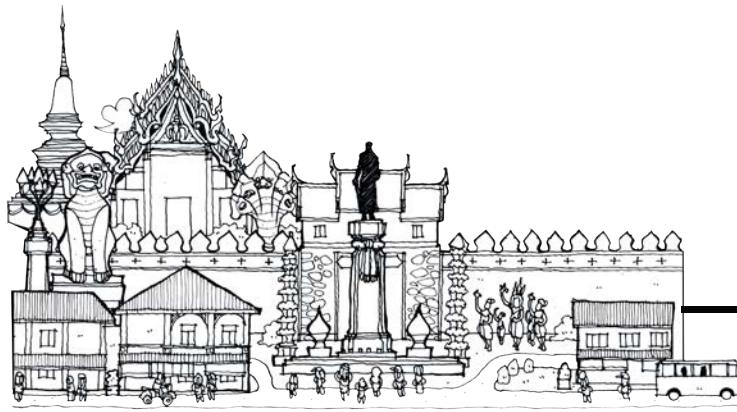
โครงการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า: เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและกระบวนการเรียนรู้ การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า

เขตพื้นที่เมืองเก่านครราชสีมา

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม | คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

เมืองเก่านครราชสีมา

มีเนื้อที่ 1.91 ตารางกิโลเมตร
ประกาศวันที่: 27 เมษายน พ.ศ. 2559

อาณาเขตเมืองเก่านครราชสีมา

ทิศเหนือ

จุดแนวกึ่งกลางทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 224 ตั้งแต่ทางแยกตัดถนนราชดำเนิน (พิกัด $X = 833150$ และ $Y = 1658436$) ต่อเนื่องไปทางทิศตะวันออกตามแนวกึ่งกลางทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 224 กระทั่งจุดสุดแนวทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 224 (พิกัด $X = 834900$ และ $Y = 1658437$)

ทิศตะวันออก

จุดแนวกึ่งกลางทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 224 (พิกัด $X = 834900$ และ $Y = 1658437$) ต่อเนื่องลงมาทางทิศใต้ ตามแนวกึ่งกลางทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 224 กระทั่งจุดทางแยกตัดถนนราชินี (พิกัด $X = 834970$ และ $Y = 1657386$)

ทิศใต้

จุดแนวกึ่งกลางถนนราชินี ตั้งแต่ทางแยกตัดทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 224 (พิกัด $X = 834970$ และ $Y = 1657386$) ต่อเนื่องไปทางทิศตะวันตกตามแนวกึ่งกลางถนนราชินี กระทั่งจุดทางแยกตัดถนนราชดำเนิน (พิกัด $X = 833249$ และ $Y = 1657315$)

ทิศตะวันตก

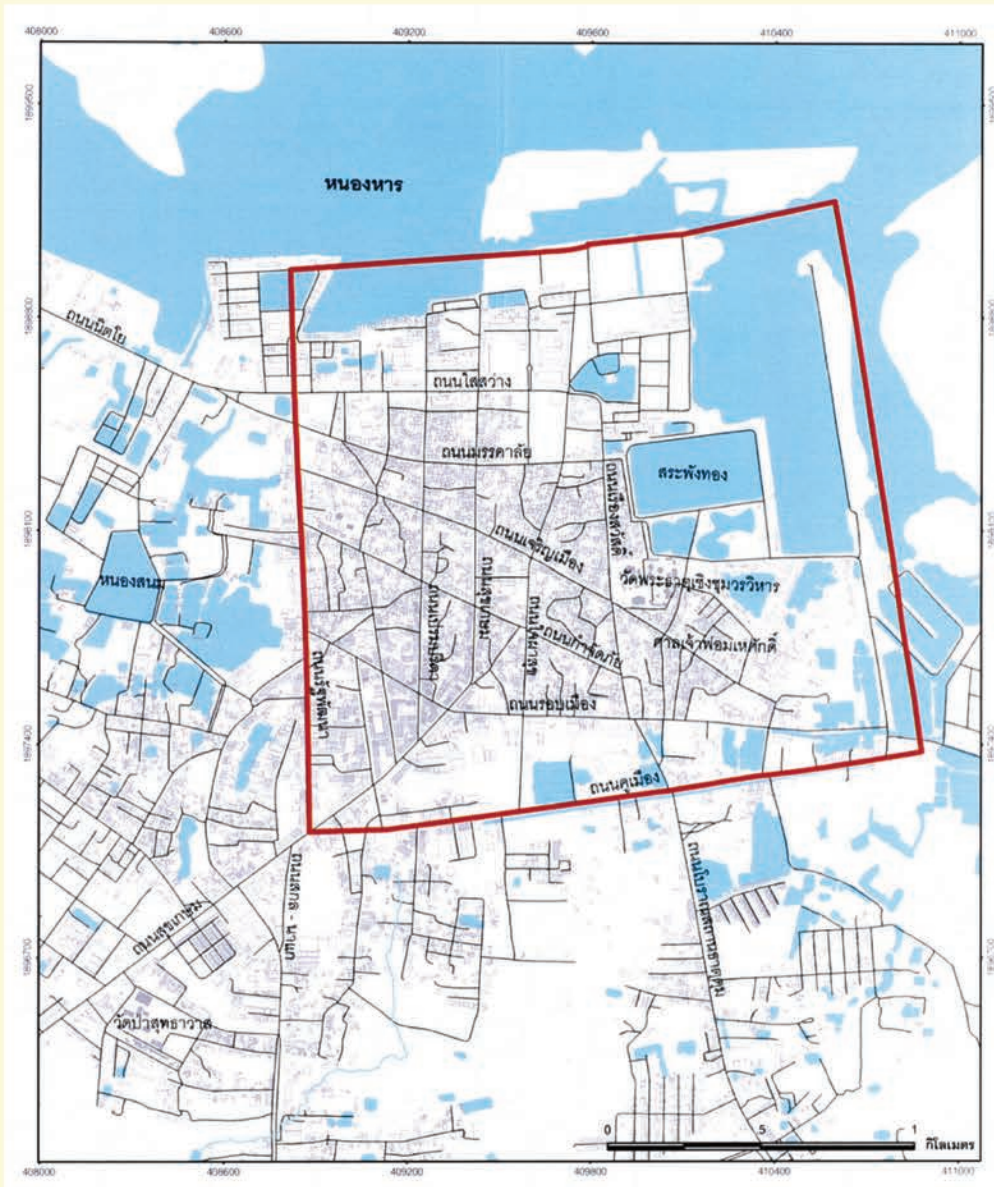
จุดแนวกึ่งกลางถนนราชดำเนินตั้งแต่ทางแยกตัดถนนราชินี (พิกัด $X = 833249$ และ $Y = 1657315$) ต่อเนื่องขึ้นไปทางทิศเหนือตามแนวกึ่งกลางถนนราชดำเนิน กระทั่งจุดทางแยกตัดทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 224 (พิกัด $X = 833150$ และ $Y = 1658436$)

โครงการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า: เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและกระบวนการเรียนรู้ การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า

เขตพื้นที่เมืองเก่าสกลนคร

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม | คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

เมืองเก่าสกลนคร

มีเนื้อที่ 3.50 ตารางกิโลเมตร
ประกาศวันที่: 27 เมษายน พ.ศ. 2559

อาณาเขตเมืองเก่าสกลนคร

ทิศเหนือ

จดแนวกึ่งกลางถนนใสสว่างบริเวณทางแยกตัดถนนรัฐพัฒนาต่อเนื่องขึ้นไปทางทิศเหนือเป็นเส้นตรงกระทั่งจุดสุดแนวเขตของพิพิธภัณฑสถานฯ ด้านที่ติดกับหนองหาร (พิกัด $X = 408814$ และ $Y = 1898956$) และต่อเนื่องเป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันออกเฉียงไปตามแนวเขตที่ดินของสำนักงานประมงจังหวัดสกลนครที่ติดกับหนองหาร กระทั่งจุดแนวเส้นขนานระยะ 100 เมตรจากแนวคูเมืองโบราณฝั่งตะวันออก (พิกัด $X = 410662$ และ $Y = 1899198$)

ทิศตะวันออก

จดแนวเส้นขนานระยะ 100 เมตรจากแนวคูเมืองโบราณฝั่งตะวันออก (พิกัด $X = 410662$ และ $Y = 1899198$) ต่อเนื่องเป็นเส้นตรงลงมาทางทิศใต้ตามแนวเส้นขนานระยะ 100 เมตร ต่อเนื่องเรื่อยไปกระทั่งจุด แนวเส้นตรงที่มาจากถนนคูเมืองบริเวณพิกัด $X = 410592$ และ $Y = 1899183$

ทิศใต้

จดแนวเส้นตรงที่มาจากถนนคูเมืองตัดกับแนวเส้นขนานระยะ 100 เมตรจากแนวคูเมืองโบราณฝั่งตะวันออก (พิกัด $X = 410592$ และ $Y = 1899183$) ต่อเนื่องเป็นเส้นตรงทางทิศตะวันตกกระทั่งจุดแนวกึ่งกลางถนนคูเมืองและต่อเนื่องเรื่อยไปตามแนวกึ่งกลางถนนคูเมือง กระทั่งจุดทางแยกตัดถนนสุขเกษมและถนนรัฐพัฒนา (พิกัด $X = 410879$ และ $Y = 1897375$)

ทิศตะวันตก

จดแนวกึ่งกลางบริเวณทางแยกตัดถนนสุขเกษมและถนนรัฐพัฒนา (พิกัด $X = 410879$ และ $Y = 1897375$) ต่อเนื่องขึ้นไปทางทิศเหนือตามแนวกึ่งกลางถนนรัฐพัฒนากระทั่งจุดทางแยกตัดถนนใสสว่าง

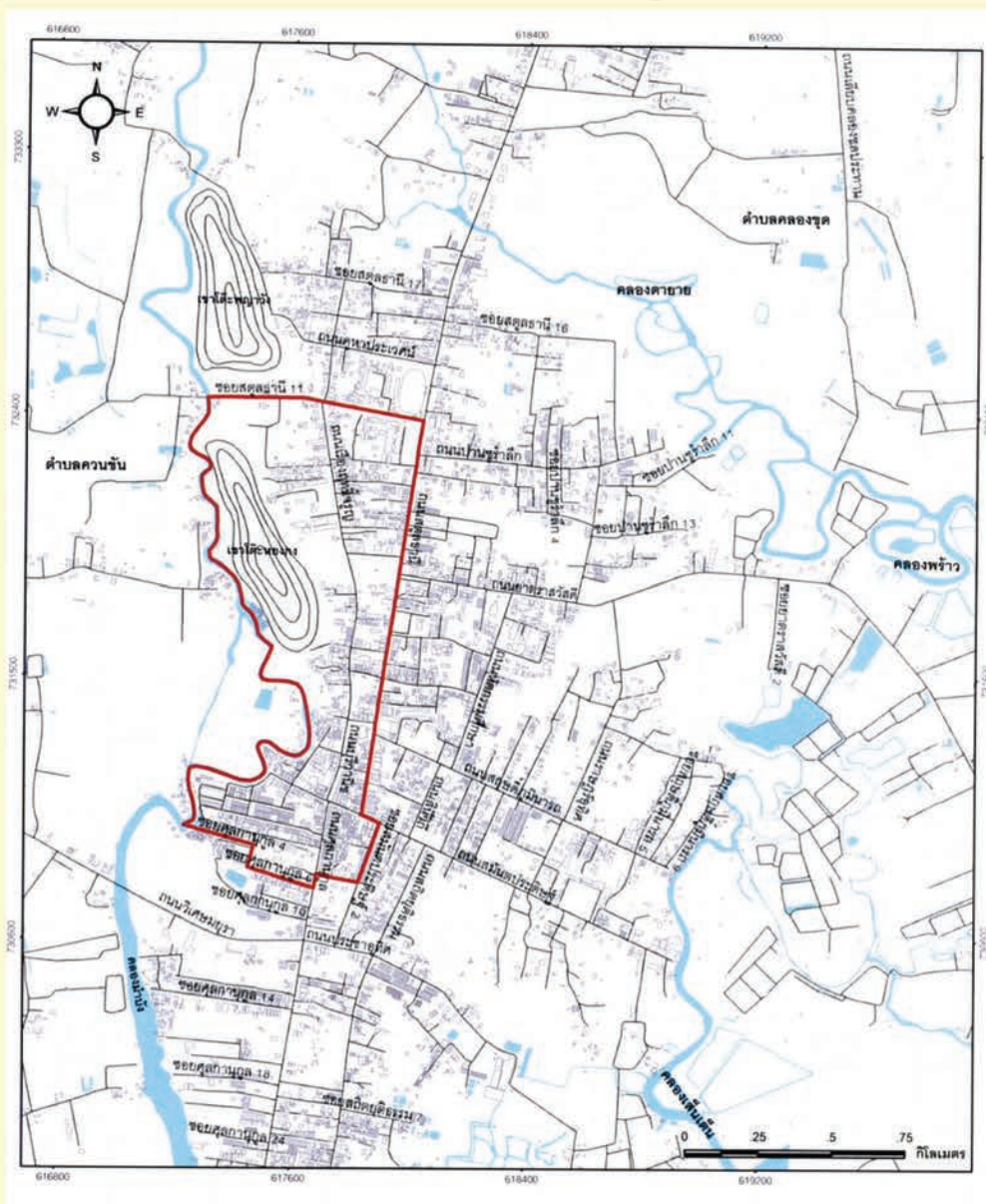

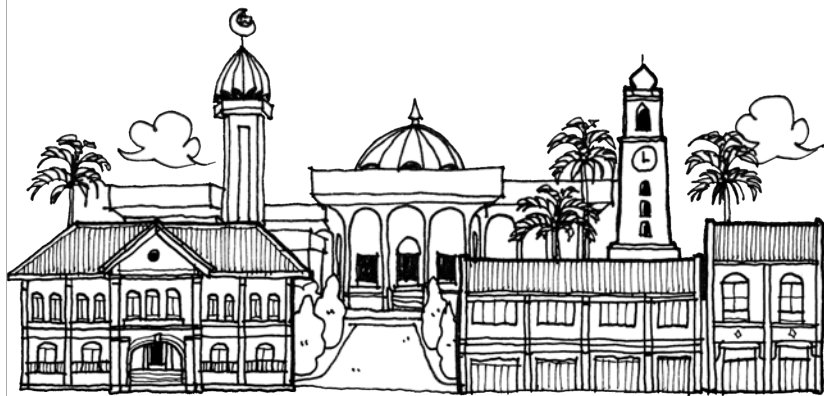
โครงการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า: เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและกระบวนการเรียนรู้ การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า

เขตพื้นที่เมืองเก่าสุท

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม | คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

เมืองเก่าสุท

มีเนื้อที่ 0.85 ตารางกิโลเมตร
ประกาศวันที่: 27 เมษายน พ.ศ. 2559

อาณาเขตเมืองเก่าสุท

ทิศเหนือ

จดแนวกึ่งกลางคลองมำบังบริเวณที่ติดกับซอยสุทธานี 11 (พิกัด $X = 617300$ และ $Y = 732444$) และต่อเนื่องไปทางทิศตะวันออกตามแนวกึ่งกลางซอยสุทธานี 11 กระทั่งจดทางแยกตัดถนนสุทธานี

ทิศตะวันออก

จดแนวกึ่งกลางถนนสุทธานีบริเวณทางแยกตัดซอยสุทธานี 11 ต่อเนื่องลงมาทางทิศใต้ตามแนวกึ่งกลางถนนสุทธานีกระทั่งจดทางแยกตัดถนนสมันตประดิษฐ์และต่อเนื่องไปทางทิศตะวันออก ตามแนวกึ่งกลางของถนนสมันตประดิษฐ์ กระทั่งจดกับทางแยกตัดกับซอยสมันตประดิษฐ์ 2 และต่อเนื่องลงมาทางทิศใต้ตามแนวกึ่งกลางซอยสมันตประดิษฐ์ 2 กระทั่งจดทางแยกตัดซอยสุทธานุกุล 3

ทิศใต้

จดแนวกึ่งกลางซอยสุทธานุกุล 3 บริเวณทางแยกตัดซอยสมันตประดิษฐ์ 2 ต่อเนื่องไปทางทิศตะวันตกตามแนวกึ่งกลางซอยสุทธานุกุล 3 กระทั่งจดทางแยกตัดถนนสุทธานุกุล และต่อเนื่องมาทางทิศใต้ ตามแนวกึ่งกลางถนนสุทธานุกุล กระทั่งจดกับทางแยกตัดกับซอยสุทธานุกุล 5 และต่อเนื่องเรื่อยไปตามแนวกึ่งกลางซอย สุทธานุกุล 6 กระทั่งไปเชื่อมต่อกับซอยสุทธานุกุล 4 และต่อเนื่องไปทางทิศตะวันตก ตามแนวกึ่งกลางซอยสุทธานุกุล 4 กระทั่งจดแนวกึ่งกลางคลองมำบังบริเวณพิกัด $X = 617234$ และ $Y = 730988$

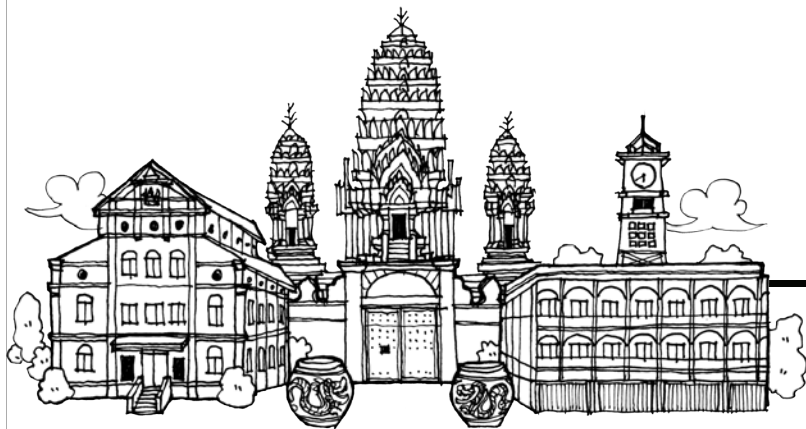
ทิศตะวันตก

จดแนวกึ่งกลางคลองมำบังบริเวณพิกัด $X = 617234$ และ $Y = 730988$ ต่อเนื่องขึ้นไปทางทิศเหนือตามแนวกึ่งกลางคลองมำบัง กระทั่งจดบริเวณที่ติดกับซอยสุทธานี 11 (พิกัด $X = 617300$ และ $Y = 732444$)

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม | คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

เมืองเก่าราชบุรี

มีเนื้อที่: 0.57 ตารางกิโลเมตร
ประกาศวันที่: 18 สิงหาคม พ.ศ. 2561

อาณาเขตเมืองเก่าราชบุรี

ทิศเหนือ

จุดแนวกึ่งกลางทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) บริเวณทางแยกตัดถนนเพชรเกษม (สายเก่า) พิกัด $X = 588265$ และ $Y = 1497805$ ต่อเนื่องไปทางทิศตะวันออกตามแนวกึ่งกลาง ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 ข้ามแม่น้ำแม่กลองที่สะพานสิริลักษณ์ จนกระทั่งถึงแนวกึ่งกลางแม่น้ำแม่กลอง บริเวณพิกัด $X = 588990$ และ $Y = 1497912$

ทิศตะวันออก

จุดแนวกึ่งกลางแม่น้ำแม่กลองที่สะพานสิริลักษณ์ บริเวณพิกัด $X = 588990$ และ $Y = 1497912$ ต่อเนื่องมาทางทิศใต้ตามแนวกึ่งกลางแม่น้ำแม่กลองกระทั่งถึงบริเวณพิกัด $X = 588892$ และ $Y = 1497320$ และต่อเนื่องไปทางทิศตะวันออกเป็นเส้นตรง ผ่านพื้นที่บริเวณค่ายภาณุรังษีไปตามถนนภายในค่ายภาณุรังษี จนกระทั่งจุดทางรถไฟบริเวณพิกัด $X = 589525$ และ $Y = 1497283$ และต่อเนื่องต่อไปทางทิศตะวันออก ไปตามถนนภายในค่ายภาณุรังษี จนกระทั่งสุดแนวเขตของค่ายภาณุรังษี บริเวณพิกัด $X = 589880$ และ $Y = 1497263$ และต่อเนื่องลงมาทางทิศใต้ตามแนวเขตค่ายภาณุรังษี กระทั่งจุดแนวตลิ่งริมฝั่งแม่น้ำแม่กลอง บริเวณพิกัด $X = 589800$ และ $Y = 1496945$ และต่อเนื่องลงมาทางทิศใต้ ข้ามแม่น้ำแม่กลอง จนกระทั่งถึงแนวกึ่งกลางแม่น้ำแม่กลอง บริเวณพิกัด $X = 589800$ และ $Y = 1496840$ และต่อเนื่องไปทางทิศตะวันตกตามแนวกึ่งกลางแม่น้ำแม่กลอง กระทั่งจุดแนวสะพานรถไฟข้ามแม่น้ำแม่กลอง (สะพานจุฬาลงกรณ์) บริเวณพิกัด $X = 589520$ และ $Y = 1496840$ และต่อเนื่องลงมาทางทิศใต้ตามแนวเส้นทางรถไฟกระทั่งจุดทางแยกตัดถนนไกรเพชร บริเวณพิกัด $X = 589508$ และ $Y = 1496450$

ทิศใต้

จุดแนวกึ่งกลางถนนไกรเพชรบริเวณทางแยกตัดทางรถไฟ บริเวณพิกัด $X = 589508$ และ $Y = 1496450$ ต่อเนื่องไปทางทิศตะวันตก ตามแนวกึ่งกลางถนนไกรเพชร และตัดผ่านถนนบ้านปรกเป็นแนวเส้นตรง กระทั่งจุดซอยศิริชัย บริเวณพิกัด $X = 588322$ และ $Y = 1496575$

ทิศตะวันตก

จุดแนวกึ่งกลางซอยศิริชัย บริเวณพิกัด $X = 588322$ และ $Y = 1496575$ ต่อเนื่องขึ้นไปทางทิศเหนือตามแนวกึ่งกลางซอยศิริชัยกระทั่งจุดทางแยกตัดถนนเจดีย์หักบริเวณพิกัด $X = 588218$ และ $Y = 1498670$ และต่อเนื่องไปทางทิศตะวันตกตามแนวกึ่งกลางถนนเจดีย์หัก กระทั่งจุดทางแยกตัดถนนเขาสูง และต่อเนื่องขึ้นไปทางทิศเหนือตามแนวกึ่งกลางถนนเขาสูง กระทั่งจุดทางแยกตัดถนนเพชรเกษม (สายเก่า) บริเวณพิกัด $X = 588117$ และ $Y = 1497476$ และต่อเนื่องไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือตามแนวกึ่งกลางถนนเพชรเกษม (สายเก่า) จนกระทั่งจุดทางแยกตัดทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) บริเวณพิกัด $X = 588265$ และ $Y = 1497805$

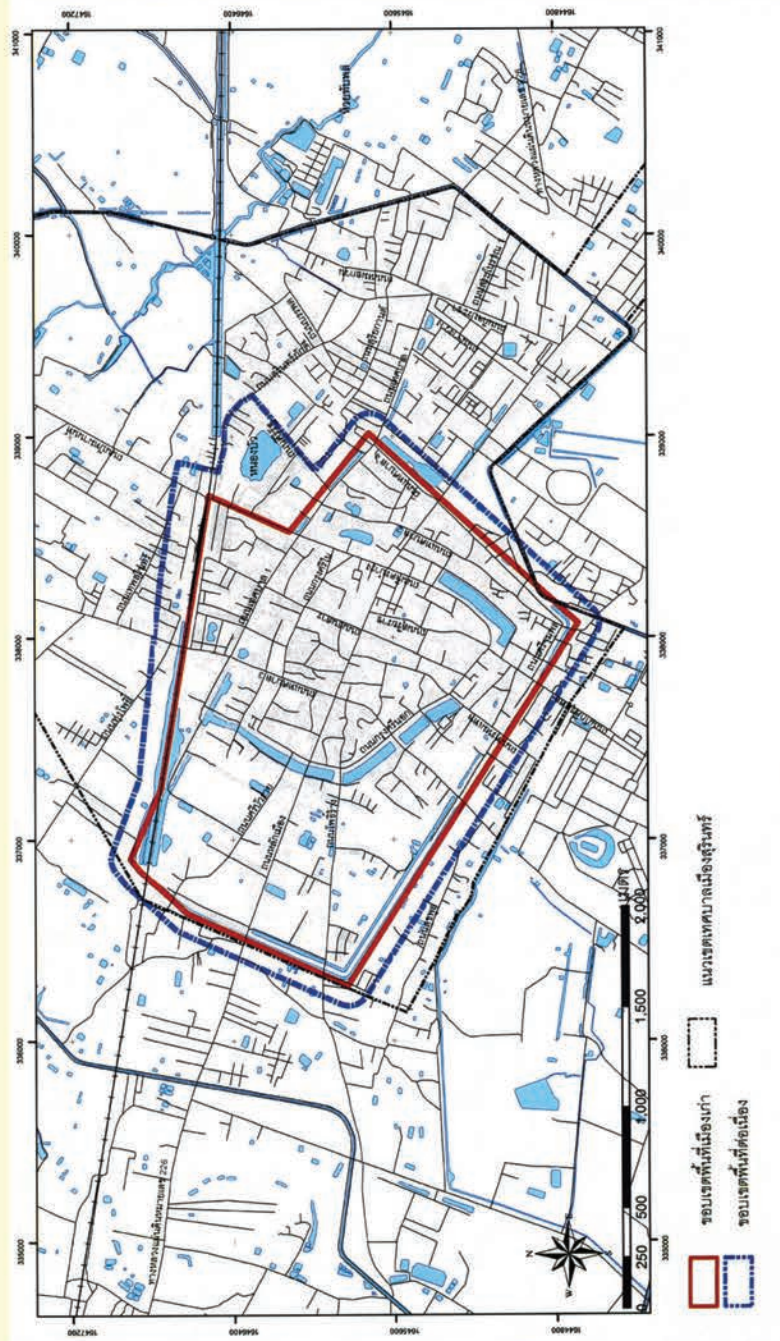

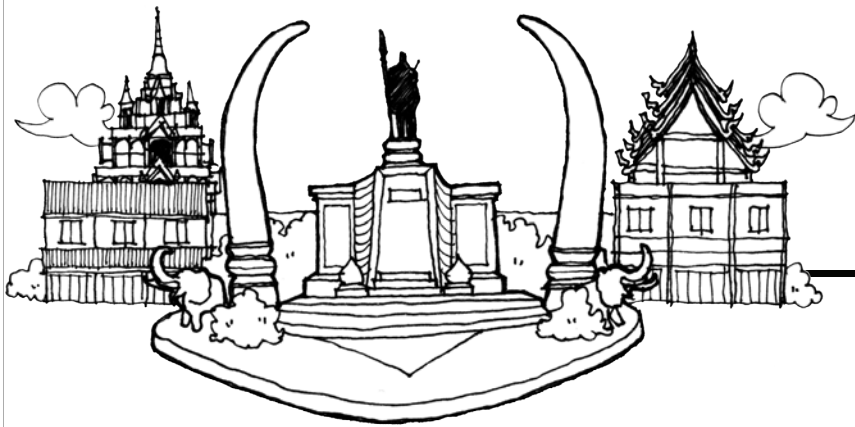
โครงการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า: เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและกระบวนการเรียนรู้ การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า

เขตพื้นที่เมืองเก่าสุรินทร์

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม | คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

เมืองเก่าสุรินทร์

ประกาศวันที่: 12 พฤษภาคม พ.ศ. 2560

อาณาเขตเมืองเก่าสุรินทร์

ทิศเหนือ

จดแนวเขตที่ดินคูเมืองชั้นนอกด้านทิศเหนือบริเวณพิกัด $X = 336902$ และ $Y = 1646910$ ต่อเนื่องไปทางทิศตะวันออกตามแนวเขตที่ดินคูเมืองชั้นนอกด้านทิศเหนือกระทั่งจุดเส้นทางรถไฟ บริเวณพิกัด $X = 337250$ และ $Y = 1646754$ และต่อเนื่องไปตามแนวเส้นทางรถไฟ จนกระทั่งไป ตัดกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 214 (ถนนจิตรบำรุง) บริเวณพิกัด $X = 338700$ และ $Y = 1646520$

ทิศตะวันออก

จดบริเวณจุดตัดทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 214 (ถนนจิตรบำรุง) กับทางรถไฟ บริเวณพิกัด $X = 338700$ และ $Y = 1646520$ ต่อเนื่องลงมาทางทิศใต้ตามแนวกึ่งกลางถนนจิตรบำรุง จนกระทั่ง จดแนวเขตที่ดินคูเมืองชั้นนอกด้านทิศเหนือบริเวณพิกัด $X = 338527$ และ $Y = 1646115$ และต่อเนื่อง ไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ตามแนวเขตที่ดินคูเมืองชั้นนอกด้านทิศเหนือจนกระทั่งสุดแนวเขตที่ดิน คูเมืองชั้นนอกด้านทิศเหนือ บริเวณพิกัด $X = 339010$ และ $Y = 1645720$ และต่อเนื่องลงมาทาง ทิศใต้ตามแนวเขตที่ดินคูเมืองชั้นนอกด้านทิศตะวันออก เรื่อยไปจนกระทั่งสุดแนวเขตที่ดินคูเมืองชั้นนอก ด้านทิศตะวันออก บริเวณพิกัด $X = 338065$ และ $Y = 1644690$

ทิศใต้

จดแนวเขตที่ดินคูเมืองชั้นนอกด้านทิศตะวันออก บริเวณพิกัด $X = 338065$ และ $Y = 1644690$ ต่อเนื่องไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ตามแนวเขตที่ดินคูเมืองชั้นนอกด้านทิศใต้ เรื่อยไปจนกระทั่งสุด แนวเขต ที่ดินคูเมืองชั้นนอกด้านทิศใต้ บริเวณพิกัด $X = 336275$ และ $Y = 1645837$

ทิศตะวันตก

จดแนวเขตที่ดินคูเมืองชั้นนอกด้านทิศใต้ บริเวณพิกัด $X = 336275$ และ $Y = 1645837$ ต่อเนื่องขึ้นไปทางทิศเหนือจนกระทั่งสุดแนวเขต ที่ดินคูเมืองชั้นนอกด้านทิศเหนือ บริเวณพิกัด $X = 336902$ และ $Y = 1646910$

เมืองเก่าภูเก็ต

มีเนื้อที่ 2.76 ตารางกิโลเมตร
ประกาศวันที่: 12 พฤษภาคม พ.ศ. 2560

ทิศเหนือ

จดทางแยกตัดถนนแม่หลวนกับถนนปฏิพัทธ์ บริเวณพิกัด $X = 431911$ และ $Y = 872244$ ต่อเนื่องไปทางทิศตะวันออก ตามแนวกิ่งกลางถนนแม่หลวน และถนนทุ่งคา ผ่านถนนเทพกระษัตรี บริเวณพิกัด $X = 432764$ และ $Y = 872244$ และต่อเนื่องเรื่อยไปทาง ทิศตะวันออกตามแนวกิ่งกลาง ถนนดำรง จนกระทั่งถึงทางแยกตัดถนนปะเหลียน บริเวณพิกัด $X = 434155$ และ $Y = 872779$

ทิศตะวันออก

จดทางแยกตัดถนนปะเหลียนกับถนนดำรง บริเวณพิกัด $X = 434155$ และ $Y = 872779$ ต่อเนื่องลงมา ทางทิศใต้ตามแนวกิ่งกลางถนนปะเหลียน จนถึงทางแยกตัดถนนนริศร บริเวณพิกัด $X = 434240$ และ $Y = 872209$ และต่อเนื่องไปทางทิศตะวันตกตามแนวกิ่งกลางถนนนริศร จนถึงทาง แยกตัดถนนมนตรี บริเวณพิกัด $X = 433134$ และ $Y = 871899$ ต่อเนื่องลงมาทางทิศใต้ตามแนว กิ่งกลางถนนมนตรีจนถึงทางแยกถนนพังงา บริเวณพิกัด $X = 433067$ และ $Y = 871464$ ต่อเนื่อง ไปทางทิศตะวันออก ตามแนวกิ่งกลางถนนพังงา จนถึงทางแยกตัดถนนดิกลอุทิศ ซอย 2 บริเวณพิกัด $X = 433341$ และ $Y = 871434$ ต่อเนื่องลงมาทางทิศใต้ตามแนวกิ่งกลางถนนดิกลอุทิศ ซอย 2 จนถึงทางแยกตัดถนนอ้อมชิมฝ่าย บริเวณพิกัด $X = 433384$ และ $Y = 870821$ ต่อเนื่องไปทาง ทิศตะวันตกตามแนวกิ่งกลางถนนอ้อมชิมฝ่าย จนถึงทางแยกตัดถนนภูเก็ต บริเวณพิกัด $X = 433158$ และ $Y = 870821$ และต่อเนื่องลงมาทางทิศใต้ตามแนวกิ่งกลางถนนภูเก็ต จนกระทั่งจดแหลมสะพานหิน สุดแนวชายฝั่งทะเลอันดามัน บริเวณ พิกัด $X = 434071$ และ $Y = 869184$

ทิศใต้

จดแหลมสะพานหินสุดแนวชายฝั่งทะเลอันดามัน บริเวณพิกัด $X = 434071$ และ $Y = 869184$ ต่อเนื่องไปทางทิศตะวันตก เลียบแนวชายฝั่งทะเลอันดามัน ผ่านปากคลองคลองบางใหญ่ จนกระทั่งถึง บริเวณพิกัด $X = 433856$ และ $Y = 869021$

ทิศตะวันตก

จดแนวสุดชายฝั่งทะเลอันดามัน บริเวณพิกัด $X = 433856$ และ $Y = 869021$ ต่อเนื่องขึ้น ไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือตามแนวกิ่งกลางถนนรัตนโกสินทร์ 200 ปี จนถึงทางแยกตัดถนนพุนผล บริเวณพิกัด $X = 432673$ และ $Y = 870603$ และต่อเนื่องขึ้นไป ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือตามแนว กิ่งกลางถนนพุนผลจนถึงทางแยก ตัดถนนปฏิพัทธ์ บริเวณพิกัด $X = 431829$ และ $Y = 871038$ และต่อเนื่องขึ้นไปทางทิศเหนือ ตามแนวกิ่งกลางถนนปฏิพัทธ์ กระทั่งถึงทางแยกตัดถนนแม่หลวนกับ ถนนปฏิพัทธ์ บริเวณพิกัด $X = 431911$ และ $Y = 872244$

เมืองเก่าระนอง

มีเนื้อที่ 1.67 ตารางกิโลเมตร
ประกาศวันที่: 12 พฤษภาคม พ.ศ. 2560

อาณาเขตเมืองเก่าระนอง

ทิศเหนือ

จุดบริเวณทางแยกตัดถนนชลระอุกับถนนเรื่องราษฎร์ บริเวณ
พิกัด X = 460111 และ Y = 1102645

ทิศตะวันออก

จุดบริเวณทางแยกตัดถนนชลระอุกับถนนเรื่องราษฎร์ บริเวณ
พิกัด X = 460111 และ Y = 1102645 และต่อเนื่องไปทางทิศตะวันออก
เฉียงใต้ตามแนวกิ่งกลางถนนชลระอุ กระทั่งจุดทางแยกตัดถนนเพิ่ม
ผลบริเวณพิกัด X = 460989 และ Y = 1101694

ทิศใต้

จุดทางแยกตัดถนนเพิ่มผลกับถนนชลระอุ บริเวณพิกัด X =
460989 และ Y = 1101694 ต่อเนื่องไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ตาม
แนวกิ่งกลางถนนเพิ่มผลและถนนท่าเมือง กระทั่งจุดทางแยกตัดถนนภักดี
บริเวณพิกัด X = 459317 และ Y = 1100870

ทิศตะวันตก

จุดทางแยกตัดถนนภักดีกับถนนท่าเมือง บริเวณพิกัด X =
459317 และ Y = 1100870 และต่อเนื่องขึ้นไปทางทิศเหนือตามแนว
กิ่งกลางถนนภักดี จนกระทั่งถึงทางแยกตัดถนนทวีสินคำ และต่อเนื่องไป
ทางทิศตะวันออกตามแนวกิ่งกลางถนนทวีสินคำ กระทั่งจุดทางแยกตัดกับ
ถนนเรื่องราษฎร์ บริเวณพิกัด X = 459818 และ Y = 1102014 และ
ต่อเนื่องขึ้นไปทางทิศเหนือตามแนวกิ่งกลางถนนเรื่องราษฎร์ กระทั่งจุดทาง
แยกตัดถนนชลระอุ บริเวณพิกัด X = 460111 และ Y = 1102645

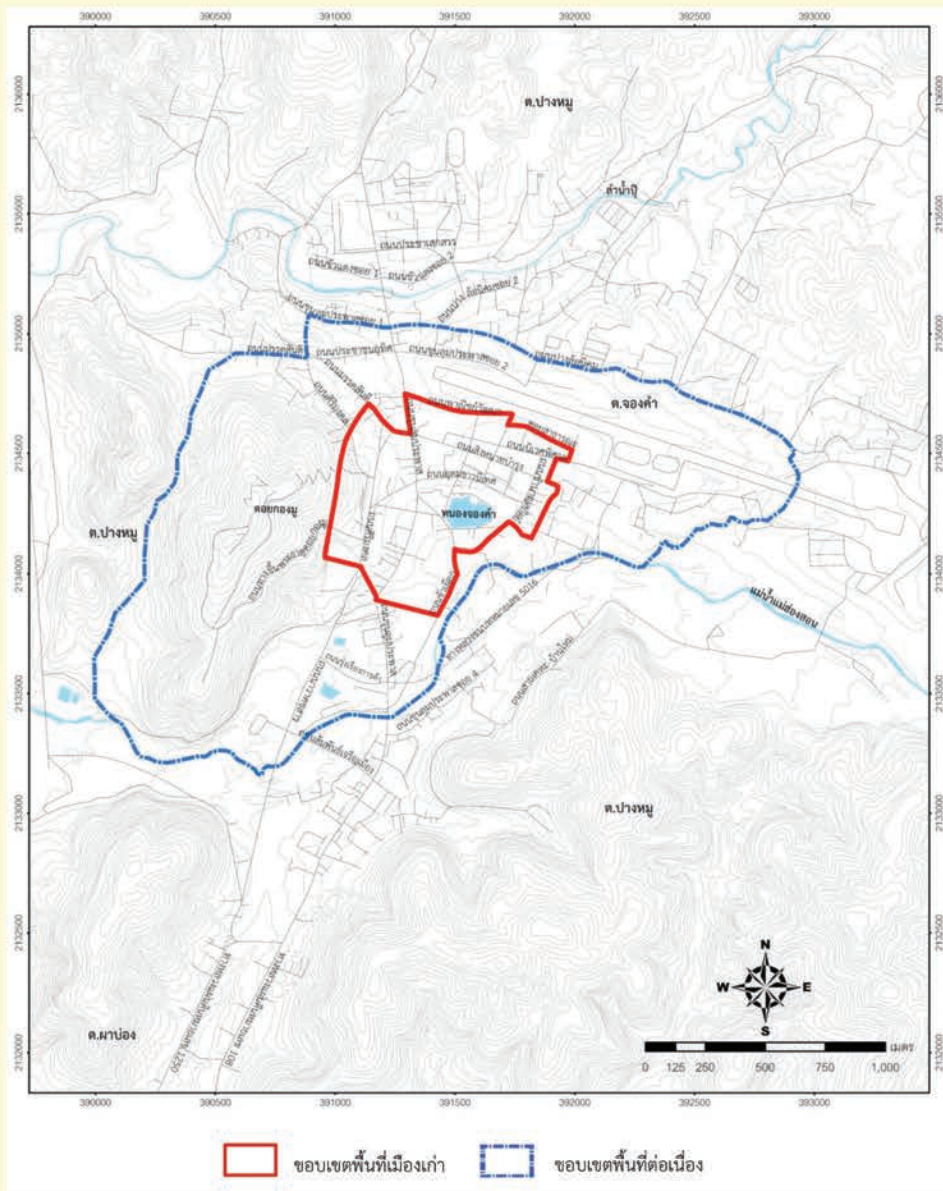

โครงการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า: เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและกระบวนการเรียนรู้ การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า

เขตพื้นที่เมืองเก่าแม่ฮ่องสอน

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม | คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

เมืองเก่าแม่ฮ่องสอน

มีเนื้อที่: 0.57 ตารางกิโลเมตร
ประกาศวันที่: 18 สิงหาคม พ.ศ. 2561

อาณาเขตเมืองเก่าแม่ฮ่องสอน

ทิศเหนือ

จุดทางแยกตัดถนนขุนลุมประพาสกับถนนพานิชัยวัฒนา บริเวณพิกัด $X = 391291$ และ $Y = 2134748$ และต่อเนื่องไปทางทิศตะวันออกตามแนวกิ่งกลางถนนพานิชัยวัฒนาจนสุดถนน เชื่อมต่อกับถนนราชธรรมพิทักษ์ บริเวณพิกัด $X = 391741$ และ $Y = 2134661$ ต่อเนื่องลงมาทางทิศใต้ตามแนวกิ่งกลางถนนราชธรรมพิทักษ์จนจุดทางแยกตัดซอยสาธารณะบริเวณพิกัด $X = 391721$ และ $Y = 2134617$ และต่อเนื่องไปทางทิศตะวันออกตามแนวกิ่งกลางซอยสาธารณะจนสุดซอยสาธารณะ บริเวณพิกัด $X = 391990$ และ $Y = 2134514$

ทิศตะวันออก

จุดซอยสาธารณะบริเวณพิกัด $X = 391990$ และ $Y = 2134514$ ต่อเนื่องลงมาทางทิศใต้ตามแนวกิ่งกลางซอยสาธารณะจนจุดกับถนนนิเวศพิศาล บริเวณพิกัด $X = 391974$ และ $Y = 2134467$ และต่อเนื่องไปทางทิศตะวันตกตามแนวกิ่งกลางถนนนิเวศพิศาลจนจุดทางแยกตัดซอยสิงหนาทบำรุง 1 บริเวณพิกัด $X = 391924$ และ $Y = 2134477$ และต่อเนื่องลงมาทางทิศใต้ตามแนวกิ่งกลางซอยสิงหนาทบำรุง 1 จนจุดถนนสิงหนาทบำรุง บริเวณพิกัด $X = 391887$ และ $Y = 2134381$ ต่อเนื่องไปทางทิศตะวันออกตามแนวกิ่งกลางถนนสิงหนาทบำรุงจนสุดถนนที่บริเวณหน้าโรงพยาบาลศรีสังวาลย์ บริเวณพิกัด $X = 391931$ และ $Y = 2134362$ และต่อเนื่องไปทางทิศใต้ตามรั้วโรงพยาบาลศรีสังวาลย์จนสุดแนวเขตรั้วโรงพยาบาลศรีสังวาลย์ซึ่งเชื่อมต่อกับซอยสาธารณะ บริเวณพิกัด $X = 391821$ และ $Y = 2134145$ ต่อเนื่องไปทางทิศตะวันตกตามแนวกิ่งกลางซอยสาธารณะ จนจุดทางแยกตัดถนนชำนาญ-สถิตย์ บริเวณพิกัด $X = 391724$ และ $Y = 2134213$ ต่อเนื่องไปทางทิศใต้ตามแนวกิ่งกลางถนนชำนาญสถิตย์ กระทั่งจุดทางแยกตัดถนนข้าวเปลือกบริเวณพิกัด $X = 391500$ และ $Y = 2134099$ และต่อเนื่องไปทางทิศใต้ตามแนวกิ่งกลางถนนข้าวเปลือกจนถึงบริเวณพิกัด $X = 391430$ และ $Y = 2133825$

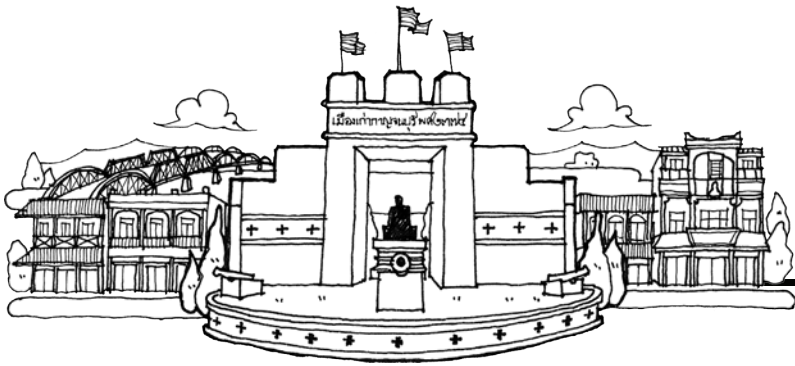
ทิศใต้

จุดแนวกิ่งกลางถนนข้าวเปลือก บริเวณพิกัด $X = 391430$ และ $Y = 2133825$ ต่อเนื่องไปทางทิศตะวันตกเป็นเส้นตรงจนจุดบริเวณ ทางแยกตัดถนนขุนลุมประพาสกับถนนศิริมงคล บริเวณพิกัด $X = 391171$ และ $Y = 2133890$ ต่อเนื่องขึ้นไปทางทิศเหนือตามแนวกิ่งกลางถนนศิริมงคลจนถึงบริเวณพิกัด $X = 391107$ และ $Y = 2134030$ และต่อเนื่องเป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันตกเป็น ระยะทาง 150 เมตร จากแนวกิ่งกลางถนนศิริมงคล บริเวณพิกัด $X = 390957$ และ $Y = 2134068$

ทิศตะวันตก

จุดแนวเส้นขนานระยะ 150 เมตร จากแนวกิ่งกลางถนนศิริมงคล บริเวณพิกัด $X = 390957$ และ $Y = 2134068$ ต่อเนื่องขึ้นไปทางทิศเหนือตามแนวเส้นขนานระยะ 150 เมตร จากแนวกิ่งกลางถนน ศิริมงคล กระทั่งจุดถนนมรรคสันติ บริเวณพิกัด $X = 391140$ และ $Y = 2134707$ และต่อเนื่องลงมาทางทิศใต้ตามแนวกิ่งกลางถนนมรรคสันติ จนจุดทางแยกตัดถนนขุนลุมประพาส บริเวณพิกัด $X = 391315$ และ $Y = 2134582$ และต่อเนื่องขึ้นไปทางทิศเหนือ ตามแนวกิ่งกลางถนนขุนลุมประพาสจนกระทั่งจุดทางแยกตัดถนนพานิชัยวัฒนา บริเวณพิกัด $X = 391291$ และ $Y = 2134748$

เมืองเก่ากาญจนบุรี

มีเนื้อที่: 1.08 ตารางกิโลเมตร
ประกาศวันที่: 18 สิงหาคม พ.ศ. 2561

อาณาเขตเมืองเก่ากาญจนบุรี

ทิศเหนือ

จุดทางแยกตัดถนนโรงทึบอ้อย 3 กับถนนเจ้าขุนเณร บริเวณพิกัด $X = 556595$ และ $Y = 1551287$ ต่อเนื่องลงมาทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ตามแนวกึ่งกลางถนนเจ้าขุนเณร และเชื่อมต่อกับถนนกรมพระราชวังบวร ต่อเนื่องไปจนถึงจุดกับทางแยกตัดถนนแสงชูโตบริเวณพิกัด $X = 557477$ และ $Y = 1550322$

ทิศตะวันออก

จุดทางแยกตัดถนนกรมพระราชวังบวรตัดกับถนนแสงชูโต บริเวณพิกัด $X = 557477$ และ $Y = 1550322$ ต่อเนื่องลงมาทางทิศใต้ตามแนวกึ่งกลางถนนแสงชูโต กระทั่งจุดทางแยกตัดถนนชุกโดน บริเวณพิกัด $X = 557788$ และ $Y = 1549296$

ทิศใต้

จุดทางแยกตัดถนนแสงชูโตกับถนนชุกโดนบริเวณพิกัด $X = 557788$ และ $Y = 1549296$ ต่อเนื่องไปทางทิศตะวันตกตามแนวกึ่งกลางถนนชุกโดนจนกระทั่งจุดแนวกึ่งกลางแม่น้ำแม่กลอง บริเวณ พิกัด $X = 557364$ และ $Y = 1549015$

ทิศตะวันตก

จุดแนวกึ่งกลางแม่น้ำแม่กลอง บริเวณพิกัด $X = 557364$ และ $Y = 1549015$ ต่อเนื่องขึ้นไปทางทิศเหนือตามแนวกึ่งกลางแม่น้ำแม่กลอง จนถึงบริเวณพิกัด $X = 556367$ และ $Y = 1551025$ และต่อเนื่องไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือตามแนวกึ่งกลางถนนโรงทึบอ้อย 3 กระทั่งจุดทางแยกตัดถนนเจ้าขุนเณร บริเวณพิกัด $X = 556595$ และ $Y = 1551287$

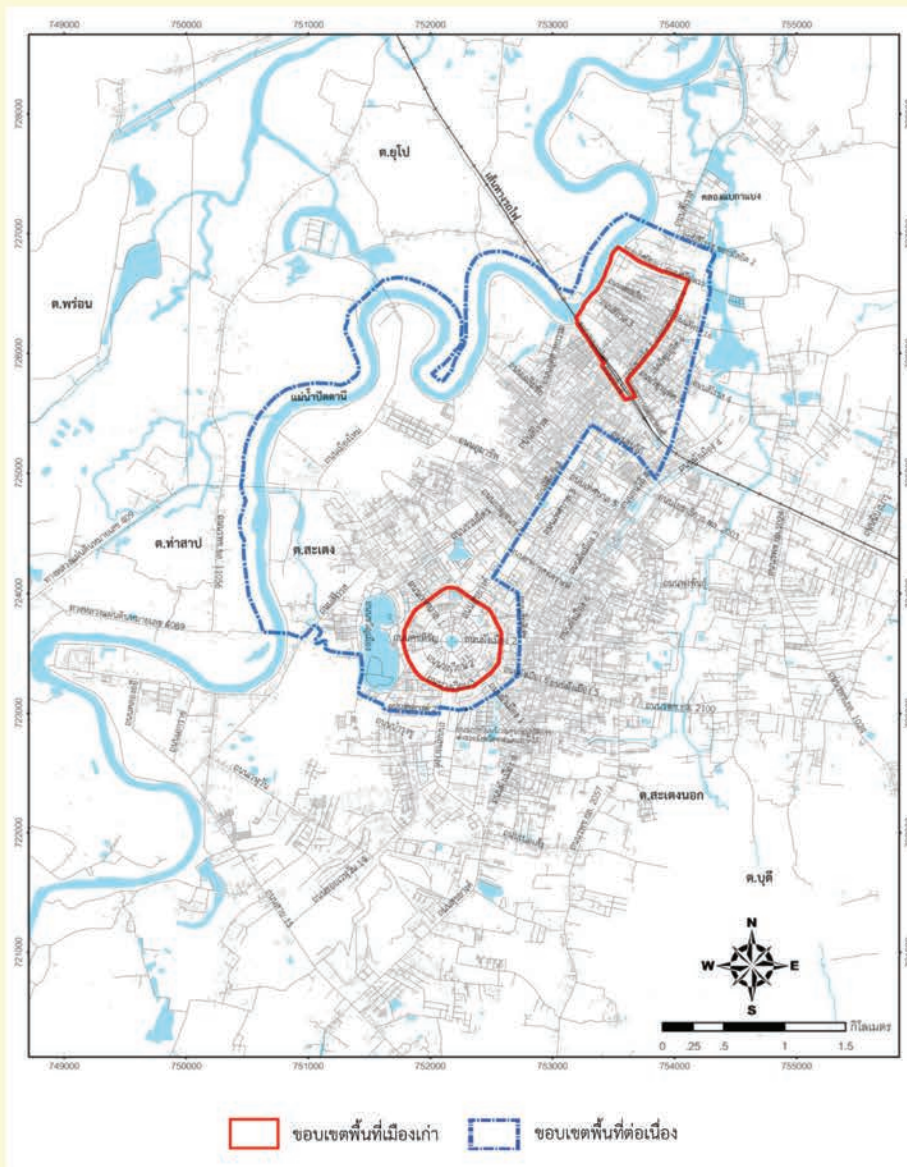

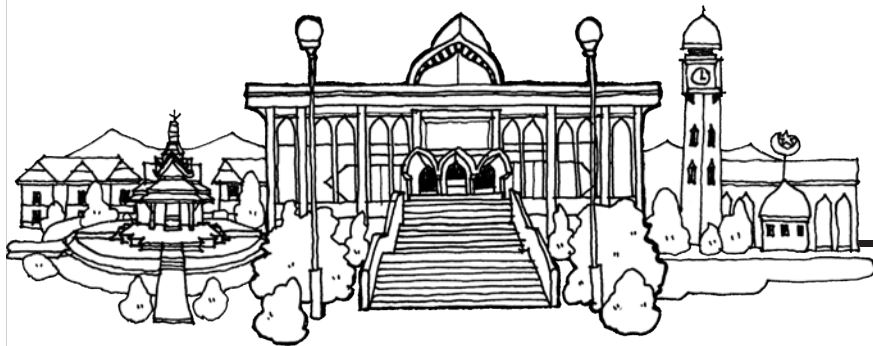
โครงการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า: เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและกระบวนการเรียนรู้ การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า

เขตพื้นที่เมืองเก่ายะลา

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม | คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

เมืองเก่ายะลา

มีเนื้อที่ 1.10 ตารางกิโลเมตร
ประกาศวันที่: 18 สิงหาคม พ.ศ. 2561

อาณาเขตเมืองเก่ายะลา

ก. พื้นที่เมืองเก่ายะลาบริเวณย่านศูนย์กลางพาณิชย์กรรมชุมชนตลาดเก่าบริเวณสถานีรถไฟยะลา มีเนื้อที่รวม 0.59 ตารางกิโลเมตร โดยมีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ

จดบริเวณริมฝั่งแม่น้ำปัตตานีฝั่งทิศตะวันออกบริเวณที่ติดกับซอยเลิศปัญญา บริเวณพิกัด $X = 753538$ และ $Y = 726888$ ต่อเนื่องไปทางทิศตะวันออกตามแนวกิ่งกลางซอยเลิศปัญญา และเชื่อมต่อกับถนนศรีปุตรากระทั่งถึงทางแยกตัดถนนศรีปุตราที่ถนนอนุสรณ์มหาราช บริเวณพิกัด $X = 754115$ และ $Y = 726613$

ทิศตะวันออก

จดทางแยกตัดถนนศรีปุตราที่ถนนอนุสรณ์มหาราช บริเวณพิกัด $X = 754115$ และ $Y = 726613$ ต่อเนื่องลงมาทางทิศใต้ตามแนวกิ่งกลางถนนอนุสรณ์มหาราช และเชื่อมต่อกับถนนวิสุทธิ 4 จนถึงทางแยกตัดถนนวิสุทธิ 4 ที่ถนนสาธารณะตลาดเสรี บริเวณพิกัด $X = 753609$ และ $Y = 725774$ ต่อเนื่องไปทางทิศตะวันออก ตามแนวกิ่งกลางถนนสาธารณะตลาดเสรี จนถึงบริเวณพิกัด $X = 753678$ และ $Y = 725640$ และต่อเนื่องลงมาทางด้านทิศใต้ เป็นเส้นตรงข้ามทางรถไฟ กระทั่งจดกับแนวกิ่งกลางของถนนรถไฟ บริเวณพิกัด $X = 753598$ และ $Y = 725614$

ทิศใต้

จดแนวกิ่งกลางถนนรถไฟ บริเวณพิกัด $X = 753598$ และ $Y = 725614$ ต่อเนื่องไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือตามแนวกิ่งกลางถนนรถไฟเชื่อมต่อกับซอยถนนรถไฟจนกระทั่งถึงบริเวณริมฝั่งแม่น้ำปัตตานีฝั่งตะวันออก บริเวณพิกัด $X = 753191$ และ $Y = 726300$

ทิศตะวันตก

จดบริเวณริมฝั่งแม่น้ำปัตตานีฝั่งตะวันออก บริเวณพิกัด $X = 753191$ และ $Y = 726300$ ต่อเนื่องขึ้นไปทางทิศเหนือตามแนวริมฝั่งแม่น้ำปัตตานี ฝั่งทิศตะวันออกจนกระทั่งถึงบริเวณที่ติดกับซอยเลิศปัญญา บริเวณพิกัด $X = 753538$ และ $Y = 726888$

ข. พื้นที่เมืองเก่ายะลาบริเวณย่านศูนย์กลางราชการจังหวัดยะลา มีเนื้อที่รวม 0.51 ตารางกิโลเมตร โดยมีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ

จดทางแยกตัดถนนวงเวียน 3 กับถนนสุขยางค์ บริเวณพิกัด $X = 752384$ และ $Y = 723928$ ต่อเนื่องลงไปทางทิศตะวันออก ตามแนวกิ่งกลางถนนวงเวียน 3 กระทั่งจดกับทางแยกตัดถนนผังเมือง 2 บริเวณพิกัด $X = 752575$ และ $Y = 723579$

ทิศตะวันออก

จดทางแยกตัดถนนวงเวียน 3 กับถนนผังเมือง 2 บริเวณพิกัด $X = 752575$ และ $Y = 723579$ ต่อเนื่องลงไปทางทิศใต้ตามแนวกิ่งกลางถนนวงเวียน 3 กระทั่งจดกับทางแยกตัดถนนสุขยางค์ บริเวณพิกัด $X = 752100$ และ $Y = 723206$

ทิศใต้

จดทางแยกตัดถนนวงเวียน 3 กับถนนสุขยางค์ บริเวณพิกัด $X = 752100$ และ $Y = 723206$ ต่อเนื่องขึ้นไปทางทิศตะวันตก ตามแนวของกิ่งกลางถนนวงเวียน 3 กระทั่งจดกับทางแยกตัดถนนคชทริภูมิบริเวณพิกัด $X = 751783$ และ $Y = 723600$

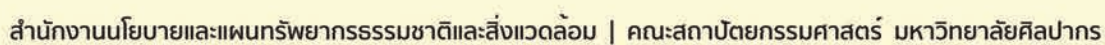
ทิศตะวันตก

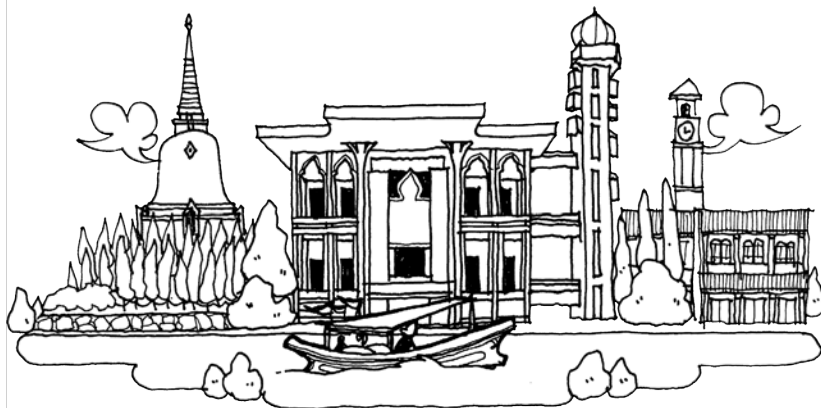
จดบริเวณทางแยกตัดถนนวงเวียน 3 กับถนนคชทริภูมิ บริเวณพิกัด $x = 751783$ และ $Y = 723600$ ต่อเนื่องขึ้นไปทางทิศเหนือ ตามแนวกิ่งกลางของถนนวงเวียน 3 กระทั่งจดกับทางแยกตัดถนนสุขยางค์บริเวณพิกัด $X = 752384$ และ $Y = 723928$

เขตพื้นที่เมืองเก่าธนาราช

เมืองเก่าธนาราชวาส

มีเนื้อที่ 1 ตารางกิโลเมตร
ประกาศวันที่: 18 สิงหาคม พ.ศ. 2561

อาณาเขตเมืองเก่าธนาราชวาส

ทิศเหนือ

จดทางแยกตัดถนนพิชิตบำรุงกับถนนด้านข้างมัสยิดกลางจังหวัดธนาราชวาส บริเวณพิกัด $X = 812134$ และ $Y = 713213$ ต่อเนื่องไปทางทิศตะวันออกตามแนวกิ่งกลางถนนด้านข้างมัสยิดกลางธนาราชวาส จนกระทั่งถึงเชิงสะพานปรีดา บริเวณจุดตัดถนนพิชิตบำรุงกับแม่น้ำบางนรา บริเวณพิกัด $X = 812303$ และ $Y = 713173$

ทิศตะวันออก

จดบริเวณเชิงสะพานปรีดา บริเวณจุดตัดของถนนพิชิตบำรุงกับแม่น้ำบางนรา บริเวณพิกัด $X = 812303$ และ $Y = 713173$ ต่อเนื่องลงมาทางทิศใต้เลียบตามแนวฝั่งแม่น้ำบางนรา ฝั่งตะวันตก จนกระทั่งถึงจุดตัดของแม่น้ำบางนากับถนนสถิตย์ธำรง บริเวณพิกัด $X = 812981$ และ $Y = 711048$

ทิศใต้

จดจุดตัดแนวฝั่งแม่น้ำบางนากับถนนสถิตย์ธำรง บริเวณพิกัด $X = 812981$ และ $Y = 711048$ ต่อเนื่องมาทางทิศตะวันตกตามแนวกิ่งกลางถนนสถิตย์ธำรง จนถึงทางแยกตัดถนนสถิตย์ธำรงกับถนนนราภิรมย์ บริเวณพิกัด $X = 812393$ และ $Y = 710865$ ต่อเนื่อง ขึ้นไปทางทิศเหนือตามแนวกิ่งกลางถนนนราภิรมย์ กระทั่งถึงทางแยกตัดถนนนราภิรมย์กับถนนสุริยะประดิษฐ์ บริเวณพิกัด $X = 812337$ และ $Y = 711006$ และต่อเนื่องไปทางทิศตะวันตกตามแนวกิ่งกลางถนนสุริยะประดิษฐ์จนถึงทางแยกตัดถนนสุริยะประดิษฐ์กับถนนบายพาสบริเวณพิกัด $X = 812074$ และ $Y = 710825$

ทิศตะวันตก

จดทางแยกตัดถนนสุริยะประดิษฐ์กับถนนบายพาส บริเวณพิกัด $X = 812074$ และ $Y = 710825$ ต่อเนื่องขึ้นไปทางทิศเหนือและทิศตะวันออกตามกิ่งกลางของถนนบายพาสจนกระทั่งถึงทางแยกตัดถนนบายพาสกับถนนนราชัยศรี บริเวณพิกัด $X = 812203$ และ $Y = 711198$ ต่อเนื่องขึ้นไปทางทิศเหนือตามแนวกิ่งกลางถนนนราชัยศรีจนถึงทางแยกตัดถนนนราชัยศรีกับถนนวรคามพิพิธบริเวณพิกัด $X = 812109$ และ $Y = 711514$ ต่อเนื่องไปทางทิศตะวันออกตามแนวกิ่งกลางของถนนวรคามพิพิธจนถึง บริเวณพิกัด $X = 812212$ และ $Y = 711532$ และต่อเนื่องเป็นเส้นตรงขึ้นไปทางทิศเหนือตามแนวเส้นขนานระยะ 50 เมตร จากกิ่งกลางถนนพิชิตบำรุงจนกระทั่งจดกับถนนกัมปงบารู บริเวณพิกัด $X = 812193$ และ $Y = 712951$ และต่อเนื่องไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ตามแนวกิ่งกลางถนนกัมปงบารู กระทั่งจดทางแยกตัดถนนกัมปงบารูกับถนนด้านหลังมัสยิดกลางธนาราชวาส บริเวณพิกัด $X = 812020$ และ $Y = 713081$ ต่อเนื่องขึ้นไปทางทิศเหนือตามแนวกิ่งกลางถนนด้านหลังมัสยิดกลางธนาราชวาส กระทั่งถึงทางแยกตัดถนนพิชิตบำรุงกับถนนด้านข้างมัสยิดกลางจังหวัดธนาราชวาสบริเวณพิกัด $X = 812134$ และ $Y = 713213$

ภาพมุมสูงเมืองเก่าลพบุรี มีเนื้อที่ 1.729 ตารางกิโลเมตร
ได้รับการประกาศเขตพื้นที่เมืองเก่าเมื่อวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2553

องค์ประกอบของ เมืองเก่า

องค์ประกอบของเมืองเก่า

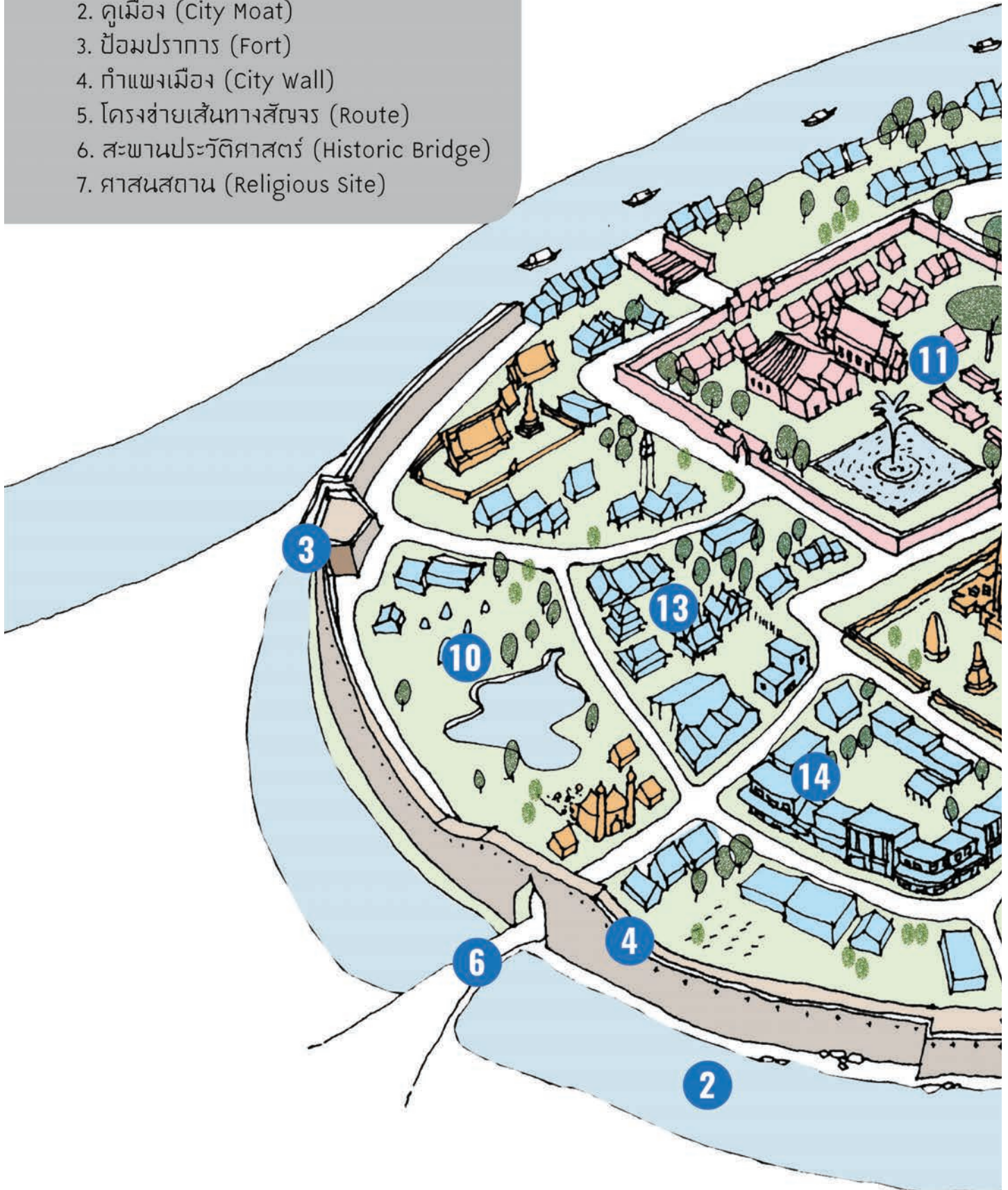
“องค์ประกอบของเมืองเก่า” หรืออาจเรียกว่าเป็น “มรดกเมือง (Urban Heritage)” เป็นผลลัพธ์ของการดำเนินวิถีชีวิตของผู้คนที่อยู่อาศัยในเมือง และมีความสัมพันธ์กับการทางประวัติศาสตร์ของเมืองในห้วงเวลาต่างๆ ทั้งนี้ การศึกษาว่าด้วยเมืองเก่าที่ผ่านมานั้นจะให้คุณค่า “มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible Cultural Heritage)” หรือ “มรดกวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม” อันเป็นองค์ประกอบของเมือง อันได้แก่ คูน้ำ (Moat) คูเมือง (City Moat) คันดิน (City Rampart) กำแพงเมือง (City Wall) โครงข่ายเส้นทางสัญจร (Route) สะพานประวัติศาสตร์ (Historic Bridge) ศาสนสถาน (Religious Site) จุดหมายตา (Landmark) อนุสาวรีย์หรืออนุสรณ์สถาน (Monument) สวนประวัติศาสตร์ (Historic Garden) มรดกอาคารราชการ (Government Heritage Building) มรดกอาคารสาธารณะ (Public Heritage Building) มรดกอาคารที่พักอาศัยพื้นถิ่น (Vernacular Heritage Dwelling Building) มรดกอาคารพาณิชย์ (Heritage Commercial Building) ซึ่งองค์ประกอบต่างๆ เหล่านี้ถูกสร้างขึ้นมาตามหน้าที่ใช้สอยที่สอดคล้องกับบริบทแวดล้อมและตกทอดเป็นมรดกสิ่งก่อสร้างมาจนกระทั่งปัจจุบัน

ทว่าในเวลาต่อมา กระบวนทัศน์การบริหารจัดการเมืองเก่าได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม กล่าวคือ การพิจารณาองค์ประกอบของเมืองเก่าไม่ได้ให้ความสำคัญกับมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้ หรือที่เป็นกายภาพเพียงอย่างเดียวอีกต่อไป แต่หันมาให้ความสำคัญกับ “มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage)” หรือ “มรดกวัฒนธรรมนามธรรม” ซึ่งหมายรวมไปถึงวิถีชีวิต (Way of Life) ภูมิปัญญาต่าง ๆ (Local Wisdoms) ศิลปะการแสดง (Performance) วรรณกรรมท้องถิ่น (Folklore) ฯลฯ ซึ่งทำให้คุณค่าและความหมายของเมืองเก่านั้นมี “ความครบถ้วนสมบูรณ์ (Integrity)” ด้วยมีความหมายครอบคลุมไปทุกภาคส่วนของวิถีชีวิตพลเมืองในเมืองเก่าที่อาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมสรรค์สร้างทางวัฒนธรรม ซึ่งผู้ที่อยู่อาศัยในเมืองเก่าย่อมให้ “คุณค่า (Value)” และ “ความหมาย (Meaning)” ของเมืองเก่าที่เป็นส่วนหนึ่งของการประกอบสร้าง “บรรยากาศเมือง (Urban Atmosphere)” เพราะเกิดขึ้นจาก “สำนึกในถิ่นที่ (Sense of Place)” ของผู้ที่อยู่อาศัยในเมือง แม้ว่าแต่ละเมืองนั้นอาจจะมีองค์ประกอบทางกายภาพที่คล้ายคลึงกัน ทว่าบรรยากาศของเมืองนั้นจะแสดงความสัมพันธ์กับมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ทำให้แต่ละเมืองเก่าแสดงตัวตนออกมาอย่างชัดเจนจนเป็นเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันประหว่างเมืองเก่าต่างๆ เพราะปัจจัยในการก่อรูปและปัจจัยเกื้อหนุนในบริบทของแต่ละเมืองนั้นแตกต่างกันออกไป

เพราะฉะนั้น ในกระบวนทัศน์ใหม่ของการบริหารจัดการเมืองเก่า เพื่อนำไปสู่การวางแผนนโยบาย หรือแผนปฏิบัติการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า นั้น จึงมีความจำเป็นต้องให้คุณค่ากับองค์ประกอบเมืองในทุกมิติ ทั้งมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ หรือมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นกายภาพ ควบคู่กันกับมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ หรือมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม จึงจะทำให้การบริหารจัดการเมืองเก่าสามารถธำรงรักษาคุณค่าของเมืองเก่าไว้ได้ และยังคงตอบโจทย์การใช้สอยในบริบทของสังคมร่วมสมัยได้ในคราวเดียวกัน

องค์ประกอบของเมืองเก่า

1. คูน้ำ (Moat)
2. คูเมือง (City Moat)
3. ป้อมปราการ (Fort)
4. กำแพงเมือง (City Wall)
5. โครงข่ายเส้นทางสัญจร (Route)
6. สะพานประวัติศาสตร์ (Historic Bridge)
7. ศาสนสถาน (Religious Site)

8. จุดหมายตา (Landmark)
9. อนุสาวรีย์หรืออนุสรณ์สถาน (Monument)
10. สวนประวัติศาสตร์ (Historic Garden)
11. มรดกอาคารราชการ (Government Heritage Building)
12. มรดกอาคารสาธารณะ (Public Heritage Building)
13. มรดกอาคารที่พักอาศัยพื้นถิ่น (Vernacular Heritage Dwelling Building)
14. มรดกอาคารพาณิชย์ (Heritage Commercial Building)

องค์ประกอบของเมืองเก่า

คูน้ำ

ป้อม

กำแพงเมือง-ประตูเมือง

จุดชมคายตา

ศาสนสถาน

มรดกอาคารพาณิชย์

มรดกอาคารราชการ

มรดกอาคารที่พักอาศัยพื้นถิ่น

มรดกอาคารสาธารณะ

อนุสาวรีย์

สะพาน

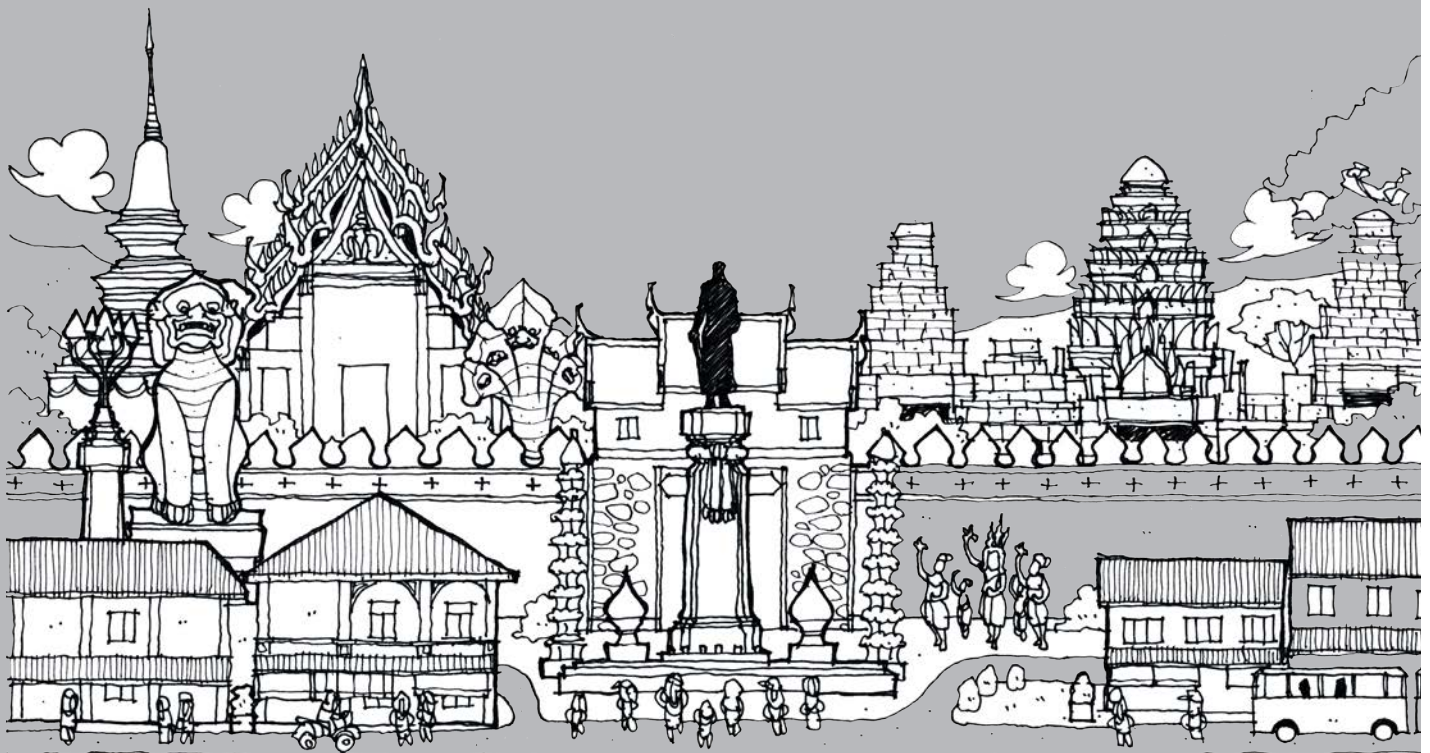

โครงข่ายทางสัญจร

คุณค่า และความสำคัญ
ของการอนุรักษ์และพัฒนา
เมืองเก่า

“พระปรางค์สามยอด” มรดกสถาปัตยกรรมสำคัญที่เป็นดังจุดหมายตาของเมืองเก่าลพบุรี
รายล้อมด้วย “ตึกแถวแบบสมัยใหม่ระยะต้น (Early Modern)” อันเป็นเอกลักษณ์สำคัญ
ของเมืองเก่าลพบุรี ซึ่งได้รับการพัฒนาเมืองในช่วงปลายศตวรรษที่ 2500

คุณค่าและความสำคัญของการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า

การตั้งถิ่นฐานและการก่อร่างสร้างเมืองในอดีตเป็นผลลัพธ์จากความพยายามของมนุษย์ที่จะสร้างสรรค์บ้านเรือนที่อยู่อาศัยและองค์ประกอบของเมือง ทว่าอยู่ภายใต้ความสัมพันธ์และมีปัจจัยทางธรรมชาติเป็นทั้งสิ่งส่งเสริมและข้อจำกัด ดังจะเห็นได้ว่า ภูมิทัศน์ของเมืองในช่วงระยะต้นของการสร้างบ้านแปงเมืองนั้นจะมีคุณลักษณะที่แสดงออกถึงความเคารพเกื้อกูลกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ หรือที่เรียกว่า “ภูมิทัศน์วัฒนธรรม (Cultural Landscape)” แต่เมื่อเมืองมีพัฒนาการทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจที่ซับซ้อนมากขึ้น บทบาทและความโดดเด่นของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติได้ลดลงและถูกแทนที่ด้วยความเป็นเมือง (Urbanization) ที่โดดเด่นขึ้น และทำให้ภูมิทัศน์ในภาพรวมของเมืองเก่าสอดคล้องกับนิยามความหมายของ “ภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์ (Historic Urban Landscape)”

จากพัฒนาการของเมืองเก่าต่างๆ ที่ดำเนินมาตลอดหน้าประวัติศาสตร์มีปฏิสัมพันธ์กับบริบทแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกทำให้เมืองเก่าเป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้ในหลากหลายมิติ และเป็นพื้นที่รวบรวมความหลากหลายทางวัฒนธรรม เมืองเก่าจึงมีคุณค่าอย่างยิ่งในฐานะพื้นที่ที่แสดงออกถึงพลังของพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรมต่อสังคมในอดีตซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของพลวัตที่เป็นอยู่ในสังคมร่วมสมัย นอกจากนี้ เมืองเก่าหลายเมืองยังคงธำรงบทบาทการทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางทางธุรกิจและอุตสาหกรรมที่หลากหลายโดยมีพัฒนาการสืบทอดมาจากอดีตอันเก่าแก่อีกด้วย

จะเห็นได้ว่าวิถีชีวิตและวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มิพลวัต สร้างความเคลื่อนไหวให้เมืองมีชีวิตชีวา สร้างสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นให้เกิดการบ่มเพาะความคิดสร้างสรรค์ และดึงดูดผู้คนที่หลากหลายให้เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาเมือง ด้วยเหตุนี้การสร้างกลยุทธ์โดยใช้วัฒนธรรมเป็นธงนำจึงเป็นการสร้างความหมายของการใช้สอยเมืองเก่าอย่างตอบโจทย์ต่อสังคมร่วมสมัยที่ไม่เป็นการลดทอนคุณค่าด้านต่างๆ ลง และยังเป็นการผนวกให้พลเมืองในท้องถิ่นของเมืองเก่าได้เข้ามามีส่วนร่วมผ่านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนประยุกต์สู่บริบทร่วมสมัย และความภาคภูมิใจของชุมชน รวมถึงเอกลักษณ์ท้องถิ่นไปได้ในคราวเดียวกัน มรดกเมืองเก่าทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการใช้สอยในปัจจุบันและอนาคต เนื่องจากเป็นปัจจัยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม ตลอดจนการฟื้นฟูชุมชน¹⁰

จากคุณค่าและความหมายที่กล่าวมา จะเห็นว่าการบริหารจัดการเมืองเก่าจึงจำเป็นต้องมีกระบวนการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าอย่างเหมาะสม รวมไปถึงมีการขับเคลื่อนให้เป็นประเด็นสำคัญในระดับนโยบายสาธารณะ นอกจากนี้ กระบวนทัศน์ของการอนุรักษ์และพัฒนาในปัจจุบันได้มีความเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่ให้ความสำคัญกับสิ่งก่อสร้างในลักษณะของอนุสรณ์สถาน หรือสถานที่ที่มีความสำคัญทางกายภาพ มาสู่การให้ความสำคัญกับสิ่งที่มีความสำคัญต่อสังคม วัฒนธรรม และกระบวนการทางเศรษฐกิจ แม้ว่าสิ่งก่อสร้างนั้นจะไม่ใหญ่โตหรือเคยรับใช้ศาสนา และชนชั้นสูงก็ตาม ทว่าเป็นส่วนหนึ่งของการใช้สอยโดยชุมชนและสังคม ทั้งนี้ นโยบายและแนวทางในการอนุรักษ์คุณค่าของเมืองเก่าและการพัฒนาที่เหมาะสมมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยน รวมไปถึงควรให้ความสำคัญต่อการออกแบบเครื่องมือและกระบวนการทำงานใหม่เพื่อตอบรับกับนโยบายดังกล่าว

¹⁰ UNESCO. (2013). *New life for historic cities: the historic urban landscape approach explained*. p. 5.

การบริหารจัดการเมืองเก่าต่างๆ จึงต้องมีการวางวิสัยทัศน์ของการบริหารจัดการเมืองเก่าบนรากฐานของการอนุรักษ์และพัฒนาที่มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมถึงมีการจัดทำผังแม่บทและแผนแม่บทเพื่อใช้วางแนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสมต่อการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าด้วยการสนับสนุนของภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน โดยนำไปปฏิบัติใช้ให้มีเป้าหมายเพื่อการพิทักษ์ และเพิ่มศักยภาพในสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างของเมืองเก่าอย่างมีคุณภาพ รวมทั้งเพื่อสร้างสมดุลที่มีความเหมาะสมต่อการพัฒนามนุษย์บนฐานคิดของการอนุรักษ์และสอดคล้องกับแนววิสัยทัศน์ว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืนอันเป็นกรอบแนวทางในระดับสากล

เมืองเก่าจึงเป็นต้นทุนสำคัญในการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพของเมืองเก่าในบริบทสังคมร่วมสมัย โดยเฉพาะมิติของการพัฒนาเศรษฐกิจ และการอยู่ร่วมกันของพลเมืองในเมืองเก่าภายใต้บริบทสังคมร่วมสมัย โดยเฉพาะในสถานการณ์ปัจจุบันซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ยุทธศาสตร์เมืองมีการเปลี่ยนแปลงอย่างสูง และเป็นสัญญาณว่าถึงเวลาที่มนุษย์ต้องปรับเปลี่ยนวิถี โดยต้องใช้ทรัพยากรต่างๆ อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เครื่องมือด้านการวางผังเมืองและการบริหารจัดการ การอนุรักษ์ และการพัฒนาที่เหมาะสมจะกลายเป็นกลยุทธ์สำคัญในการสร้างความสมดุลระหว่างการเติบโตของเมืองและคุณภาพชีวิตบนพื้นฐานของความยั่งยืน

เมืองเก่ากับสิ่งคุกคามต่อคุณค่า

จากการสำรวจขององค์การสหประชาชาติพบว่า ในปัจจุบันประชากรเกินกว่าครึ่งหนึ่งของโลกอยู่อาศัยในเมือง และเป็นช่วงเวลาที่มนุษย์โยกย้ายถิ่นฐานเข้ามาสู่เมืองมากที่สุดในหน้าประวัติศาสตร์ ทำให้เมืองทวีความสำคัญมากขึ้นในฐานะกลไกสำคัญของการพัฒนา ทั้งนี้ การย้ายเข้ามาอยู่อาศัยของพลเมืองชนบทเข้าสู่เมืองยังส่งผลทำให้เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรม และเกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้สอยเมืองอย่างกะทันหัน ทั้งนี้หากขาดมาตรการทางผังเมือง และการจัดการที่เหมาะสม จะกลายเป็นปัญหาการคุกคามรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นกับเมืองเก่า¹¹

โลกาภิวัตน์จากโลกภายนอกที่โอบล้อมเมืองเก่า ตลอดจนกระบวนการกลายเป็นเมืองที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วโดยปราศจากการวางแผนที่มีความรัดกุมจะนำมาซึ่งปัญหาและความท้าทายใหม่ๆ เกิดขึ้นกับเมืองเก่า เนื่องจากเมืองเก่าที่สร้างบ้านแปงเมืองขึ้นมาในอดีตนั้น เป็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นภายใต้ปัจจัยแวดล้อมทางธรรมชาติ และพัฒนาการของมนุษย์เกิดขึ้นบนปัจจัยของบริบทแวดล้อมที่ไม่ซับซ้อนเท่าภาวะที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และได้ออกแบบมาเพื่อรองรับการตั้งถิ่นฐานที่เข้มข้นมาก ตลอดจนไม่ได้ถูกออกแบบมาเพื่อเอื้อไว้สำหรับการพัฒนาแบบไร้ขีดจำกัด ก่อให้เกิดความแออัดในการใช้สอยพื้นที่ การขาดพื้นที่สาธารณะ และขาดสิ่งอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวัน ตลอดจนขาดแคลนการบริการจากโครงสร้างพื้นฐานด้านต่างๆ อย่างเพียงพอ อาทิ ปัญหาการจราจรภายในเมืองเก่า ระบบสุขาภิบาล ระบบสาธารณสุขมูลฐาน-สาธารณสุขมูลการ อันรวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงหน้าที่การใช้สอยอาคารในเมืองเก่า

¹¹ Nancy Duxbury, Jyoti Hosagrahar and Jordi Pascual. (2016). Why Must Culture Be at the Heart of Sustainable Urban Development ?. the world association of United Cities and Local Governments (UCLG).

อันส่งผลให้เกิดปัญหาสุขภาพของผู้อยู่อาศัยในเมืองเก่าซึ่งสร้างความเหลื่อมล้ำและทำให้เกิดปัญหาความยากจนจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรอย่างรวดเร็วเกินกว่าขีดจำกัดความสามารถของเมืองที่จะรองรับได้ การก่อสร้างอาคารที่มีความหนาแน่นสูงเกินสมควร ตลอดจนเกิดการพัฒนามือใหม่และการก่อสร้างใหม่ขึ้นซึ่งไปทำลายคุณค่าของเมืองเก่าลง การสูญเสียพื้นที่สาธารณะ และสิ่งอำนวยความสะดวกของเมือง ตลอดจนการมีโครงสร้างพื้นฐาน และระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการ โครงสร้างพื้นฐานที่ไม่เหมาะสม ล้วนแต่เป็นสิ่งที่ลดทอนคุณภาพชีวิตของพลเมืองที่อยู่อาศัยในเมืองเก่า

ทั้งนี้ ปัญหาต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้นส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของพลเมืองและสังคม ทำให้เกิดสังคมปัจเจก ด้วยสาเหตุจากการขาดพื้นที่แห่งความเกื้อกูลกันกลายเป็นสังคมแยกส่วนที่มองเรื่องของปัจเจกมากกว่าเรื่องของส่วนรวม นอกจากนี้ ยังขาดการส่งเสริมโอกาสในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งส่งผลกระทบให้เกิดความยากจนของพลเมือง และการใช้ทรัพยากรอย่างไม่ยั่งยืน จึงสามารถกล่าวได้ว่าปัจจัยที่กล่าวมาทั้งหมดนั้นต่างเป็นเหตุให้กระบวนกลายเป็นเมืองและการเติบโตของเมืองเก่าดำเนินเป็นไปในทิศทางที่ทำลายคุณภาพของเมืองซึ่งปัญหาต่างๆ เหล่านี้ได้เป็นปัญหาที่คุกคามเมืองเก่าทั่วโลก

เมืองเก่ากับการถูกคุกคามในรูปแบบต่างๆ ทั้งกระบวนการกลายเป็นเมืองแบบไร้การวางแผน การใช้เมืองเก่าเพื่อธุรกิจ และการแสวงหาผลประโยชน์จากการตลาดอย่างเกินพอดี การท่องเที่ยวที่เน้นแต่ปริมาณของนักท่องเที่ยว และการเปลี่ยนแปลงของสภาวะอากาศซึ่งเป็นภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบอย่างมากกับเมืองเก่า

ปรับปรุงจาก: UNESCO. 2013. *New life for historic cities: the historic urban landscape approach explained*. Paris: UNESCO. P. 5.

ความเปลี่ยนแปลงที่พบนั้นมีรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งการรื้อถอนอาคารทางประวัติศาสตร์ในเมืองเก่าลง หรือการเปลี่ยนแปลงหน้าที่ใช้สอยโดยไม่มีการศึกษาถึงความเหมาะสม หรือการก่อสร้างใหม่ที่สร้างความหนาแน่นจนเกิน “ขีดจำกัดความสามารถในการรองรับ (Carrying Capacity)” ที่เมืองเก่าที่จะรองรับได้

นอกจากนี้ ยังพบว่า การก่อสร้างอาคารใหม่มักใช้รูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่เหมือนกัน เพื่อลดต้นทุนการออกแบบก่อสร้าง ทำให้เกิดรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่มีความซ้ำซากจำเจ ไม่แสดงออกซึ่งพลังแห่งความคิดสร้างสรรค์และการแก้ไขปัญหาผ่านการออกแบบที่เข้าใจบริบทพื้นที่ที่ตั้งอย่างถี่ถ้วน

นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยคุกคามจากภายนอก คือ กระแสโลกาภิวัตน์ที่สร้างความเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรง ตลอดจนความเปลี่ยนแปลงแบบใหม่ๆ ที่เกิดในเมืองเก่าได้เพิ่มจำนวนมากขึ้น ทว่าความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ยังไม่ได้ถูกตั้งคำถาม ตรวจสอบและประเมินว่าส่งผลกระทบต่อเมืองเก่าอย่างไร ดังจะเห็นได้ว่า ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วได้คุกคามต่ออัตลักษณ์ท้องถิ่นที่มีในเมืองเก่า และคุกคามต่อความครบถ้วนสมบูรณ์ของภาพทัศนเมือง (Visual Integrity of Cities) ซึ่งเมืองเก่าได้สั่งสมขึ้นมาจากวัฒนธรรมเฉพาะตัว จนกลายเป็นความโดดเด่น และพัฒนาการของเมืองที่สัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ในช่วงเวลาต่างๆ ต่างก็ได้รับผลกระทบโดยตรงจากกระบวนการกลายเป็นเมืองที่ปราศจากการควบคุมที่มีประสิทธิภาพ อันนำไปสู่ความเสื่อมโทรมและการทำลายมรดกของเมือง การคุกคามต่ออัตลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชน รวมทั้งสำนึกในถิ่นที่ (Sense of Place) ของพลเมืองด้วย

รวมทั้ง “การท่องเที่ยวที่เน้นปริมาณ (Mass Tourism)” ในบางเมืองเป็น “การท่องเที่ยวที่ล้นเกิน (Over Tourism)” ซึ่งหมายถึง “ผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่ง หรือส่วนใดส่วนหนึ่งของแหล่งที่ส่งผลกระทบอย่างมากต่อวิถีชีวิตของพลเมือง หรือให้ประสบการณ์ทางลบกับผู้มาเยือน”¹² ซึ่งในปัจจุบันได้สร้างผลกระทบกับพื้นที่ที่มีความเปราะบางสูงโดยเฉพาะระบบนิเวศน์ รวมทั้งพื้นที่เมืองเก่าที่ไม่ได้ถูกออกแบบมาเพื่อรองรับผู้มาเยือนที่มีจำนวนมาก ทำให้เกิดสภาวะการแย่งชิงทรัพยากรและสาธารณูปโภคต่างๆ ที่มีอยู่อย่างจำกัดออกไปจากคนท้องถิ่นเพื่อบริการให้นักท่องเที่ยว นอกจากนี้ การท่องเที่ยวที่เน้นปริมาณยังได้เป็นปัจจัยเร่งเร้าให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่อพื้นที่อย่างเชื่องช้าและบ่อยครั้งพบว่าส่งผลต่อการรื้อถอนอาคารทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ หรือมรดกสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่อยู่อาศัยของคนในท้องถิ่นลง เพื่อนำไปพัฒนาเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

ทั้งนี้ ในการพิจารณาเรื่องการท่องเที่ยวกับพื้นที่เมืองเก่า นั้น จะต้องก้าวข้ามจากการมองเพียงแค่จำนวนของนักท่องเที่ยว แต่ต้องพิจารณาว่าการบริหารจัดการกับการท่องเที่ยวในเมืองเก่า นั้นจุดสมดุลและขีดจำกัดความสามารถในการรองรับกับนักท่องเที่ยว¹³ สภาพทางกายภาพของเมืองเก่า สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการท่องเที่ยวเมืองเก่าที่มีอยู่อย่างเพียงพอ ตลอดจนผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับสังคมวัฒนธรรม และเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่น

¹² UNWTO. (2018). ‘Overtourism’? – Understanding and Managing Urban Tourism Growth beyond Perceptions, Executive Summary. Spain: Centre of Expertise Leisure, Tourism & Hospitality. P.4.

¹³ เพิ่งอ้าง. p.5.

ทั้งนี้ การพัฒนาอย่างไม่สมดุลและไม่ให้ความสำคัญกับแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนที่เป็นระเบียบวาระสำคัญของนานาชาติ ตลอดจนไม่เคารพคุณค่าในมิติต่างๆของเมืองเก่า ทั้งที่เกิดขึ้นจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือเกิดจากความจงใจ ตลอดจนการขับเคลื่อนเมืองโดยขาดการวางแผนแม่บทและแผนแม่บทเพื่อวางแนวทางของการบริหารจัดการเมืองเก่าไปสู่เป้าหมาย หรือแม้ว่าจะมีแผนฯ แต่บ่อยครั้งที่พบว่า ไม่มีการขับเคลื่อนการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนฯ หรือแม้แต่มีการขับเคลื่อนแต่โครงการหรือกิจกรรมนั้นไม่สะท้อนความเชื่อมโยงกับแผนฯ ซึ่งทำเมืองเก่าอยู่ในสถานะที่มีปัญหามรุมเร้าหลายด้าน และเกิดปัญหามลภาวะด้านต่างๆ เพิ่มความเสี่ยงต่อผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และภัยพิบัติทางธรรมชาติที่จะส่งผลกระทบต่อเมืองเก่าก็มีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงมากขึ้นด้วย

ในการนี้ จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนต้องเร่งสร้างกลไกในการบริหารจัดการเมืองเก่าบนฐานของการอนุรักษ์และพัฒนาที่สมดุล มีการวางแผนเพื่อรับมือกระบวนการกลายเป็นเมืองที่ไม่มีการวางแผนที่เหมาะสมและไม่มีการศึกษาผลกระทบที่รอบด้าน เพราะการคุกคามคุณค่าของเมืองเก่าซึ่งเกิดขึ้นจากการเติบโตของเมืองอย่างรวดเร็วโดยปราศจากการควบคุมจะส่งผลกระทบต่อสังคมและสภาพแวดล้อมของเมืองเก่าให้เกิดการเสื่อมสภาพลงอย่างรุนแรง ซึ่งขยายผลกระทบไปยังชุมชนที่อยู่ในเมืองเก่าและชุมชนรายรอบด้วยนั่นเอง

การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่ากับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

จากคุณค่าและความสำคัญของเมืองเก่า จึงมีความจำเป็นต้องเร่งสร้างกลไกในการบริหารจัดการเมืองเก่าบนฐานของการอนุรักษ์และพัฒนาที่สมดุล มีการวางแผนรับมือกระบวนการกลายเป็นเมืองที่ไม่มีการวางแผนที่เหมาะสมและไม่มีการศึกษาผลกระทบที่รอบด้าน เพราะการคุกคามคุณค่าของเมืองเก่าซึ่งเกิดจากการเติบโตของเมืองอย่างรวดเร็วโดยปราศจากการควบคุมจะส่งผลกระทบต่อสังคมและสภาพแวดล้อมของเมืองเก่าให้เกิดการเสื่อมสภาพลงอย่างรุนแรง ซึ่งขยายผลกระทบไปยังชุมชนที่อยู่ในเมืองเก่าและชุมชนรายรอบด้วยนั่นเอง

การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าให้อำรงรักษาคุณค่าท่ามกลางสังคมร่วมสมัยเป็นพันธกิจสำคัญที่สอดคล้องกับ “เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals” หรือ “SDGs” ซึ่งเป็นพิมพ์เขียวที่บรรจวาระสำคัญในระดับนานาชาติโดยร่วมกันขับเคลื่อนเพื่อไปสู่จุดหมายที่จะทำให้มนุษย์และสิ่งแวดล้อมมีความยั่งยืน

ทั้งนี้ การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าได้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในหลายประเด็น อาทิ เป้าหมายที่ 1 ว่าด้วย “การขจัดความยากจน (No Poverty)” ซึ่งหากมีการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าอย่างเหมาะสมแล้วนั้น เมืองเก่าจะเป็นต้นทุนอันสำคัญในการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนท้องถิ่นรวมไปถึงประเทศชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากมีการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมย่อมจะนำไปสู่การสร้างรายได้กระจายไปยังภาคส่วนต่างๆ ของสังคมและชุมชน นำไปสู่เป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 8 คือ “มีอาชีพที่เหมาะสมและเมืองมีเศรษฐกิจที่เติบโต (Decent Work and Economic Growth)” ในการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่ามีความท้าทายอย่าง

สูงในบริบทสังคมร่วมสมัย เพราะเมืองเก่าไม่อาจพึ่งพาแต่กิจกรรมการท่องเที่ยวได้ และหากจะพึ่งพาอาศัยแต่การท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว เมืองเก่าก็ไม่อาจเป็นเมืองเก่าที่มีความยั่งยืนได้ เพราะฉะนั้นเมืองเก่าต้องได้รับการอนุรักษ์และพัฒนาบนฐานของการรองรับการอยู่อาศัยของผู้คน รองรับประเภทของกิจกรรมที่หลากหลาย ตลอดจนรองรับการประกอบธุรกิจซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของผู้คนได้อย่างเหมาะสมโดยไม่ลดทอนคุณค่าของเมืองเก่า

นอกจากนี้ การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าให้ตอบโจทย์การใช้สอยร่วมสมัยยังต้องการ “อุตสาหกรรมนวัตกรรม และโครงสร้างพื้นฐาน (Industry, Innovation and Infrastructure)” ซึ่งเป็นเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนลำดับที่ 9 เนื่องจากเมืองเก่าต้องการการพัฒนาอุตสาหกรรม และโครงสร้างพื้นฐานที่ทันสมัยเพื่อเพิ่มศักยภาพให้กับเมืองเก่าในการรองรับการอยู่อาศัยและกิจกรรมต่างๆ ของผู้คนในเมืองเก่า

นอกจากนี้ เมื่อเมืองเก่าทำหน้าที่เป็นที่อยู่อาศัยของพลเมือง และมีความจำเป็นต้องได้รับการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพบนฐานของการมุ่งสู่ความยั่งยืนแล้ว ย่อมส่งผลต่อเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนในเป้าหมายที่ 3 คือ “สุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี (Good Health and Well Being)” และเป้าหมายที่ 6 คือ “มีน้ำสะอาดมีระบบสุขาภิบาลที่ดี (Clean Water and Sanitation)” และเป้าหมายที่ 11 คือ “เมืองและชุมชนที่ยั่งยืน (Sustainable Cities and Communities)” ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าเพื่อให้เมืองเก่าทำหน้าที่รองรับการตั้งถิ่นฐานการอยู่อาศัย ตลอดจนเป็นเมืองที่มีพลวัตทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสามารถสืบทอดคุณค่าหลากหลายมิติที่ก่อรูปผ่านกาลเวลามายาวนานไปเป็นต้นทุนสำคัญของผู้คนในอนาคตสืบต่อไป

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) ทั้ง 17 ด้าน

กลไกและมาตรการส่งเสริมการอนุรักษ์ และพัฒนาเมืองเก่าของไทย

“เมืองเก่าที่ยังมีพลวัต” มีคุณค่าและความหมายตอบโจทย์การอยู่อาศัย การดำเนินธุรกิจ กิจกรรมทางสังคม ตลอดจนวัฒนธรรมต่างๆ อย่างไรก็ตาม พลวัตของกิจกรรมทางสังคมอันมีที่เกิดขึ้นในเมืองเก่าดังกล่าวนั้น หากไม่มีการวางแผนการบริหารจัดการอย่างเหมาะสมก็อาจเป็นการคุกคามคุณค่าของเมืองเก่าให้เสื่อมสภาพลง ทั้งที่เป็นการเสื่อมสภาพลงขององค์ประกอบของมรดกทางวัฒนธรรมทางกายภาพ (Tangible Cultural Heritage) และมรดกวัฒนธรรมจับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage) ซึ่งองค์ประกอบของมรดกเมืองนี้ถือว่าเป็นต้นทุนสำคัญในการสร้างพลวัตและการฟื้นฟูเมืองเก่าบนฐานของการอนุรักษ์และพัฒนาไปสู่ความยั่งยืน

กรอบแนวคิดหลักจึงมีแนวทางการพัฒนาอยู่บนฐานของการอนุรักษ์ กล่าวคือ หากมีการบริหารจัดการเมืองเก่าอย่างเหมาะสมบนฐานของการให้คุณค่าและความหมายตามบริบทของเมืองเก่าแต่ละเมือง ทว่าต้องตอบโจทย์การใช้สอยความต้องการในบริบทร่วมสมัย เพราะมรดกเมืองเก่าไม่ได้หมายถึงคุณค่าที่สืบทอดมาจากอดีตแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่มีคุณค่าสำหรับการพัฒนาในอนาคต ทั้งนี้ ในการบริหารจัดการเมืองเก่าเพื่อความยั่งยืนต้องเกิดขึ้นจากกระบวนการรับฟังความคิดเห็น การร่วมตัดสินใจของผู้มีส่วนได้-เสียที่อยู่อาศัยและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเมืองเก่า ด้วยการบริหารจัดการอันมีประสิทธิภาพดังกล่าวนั้น จะทำให้เมืองเก่าทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิต และสังคมอย่างยั่งยืนได้

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากเมืองเก่ายังมีพลวัตดำรงบทบาทในบริบทสังคมร่วมสมัยซึ่งมีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เพราะฉะนั้น การบริหารจัดการเมืองเก่าไปสู่ความยั่งยืนจึงเป็นสิ่งที่มีความท้าทายมาก เนื่องจากต้องการใช้องค์ความรู้หลากหลายมิติอันเกิดจากศาสตร์ที่กว้างขวางและหลากหลาย ต้องมีการจัดเก็บข้อมูลต่างๆ อย่างครบถ้วนและเป็นระบบ ตลอดจนมีการศึกษาผลกระทบในทุกแง่มุม เพราะในปรากฏการณ์แต่ละสิ่งที่เกิดขึ้นในเมืองแล้วแต่โยงใยสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด และมีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จึงมีความจำเป็นที่ต้องเก็บข้อมูลต่างๆ เพื่อใช้สำหรับการวิเคราะห์ วางแผนปฏิบัติงาน และการคาดการณ์ถึงผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น ตลอดจนรายละเอียดในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเมืองเก่า

ในการบริหารจัดการเมืองเก่าจึงมีแนวทางปฏิบัติที่หลากหลายขึ้นอยู่กับบริบทแวดล้อม อันซับซ้อนและคุณลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละเมือง ดังจะเห็นได้ว่าการบริหารจัดการเมืองเก่าบางเมืองอาจใช้วิธีการกำหนดพื้นที่เพื่อการพัฒนาใหม่ และสามารถรองรับกิจกรรมที่สืบเนื่องจากความต้องการใหม่ๆ ซึ่งในบางกิจกรรมนั้นอาจจะขัดแย้งหรือลดทอนคุณค่าของเมืองเก่าลง หรือบางกิจกรรมแม้จะไม่ได้ขัดแย้งกับคุณค่าของเมืองเก่า ทว่ามีความเข้มข้นของการใช้สอยมากจนอาจส่งผลกระทบต่อเมืองเก่า จึงมีการวางแผนเมืองใหม่เพื่อกำหนดให้แยกกิจกรรมเหล่านี้ออกไปอยู่ในพื้นที่ส่วนการพัฒนาใหม่ ทว่ายังคงคำนึงถึงความเชื่อมโยงของพื้นที่ทั้งสองเข้าด้วยกันในลักษณะพึ่งพากัน หรือแบ่งเบาภาระของเมืองเก่า เนื่องจากพื้นที่พัฒนาใหม่นั้นสามารถพัฒนาโครงสร้าง

พื้นฐานที่มีรูปแบบและขนาดเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการและการขยายตัวในอนาคต จึงเป็นการแบ่งเบาภาระขีดจำกัดความสามารถในการรองรับของเมืองเก่าลง รวมไปถึงการลดความตึงเครียดและลดช่องว่างของข้อจำกัดระหว่างการอนุรักษ์และการพัฒนาให้แคบลง ควบคู่กับการดำเนินมาตรการอนุรักษ์เมืองเก่าโดยให้ความสำคัญกับคุณค่าด้านต่างๆ ขององค์ประกอบของเมืองเก่าที่มีคุณค่าด้านต่างๆ อาทิ ความสมบูรณ์ (Integrity) ความเป็นของแท้ดั้งเดิม (Authenticity) และระบบนิเวศของเมือง (Ecology)

กลไก และมาตรการภาครัฐในการส่งเสริมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า

(1) แนวทางการบริหารจัดการ

กลไกการบริหารจัดการเมืองเก่าของหน่วยงานภาครัฐนั้น อาศัยอำนาจตาม “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า พ.ศ. 2546” แต่งตั้งคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าแต่ละเมือง เพื่อกำหนดนโยบาย แผนงาน มาตรการ และแนวทางเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า และให้การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าดำเนินไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมให้ภาคเอกชนและประชาชนได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ และพัฒนาเมืองเก่า ให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดความเจริญรุ่งเรืองทางด้านศิลปวัฒนธรรมของชาติตลอดไป

(2) การส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม¹⁴

สำหรับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมนั้น อาศัยอำนาจตาม “พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535” และ “พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562” เพื่อกำหนดให้พื้นที่เมืองเก่าเป็นเขตอนุรักษ์และพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม เพื่อรักษาสภาพแวดล้อมและกำหนดแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมกับศักยภาพ บทบาท ความสำคัญในแต่ละพื้นที่ ซึ่งจะใช้เป็นแนวทางในการออกข้อบัญญัติหรือข้อบังคับควบคุมที่มีมาตรการปกป้องคุ้มครองพื้นที่เมืองเก่า

(3) การอนุรักษ์โบราณสถานและสถานที่ที่มีคุณค่าและความสำคัญ

สำหรับการอนุรักษ์โบราณสถานและสถานที่ที่มีความสำคัญนั้น อาศัยอำนาจตาม “พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535” ในการปกป้องและคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรม โดยประกาศให้อาคารหรือสถานที่ที่มีคุณค่าและความสำคัญที่ยังไม่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานให้มีการขึ้นทะเบียนและ

¹⁴ สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ชุดความรู้ด้านการอนุรักษ์ พัฒนา และบริหารจัดการเมืองเก่า เล่มที่ ๓ ระเบียบ กฎหมาย และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2556. หน้า 36.

ประกาศเขตโบราณสถาน รวมถึงโบราณสถานที่ขึ้นทะเบียนแล้วก็สามารถขยายเขตที่ดินโบราณสถานให้มากขึ้นตามความเหมาะสม เพื่อสร้างพื้นที่คุ้มครองโบราณสถานที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

(4) การควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดิน

สำหรับการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดิน อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562 เป็นกรอบชี้แนะการพัฒนาทางด้านกายภาพในทุกะดับของประเทศ ซึ่งสัมพันธ์กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาเมือง บริเวณที่เกี่ยวข้องหรือชนบทเพื่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในภาพ และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเมืองเก่า คือ “การส่งเสริมทางเศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อม เพื่อดำรงรักษาหรือบูรณะสถานที่และวัตถุที่มีประโยชน์ หรือคุณค่าในทางศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ประวัติศาสตร์หรือโบราณคดี หรือบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภูมิประเทศที่งดงามหรือมีคุณค่าในทางธรรมชาติ”¹⁵ อันเป็นไปเพื่อประโยชน์ในด้านต่างๆ แก่ประชาชนโดยส่วนรวม

ทั้งนี้ พระราชบัญญัติผังเมือง ให้นิยาม “ผังเมืองรวม” คือ แผนผัง นโยบาย และโครงการ รวมทั้งมาตรการควบคุมโดยทั่วไปในพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเมือง และการดำรงรักษาเมือง บริเวณที่เกี่ยวข้อง หรือชนบท ในด้านการใช้ประโยชน์ในทรัพย์สิน การคมนาคมและการขนส่ง การสาธารณสุข โภค สาธารณูปการ บริการสาธารณะ และสภาพแวดล้อม เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการผังเมือง และ “ผังเมืองเฉพาะ” หมายความว่า แผนผังและโครงการดำเนินการเพื่อพัฒนาหรือดำรงรักษาบริเวณเฉพาะแห่งหรือกิจการที่เกี่ยวข้องในเมือง บริเวณที่เกี่ยวข้อง หรือชนบท เพื่อประโยชน์ในการสร้างเมืองใหม่ การพัฒนาเมือง การอนุรักษ์เมือง หรือการฟื้นฟูเมือง

(5) การควบคุมการก่อสร้างและดัดแปลงอาคาร

สำหรับการควบคุมการก่อสร้าง และดัดแปลงอาคาร อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2543 และกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง เพื่อรักษาสภาพแวดล้อม และองค์ประกอบของเมืองในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอาคารและการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อปลูกสร้างอาคาร ให้เมืองเกิดความเป็นระเบียบและมีความน่าอยู่ ซึ่งย่อมทำให้ประชาชนส่วนรวมมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น นอกจากนี้ ยังให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจออกประกาศกระทรวงมหาดไทย และกฎกระทรวงเพื่อควบคุมรายละเอียดการก่อสร้าง ดัดแปลง เคลื่อนย้าย รื้อถอน ใช้หรือเปลี่ยนการใช้อาคาร รวมถึงการกำหนดลักษณะแบบ รูปทรง สัดส่วน เนื้อที่ ที่ตั้งของอาคาร ระดับ เนื้อที่ว่างภายนอกอาคาร หรือแนวอาคารและระยะหรือระดับ ระหว่างอาคารกับอาคารหรือเขตที่ดินของผู้อื่น หรือระหว่างอาคารกับถนนทางเท้า หรือที่สาธารณะ มาตรการควบคุมเรื่องป้าย และที่ว่างริมแหล่งน้ำสาธารณะ

¹⁵ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 71 วันที่ 29 พฤษภาคม 2562. หน้าที่ 28.

(6) การควบคุมกิจกรรมบางประเภทที่ไม่เหมาะสม

สำหรับการควบคุมกิจกรรมบางประเภทที่ไม่เหมาะสมกับเมืองเก่า อาศัยอำนาจตาม “พระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น พ.ศ. 2542” “พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537” และ “กฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง” เพื่อควบคุมกิจกรรมบางประเภทที่ไม่เหมาะสมกับพื้นที่เมืองเก่าในรูปประกาศและ/หรือข้อบัญญัติท้องถิ่นที่เอื้อต่อการนี้ได้

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่ามีกลไกในลักษณะการปกป้องคุ้มครองด้วยมาตรการทางกฎหมายหลายประการ ซึ่งแม้เป็นมาตรการที่มีความจำเป็นในเชิงการป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิด ทว่าในความเป็นจริงแล้วกลไกและมาตรการทางกฎหมายที่รัดกุมเพียงอย่างเดียว นั้น ไม่ได้เป็นวิธีที่ดีที่สุดของการคุ้มครองป้องกันคุณค่าด้านต่างๆ ที่มีอยู่คู่กับเมืองเก่าให้ธำรงรักษาไว้ได้ จึงมีความจำเป็นต้องสร้างระบบและกลไกในลักษณะแรงจูงใจ และค่านิยมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าอย่างรู้คุณค่าบนแนวทางการบริหารจัดการที่ส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้-เสียทุกภาคส่วนในเมืองเก่าให้ร่วมตัดสินใจ ร่วมลงมือลงแรงดูแลเมืองเก่าด้วยตระหนักเห็นคุณค่า เล็งเห็นโอกาสในการพัฒนาเมืองเก่าให้เป็นทุนทางวัฒนธรรมเป็นสินทรัพย์ ตลอดจนเป็นโอกาสต่างๆ สำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิต และชุมชนอย่างยั่งยืน

ข้อบัญญัติท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า

การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าเพื่อให้ธำรงรักษาคุณค่าไว้นั้นสามารถประยุกต์ระบบ และกลไกที่เหมาะสมกับเมืองเก่าแต่ละเมืองได้ แต่อย่างไรก็ตาม การสร้างให้กฎ กติกา ข้อตกลงที่เหมาะสมเป็นบรรทัดฐานของแต่ละเมืองก็เป็นกลไกที่สำคัญในการควบคุมและส่งเสริมให้รักษาคุณลักษณะเฉพาะตัวของเมืองเก่าแต่ละเมืองไว้ได้ ทั้งนี้ การออกข้อบัญญัติท้องถิ่นจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญ เนื่องมาจากกฎกระทรวงผังเมืองรวมนั้นจะมีอายุการบังคับใช้ 5 ปี ทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจที่ต้องการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เข้มข้นเกินกว่าการรองรับในมิติต่างๆ ของพื้นที่จะรองรับได้ฉวยโอกาสยื่นแบบขออนุญาตก่อสร้างอาคารสูง หรืออาคารขนาดใหญ่ที่มีการใช้สอยที่เข้มข้นมากเกินกว่าขีดจำกัดความสามารถของพื้นที่จะรองรับได้ ซึ่งส่งผลกระทบกับเมืองเก่าตลอดจนส่งผลกระทบต่อบรรยากาศของเมืองเก่าในภาพรวม

เพราะฉะนั้น หากมีการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นจะเป็นกลไกสำคัญในการพิทักษ์รักษาคุณค่าของเมืองจากความเปลี่ยนแปลงที่มากเกินไปจนคุกคามคุณค่าของเมืองเก่า เนื่องมาจากสาเหตุว่าจากข้อบัญญัติท้องถิ่นไม่หมดอายุการบังคับ ต่างจากกฎกระทรวงผังเมืองรวมที่มีอายุ 5 ปี ซึ่งทำให้เกิดเป็นช่องว่าง หากมีการปรับปรุงแก้ไขเทศบัญญัติก็เป็นเพราะความต้องการปรับปรุงให้ข้อบัญญัติท้องถิ่นนั้นมีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการควบคุมที่ดีขึ้น

จากกรณีศึกษาการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลนครเชียงใหม่¹⁶ มีการขับเคลื่อนจากความร่วมมือ 4 ภาคส่วน คือ “ภาครัฐซึ่งทำหน้าที่ขับเคลื่อนนโยบาย” ได้แก่ เทศบาลนครเชียงใหม่ ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาและปรับปรุงเทศบัญญัติเทศบาลนครเชียงใหม่ ซึ่งมีองค์ประกอบ คือ “ภาคส่วนวิชาการ” ซึ่งได้แก่ นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยที่มีการจัดการเรียนการสอนด้านสถาปัตยกรรมและการผังเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ “ภาคส่วนวิชาชีพ” ได้แก่ กรรมการสถาปนิกล้านนา สมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์ และสุดท้าย คือ “ภาคส่วนผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง” อันได้แก่ ผู้มีเกี่ยวข้องเกี่ยวกับการบริหารจัดการทางกายภาพของเมืองในเทศบาลนครเชียงใหม่ อาทิ ผู้บริหาร เจ้าพนักงาน นิติกร ส่วนควบคุมอาคารและผังเมือง สำนักการช่าง กลุ่มส่งเสริมการพัฒนาเมือง กองวิชาการและแผนงาน ทั้งนี้ ได้จัดกระบวนการหารือถกเถียงอย่างรอบด้านเพื่อให้ร่างเทศบัญญัตินั้นมีความสมดุลทั้งมิติวิชาการ วิชาชีพ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์และพัฒนาในพื้นที่เมืองเก่า ตลอดจนสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับเป้าหมายของการอนุรักษ์และพัฒนาเมือง ทว่ายังเอื้อให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับโอกาสในการพัฒนาพื้นที่ในเมืองเก่าได้อย่างเหมาะสมตามข้อบัญญัติ

ทั้งนี้ ในการทำงานนั้นมีการรอบความคิดว่าเทศบัญญัติที่ร่างขึ้นมานี้ มีสถานะเป็นข้อบัญญัติที่ออกโดยเทศบาลจะต้องไม่ขัดแย้งกับความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522, รวมทั้งประกาศอื่นๆ อาทิ ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลงฯ บริเวณที่วัดจากริมฝั่งทั้งสองข้างทางของคลองแม่ข้าออกไปข้างละ 50 เมตร, กฎกระทรวงผังเมืองรวมเมืองเชียงใหม่ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2556 และข้อบัญญัติในกฎหมายอื่นๆ ที่นำมาใช้ในการพิจารณาด้วย เช่น สถานบริการว่าด้วยกฎหมายสถานบริการ เป็นต้น

เมื่อคณะกรรมการพิจารณาและปรับปรุงเทศบัญญัติเทศบาลฯ จัดทำร่างเทศบัญญัติแล้วจึงนำเข้าสู่วิธีขั้นตอนรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ ภาคประชาชน ภาคธุรกิจ ภาคประชาสังคมและสื่อมวลชน ภาคสถาปนิกและนักวิชาการด้านสถาปัตยกรรม

เมื่อรับฟังความคิดเห็นจากกลุ่มเป้าหมายแล้วจึงนำร่างเทศบัญญัติฯ เสนอนายกเทศมนตรีฯ พิจารณาให้ความเห็นชอบแล้วนำเสนอร่างเทศบัญญัติฯ ต่อสภาเทศบาล พิจารณาให้ความเห็นชอบ จากนั้นสภาเทศบาลเสนอร่างเทศบัญญัติฯ ต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่พิจารณา ซึ่งในขั้นตอนนี้ได้พิจารณาร่วมกับทางโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด โดยเมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นชอบแล้ว จะเป็นขั้นตอนการเสนอร่างเทศบัญญัติฯ ให้คณะกรรมการควบคุมอาคารพิจารณาเพื่อให้ความเห็นชอบแล้วดำเนินการส่งร่างเทศบัญญัติต่อรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยพิจารณาอนุมัติ และขั้นตอนสุดท้ายเทศบาลนครเชียงใหม่ได้นำส่งเทศบัญญัติฯ เพื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษา ว่าด้วย “เทศบัญญัติเทศบาลนครเชียงใหม่ เรื่อง กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง หรือเปลี่ยนการใช้อาคารบางชนิดหรือบางประเภทในท้องที่ตำบลศรีภูมิ ตำบลสุเทพ ตำบลช้างม่อย ตำบลพระสิงห์ ตำบลช้างคลาน และตำบลหายยา ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2557” ประกาศเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2558 (ดูตัวอย่างในภาคผนวก 2)

¹⁶ เรียบเรียงจากการบรรยายของอาจารย์อิศรา กันแดง อาจารย์ประจำคณะศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ผู้ทรงคุณวุฒิด้านผังเมือง และคณะกรรมการพิจารณาและปรับปรุงเทศบัญญัติเทศบาลนครเชียงใหม่ฯ ในโครงการฝึกอบรมเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ และกระบวนการเรียนรู้การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า: เมืองเก่าในภาคเหนือ วันที่ 1-2 สิงหาคม พ.ศ.2562

ความน่าสนใจของเทศบัญญัติเทศบาลนครเชียงใหม่ ปีพ.ศ. 2557 คือ การขยายขอบเขตนิยามของคำว่า “อาคารแบบล้านนาหรือแบบพื้นเมืองภาคเหนือ” ซึ่งให้หมายความว่า “อาคารที่ได้นำเอาคุณค่าและลักษณะเฉพาะทางสถาปัตยกรรมล้านนาในแต่ละยุคสมัยดังอาคารต้นแบบประเภทคุ้ม สถานที่ราชการ วัด ตลาด เรือนร้านค้า และบ้านในเขตเมืองเก่าเชียงใหม่มาใช้ในการออกแบบก่อสร้าง หรือดัดแปลงอาคาร ทั้งในด้านรูปทรงหลังคา สีอาคาร ส่วนประดับตกแต่ง รั้ว กำแพง หรืออื่นๆ เพื่อส่งเสริมคุณค่าและบรรยากาศความเป็นเมืองเก่าของเมืองเชียงใหม่”¹⁷

จะเห็นได้ว่าให้นิยามที่มีความชัดเจนเป็นรูปธรรม ด้วยมีการยกตัวอย่างประเภทอาคารประกอบไว้ซึ่งจะทำให้ผู้นำแนวทางไปปฏิบัตินั้นเกิดความสะดวก และสอดคล้องกับเจตนาของเทศบัญญัติฯ นอกจากนี้ ในเทศบัญญัติยังมีรายละเอียดที่เป็นประโยชน์ในการอนุรักษ์บรรยากาศของเมืองเก่าเชียงใหม่ในภาพรวม จากการกำหนดเจตสี และสัดส่วนของการทาสีของตัวอาคาร ตลอดจนกำหนดคุณลักษณะในแง่มุมต่างๆ ของวัสดุปูพื้นที่วางด้านหน้าของอาคารด้วย นอกเหนือจากประเด็นของลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่กล่าวมาข้างต้น

ทั้งนี้ เทศบัญญัติเทศบาลนครเชียงใหม่กำหนดพื้นที่ของการควบคุมตามเทศบัญญัติ โดยจำแนกพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วน ซึ่งสอดคล้องกับขนาดและขอบเขตของพื้นที่ของเมืองเก่าเชียงใหม่ที่ได้รับการประกาศตามมติคณะรัฐมนตรี ทั้งนี้ การจำแนกพื้นที่ของเมืองออกเป็นส่วนๆ นี้ เพื่อให้ออกแบบมาตรการควบคุมที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทแวดล้อมของพื้นที่แต่ละส่วนที่แตกต่างกันนั่นเอง

นอกจากนี้ ยังมี “เมืองเก่าสงขลา” ที่ได้ดำเนินการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์บรรยากาศของเมืองเก่า โดยเทศบาลนครสงขลาได้ดำเนินการออก “เทศบัญญัติเทศบาลนครสงขลา เรื่อง กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้างดัดแปลง หรือเปลี่ยนการใช้อาคารบางชนิด หรือบางประเภทบริเวณย่านเมืองเก่า ในท้องที่เขตเทศบาลนครสงขลา อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา พ.ศ. 2560”¹⁸ (ดูเนื้อหาของเทศบัญญัติฯ ในภาคผนวก 3) ดังจะเห็นได้ว่าข้อบัญญัติท้องถิ่นฉบับนี้ให้ความสำคัญต่อการควบคุมความสูงของอาคาร และการควบคุมประเภทกิจกรรมที่ไม่เหมาะสมสอดคล้องกับย่านเมืองเก่าเป็นสำคัญ กล่าวคือ อาคารที่มีหลังคาลาดฟ้าให้มีความสูงนับตั้งแต่ระดับพื้นที่ก่อสร้างจนถึงพื้นลาดฟ้า ไม่เกิน 9.5 เมตร และหากเป็นอาคารมีหลังคาทรงจั่วหรือหลังคาปั้นหยา ให้วัดจากระดับพื้นดินที่ก่อสร้างถึงยอดผนังชั้นสูงสุดและความสูงของส่วนที่สูงที่สุดให้มีความสูงไม่เกิน 12 เมตร แต่ไม่ได้ลงรายละเอียดต่างๆ ทางสถาปัตยกรรม สีอาคาร และรายละเอียดอื่นๆ ที่มี

¹⁷ ราชกิจจานุเบกษา. (2558). “เทศบัญญัติเทศบาลนครเชียงใหม่ เรื่อง กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง หรือเปลี่ยนการใช้อาคารบางชนิด หรือบางประเภทในท้องที่ตำบลศรีภูมิ ตำบลสุเทพ ตำบลช้างม้อย ตำบลพระสิงห์ ตำบลช้างคลาน และตำบลหายยา ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2557” ใน ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 132 ตอนพิเศษ 33 ลงวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2558. หน้า 25-33.

¹⁸ ราชกิจจานุเบกษา. (2561). “เทศบัญญัติเทศบาลนครสงขลา เรื่อง กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง หรือเปลี่ยนการใช้อาคารบางชนิด หรือบางประเภท บริเวณย่านเมืองเก่า ในท้องที่เขตเทศบาลนครสงขลา อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา พ.ศ. 2560” ใน ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 135 ตอนพิเศษ 35 ง. ลงวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2561. หน้า 41-44.

ความแตกต่างไปจากรายละเอียดของข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลนครเชียงใหม่ ซึ่งยกตัวอย่างมาข้างต้น เนื่องจากพัฒนาการของแนวคิดที่ว่าด้วยการอนุรักษ์เมืองเก่าสงขลาที่ดำเนินการเป็นข้อกำหนดกฎหมายนั้นเกิดขึ้นภายหลังจากการที่เมืองเก่าเชียงใหม่ออกข้อบัญญัติท้องถิ่น ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องในเมืองเก่าเชียงใหม่ผ่านประสบการณ์ในเรื่องดังกล่าวมาอย่างยาวนาน นับตั้งแต่การบังคับใช้ “เทศบัญญัติของเทศบาลนครเชียงใหม่ เรื่องกำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน เคลื่อนย้าย ใช้หรือเปลี่ยนการใช้อาคารบางชนิดหรือบางประเภท ในท้องที่ตำบลศรีภูมิ ตำบลช้างม้อย ตำบลพระสิงห์ ตำบลช้างคลาน ตำบลหายยา ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2531” ซึ่งเทศบัญญัติฯ ฉบับ พ.ศ. 2531 ที่อ้างถึงนั้นมีคุณูปการอย่างสำคัญต่อเมืองเก่าเชียงใหม่ คือ ทำให้สามารถควบคุมความสูงของอาคารในเขตเมืองเก่าเชียงใหม่ขึ้นในให้ความสูงไม่เกิน 12 เมตรได้ และทำให้ประชาชนที่อยู่อาศัยหรือเกี่ยวข้องกับเมืองเก่าขึ้นในได้ยอมรับและปฏิบัติตามข้อบัญญัติดังกล่าวมาแล้ว เพราะฉะนั้น ในการออกเทศบัญญัติใหม่ในปี พ.ศ. 2558 จึงสามารถลงรายละเอียดข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมและประเด็นอื่นๆ ได้

อย่างไรก็ดี ดังที่กล่าวมาข้างต้นแล้วว่าข้อบัญญัติท้องถิ่นที่ถูกนำมาใช้เป็นกลไกควบคุมและส่งเสริมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่านั้น ควรได้รับการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบังคับใช้ว่าก่อให้เกิดผลลัพธ์สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าหรือไม่อย่างไร เพื่อวิเคราะห์หาช่องโหว่ที่ต้องปรับปรุง ตลอดจนการแก้ไขให้เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงหรือไม่อย่างไร เพื่อพัฒนามาตรการในข้อบัญญัติท้องถิ่นให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากขึ้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าต่อไป

เพราะฉะนั้น การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า ด้วยเครื่องมือด้านมาตรการทางกฎหมายผ่านข้อบัญญัติท้องถิ่น เป็นส่วนหนึ่งของการควบคุมประเภทและขนาดของกิจกรรม ตลอดจนการควบคุมการก่อสร้างและปรับปรุงอาคาร ป้องกันไม่ให้เกิดอาคารที่มีรูปแบบไม่เกื้อกูลกับองค์ประกอบของเมืองเก่า นับเป็นกลไกสำคัญในการอนุรักษ์คุณลักษณะของสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการเป็นเมืองเก่า เพื่อดำเนินการควบคุมไม่ให้มีกิจกรรมใดๆ ที่ลดทอนหรือคุกคามคุณค่าของเมืองเก่าเกิดขึ้น อันเป็นการเตรียมความพร้อมทางด้านกายภาพของเมืองเก่าไว้สำหรับการขับเคลื่อนการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าด้วยเครื่องมือประเภทอื่นๆ ต่อไป

การสร้างแรงจูงใจให้เกิดการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าในต่างประเทศ

(1) การส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจให้เกิดการอนุรักษ์ด้วยมาตรการทางภาษี

สำหรับมาตรการด้านภาษีเป็นกลไกในส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองโดยภาคประชาชน และภาคธุรกิจ กล่าวคือ เมื่อมีการลงทุนในการอนุรักษ์มรดกสถาปัตยกรรมโดยให้ความสำคัญต่อคุณค่าของอาคารเป็นสำคัญโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้อาคารทรงคุณค่าดังกล่าวนั้นอยู่ในสภาพที่มั่นคง แข็งแรง สวยงาม และสอดคล้องกับการใช้สอยในบริบทร่วมสมัยที่อยู่บนฐานของการเคารพในคุณค่าในมิติต่างๆ ของอาคาร ทั้งนี้ ในหลายประเทศจะมีกลไกให้นำค่าใช้จ่ายในการอนุรักษ์ดังกล่าวนี้มาใช้ในการลดหย่อนภาษีบางประเภทได้

นอกจากนี้ ในบางประเทศมีการส่งเสริมให้รักษาสภาพของเมืองเก่า ด้วยมาตรการควบคุมต่างๆ ทว่ารัฐก็มีกลไกดูแลให้ประโยชน์แก่ผู้อื่นๆ สำหรับเจ้าของที่ดินและอาคาร เช่น มาตรการลดหย่อนภาษีบางประเภทให้แก่เจ้าของที่ดินและเจ้าของอาคารที่ถูกควบคุมด้วยมาตรการต่างๆ เพื่อลดความรู้สึกตึงเครียดในการเสียประโยชน์ในการพัฒนาที่ดินร่วมกับกลไกส่งเสริมอื่นๆ เพื่อทำให้เกิดการอนุรักษ์อาคาร ไม่รื้อถอนอาคารลงไปเพื่อการก่อสร้างใหม่ นอกจากนี้ ยังมีการใช้มาตรการทางภาษีดังกล่าวให้แก่เจ้าของที่ดิน และเจ้าของอาคารที่นำเงินไปใช้ในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ เช่น การดัดแปลงอาคารให้เหมาะสมกับแนวทางที่กำหนดด้วย

ในต่างประเทศมีการใช้มาตรการส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์ และการนำอาคารมาใช้ในการเกิดประโยชน์กับสาธารณะด้วยมาตรการยกเว้นภาษี หรือค่าธรรมเนียมบางประเภทแก่ผู้ประกอบการที่เกิดคุณประโยชน์ต่อสาธารณะ เช่น พิพิธภัณฑ์ หรือกิจการที่คล้ายคลึงกันที่ทำหน้าที่ส่งเสริมการเรียนรู้ และเป็นส่วนหนึ่งของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตลอดจนผู้ดูแลรักษาอาคารเก่าควรค่าแก่การอนุรักษ์ให้อยู่ในสภาพที่สวยงาม และปลอดภัย ซึ่งนอกจากจะเป็นแหล่งเรียนรู้ของเมืองเก่าแล้ว ยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างรายได้ให้แก่เมืองเก่าอีกด้วย ทั้งนี้ การยกเว้นภาษีบางประเภท หรือการคืนค่าธรรมเนียมกลับไปในนั้นมีวัตถุประสงค์ให้ผู้ประกอบการพิพิธภัณฑ์ หรือศูนย์การเรียนรู้ หรือเจ้าของอาคารทรงคุณค่าแก่การอนุรักษ์ได้นำเงินดังกล่าวนี้ไปใช้ในการดูแลรักษา ทำนุบำรุง และบูรณะซ่อมแซมอาคารเก่าอันควรค่าแก่การอนุรักษ์ ตลอดจนได้นำเงินไปใช้ในการพัฒนาระบบการสื่อความหมายในพิพิธภัณฑ์และศูนย์การเรียนรู้ต่อไป

นอกจากการส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์เมืองเก่าด้วยมาตรการทางภาษี โดยการลดหย่อนการจัดเก็บภาษีบางประเภทกับเจ้าของที่ดิน และอาคารดังกล่าวมาข้างต้นแล้ว ยังมีมาตรการทางภาษีในแง่มุมอื่นๆ อีก เช่น การจัดเก็บภาษีบางประเภทกับเจ้าของที่ดินหรืออาคารโดยมีฐานคิดมาจากระดับของการลงทุนโดยภาครัฐ ในการพัฒนาและจัดการพื้นที่ดังกล่าวนี้ เช่น เมื่อรัฐลงทุนก่อสร้างระบบสาธารณูปโภค-สาธารณูปการที่สมบูรณ์แบบ ซึ่งย่อมเป็นพื้นที่ที่ได้รับการลงทุนสูงกว่าพื้นที่อื่นๆ โดยหลักการแล้วพื้นที่ดังกล่าวนี้จะต้องเสียภาษีสูงกว่าพื้นที่ที่ยังขาดแคลนโครงสร้างพื้นฐาน และสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ ทั้งนี้ เมื่อรัฐมีเงินรายได้จากการเก็บภาษีมากเพียงพอ ก็สามารถนำมาจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้จ่ายในกระบวนการอนุรักษ์ และพัฒนาในพื้นที่เมืองเก่า ตลอดจนสามารถสร้างกลไกส่งเสริมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าอย่างเหมาะสมได้ด้วย

(2) การจัดเก็บภาษีกิจกรรมบางประเภทที่ใช้ทรัพยากรมากกว่าปกติ หรือกิจกรรมที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ในหลายประเทศยังมีการจัดเก็บภาษีในกิจกรรมบางประเภทที่ใช้สาธารณูปโภคมากกว่าปกติ หรือกิจกรรมที่เสี่ยงต่อการก่อให้เกิดมลพิษมากกว่ากิจกรรมประเภทอื่นๆ จะต้องจ่ายภาษีในการแก้ไขปัญหาและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น ดังตัวอย่างเช่น ในสหภาพยุโรป (European Union) ได้มีแนวคิดว่าด้วยกฎระเบียบและภาษีต้นทุนสิ่งแวดล้อมมาตั้งแต่ พ.ศ. 2516 ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ. 2518 คณะกรรมาธิการสหภาพยุโรปได้ให้มีการผนวกภาษีด้านสิ่งแวดล้อมรวมไปในต้นทุนการผลิต โดยใช้เป็นเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อจูงใจให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การดำเนินชีวิตให้เป็นส่วนหนึ่งของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และช่วยกันลดมลพิษ อาศัยหลักการว่าผู้ที่ก่อให้เกิดมลพิษต้องรับผิดชอบ และแนวความคิดดังกล่าวได้เปิดตัวสู่ประเทศในเอเชีย ดังตัวอย่างเช่น ประเทศจีนที่ริเริ่มดำเนินการเก็บ “ภาษีสิ่งแวดล้อม (Green Tax)” หรือบางที่เรียกว่า “Eco Tax” แม้ว่าจะยังไม่ครอบคลุมทั้งหมด โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดสรรและกำกับการใช้ทรัพยากร และพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด¹⁹

ทั้งนี้ พบว่าในต่างประเทศนั้นมีการใช้มาตรการทางภาษี หรือการเก็บค่าธรรมเนียมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในหลากหลายวิธีการ อาทิเช่น เก็บผ่านค่าธรรมเนียมการอนุญาตในการดำเนินการ (Administrative fees) เก็บผ่านค่าธรรมเนียมการใช้สอย (User fees หรือ User charges) หรือค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์ (Product surcharge) เก็บในลักษณะของค่าปรับ (Fines) เก็บค่าภาษีในการก่อให้เกิดมลพิษ (Pollution tax) เก็บเงินในลักษณะของค่าธรรมเนียมใบอนุญาตให้ปล่อยมลพิษ (Pollution permits) หรือการเก็บเงินในระบบการเรียกเงินมัดจำ และคืนเงิน (Deposit-refund system) รวมถึงการให้วางเงินประกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อม (Performance bonds) ตลอดจนการให้เงินอุดหนุนในการอนุรักษ์ (Subsidy)²⁰

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าแนวทางมาตรการทางภาษีที่หลากหลายดังกล่าวมาข้างต้น สามารถนำมาประยุกต์เป็นกลไก และมาตรการในการส่งเสริม และควบคุมให้เกิดการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าได้ทั้งสิ้น ทว่ามีความจำเป็นต้องมีการศึกษาทำความเข้าใจปัจจัยแวดล้อมต่างๆ ให้ละเอียดถี่ถ้วนถี่ จึงจะทำให้กลไก และมาตรการต่างๆ ที่จะนำมาขับเคลื่อนนั้นตอบโจทย์ความต้องการการอนุรักษ์และพัฒนาในเมืองเก่าอย่างแท้จริง และส่งผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้-เสียน้อยที่สุด หรือหากมีผลกระทบก็มีแนวทางในการช่วยเหลือดูแลอย่างเหมาะสมและเป็นที่พึงพอใจอันจะทำให้เกิดความสำนึกตระหนักรู้ในคุณค่าของการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าเพื่อความยั่งยืนอย่างแท้จริง

กลไกที่ยกมาข้างต้นนี้ เป็นกลไกที่มีการปฏิบัติแล้วในต่างประเทศ ทว่าในประเทศไทยนั้น ยังคงต้องมีการศึกษาความเป็นไปได้ของแนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสม ตลอดจนต้องหาหรือความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆ และขับเคลื่อนสู่การวางนโยบายของชาติต่อไป

¹⁹ ไพจิตร วิบูลย์ธนสาร, และจุฬารณ กิจประเสริฐกุล. Green Tax ... ภาษีเพื่อความสุขของประชาชน. ปักกิ่ง: อัครราชทูต ณ กรุงปักกิ่ง. 2556. เอกสารออนไลน์ เข้าถึงจาก <http://www.vijaichina.com>

²⁰ ดูเพิ่มเติมที่ <http://wqm.pcd.go.th/water/images/agriculture/media/2558/ecotax.pdf>

(3) การพิจารณาให้สิทธิพิเศษเพื่อแลกเปลี่ยนกับผลกระทบจากมาตรการควบคุมในเมืองเก่า

ในกรณีที่เป็นเจ้าของที่ดินหรือเจ้าของอาคารอยู่ในพื้นที่อนุรักษ์ ได้รับผลกระทบจากมาตรการการควบคุมด้านต่างๆ เช่น การควบคุมการใช้พื้นที่เพื่อก่อสร้างอาคาร มาตรการควบคุมความสูงอาคาร เป็นต้น ควรมีการพิจารณาให้สิทธิพิเศษแก่บุคคลกลุ่มนี้ เช่น ให้ได้สิทธิทางภาษีและค่าธรรมเนียมในการขายหรือโอนเพื่อเป็นการชดเชยการเสียสิทธิในพื้นที่อนุรักษ์ที่ดินเป็นเจ้าของ และ/หรือการชดเชยผลกระทบจากการถูกควบคุมด้วยมาตรการทางกฎหมาย เป็นต้น

(4) การประกาศเกียรติคุณผู้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาในเมืองเก่า

การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนรวมทั้งภาคธุรกิจผู้ที่ครอบครองอาคารทรงคุณค่าในเมืองเก่าในการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าอย่างเหมาะสมนั้น เป็นกลไกสำคัญที่สร้างให้เกิดความภาคภูมิใจแก่ผู้ที่ครอบครองอาคารทรงคุณค่าในเมืองเก่า และมีการทำนุบำรุงดูแลรักษาให้อาคารเหล่านั้นอยู่ในสภาพที่แข็งแรงสมบูรณ์ ทั้งนี้ แนวทางการดำเนินการนั้นสามารถวางแผนจัดการได้หลากหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการอนุรักษ์ หรือประเด็นที่เร่งด่วนท้าทาย ตัวอย่างเช่น

- กลไกเพื่อส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์มรดกสถาปัตยกรรมในเมืองเก่า โดยสำนักงานภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก องค์การยูเนสโก

องค์การยูเนสโก สำนักงานภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก ได้ตระหนักว่า มรดกสถาปัตยกรรมในเอเชียและแปซิฟิกนั้นกำลังตกอยู่ในสภาวะถูกคุกคาม นอกจากนี้ มรดกสถาปัตยกรรมต่างๆ นั้นต่างอยู่ในการครอบครองของเอกชน ซึ่งในสถานการณ์ปัจจุบันเมืองเก่าต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียต่างได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพทางกายภาพด้วยการรื้อถอนอาคารทางประวัติศาสตร์ลงและสร้างอาคารใหม่ รวมไปถึงการทอดทิ้งอาคารขาดการบำรุงรักษา ทำให้อาคารทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ที่อยู่คู่กับชุมชนหรือเมืองเก่าได้ถูกรื้อถอนลง และอยู่ในสภาวะอันตรายเสี่ยงต่อการสูญสิ้นสูญเป็นจำนวนมาก

จากมูลเหตุดังกล่าวมาข้างต้น ทำให้องค์การยูเนสโกสำนักงานภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก ได้เสนอโครงการรางวัลมรดกสถาปัตยกรรมแห่งภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก (Asia-Pacific Heritage Awards) โดยมีแนวความคิดว่า “ไม่ได้ให้รางวัลนี้แก่มรดกสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าโดดเด่น ไม่ได้ให้รางวัลนี้แก่มรดกสถาปัตยกรรมที่ดีเลิศที่สุด ทว่ารางวัลนี้มอบแก่โครงการตัวอย่างของการอนุรักษ์ที่ดี”²¹ โดยมีเป้าหมายของรางวัลเพื่อส่งเสริมและสร้างขวัญกำลังใจ และสร้างสำนักของการเป็นเจ้าของต่อมรดกทางสถาปัตยกรรมที่ทรงคุณค่าให้เกิดขึ้น²² กับภาคประชาชน ภาคธุรกิจ และภาคประชาสังคมให้อนุรักษ์อาคารทรงคุณค่าตามหลักวิชาการ รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดการฟื้นฟูการใช้สอยตัวอาคารทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ทั้งลักษณะการใช้สอยในบริบทดั้งเดิม หรือการปรับปรุงประโยชน์ใช้สอยที่สอดคล้องกับบริบทร่วมสมัย โดยจำแนกรางวัลออกเป็นหลายประเภทที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของการอนุรักษ์และการพัฒนาเมืองเก่าในเอเชียและแปซิฟิก เช่น “รางวัลการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม (Awards for Cultural Heritage Conservation)” และต่อมาเมื่อมีนโยบาย

²¹ UNESCO. UNESCO Asia-Pacific Awards Cultural Heritage Conservation. Bangkok: UNESCO Asia-Pacific.

²² Ibid.

การส่งเสริมให้เมืองเก่าและการฟื้นฟูให้อาคารทางประวัติศาสตร์ทำหน้าที่ตอบโจทย์การใช้สอยในบริบทสังคมร่วมสมัยมากขึ้น จึงมีความจำเป็นต้องมีการออกแบบเพิ่มเติมใหม่ให้อาคารดังกล่าวนั้นสอดคล้องกับความต้องการใช้สอย แต่ทั้งนี้การออกแบบใหม่ดังกล่าวต้องแสดงความเคารพในคุณค่าดั้งเดิมในแง่มุมต่างๆ ในการนี้ สมาคมสถาปนิกสยามฯ จึงเพิ่มเติม “รางวัลการออกแบบใหม่ในบริบทมรดกสถาปัตยกรรม (Award for New Design in Heritage Context)” ในปี พ.ศ. 2561 เพื่อสร้างแรงจูงใจให้สถาปนิกและเจ้าของอาคารที่ต้องมีการออกแบบใหม่ในพื้นที่เมืองเก่าหรือการปรับปรุงอาคารทรงคุณค่าให้ตอบโจทย์สมัยใหม่บนฐานความเคารพในคุณค่าของเมืองเก่าโดยไม่สร้างสิ่งก่อสร้างใหม่ที่ทำลายคุณค่าดั้งเดิมของเมืองเก่าและอาคารทางประวัติศาสตร์ลง

ทั้งนี้ สำหรับประเทศไทยมีมรดกสถาปัตยกรรมหลายหลังที่ได้รับรางวัลการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม เช่น พระราชวังเดิมกรุงธนบุรี, ตำหนักใหญ่วังเทวะเวสม์, วิหารพระเจ้าพันองค์วัดปทุมคงคา, ชุมชนคลองอัมพวา, สำนักงานทรัพย์สินพระมหากษัตริย์จังหวัดฉะเชิงเทรา, ชุมชน และตลาดเก่าสามชุก, หอไตรวัดเทพธิดาราม, ตึกแถวการค้าถนนหน้าพระลาน, ศาลาเรียนวัดคูเต่า, พระบรมธาตุมหาเจดีย์วัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร, เรือนพระยาศรีธรรมราช, บ้านหลวงราชไมตรี จะเห็นได้ว่า อาคารทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และอาคารในเมืองเก่าที่ได้รับยกย่องให้ได้รับรางวัลการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมจากองค์การยูเนสโกสำนักงานเอเชียและแปซิฟิกนั้น ต่างเป็นการอนุรักษ์ที่ดำเนินการโดยภาคประชาชน ภาคประชาสังคม และภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ไม่ใช่เป็นโครงการอนุรักษ์ของภาครัฐดำเนินการแต่เพียงฝ่ายเดียว ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความภาคภูมิใจแก่เจ้าของอาคาร และหน่วยงานที่ดำเนินการอนุรักษ์อาคารบนฐานวิชาการเพื่อรักษาคุณค่าภายใต้การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง และชุมชน

- กลไกเพื่อส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรมทรงคุณค่า และการเชิดชูเกียรติผู้ส่งเสริมการอนุรักษ์ โดยสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์

สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ฯ ได้เล็งเห็นความสำคัญในการส่งเสริมให้เกิดการสร้างแรงจูงใจในการรักษาอาคารทรงคุณค่าเพื่อเป็นต้นทุนสำคัญในการเป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อทำความเข้าใจพัฒนาการทางสถาปัตยกรรมในประเทศไทย ทั้งนี้ ได้จำแนกรางวัลออกเป็น 2 กลุ่มคือ “รางวัลอาคารควรค่าแก่การอนุรักษ์” ซึ่งมอบแก่อาคารเก่าที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรมที่สมควรได้รับการบูรณะและอนุรักษ์ไว้เพื่อเป็นมรดกสถาปัตยกรรมทรงคุณค่า จึงมอบรางวัลดังกล่าวเป็นขวัญกำลังใจแก่ผู้ครอบครองอาคารให้รักษาอาคารดังกล่าวไว้ไม่รื้อทำลายลง และเป็นมาตรการส่งเสริมสร้างแรงจูงใจในการอนุรักษ์อาคารตามหลักวิชาการเพื่อธำรงรักษาคุณค่าของตัวอาคารไว้ต่อไปในอนาคต ซึ่งประเภทอาคารที่สามารถส่งเพื่อขอรับรางวัล ได้แก่ อาคารสถาบันและอาคารสาธารณะปูชนียสถานและวัดวาอาราม เคหสถานและบ้านเรือนเอกชน และอาคารพาณิชย์

นอกจากนี้ ยังมี “รางวัลอาคารอนุรักษ์” ซึ่งมอบให้แก่อาคารทรงคุณค่าที่ดำเนินการอนุรักษ์อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ และสามารถธำรงรักษาคุณค่าทางสถาปัตยกรรมและคุณค่าในมิติต่างๆ ของอาคารเอาไว้ได้เป็นอย่างดี จำแนกออกเป็น “ประเภทรางวัลชุมชน” ซึ่งมอบให้แก่ชุมชนที่ร่วมมือกันอนุรักษ์อาคารทรงคุณค่าของชุมชน “ประเภทรางวัลบุคคล” ซึ่งมอบให้แก่บุคคลที่อุทิศตนให้กับการอนุรักษ์อาคารจนมีผลงานเป็นประจักษ์ “ประเภทรางวัลองค์กร” ซึ่งมอบให้แก่

องค์กรที่ดำเนินการอนุรักษ์อาคารทรงคุณค่าในความดูแลของหน่วยงาน “ประเภทรางวัลอาคาร” ซึ่งมอบแก่อาคารที่ได้รับการอนุรักษ์ตามหลักวิชาการจนทำให้กลับมาอยู่ในสภาพที่มั่นคงแข็งแรง ทว่ารักษาคุณค่าหลากหลายมิติของตัวอาคารเอาไว้ รวมไปถึงในปี พ.ศ. 2562 นี้ได้มีการริเริ่มในการให้ “รางวัลงานออกแบบใหม่ในบริบทการอนุรักษ์” ซึ่งจะเป็นกลไกส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์และพัฒนาในพื้นที่เมืองเก่าได้เป็นอย่างดี

(5) การจัดหาทุนสมทบการอนุรักษ์

การสนับสนุนเงินจากกองทุนต่างๆ เพื่อการอนุรักษ์ในประเทศไทยนั้น เกี่ยวข้องกับทุกภาคส่วนในสังคม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาสังคม ตัวอย่างเช่น กองทุนโบราณคดี กองทุนสิ่งแวดล้อม กองทุนจากองค์กรระหว่างประเทศ กองทุนส่งเสริมกิจการเทศบาล กองทุนส่งเสริมกิจการองค์การบริหารส่วนจังหวัด ฯลฯ

อย่างไรก็ดี ในปัจจุบันการดำเนินการทางธุรกิจของภาคเอกชนนั้นได้มีทิศทางที่ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และพัฒนาชุมชนในพื้นที่ที่ธุรกิจ หรือภาคเอกชนนั้นเกี่ยวข้อง ผ่านกิจกรรม “กิจกรรมเพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Corporate Social Responsibility)” หรือที่เรียกกันว่า “CSR” หมายถึง “ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมขององค์กร” ซึ่งคือการดำเนินกิจการภายใต้หลักจริยธรรมและการจัดการที่ดี โดยรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมอันมีเป้าหมายไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ในปัจจุบันจึงมีภาคเอกชนเริ่มมีการจัดสรรงบประมาณดำเนินการในส่วนนี้เพิ่มมากขึ้น จึงนับเป็นอีกช่องทางสำคัญในการหางบประมาณมาใช้ในการขับเคลื่อนโครงการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า

ทั้งนี้ ในบริบทปัจจุบันยังมีแนวทางการดำเนินธุรกิจโดยกำกับทิศทางของธุรกิจนั้นๆ ให้สอดคล้องกับผู้มีส่วนได้-เสีย (Creating Shared Value | CSV) ซึ่งทำให้ธุรกิจต่างๆ เริ่มปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบท และความต้องการของสังคมและชุมชน ตลอดจนเป็นธุรกิจที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

ในการบริหารจัดการเมืองเก่าจึงมีโอกาสนี้จะประยุกต์ใช้แนวคิดดังกล่าวมาเป็นกลไกในการอนุรักษ์ และพัฒนาเมืองเก่าเพื่อลดข้อจำกัดที่เกิดขึ้นจากแนวทางการปฏิบัติที่บ่อยครั้งจะติดขัด อันเนื่องมาจากกระเป๋างบประมาณของภาคราชการ ซึ่งทำให้การขับเคลื่อนโครงการและการดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าที่ดำเนินการโดยภาครัฐแต่ฝ่ายเดียวนั้นไม่คล่องตัว และไม่สามารถแก้ปัญหาได้ตรงจุดและล้ำซ้ำไม่ทันต่อความเปลี่ยนแปลง เพราะฉะนั้น การทำงานร่วมกับภาคเอกชนได้ช่วยทำให้ช่องว่างดังกล่าวนั้นแคบลง ทว่าก็ยังมิข้อจำกัดที่มีความจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขปัญหา ทั้งนี้ อาจใช้วิธีการศึกษาเปรียบเทียบลักษณะการดำเนินงานการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าจากประเทศอื่นมาเพื่อปรับแก้นโยบายและข้อจำกัดต่างๆ ต่อไป

คณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่ารายเมือง กับการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า

ในการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าที่ได้รับการประกาศขอบเขตให้รักษาคุณค่าเอาไว้ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงที่ถาโถมเข้ามาจากกระแสความเป็นสมัยใหม่ที่โอบล้อมไปทั่วสารทิศ ด้วยเหตุดังกล่าวจึงจำเป็นต้องมีระบบและกลไกในการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่ารายเมือง โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่ารายเมือง เพื่อให้ทำหน้าที่ต่างๆ คือ

- จัดทำแนวทาง มาตรการ แผนแม่บทและผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณเมืองเก่า แผนปฏิบัติการ และระเบียบปฏิบัติต่างๆ เพื่อดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนาในพื้นที่เมืองเก่า โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงเทพมหานครและเมืองเก่า
- พิจารณากลับกรองให้เห็นและข้อเสนอแนะในเรื่องที่คณะกรรมการฯ มอบหมาย
- ให้คำปรึกษาและความเห็นโครงการของหน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานของรัฐ อย่างอื่นที่จะดำเนินการก่อสร้างในบริเวณเมืองเก่า
- ประสาน ติดตาม ตรวจสอบ และกำกับดูแลให้การดำเนินงานเป็นไปตามแนวทาง แผนงานโครงการที่ได้จัดทำไว้
- สนับสนุนการจัดสรรงบประมาณให้แก่หน่วยงานที่รับผิดชอบ เพื่อดำเนินงานตามแผนแม่บท และผังแม่บท และแผนปฏิบัติการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า
- แต่งตั้งคณะทำงานตามความจำเป็นและเหมาะสม เพื่อทำการแทนคณะกรรมการในเรื่องที่ได้รับมอบหมาย
- ดำเนินการอื่นใดที่จำเป็นตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงเทพมหานครและเมืองเก่า เพื่อให้การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าบรรลุตามวัตถุประสงค์
- รายงานผลการปฏิบัติงานต่อคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงเทพมหานครและเมืองเก่า ทราบและพิจารณา

จากอำนาจหน้าที่ดังกล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าคณะกรรมการฯ เป็นกลไกที่สำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนให้เกิดการอนุรักษ์และพัฒนาในพื้นที่เมืองเก่าให้สอดคล้องกับทิศทางที่คณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงเทพมหานครและเมืองเก่ากำหนด ทว่ามีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น นอกจากนี้ คณะกรรมการฯ ที่แต่งตั้งผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเมืองเก่าหลายภาคส่วนซึ่งจะบูรณาการการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าเข้ากับงานตามพันธกิจของหน่วยงานได้โดยตรงและมีประสิทธิภาพ คณะกรรมการฯ ยังประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิท้องถิ่นที่มีความรู้ความสามารถด้านต่างๆ อีกทั้งยังใกล้ชิดและเป็นที่เคารพนับถือกันในพื้นที่ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า ดังนั้น โครงสร้างของคณะกรรมการฯ จึงเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนงานเมืองเก่า สามารถวางแผนและกำหนดมาตรการต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากมีความรู้ความเข้าใจในบริบทแวดล้อมของเมืองเก่านั้นๆ อย่างลึกซึ้ง และดำเนินการได้อย่างทันท่วงทีสอดคล้องกับความท้าทายและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วกับเมืองเก่าในบริบทร่วมสมัย

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าจะมีอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย แต่ในการปฏิบัติงานจริงในพื้นที่นั้นหากเป็นไปด้วยความเกื้อกูล สร้างบรรยากาศของการสนทนาแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ตลอดจนการสร้างพื้นที่ในการแสดงออกทางความคิด และข้อถกเถียงต่างๆ เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมที่สุดของการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าที่เป็นประโยชน์ต่อพลเมือง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเมืองเก่าทุกคนต่อไป

กรณีศึกษาของเมืองเก่าที่น่าสนใจที่สามารถถอดบทเรียนไปสู่การวางแผนทางการปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าเมืองอื่นๆ ในที่นี้ ขอยกตัวอย่าง “เมืองเก่าน่าน” ซึ่งประกอบด้วยพื้นที่ที่ได้รับการประกาศ 2 ส่วน คือ “พื้นที่ใจเมืองน่าน” ซึ่งอยู่ใจกลางเมืองเก่าที่มีวัดภูมินทร์เป็นศูนย์กลาง และ “พื้นที่เวียงพระธาตุแช่แห้ง” ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญด้วยเป็นทำเลที่ต่างๆ วัดพระธาตุแช่แห้ง พระอารามหลวง ซึ่งตั้งห่างจากใจเมืองน่านไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ระยะทางประมาณ 4 กิโลเมตร

จุดเด่นของการบริหารจัดการการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าน่านเกิดขึ้นแรกเริ่มจากการศึกษาวิจัยและการจัดทำองค์ความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบของเมืองเก่าน่านผ่านการศึกษาวิจัยเพื่อจัดทำ “แผนที่มรดกชุมชนเมืองเก่าน่าน” โดยสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภายใต้การช่วยเหลือทางวิชาการจากรัฐบาลเดนมาร์ก โดยนำเอาเทคนิควิธี และระบบการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม (Cultural Environment Conservation System | CECS) เข้ามาประยุกต์ใช้ในการจัดเก็บข้อมูลและนำมาสู่การจัดทำแผนที่ชุมชน จากการศึกษาวิจัยอย่างเป็น ระบบดังกล่าวมาข้างต้นทำให้เมืองเก่าน่านมี “องค์ความรู้” ในมิติต่างๆ ทั้งประเด็นทางประวัติศาสตร์การพัฒนาเมือง การระบุพื้นที่แหล่งสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม คุณลักษณะอันโดดเด่นทางกายภาพของพื้นที่ และการให้ความหมายเชิงคุณค่าความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมทั้งจับต้องได้ และจับต้องไม่ได้ ซึ่งผลการศึกษาต่างๆ ถูกอธิบายเชื่อมโยงกับ “ทำเลที่ตั้ง” อันแสดงข้อมูลใน “แผนที่มรดกวัฒนธรรมชุมชน” นับเป็นย่างก้าวแรกที่สำคัญยิ่ง เพราะทำให้ประชาชนมีความเข้าใจว่า “มรดกวัฒนธรรมเมือง (Urban Heritage)” นั้นไม่ได้มีเพียงแต่โบราณสถานที่ยืนหยัดเป็นมรดกของชาติเท่านั้น ทว่ามรดกทางวัฒนธรรมที่ก่อร่างขึ้นผ่านการใช้ชีวิตประจำวันของผู้คนในท้องถิ่น (Heritage in everyday use) เมื่อผ่านกาลเวลามาและประกอบสร้างขึ้นร่วมกันเป็นเนื้อเมืองเก่าก็เป็นสิ่งที่ทรงคุณค่าเช่นเดียวกัน

จากองค์ความรู้และคุณค่าดังกล่าวข้างต้น เป็นประโยชน์ยิ่งเมื่อมีการดำเนินการโครงการเพื่อจัดทำ “แผนแม่บท และผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าน่าน” ในปี พ.ศ. 2548 ซึ่งได้ดำเนินการศึกษาบริบทแวดล้อมในมิติต่างๆ ของเมืองน่านทั้งมิติทางกายภาพ มิติทางนามธรรม ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน และกำหนดเป็นแผนกลยุทธ์ที่กำหนดแนวทางและมาตรการต่างๆ ซึ่งจะใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการกำกับ ควบคุม ดูแล และคุ้มครองบริบทความเป็นเมืองเก่าน่าน ทั้งในพื้นที่ส่วนใจเมืองน่าน และพื้นที่ส่วนเวียงพระธาตุแช่แห้ง ทั้งนี้มีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการเชื่อมแผนลงไปสู่การปฏิบัติงานของภาคราชการ ซึ่งเป็นผู้ดำเนินโครงการพัฒนาปรับปรุงทางกายภาพในพื้นที่เมืองเก่าและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง ตลอดจนแผนการจัดกิจกรรมต่างๆ ได้สอดคล้องกับเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของเมืองเก่าน่าน คือ การธำรงรักษาคุณค่าของเมืองเก่า และการรักษาสีงแวดล้อมศิลปกรรม วัฒนธรรม ประเพณี เพื่อให้มีการสืบทอดและส่งผ่านคุณค่าต่อไปยังอนุชนรุ่นหลังตามแนวคิดของการพัฒนาที่ยั่งยืน

จากกระบวนการศึกษาวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้คนในท้องถิ่นเริ่มหันมาสนใจมรดกทางวัฒนธรรมในชุมชนของตน นอกจากนี้ เมืองเก่าน่านยังมีต้นทุนที่สำคัญ คือ มีผู้ทรงคุณวุฒิปราชญ์ท้องถิ่นที่มีองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเมืองเก่าอย่างลึกซึ้งซึ่งช่วยให้คำชี้แนะและกำกับการศึกษาวิจัยและการดำเนินการต่างๆ ทั้งนี้ การมีผู้ทรงคุณวุฒิหรือสถาบันการศึกษาในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในคณะอนุกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่ามีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นกลไกที่ช่วยให้เกิดความต่อเนื่องในการดำเนินการตามแผนและผังแม่บท และโครงการต่างๆ แม้ว่าจะมีการ

โยกย้ายตำแหน่งของผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานภาครัฐที่เป็นอนุกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าก็ยังทำให้แผนการดำเนินการที่หน่วยงานต่างๆ เกี่ยวข้องนั้นยังดำเนินการต่อเนื่องไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ตามแผนแม่บทและผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า

นอกจากนี้ การดำเนินการร่วมกับหน่วยงานสนับสนุนอื่นๆ ยังเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าเดินไปสู่เป้าหมายได้ เนื่องจากหน่วยงานภาครัฐแต่ละหน่วยงาน ย่อมมีอำนาจหน้าที่เฉพาะด้านต่างๆ การทำงานเชิงบูรณาการยังติดขัดด้วยข้อจำกัดต่างๆ ในการนี้จึงมีความจำเป็นที่ต้องประสานงานร่วมกับหน่วยงานภาคส่วนต่างๆ ทั้งการประสานงานระหว่างหน่วยราชการ ตลอดจนการประสานงานกับภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาคประชาสังคม หรือองค์กรต่างๆ เพื่อดำเนินการร่วมกันแบบบูรณาการย่อมจะช่วยแก้ไขข้อขัดข้อง และอุปสรรคในการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าให้คล่องตัวขึ้นได้

จากกรณีศึกษาเมืองเก่านนทบุรี ได้รับการสนับสนุนอย่างสำคัญจาก “องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน)” ซึ่งมีวิสัยทัศน์ คือ “ประสานทุกภาคีเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน” ทั้งนี้ จากมีการขับเคลื่อนเมืองเก่านนทบุรีทิศทางของการอนุรักษ์และพัฒนา อันทำให้เมืองเก่านนทบุรีกลายเป็นเมืองที่มีเสน่ห์ด้วยสามารถเก็บรักษาคุณค่าทางวัฒนธรรมไว้ได้เป็นอย่างดี และกลายเป็นต้นทุนสำคัญที่ดึงดูดให้เกิดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ซึ่งส่งผลต่อการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวไปยังภาคส่วนต่างๆ ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับประโยชน์จากการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าในมิติเศรษฐกิจ

สำหรับการบริหารจัดการของคณะอนุกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองที่มีการดำเนินการที่น่าสนใจ ในแง่ของการออกประกาศเพื่อสื่อสารแนวทางปฏิบัติเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ ตลอดจนภาคประชาชนเข้าใจขั้นตอนในการดำเนินการก่อสร้างในพื้นที่เมืองเก่า คือ กรณีศึกษาคณะอนุกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่ากำแพงเพชร ซึ่งมีการดำเนินการออก “ประกาศคณะอนุกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่ากำแพงเพชร เรื่อง แนวทางปฏิบัติว่าด้วยการควบคุมการก่อสร้างอาคารภายในบริเวณขอบเขตเมืองเก่ากำแพงเพชร ของภาครัฐบาล รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานของรัฐอย่างอื่น ภาคเอกชน และประชาชน ที่อาจพืงมีในบริเวณเมืองเก่ากำแพงเพชร พ.ศ. 2561” (ดูเพิ่มเติมในภาคผนวก 4) ซึ่งมีเนื้อหาแบ่งออกเป็น 3 หมวด คือ “หมวดที่ 1 การยื่นขออนุญาตปลูกสร้างอาคาร” “หมวดที่ 2 การตรวจสอบพื้นที่ขออนุญาตปลูกสร้างอาคารและเงื่อนไขการอนุญาต” “หมวดที่ 3 ขั้นตอนการพิจารณาเห็นชอบ” ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวช่วยอำนวยความสะดวกให้ผู้ปฏิบัติมีแนวทางในการปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมของทุกภาคส่วน ทั้งผู้ขออนุญาตก่อสร้าง และผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ เพื่อให้การดำเนินการก่อสร้างอาคารในพื้นที่เมืองเก่ากำแพงเพชรได้มีกลไกการกลั่นกรองที่เหมาะสมเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าให้รักษาคุณค่าเป็นต้นทุนสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืนบนฐานวัฒนธรรมสืบต่อไป

จะเห็นได้ว่า “คณะอนุกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่ารายเมือง” ทั้ง 31 เมืองนั้นมีบทบาทสำคัญในการกำกับทิศทางการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมสามารถธำรงรักษาคุณค่าของเมืองเก่าไว้ได้ ในขณะเดียวกันก็ตอบโจทย์การใช้สอยในบริบทร่วมสมัยของประชาชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเมืองเก่า โดยสามารถประยุกต์ใช้เครื่องมือต่างๆ ที่เหมาะสมสอดคล้องกับเมืองเก่าของตนเองดังตัวอย่างของการบริหารจัดการที่ยกมาเป็นกรณีตัวอย่างข้างต้น

1

มติคณะรัฐมนตรี 10 ก.พ. 58 การก่อสร้างของรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานของรัฐอย่างอื่นที่อาจพึงมีในพื้นที่เมืองเก่าที่ได้ประกาศ เขตพื้นที่ที่เมืองเก่า ตามมติคณะรัฐมนตรี และมติคณะกรรมาฯ 16 มี.ค. 61

หน่วยงาน ภาครัฐ

โครงการพัฒนาและระบบสาธารณูปโภค ของหน่วยงานภาคเอกชน ที่ขออนุญาต ปลุกสร้างบนที่ดินของภาครัฐ (มติคณะกรรมาฯ 5 มี.ค. 60)

ส่งเรื่องและแบบแปลนการก่อสร้าง

คณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า ราชเมือง พิจารณาให้ความเห็นถึงผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม

เห็นชอบ

หน่วยงานเจ้าของโครงการ เสนอสำเนียงประมาณ เพื่อขอจัดตั้งงบประมาณ

กรณีที่ไม่สามารถพิจารณาได้ และประสงค์ขอรับความเห็นทางวิชาการ

คณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า ราชเมือง พิจารณา

รายงานเพื่อทราบ

คณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า ราชเมือง พิจารณา

2

คณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า ราชเมือง มีหน้าที่

1

2

พิจารณาแนวทางการกำหนดมาตรการ
ในการควบคุมการก่อสร้างอาคาร
ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน และการรื้อถอนอาคาร

ข้อเสนอว่าด้วย
ภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์:
การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าในบริบท
สังคมร่วมสมัย

ภาพมุมสูงเมืองเก่าเพชรบุรี มีเนื้อที่ 1.85 ตารางกิโลเมตร
ได้รับการประกาศวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2558

ข้อเสนอว่าด้วยภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์: การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าในบริบทสังคมร่วมสมัย

สหประชาชาติได้คาดการณ์ว่า ในปี พ.ศ. 2593 | ค.ศ. 2050 เมืองจะมีประชากรที่อยู่อาศัยเติบโตแบบเท่าทวีคูณ ทั้งนี้ประชากรร้อยละ 70 ของโลกจะย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานในเมือง เหตุดังกล่าวเป็นปัจจัยเร่งเร้าให้เมืองเกิดกระบวนการกลายเป็นเมือง (Urbanization) ที่รวดเร็วและรุนแรง ทั้งนี้ การโยกย้ายถิ่นฐานจากชนบทไปสู่เมือง แม้จะทำให้เนื้อของสังคมเมืองมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมมากขึ้น อย่างไรก็ตาม หากไม่มีการวางแผนเมืองและการวางแผนบริหารจัดการที่เหมาะสมอาจกลายเป็นปัญหารูปแบบใหม่ที่คุกคามคุณค่าของเมืองเก่า จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนในการสร้างกลไกในการพิทักษ์รักษาคุณค่าของเมืองเก่า ทว่าก็ต้องสร้างความเป็นอยู่ที่ดีของมนุษยชาติไปพร้อมกัน รวมทั้งยังต้องเร่งสร้างกลไกขับเคลื่อนสังคมให้เป็นสังคมที่มีรากฐานของการใช้ความคิดสร้างสรรค์ และเคารพในความหลากหลายทางวัฒนธรรม เพราะฉะนั้น การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าจึงต้องพิจารณาประเด็นเรื่องความยั่งยืนของ “มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible Cultural Heritage)” และ “มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage)” เป็นสำคัญ

ในแง่นี้ จึงเป็นการหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะพิจารณาเมืองเก่าในฐานะที่เป็นทรัพยากรสำคัญสำหรับอนาคตของมนุษยชาติ ในการพิจารณานั้นต้องมองเมืองเก่าว่าเป็นระบบอันซับซ้อนและมีพลวัต ทั้งในประเด็นโครงสร้างสังคม และความต้องการของสังคมเป็นสิ่งที่ร่วมขับเคลื่อนพลวัตของเมือง อันเป็นเหตุให้เมืองเก่ามีการพัฒนาการขององค์ประกอบทางกายภาพมาโดยตลอด

ฐานความคิดสำคัญของการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า ได้ถูกวางรากฐานมาจากการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยเรื่องที่อยู่อาศัย (UN Habitat) นับตั้งแต่การประชุมว่าด้วยการตั้งถิ่นฐานมนุษย์ ครั้งที่ 2 (United Nations Conference in Human Settlements - Habitat II) ในปี พ.ศ. 2539 | ค.ศ. 1993 ซึ่งได้ออก “ประกาศอิสตันบูลว่าด้วยการตั้งถิ่นฐานมนุษย์ และที่อยู่อาศัย (Istanbul Declaration on Human Settlements and the Habitat Agenda)”¹ ซึ่งประเด็นว่าด้วยเรื่องวัฒนธรรมกับกระบวนการกลายเป็นเมืองได้ถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นประเด็นสนทนาและมีข้อเสนอว่าวัฒนธรรมต้องถูกพิจารณาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีของมนุษยชาติ ตลอดจนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และการสร้างความเท่าเทียมต้องเชื่อมโยงประเด็นมาจากความหลากหลายและคุณค่าทางวัฒนธรรมเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินการ²

¹ United Nations. (1996). Report of the United Nations Conference on Human Settlements (HABITAT II). Istanbul: UN Habitat.

² Nancy Duxbury, Jyoti Hosagrahar and Jordi Pascual. (2016). Why Must Culture Be at the Heart of Sustainable Urban Development ?. the world association of United Cities and Local Governments (UCLG).

ต่อการประชุม HABITAT III ว่าด้วยเรื่อง “ที่อยู่อาศัย และการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน (Housing and Sustainable Urban development)” ในปี พ.ศ. 2559 | ค.ศ. 2016 มีวาระสำคัญในการวางกรอบทิศทางใหม่เกี่ยวกับเมืองให้ตอบสนองต่อความท้าทายใหม่ๆ ที่เมืองต่างๆ กำลังเผชิญหน้าอยู่ในปัจจุบัน โดยเสนอแนวคิดเรื่อง “วัฒนธรรม และมรดกเมือง (Urban Culture and Heritage)”³ ซึ่งเป็นทิศทางที่สอดคล้องกับแนวทางของสหประชาชาติที่กำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) หรือ SDGs ทั้ง 17 ด้าน เพื่อขับเคลื่อนโลกไปสู่ปี พ.ศ. 2573 | ค.ศ. 2030 อย่างมั่นคงและยั่งยืน

นอกจากนี้ องค์การยูเนสโกยังได้นำเสนอแนวคิดเรื่อง “วัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน (Culture for Sustainable Urban Development Initiative)” ความเป็นที่ประชุมโลกกำลังร่วมหารือเกี่ยวกับเป้าหมายของการพัฒนาในอนาคต เกิดความพยายามจำนวนมากที่มุ่งเน้นให้ใช้วัฒนธรรมเป็นหัวใจสำคัญของวาระการพัฒนาระดับสากลซึ่งวัฒนธรรมแสดงออกอยู่ในรูปแบบที่หลากหลายตั้งแต่มรดกทางวัฒนธรรมไปจนถึงอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ และการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการปฏิบัติการต่างให้เชื่อมโยงไปสู่เป้าหมาย ทั้งมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ในแนวทางสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน”⁴

เพราะฉะนั้น ในห้วงสมัยที่สายลมแห่งโลกาภิวัตน์ได้พัดไปยังทุกหนแห่งอย่างรวดเร็วและรุนแรง สร้างความเปลี่ยนแปลงในมิติต่างๆ การบริหารจัดการเมืองเก่าบนฐานของการรักษาคุณค่าทางวัฒนธรรมจะช่วยรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของเมืองเก่าที่มีแตกต่างกัน โจทย์ใหญ่ของการบริหารจัดการเมืองเก่าจึงอยู่ที่สร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาและอนุรักษ์ได้อย่างไร เพื่อให้เมืองเก่ามีพลวัตสามารถรับใช้สังคมร่วมสมัยได้อย่างเต็มศักยภาพ มีคุณภาพ ในขณะที่ยังสามารถธำรงรักษาคุณค่าและส่งผ่านมรดกวัฒนธรรมเมืองเป็นต้นทุนสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืนสู่คนรุ่นต่อไปในอนาคตได้อย่างสง่างาม

³ UNESCO. (2015). UNESCO for United Nations Task Team on Habitat III. Paris: UNESCO.

⁴ UNESCO. (2015). Culture for Sustainable Urban Development Initiative.

แนวคิดภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์: กระบวนทัศน์ใหม่ในการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า

ในอดีตที่ผ่านมา คำว่า “การพัฒนา (Development)” และ “การอนุรักษ์ (Conservation)” มรดกวัฒนธรรมในเมืองเก่า อาจถูกมองว่าเป็นคู่ตรงกันข้ามที่ไม่อาจจะเดินเคียงคู่กันได้มากกว่าจะเป็นการผสมผสานแนวทางดังกล่าวเข้าด้วยกัน แต่ในความเป็นจริงแล้วการอนุรักษ์และการพัฒนานั้นจำเป็นต้องดำเนินการร่วมกัน โดยต้องหาจุดสมดุลเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่เกิดขึ้นใหม่นั้นไม่ลดทอนคุณค่ามิติต่างๆ ของมรดกวัฒนธรรมเดิมของเมืองเก่า

ทั้งนี้ องค์การยูเนสโกจึงได้เสนอแนวทางการบริหารจัดการเมืองเก่า บนกรอบแนวคิดที่ว่าด้วย “ภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์ (Historic Urban Landscape)” หรือ “HUL” ซึ่งได้รับการพัฒนาและรับรองในที่ประชุมสามัญองค์การยูเนสโก ในปี พ.ศ. 2554 | ค.ศ. 2011 ในเอกสาร “ข้อเสนอแนะว่าด้วยภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์”

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 | ค.ศ. 2011 เป็นต้นมา เมืองเก่าหลายแห่งในโลกได้นำแนวทางว่าด้วย “ภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์ (Historic Urban Landscape | HUL)” ไปประยุกต์ใช้อย่างประสบความสำเร็จ และได้บูรณาการเป็นแนวทางใหม่สำหรับการบริหารจัดการเมืองเก่าอย่างยั่งยืน

จากจุดเริ่มต้นดังกล่าวมานั้น จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันแนวคิดภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์ได้ถูกนำไปประยุกต์เพื่อปฏิบัติการแบบสหวิทยาการในระดับนานาชาติ ด้วยมีความมุ่งหมายเพื่อเพิ่มความรู้การใช้งาน รวมทั้งการสร้างเครือข่ายความร่วมมือสำหรับเมืองต่างๆ ในระดับนานาชาติแล้วในปัจจุบัน

ทั้งนี้ ทว่าทั้งโลกไม่ว่าจะเป็นรัฐบาลระดับชาติ และระดับท้องถิ่น ตลอดจนหน่วยงานของสหประชาชาติ ธนาครโลก และธนาครเพื่อการพัฒนาภูมิภาค ต่างก็กำลังค้นหากระบวนการที่สร้างความยั่งยืนของการพัฒนาเมืองที่สามารถบูรณาการมิติด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม เข้ากับการวางแผนการออกแบบ และการดำเนินการการบริหารจัดการเมือง ซึ่งแนวทางดังกล่าวเป็นแนวทางที่ “ข้อเสนอแนะว่าด้วยภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์” ได้วางกรอบแนวทางไว้

ข้อเสนอแนะดังกล่าวเป็นแนวทางปฏิบัติที่ส่งเสริมแรงจูงใจมากกว่าการมุ่งเป้าหมายในลักษณะการบังคับใช้ ซึ่งคาดหวังว่ารัฐภาคีสมาชิกองค์การยูเนสโกจะนำไปประยุกต์ใช้ด้วยเล็งเห็นในประโยชน์และเป็นไปตามความสมัครใจ รวมทั้งไม่ได้มุ่งหมายเพื่อแทนที่หลักการ หรือแนวทางการอนุรักษ์เดิมที่มีอยู่ ทว่ามุ่งหมายให้เป็นเครื่องมือเพิ่มเติมที่ช่วยให้แผนบูรณาการนโยบายและแนวปฏิบัติในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างกับการพัฒนาเมืองอยู่บนทิศทางที่เคารพคุณค่าของบริบททางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

ทั้งนี้ แนวทางว่าด้วยภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์ได้ให้ความสำคัญกับการวินิจฉัยคุณค่าเพื่อนำไปสู่การกำหนดทิศทางการอนุรักษ์ การพัฒนาที่เหมาะสม ตลอดจนการบริหารจัดการพื้นที่ทางประวัติศาสตร์เข้ากับบริบทที่กว้างขวางของเมือง โดยพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างกันขององค์ประกอบเมือง ทั้งในประเด็นเรื่องลักษณะทางกายภาพ การจัดพื้นที่ การเชื่อมโยงสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ทำเลที่ตั้งและที่ตั้งสัมพันธ์ รวมไปถึงคุณค่าทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ เพื่อให้การอนุรักษ์และพัฒนาองค์ประกอบของเมือง หรือมรดกเมืองเก่านั้นเกิดประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นและผู้อยู่อาศัยในเมืองเก่า

ข้อเสนอแนะว่าด้วยภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์ ขององค์การยูเนสโก

เอกสาร “ข้อเสนอแนะว่าด้วยภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์” ได้แปลเป็นภาษาไทยและเรียบเรียงขึ้นจาก “*Recommendation on the Historic Urban Landscape*”⁵ ซึ่งเป็นข้อเสนอแนะสำคัญขององค์การยูเนสโกสำหรับการบริหารจัดการเมืองเก่าที่มีพลวัตอยู่ในบริบทสังคมร่วมสมัยที่ผ่านการรับรองในการประชุมสมัชชาคณะกรรมการยูเนสโก เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554 และองค์การยูเนสโกได้มีความเห็นว่า ควรมีการส่งเสริมให้นำเอาแนวความคิดว่าด้วยภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์ไปประยุกต์ใช้กับเมืองเก่าที่มีพลวัตจะนำไปสู่ความยั่งยืน แม้ว่าเมืองเก่าดังกล่าวนั้นจะไม่ได้เป็นแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมก็ตาม

ในที่นี้ ได้แปลคำว่า “*Historic Urban Landscape*” เป็นภาษาไทยว่า “ภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์” ไม่ได้ใช้คำว่า “ภูมิทัศน์เมืองเก่า” เนื่องจากคำว่า “เมืองเก่า” มีคำในภาษาอังกฤษกำกับว่า “*Old Town*” แล้ว และเป็นคำที่ใช้และรับรู้กันอย่างแพร่หลายแล้วในสังคมไทย

อย่างไรก็ตาม แม้ว่า ในที่นี้แปลคำว่า “*Historic Urban Landscape*” เป็นภาษาไทยว่า “ภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์” ทว่าเมื่อมาพิจารณาในเนื้อหาและเป้าประสงค์ของข้อเสนอแนะว่าด้วยภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์นั้นจะเห็นได้ว่ามีแนวคิดที่สอดคล้องกับความหมายของ “เมืองเก่าที่มีพลวัต” ตามประกาศคณะรัฐมนตรี จึงย่อมสามารถนำแนวความคิดแบบสากลดังกล่าวมาประยุกต์ใช้กับบริบทของเมืองเก่าในประเทศไทยได้เป็นอย่างดี

แนวทาง “ภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์ (HUL)” เสนอว่า การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่านั้นต้องเกิดขึ้นบนฐานของการทำงานแบบองค์รวมและสหวิทยาการ ซึ่งผสานการทำงานระหว่างศาสตร์ต่างๆ เข้าด้วยกัน ทั้งนี้ เพื่อสร้างองค์ความรู้ที่มีมิติรอบด้าน ในการทำความเข้าใจความซับซ้อนและความหลากหลายของเมืองเก่า รวมไปถึงการแสดงออกถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างธรรมชาติและวัฒนธรรม ทั้งที่เป็นมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้ และมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ด้วย เพื่ออธิบายองค์ประกอบอันซับซ้อนที่ทำให้เมืองมีคุณลักษณะอันโดดเด่น รวมทั้งการสร้าง “สำนึกในถิ่นที่ (Sense of Place)” และอัตลักษณ์เป็นสิ่งที่ต้องทำความเข้าใจและนำไปสู่การกำหนดกลยุทธ์การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าต่อไป

ด้วยวิธีนี้ แนวความคิดเรื่องภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์ จึงเป็นทั้งแนวทางและวิธีการทำความเข้าใจความซับซ้อนและคุณค่าของเมือง ซึ่งถือว่าเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการบูรณาการการอนุรักษ์เมืองเก่าภายใต้กรอบการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ผ่านการประยุกต์ใช้เครื่องมือดั้งเดิมและนวัตกรรมที่ปรับให้เข้ากับบริบทของแต่ละท้องถิ่น โดยมีฐานความคิดในการบริหารจัดการที่สำคัญที่สุด คือ การมีส่วนร่วมของคนที่อยู่อาศัยในเมืองเก่านั้นเอง

⁵ แปลและเรียบเรียงจาก UNESCO. (2011). *Recommendation on the Historic Urban Landscape*. Paris: UNESCO. ดูเพิ่มเติมใน เกรียงไกร เกิดศิริ. “บทความแปล ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์” ใน วารสารหน้าจั่วฉบับสถาปัตยกรรม การออกแบบ และสภาพแวดล้อม. ฉบับที่ 30 (มกราคม-ธันวาคม 2559).

กรอบแนวทางว่าด้วย “ภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์”

แนวทางว่าด้วย “ภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์ (The Historic Urban Landscape)” คือ “แนวทางการจัดการทรัพยากรมรดกเมืองเก่าซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมที่มีพลวัตเปลี่ยนแปลง ตลอดเวลา ซึ่งมีความหมาย และการระบุถึงคุณค่าแบบองค์รวมของเมือง อันก่อรูปจากคุณลักษณะทางธรรมชาติ ผ่านกาลเวลาอย่างยาวนาน และในแต่ละยุคก็มีการสร้างมรดกวัฒนธรรมสั่งสมเป็นมรดกเมืองเก่า และยังมีพลวัตอยู่ตราบจนปัจจุบัน”⁶

ทั้งนี้ แนวความคิดว่าด้วยภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์ได้เสนอมุมมองว่า “ในการบริหารจัดการเมืองเก่าต้องปรับกระบวนทัศน์ใหม่ที่มีความสำคัญกับทุกๆ องค์ประกอบของเมือง” โดยขยายประเด็นให้กว้างขวางกว่าการมองเพียงแค่สิ่งก่อสร้างทางกายภาพที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางทางประวัติศาสตร์ของเมืองแต่เพียงอย่างเดียวดังเช่นแนวคิดในอดีตที่ผ่านมา ทว่าต้องขยายวงของแนวความคิดให้ครอบคลุมบริบทอันเกี่ยวเนื่องต่างๆ ที่สัมพันธ์กันระหว่างธรรมชาติและวัฒนธรรม และระหว่างมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible Cultural Heritage) และมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage) ด้วย

ทั้งนี้ การทำความเข้าใจเมืองเก่าและบริบทแวดล้อมตามแนวความคิดของภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์ ทำให้สามารถสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับคุณค่าและความสำคัญของเมืองเก่าเพื่อนำไปสู่การวางแผน วางแผน และการบริหารจัดการบนฐานของเมืองที่มีพลวัตต่อไป⁷

ในประเด็นที่เกี่ยวกับ “สภาพแวดล้อม” ต้องพิจารณาบริบทของสภาพภูมิประเทศ ธรณีสัณฐาน อุทกวิทยา และลักษณะทางธรรมชาติที่โดดเด่นของพื้นที่ สภาพแวดล้อมที่ถูกสร้างขึ้นทั้งในอดีตที่ผ่านมาและในบริบทร่วมสมัย รวมทั้งโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค-สาธารณูปการของเมืองทั้งที่อยู่เหนือดินและใต้พื้นดิน ตลอดจนพื้นที่โล่ง และส่วนของเมือง รูปแบบของการใช้ประโยชน์ที่ดิน และการจัดการเชิงพื้นที่ในด้านต่างๆ โดยให้ความสำคัญกับการศึกษาเพื่อทราบความสัมพันธ์กันขององค์ประกอบ เมืองเก่า รวมทั้งต้องบูรณาการกับมิติสังคม วัฒนธรรม การให้คุณค่าและความหมาย กระบวนการทางเศรษฐกิจ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม⁸ และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม เพราะเมื่อทราบถึงคุณค่าแล้วจะนำไปสู่การสร้างข้อตกลง “คำประกาศคุณค่าความสำคัญ (Statement of Significance)” ของเมืองเก่า อันเป็นรากฐานสำคัญของการจัดทำวิสัยทัศน์ในการอนุรักษ์และการพัฒนาเมืองเก่า รวมทั้งแนวทางการบริหารจัดการเพื่อธำรงรักษาคุณค่าความสำคัญที่ได้ประกาศไว้

จากแนวคิดที่ว่าด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรมอันเป็นต้นธารของแลกเปลี่ยนประสบการณ์และมุมมอง ซึ่งนำไปสู่ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์อันเป็นสินทรัพย์ที่สำคัญของมนุษย์ การพัฒนาสภาพสังคม และระบบเศรษฐกิจ และการหาเครื่องมือในการจัดการกายภาพ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เพื่อทำให้มั่นใจว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นจะเกื้อกูลกับคุณค่าด้านต่างๆ ของเมืองเก่า

⁶ UNESCO. (2011). Ibid.

⁷ GO-HUL. (2015). The HUL Guide Book: Managing heritage in dynamic and constantly changing urban environments. p.11.

⁸ Ibid. p.11.

นอกจากนี้ แนวทางภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมที่มนุษย์สร้างสรรค์ ตลอดจนการเพิ่มศักยภาพของเมืองเก่าในมิติต่างๆ อีกทั้งต้องยอมรับในการเปลี่ยนแปลง トラบเท่าที่ความเปลี่ยนแปลงนั้นไม่คุกคามคุณค่าและความสำคัญของเมืองเก่าให้ด้อยลง และอยู่บนฐานของความหลากหลายทางสังคม วัฒนธรรม และหน้าที่อันซับซ้อนหลากหลายของเมืองเก่า เพื่ออนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของเมือง การพัฒนาสังคม และเศรษฐกิจเกิดขึ้นอย่างสมดุลและยั่งยืน รวมทั้งตอบโจทย์ความต้องการของคนรุ่นปัจจุบันและอนาคต

ความท้าทายและโอกาสกับแนวคิดภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์กับเมืองเก่า

ข้อเสนอแนะว่าด้วยภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์ ให้ความสำคัญกับบทบาทของเมืองเก่าในบริบทสังคมร่วมสมัย ทั้งยังให้ความสำคัญกับความเสี่ยง และภัยคุกคามประเภทต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นต่อการอนุรักษ์ย่านประวัติศาสตร์ โดยการออกกฎหมาย นโยบาย และแนวทางเพื่อตอบสนองความท้าทายดังกล่าว

แม้ว่าการใช้กฎหมายเพื่ออนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมในเขตเมืองเก่านั้นมีความสำคัญ ทว่ามีความจำเป็นที่ต้องดำเนินการควบคู่ไปด้วยกันคือ สร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ และการสร้างแรงจูงใจเพื่อพลเมืองที่อยู่อาศัยในเมืองเก่าร่วมกันได้รับประโยชน์ ซึ่งทำให้การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าในบริบทสังคมร่วมสมัยเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ สอดรับกับความท้าทายด้วยการสร้างโอกาสใหม่ให้กับผู้อยู่อาศัยในเมืองเก่า

นอกจากนี้ แนวคิดเรื่องภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์ยังสนับสนุนให้ชุมชนเกิดการพัฒนา และการปรับตัวไปพร้อมกัน ในขณะที่ยังรักษาอัตลักษณ์และคุณค่าของประวัติศาสตร์ความทรงจำ ตลอดจนการรักษาสิ่งแวดล้อมของชุมชนไว้ด้วย

จากข้อมูลทางสถิติแสดงให้เห็นว่าในทศวรรษที่ผ่านมา มีการโยกย้ายประชากรเข้ามาอยู่อาศัยในเมืองเพิ่มขึ้นจำนวนมาก ส่งผลต่อความหนาแน่นของประชากรในเมือง ซึ่งส่งผลต่อเนื่องกับความเปลี่ยนแปลงในเมืองเก่าที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ตลอดจนความเปลี่ยนแปลงในวิถีทางวัฒนธรรม และความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในเมืองเก่าด้วย จากการศึกษาพบว่าหลายเมืองเกิดความเปลี่ยนแปลงบริบทของคุณลักษณะด้านต่างๆ ของเมือง (Gentrification) ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งที่เกิดขึ้นจากการย้ายเข้ามาของชนกลุ่มใหม่มาตั้งถิ่นฐานในเมืองเก่า และการย้ายออกจากเมืองเก่าของคนกลุ่มเก่าด้วยเงื่อนไขต่างๆ เช่น ไม่สามารถปรับตัวให้รับกับความเปลี่ยนแปลงได้ทั้งในมิติของวิถีชีวิต และเศรษฐกิจซึ่งมักพบกับเมืองเก่าที่มีความเปลี่ยนแปลงไปสู่พื้นที่ของการท่องเที่ยวที่เชี่ยวชาญซึ่งส่งผลกระทบต่อเมืองเก่าในมิติต่างๆ อย่างซับซ้อน มีทั้งความเปลี่ยนแปลงที่เป็นแง่บวกและแง่ลบ และเป็นทั้งโอกาสและความท้าทายที่เมืองเก่าต้องเตรียมตัวรับมือ เพื่อให้เมืองเก่าสามารถดำรงคุณค่าอยู่ในได้บริบทสังคมร่วมสมัยที่มีแรงกดดันในหลากหลายมิติเข้ามา รุมเร้า อาทิ

(1) แรงกดดันจากกระบวนการกลายเป็นเมือง และโลกาภิวัตน์

กระบวนการกลายเป็นเมือง (Urbanization) แบบไร้ทิศทาง และการขยายขอบเขตของเมืองออกไปโดยปราศจากการควบคุม (Urban Sprawl) ได้สร้างความเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ของพื้นที่เมืองเก่าและการบริโภคทรัพยากรจำนวนมาก และส่งผลกระทบต่อคุณค่าของเมืองเก่าตั้งแต่ในระดับชุมชนและระดับพื้นที่เมือง รวมทั้งส่งผลกระทบต่อทำเลที่ตั้งและสภาพแวดล้อมของเมือง และนำไปสู่ผลกระทบต่อแนวความคิดของผู้อยู่อาศัยและผู้ใช้เมืองด้วย

ทั้งนี้ หากไม่มีการวางแผนและการจัดการกระบวนการกลายเป็นเมืองที่เหมาะสมแล้ว นอกจากจะทำให้เกิดการลดทอนคุณค่าทางกายภาพของเมืองเก่าลงแล้วยังเป็นการลดทอน “สำนึกของถิ่นที่ (Sense of Place)” ของผู้อยู่อาศัยในเมืองเก่า และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ของชุมชนลงไปในที่สุด ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่า ชุมชนเก่าบางแห่งได้สูญเสียอัตลักษณ์ หน้าที่ ขนบประเพณี และวิถีวัฒนธรรมของตน รวมทั้งเกิดการย้ายออกของประชากรที่เคยตั้งถิ่นฐานอยู่ในเมืองเก่า ซึ่งในที่นี่ องค์การยูเนสโกได้เชื่อมั่นว่าการบริหารจัดการตามแนวทางภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์อาจช่วยในการจัดการและบรรเทาผลกระทบดังกล่าวลงได้

อย่างไรก็ดี หากมีการดูแลกระบวนการกลายเป็นเมืองให้เกิดขึ้นอย่างมีคุณภาพ และสร้างความสมดุล กระบวนการกลายเป็นเมืองนั้นจะสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมไปถึงการยกระดับคุณภาพชีวิต และอัตลักษณ์ของพื้นที่เมือง

(2) แรงกดดันจากการพัฒนา และเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ

กระบวนการทางเศรษฐกิจหลายแนวทางได้เสนอวิธีการเพื่อบรรเทาความยากจนของคนในเมือง และส่งเสริมการพัฒนาทางสังคมและมนุษย์ ด้วยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรมสมัยใหม่ เช่น เทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) เพื่อการวางแผนเมือง (Urban Planning) และการออกแบบชุมชนเมือง (Urban Design) และใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการก่อสร้างอาคารบนฐานของความยั่งยืน ซึ่งหากมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสมจะสามารถช่วยพัฒนาเมืองพร้อมกับเพิ่มคุณภาพชีวิตของพลเมืองที่อยู่อาศัยในเมืองเก่าได้

นอกจากนี้ หน้าที่ใช้สอยแบบใหม่ๆ ของเมืองเก่าก็ยังเป็นทางออกสำคัญในการอนุรักษ์และการพัฒนาเมืองเก่า เช่น ธุรกิจบริการ (Hospitality and Service Business) ธุรกิจการท่องเที่ยว (Tourism Business) ธุรกิจออกแบบสร้างสรรค์ (Design and Creative Business) ธุรกิจขนาดย่อมและขนาดกลาง (Small-Medium Enterprise) หรือธุรกิจตั้งต้น (Startup) ซึ่งถือเป็นรูปแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์สำคัญที่สามารถนำไปสู่การยกระดับความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชน และการอนุรักษ์ย่านประวัติศาสตร์ และมรดกทางวัฒนธรรมจะเกิดขึ้นเมื่อเศรษฐกิจมีความมั่นคง สังคมที่หลากหลาย ซึ่งมีการใช้งานเพื่อการอยู่อาศัยและประกอบธุรกิจ หากไม่มีโอกาสเหล่านี้ก็มีแนวโน้มที่การอนุรักษ์จะไม่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

อย่างไรก็ตาม การดำเนินการในมิติทางเศรษฐกิจจำเป็นต้องมีอุดมการณ์ของการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าอย่างสมดุลเป็นวิสัยทัศน์หลักกับการดำเนินการ ไม่เช่นนั้นแล้วหากมุ่งแต่ส่งเสริมกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เน้นจำนวนหรือปริมาณจนล้นข้ามขีดจำกัดความสามารถในการรองรับของเมืองเก่า เช่น การท่องเที่ยวที่เน้นจำนวนนักท่องเที่ยวมากกว่าการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพของนักท่องเที่ยว เช่นนี้แล้วธุรกิจก็จะเป็นดาบสองคมที่สามารถทำลายองค์ประกอบและจิตวิญญาณเมืองเก่าจนสูญเสียคุณค่า และขาดความต่อเนื่องจนไม่อาจสืบต่อคุณค่าให้คนรุ่นต่อไปได้ เพราะฉะนั้นจึงต้องบริหารจัดการด้วยความพิถีพิถันและคำนึงถึงผลกระทบด้านต่างๆ อย่างรอบด้านและรัดกุม

แนวคิดภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์กับนโยบายการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า

แนวคิด “ภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์” เป็นกระบวนทัศน์ใหม่ในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมเมืองในบริบทสังคมร่วมสมัย ซึ่งก้าวข้ามจากการให้คุณค่ากับลักษณะทางกายภาพ หรือมรดกทางวัฒนธรรมจับต้องได้ (Tangible Cultural Heritage) อันเป็นกระบวนทัศน์เดิมของการอนุรักษ์ในอดีต มาสู่การให้ความสำคัญกับคุณค่าและความหมายที่มรดกทางวัฒนธรรมนั้นมีต่อผู้คนและสังคม ดังสะท้อนให้เห็นในคำแนะนำและกฎบัตรนานาชาติที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการอนุรักษ์ที่ได้ลงนามรับรองและประกาศใช้ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา

ทั้งนี้ การอนุรักษ์เมืองเก่าในปัจจุบันและอนาคตจะพบกับความท้าทายใหม่ๆ ตามพลวัตทางสังคม ซึ่งในการบริหารจัดการจึงมีความจำเป็นขับเคลื่อนแนวคิดดังกล่าวสู่การออกเป็นวิสัยทัศน์ และนโยบายสาธารณะ รวมไปถึงสร้างกลไกการขับเคลื่อนและปฏิบัติการด้านการอนุรักษ์และการพัฒนาเพื่อธำรงรักษาคุณค่าของเมืองเก่าในท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ได้

การอนุรักษ์เมืองเก่าบนฐานแนวทางภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์จึงต้องบูรณาการกับการวางแผนเชิงนโยบายและการปฏิบัติ โดยคำนึงถึงบริบทเฉพาะตัวของเมืองเก่าแต่ละเมืองด้วย ทั้งนี้ ในการออกแนวนโยบายควรมีวิธีการที่เอื้อให้เกิดกระบวนการที่สมดุลของการอนุรักษ์ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ทั้งนี้ ควรเน้นเป็นพิเศษในเรื่องความกลมกลืนและเกื้อกูลกันระหว่างสิ่งเก่าและสิ่งใหม่ตลอดจนการอนุรักษ์และการพัฒนา เพื่อทำให้เกิดความสมดุลระหว่างการเกิดขึ้นของการพัฒนาใหม่ในบริบทร่วมสมัยให้อยู่ร่วมกับพื้นที่ย่านประวัติศาสตร์ในเมืองเก่าโดยไม่ลดทอนคุณค่าของมรดกวัฒนธรรมลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรับผิดชอบของเหล่าผู้มีส่วนได้-เสีย ดังต่อไปนี้

(1) หน่วยงานระดับชาติ ที่เกี่ยวข้องต้องเชื่อมโยงแผนการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าเข้ากับนโยบายในระดับต่างๆ ทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น ภายใต้กรอบแนวทางนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดทำแผนโครงการที่สอดคล้องกับแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าโดยคำนึงถึงการใช้พื้นที่อย่างคุ้มค่า รวมทั้งภูมิทัศน์และมรดกทางวัฒนธรรม รวมถึงส่วนประกอบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

(2) ภาครัฐราชการ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมที่เป็นพลเมืองที่อยู่อาศัยในเมืองเก่า และผู้มีส่วนได้-เสีย ควรให้ความร่วมมือเพื่อสร้างความมั่นใจในการดำเนินงานระหว่างกัน อันเป็นการทำงานร่วมกันเพื่อให้มั่นใจว่าทุกฝ่ายในเมืองเก่าจะได้รับประโยชน์จากแนวทางของการจัดการภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์

(3) องค์กรเอกชนทั้งในประเทศ และต่างประเทศ ควรมีส่วนร่วมในการพัฒนา และเผยแพร่เครื่องมือและแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับการนำไปปฏิบัติใช้กับเมืองเก่าตามแนวทางภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์

ทั้งนี้ ในการขับเคลื่อนการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าให้ประสบความสำเร็จนั้น หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในทุกระดับ ทั้งส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ต้องตระหนักถึงความรับผิดชอบที่จะขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การจัดทำผังแม่บทและแผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์พัฒนาเมืองเก่า มีการวางแผน และกำหนดรายละเอียดในการดำเนินงานต่างๆ ตลอดจนออกแบบวิธีการประเมินผลการดำเนินการ โดยดำเนินการภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนผู้มีส่วนได้-เสียทั้งหมด โดยการประสานการดำเนินงานกับสถาบันการศึกษา และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจึงจะทำให้เกิดการขับเคลื่อนแนวความคิดว่าด้วยภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์นำไปสู่การปฏิบัติเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าบนฐานของความยั่งยืนต่อไป

การสร้างกลไก และเครื่องมือการอนุรักษ์และพัฒนาเมือง เก่าตามแนวทางภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์

การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าตามแนวทางภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์ ต้องสร้างกลไกหรือเครื่องมือในการขับเคลื่อนดำเนินการ ทั้งเป็นสิ่งที่มียุติเดิมหาก ยังมีความเหมาะสมต่อการใช้งาน หรือออกแบบกลไกและเครื่องมือใหม่ให้เหมาะสม สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นของเมืองเก่าที่มีพลวัตเปลี่ยนแปลง

ทั้งนี้ “คู่มือภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์: การจัดการมรดกเมืองที่มีพลวัต และสภาพแวดล้อมเมือง มีความเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาตามแนวทางของข้อเสนอแนะว่าด้วยภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์ขององค์การยูเนสโก” ได้เสนอกลุ่มเครื่องมือ สำหรับการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์สำหรับการขับเคลื่อน เมืองเก่าที่มีพลวัต จำแนกออกเป็น 4 ประเภทใหญ่ คือ

(1) เครื่องมือการวางแผน และองค์ความรู้ (Planning and Knowledge Tools)

เครื่องมือด้านการวางแผน และองค์ความรู้มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจาก เมื่อทำการศึกษาลึกซึ้งซึ่งจะทราบในคุณค่าของเมืองเก่าในประเด็นเรื่อง “ครบถ้วนสมบูรณ์ (Integrity)” และ “ความเป็นของแท้ดั้งเดิม (Authenticity)” ทั้งนี้ จากคุณค่าดังกล่าวจะนำไปสู่การสร้างเครื่องมือเพื่อส่งเสริมการรับรู้ความสำคัญ และความหลากหลายทางวัฒนธรรมให้แก่พลเมืองในเมือง ตลอดจนเปิดโอกาสให้ มีกระบวนการติดตามเพื่อรับทราบข้อมูล และมีการบริหารจัดการเพื่อรับมือความเปลี่ยนแปลงโดยมีเป้าหมายเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากรในเมือง และความยั่งยืนของเมืองเก่า

ทั้งนี้ ในการสร้างองค์ความรู้ขั้นพื้นฐาน ต้องมีการจัดเก็บข้อมูลต่างๆ ของ เมืองเก่าโดยละเอียดและนำมาจัดทำแผนที่ทางวัฒนธรรม และองค์ประกอบทาง ธรรมชาติ เพื่อทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างกันขององค์ประกอบเมืองเก่า ในมิติต่างๆ และใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินผลกระทบต่อมรดกเมือง สังคม และ สิ่งแวดล้อม รวมไปถึงการสนับสนุนเพื่อการออกแบบและวางแผนบนฐานของความ ยั่งยืน และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

(2) เครื่องมือการผสมผสานกำลังกับชุมชนท้องถิ่น (Community Engagement Tools)

เมืองเก่าประกอบด้วยด้วยสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างที่มีความซับซ้อน และ หลากหลาย หากจะมีการอนุรักษ์และพัฒนาให้ประสบความสำเร็จนั้น จำเป็นต้องมึ การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนต้องออกแบบเครื่องมือในการประเมิน เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยดำเนินการงานต่างๆ ด้วยวิธีการแบบสหวิทยาการ และหากเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสม และต้องนำนโยบายและปฏิบัติการ ด้านต่างๆ มาปรับประยุกต์ให้เหมาะสมกับการใช้งานในท้องถิ่น และมีการปรับปรุง

แก้ไขให้สอดคล้องกับความต้องการและสถานการณ์ด้วยเครื่องมือด้านการผสมผสานพลังร่วมกับชุมชน

ควรส่งเสริมการเพิ่มขีดความสามารถของผู้มีส่วนร่วมที่หลากหลาย ประสพการณ์ และวิชาชีพเพื่อวินิจฉัยถึงคุณค่าอันเป็นหัวใจหลักของพื้นที่เมืองเก่า ต้องส่งเสริมให้สามารถระบุคุณค่าความสำคัญขององค์ประกอบของเมืองเก่าเพื่อนำไปสู่ฉันทามติข้อตกลงใน “คำประกาศคุณค่าความสำคัญ (Statement of Significance)” ร่วมกัน อันจะนำไปสู่การพัฒนาวิสัยทัศน์ของการขับเคลื่อนเมืองเก่า ตลอดจนการกำหนดเป้าหมายของการบริหารจัดการเมืองเก่าร่วมกันของทุกภาคส่วนในเมืองเก่า เพื่อการนำข้อตกลงและแผนปฏิบัติการต่างๆ นั้นไปสู่การปกป้องคุ้มครองมรดกเมืองเก่าภายใต้แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน

เครื่องมือสำหรับการบริหารจัดการนั้นต้องอำนวยความสะดวกให้เกิดกระบวนการสนทนาข้ามกลุ่ม ข้ามศาสตร์ที่มีความเชี่ยวชาญ และข้ามวัฒนธรรม โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแท้จริง เพื่อสร้างกลไกการเรียนรู้จากชุมชนท้องถิ่น ในมิติประวัติศาสตร์ ประเพณี คุณค่า ความต้องการใช้สอย แรงบันดาลใจที่มีต่อเมืองเก่า และอำนวยความสะดวกในการสนทนา รวมไปถึงต้องมียกลไกการไกล่เกลี่ยและเจรจาต่อรองในกรณีที่มีความขัดแย้งระหว่างกันด้วย

(3) ระบบกฎเกณฑ์ (Regularity System)

การบริหารจัดการการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าต้องเกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้-เสียหลายกลุ่ม จึงต้องสร้างกลไกและกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่การกำหนดประเด็นคุณค่าความสำคัญ และการสร้างวิสัยทัศน์ของเมืองเก่าที่ให้ความสำคัญกับความหลากหลาย ทางวัฒนธรรมของพลเมืองในเมืองเก่าเป็นเป้าหมายร่วมกัน และมีฉันทามติเห็นด้วยกับการปกป้องมรดกทางวัฒนธรรม และส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ กลไก และเครื่องมือที่สำคัญอีกประการ คือ การสร้างข้อตกลง ข้อบัญญัติท้องถิ่น หรือและข้อกำหนดกฎหมายต่างๆ บนฐานความเห็นชอบร่วมกันและการมีส่วนร่วมกันของพลเมืองที่อยู่อาศัยในเมือง

กลไก และเครื่องมือด้านการควบคุมดังกล่าว ครอบคลุมการออกแนวทางปฏิบัติ และข้อกำหนดกฎหมายในระดับต่างๆ อาทิ พระราชบัญญัติ พระพระราชกำหนด พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง หรือข้อบัญญัติท้องถิ่น ที่มีลักษณะพิเศษ และมีความเฉพาะเจาะจงของแต่ละพื้นที่ เพื่อใช้ในการบริหารจัดการมรดกเมืองเก่า ทั้งที่เป็นมรดกวัฒนธรรมจับต้องได้ และมรดกวัฒนธรรมจับต้องไม่ได้ รวมเป็นองค์ประกอบสำคัญของมรดกเมือง ทั้งนี้ รวมถึงคุณค่าต่างๆ ในมิติทางสังคม และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนระบบและข้อตกลงแบบจารีตประเพณีที่มีเอกลักษณ์ก็เป็นสิ่งที่ควรนำร่วมพิจารณา และควรได้รับการส่งเสริมด้วยตามความจำเป็น

ทั้งนี้ ควรมีการสร้างแรงจูงใจ การประนีประนอม และการต่อรองระหว่างกันในระดับต่างๆ ตามระดับความเข้มงวดของข้อตกลงหรือข้อบัญญัติที่กำหนดขึ้น อย่างไรก็ตามในอุดมคตินั้นหากสามารถบริหารจัดการเมืองเก่าบนฐานของแรงจูงใจหรือฉันทามติโดยความสมัครใจนั้นเป็นสิ่งที่ยั่งยืนและมีคุณค่ายิ่ง ด้วยเกิดจากการที่ทุกคนเคารพในคุณค่าของมรดกวัฒนธรรมเมืองและร่วมแสวงหาแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมในการอนุรักษ์และพัฒนา และร่วมได้รับประโยชน์จากการรักษาคุณค่าของเมืองเก่าไว้ได้ และส่งผ่านคุณค่าต่อเนื่องไปยังคนรุ่นต่อไป

(4) เครื่องมือด้านการเงิน (Financial Tools)

ในการพัฒนาต้องอยู่บนฐานของการปกป้องคุ้มครองคุณค่าของเมืองเก่า ทั้งนี้ ควรมีเป้าหมายในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร และสนับสนุนการพัฒนาให้เกิดรายได้เชิงนวัตกรรมบนฐานทางวัฒนธรรม ทั้งนี้ เครื่องมือทางการเงิน ควรจะมุ่งเป้าไปที่การสร้างศักยภาพและการสนับสนุน ให้มีการวางแผนทางที่เหมาะสมในการระดมทุนเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า ซึ่งหาช่องทางในการได้รับการสนับสนุนทุนจากภาครัฐ และทุนจากภาคเอกชน ตลอดจนองค์กรต่างๆ ทั้งในระดับชาติ และระดับนานาชาติ และเมื่อมีการระดมทุนเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนา ต้องมีการบริหารกองทุนที่โปร่งใสและมีธรรมาภิบาล รวมทั้ง ควรมีเครื่องมือทางการเงินที่ส่งเสริมการลงทุนของภาคเอกชนในระดับท้องถิ่น ตลอดจนควรสนับสนุนให้มีสินเชื่อนานด้อย และกลไกทางการเงินที่ยืดหยุ่นอื่นๆ เพื่อสนับสนุนองค์กรในท้องถิ่น เช่นเดียวกับการขับเคลื่อนทางเลือกใหม่ๆ สำหรับความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ซึ่งต่างก็เป็นหัวใจหลักในการบริหารจัดการตามแนวทางภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์มีระบบการเงินที่ยั่งยืน

จากเครื่องมือทั้ง 4 หมวดหมู่ที่ยกมาข้างต้น ถือเป็นหัวใจหลักในการบริหารจัดการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าตามแนวทางภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์ ซึ่งในแต่ละเมืองต้องออกแบบเครื่องมือแต่ละประเภทอย่างเหมาะสมกับบริบทของเมืองเก่าของตน ตลอดจนมีการประเมินความสำเร็จและนำมาสู่การปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม และต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

ชุดเครื่องมือในการขับเคลื่อนการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า บนฐานคิดภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์ (Historic Urban Landscape)

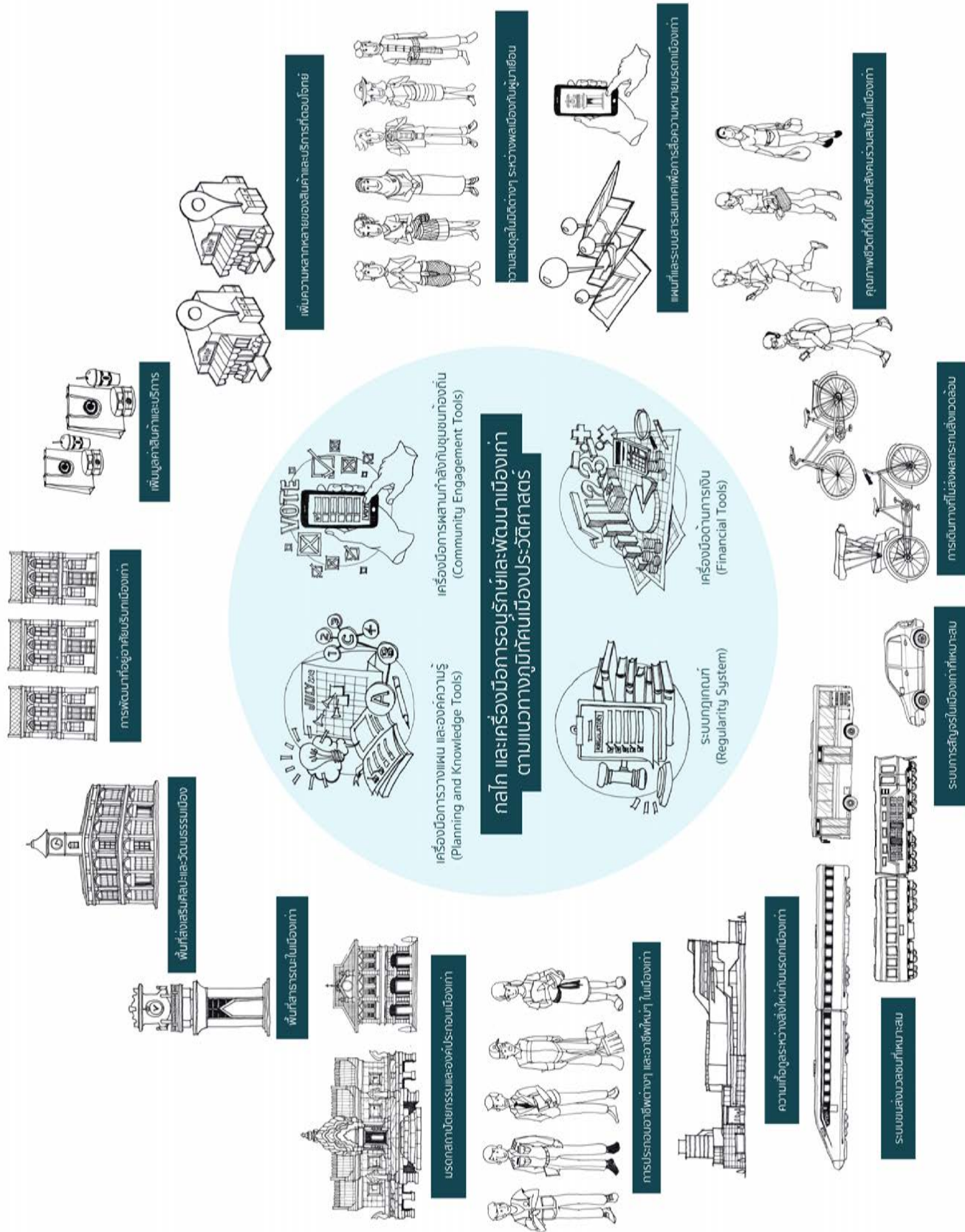

ชุดเครื่องมือว่าด้วย “ภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์ - HUL” นี้ สามารถปรับให้เหมาะกับบริบทของแต่ละท้องถิ่น กล่าวคือ ภายใต้ประเด็นทั้ง 4 ด้านนั้น สามารถมีเครื่องมือย่อยๆ เท่าใดก็ได้ขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละเมือง ทั้งนี้ในการใช้เครื่องมือใดๆ ต้องมีการประเมินความสำเร็จ และมีการปรับปรุงเครื่องมือให้เหมาะสมกับเงื่อนไข และความท้าทายใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นกับเมืองเก่าอยู่ตลอดเวลา

ปรับปรุงจาก: The HUL Guidebook: Managing heritage in dynamic and constantly changing urban environments
A practical guide to UNESCO's Recommendation on the Historic Urban Landscape. P.15.

เครื่องมือทั้ง 4 หมวด คือ เครื่องมือการวางแผนและองค์ความรู้ เครื่องมือการประสานกำลังกับชุมชนท้องถิ่น ระบบกฎเกณฑ์ และเครื่องมือด้านการเงิน ซึ่งเมืองเก่าแต่ละเมืองสามารถออกแบบเครื่องมือย่อยอื่นๆ ได้อีกตามความเหมาะสมกับบริบทแวดล้อมของเมืองตน ซึ่งเครื่องมือนี้ถือเป็นหัวใจหลักของการบริหารจัดการการอนุรักษ์ และพัฒนาเมืองเก่าให้ธำรงรักษาคุณค่าท่ามกลางสอดคล้องกับการใช้สอยในบริบทร่วมสมัย

กลไก เครื่องมือ และประเด็นในการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าตามแนวทางภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์

การประยุกต์แนวทางภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์กับเมืองเก่า⁹

ในทศวรรษที่ผ่านมาเมืองต่างๆ มีทิศทางที่จะใช้วัฒนธรรมเป็นแกนหลักของวางยุทธศาสตร์การพัฒนาเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อแต่ละเมืองได้รับการกระจายอำนาจ ทำให้เมืองเก่าต่างๆ ที่มีต้นทุนของมรดกวัฒนธรรมเมืองอันเป็นเอกลักษณ์ได้เริ่มต้นวางกลยุทธ์การสร้างอัตลักษณ์ของเมืองเก่า ตลอดจนมีแนวคิดเรื่องการฟื้นฟูเมืองเก่าให้ตอบโจทย์กับการใช้สอยในบริบทสังคมร่วมสมัยมากขึ้น เช่น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ส่งเสริมพื้นที่ทางวัฒนธรรมและศิลปะ การสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมร่วมกันระหว่างภาคส่วนต่างๆ¹⁰

นอกจากนี้ จะเห็นได้ว่าการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมเมืองเป็นยุทธศาสตร์สำคัญสำหรับเมืองเก่าขนาดเล็กถึงขนาดกลางในประเทศกำลังพัฒนา¹¹ ซึ่งกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับมรดกทางวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจและการสร้างงานในท้องถิ่น เพราะฉะนั้น การลงทุนในการวางผังและแผนแม่บท และการขับเคลื่อนแผนโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ส่งเสริมกิจกรรมวัฒนธรรม ตลอดจนอุตสาหกรรมวัฒนธรรมของเมืองเก่าบนฐานของการมีส่วนร่วมของชุมชนและสังคม จะช่วยทำให้เมืองเก่าได้รับการอนุรักษ์และพัฒนาที่เหมาะสม ตอบโจทย์การใช้สอยร่วมสมัย และพิทักษ์รักษาคุณค่าของมรดกเมืองไว้ได้ ซึ่งกระบวนการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าในลักษณะดังกล่าวจะเกิดขึ้นไม่ได้หากขาดหน่วยงานในท้องถิ่นที่จะดำเนินการเป็นองค์กรพัฒนาเมืองเก่าบนฐานวัฒนธรรม (Cultural-Based Urban Government)¹²

การนำแนวทางภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์ไปประยุกต์กับการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่านั้น ลำดับแรกมีความจำเป็นต้องคำนึงถึงบริบทเฉพาะตัวของแต่ละเมืองเก่า ซึ่งจะส่งผลให้เมืองเก่าแต่ละเมืองมีแนวทางการจัดการที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ “คู่มือภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์: การจัดการมรดกเมืองที่มีพลวัตและสภาพแวดล้อมเมืองมีความเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาตามแนวทางของข้อเสนอแนะว่าด้วยภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์ขององค์การยูเนสโก (The HUL Guidebook: Managing heritage in dynamic and constantly changing urban environments A practical guide to UNESCO's Recommendation on the Historic Urban Landscape)”¹³ และ “ชีวิตใหม่ในเมืองประวัติศาสตร์: อรรถาธิบายแนวทางภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์ (New life for historic cities: the historic urban

⁹ GO-HUL. (2015). Ibid.

¹⁰ Nancy Duxbury, Jyoti Hosagrahar and Jordi Pascual. (2016). Ibid. p.5.

¹¹ Ibid. p.5.

¹² Ibid. p.5.

¹³ UNESCO. (2011). Recommendation on the Historic Urban Landscape. Paris: UNESCO.

landscape approach explained) ”¹⁴ ได้เสนอแนวทางการประยุกต์ใช้ในการดำเนินการตามแนวทางภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์กับการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า ดังนี้¹⁵

(1) ทำการสำรวจในเมืองเก่าให้ครอบคลุมทุกมิติ ทั้งทรัพยากรและแหล่งทางธรรมชาติ ทรัพยากรทางวัฒนธรรม และทรัพยากรมนุษย์ของเมือง ตลอดจนองค์ประกอบอื่นๆ ที่มีลักษณะอันโดดเด่นของเมือง เพื่อนำมาจัดทำแผนที่แสดงองค์ประกอบของเมืองเก่า เพื่อเป็นเครื่องมือในการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ และจะเป็นการดียิ่งหากนำข้อมูลสำคัญเหล่านี้บรรจุไว้ในระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (Geographic Information System) เพราะสามารถนำมาใช้ได้อย่างรวดเร็วและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลต่างๆ ที่มีความซับซ้อนได้เป็นอย่างดี ตลอดจนนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการวางแผนต่อไปได้;

(2) เพื่อให้บรรลุฉันทามติร่วมกันของพลเมืองและผู้มีส่วนได้-เสียต่างๆ ต้องใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องและชุมชนในทุกชั้นของการดำเนินการ ตลอดจนการปรึกษาหารือกับผู้เกี่ยวข้อง และผู้เชี่ยวชาญเพื่อศึกษาคุณค่าของมรดกเมืองเก่าอันจะนำไปสู่การวางแผนการคุ้มครองป้องกัน และกำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์ที่เหมาะสมเพื่อส่งต่อคุณค่าไปยังผู้คนในอนาคต

(3) เพื่อประเมินความเปราะบางขององค์ประกอบเมืองเก่าที่อยู่ภายใต้แรงกดดันในมิติต่างๆ ทั้งแรงกดดันทางเศรษฐกิจ แรงกดดันจากสภาวะทางสังคม ตลอดจนผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) ซึ่งเป็นประเด็นการคุกคามใหม่ที่ระดับนานาชาติได้เริ่มต้นให้ความสำคัญมากขึ้น

(4) สร้างกรอบความคิดจากบูรณาการคุณค่ามรดกเมือง และสถานะภาพของความเปราะบางขององค์ประกอบเมือง เพื่อนำไปสู่การสร้างกรอบการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าที่มีลักษณะเฉพาะตัวเหมาะสมสอดคล้องกับเมืองเก่านั้นๆ เพื่อเตรียมตัวชี้วัดประเมินความเปราะบางมรดกเมืองเก่าอย่างเหมาะสม โดยการวางแผน การออกแบบ และการดำเนินโครงการพัฒนาจะต้องมีความพิถีพิถันเพื่อลดทอนผลกระทบทางลบที่อาจจะเกิดขึ้น

(5) เพื่อจัดลำดับความสำคัญกิจกรรม อันเป็นการวางแผนการใช้ทรัพยากรด้านต่างๆ ที่มีส่วนอยู่จำกัดตามความเร่งด่วน อาทิ ทรัพยากรบุคคล เวลา ค่าใช้จ่าย และอื่นๆ เพื่อการใช้ทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างเหมาะสม รวมไปถึงการส่งเสริมขับเคลื่อนโครงการหรือกิจกรรมนำร่องด้วย

(6) เพื่อสร้างเครือข่ายของคณะทำงานที่มีความเหมาะสม และกรอบการบริหารจัดการของท้องถิ่นสำหรับแต่ละโครงการที่ระบุไว้ในโครงการอนุรักษ์และการพัฒนา รวมถึงการพัฒนากลไกการประสานงานกิจกรรมต่างๆ ระหว่างผู้มีส่วนได้-เสียที่แตกต่างกันทั้งภาครัฐและเอกชน

(7) พัฒนาระบบ กลไก และเครื่องมือสำหรับการประสานระหว่างกิจกรรมและโครงการที่หลากหลายกับพลเมือง และกลุ่มผู้มีส่วนได้-เสียที่มีความหลากหลาย

¹⁴ UNESCO. (2013). *New Life for Historic Cities: The Historic Urban Landscape Approach explained*. Paris: UNESCO.

¹⁵ GO-HUL. (2015). *Ibid.* p.13. และ UNESCO. (2013). *Ibid.* p. 16.

ทั้งนี้ ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการบริหารจัดการมรดกเมืองเก่าที่มีความซับซ้อน ด้วยการเปลี่ยนแปลงผ่านกาลเวลามายาวนานจึงสังมคุณค่า และความหมายในหลากหลายมิติ การบริหารจัดการจึงต้องการชุดเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ และมีการพัฒนาเครื่องมืออย่างต่อเนื่องเพื่อความเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทแวดล้อม เงื่อนไข และความท้าทายที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

เครื่องมือที่นำมาใช้ต้องมีฐานคิดแบบสหวิทยาการที่เกิดจากการผสมองค์ความรู้ข้ามศาสตร์ เนื่องจากการทำความเข้าใจเมืองเพื่อนำไปสู่การวางแผนแนวทางการบริหารจัดการเมืองเก่านั้นต้องการมุมมองที่กว้างขวาง และมีความแตกต่างหลากหลาย เพื่อเลือกแนวทางที่ดีที่สุด เหมาะสมที่สุดกับคุณค่าของเมืองเก่า

หัวใจหลักสำคัญในการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าบนแนวคิดภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์ยังต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาและการเสริมสร้างศักยภาพบุคลากร (Building Capacity) แก่ผู้มีส่วนร่วมในเมืองเก่าทุกกลุ่ม เพื่อเตรียมพร้อมให้มีความรู้ และทักษะสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ และต้องมีกิจกรรมหนุนเสริมพลังให้กับชุมชน (Community Empowerment) เพื่อรับมือกับความเปลี่ยนแปลงในมิติต่างๆ ได้ รวมทั้งจัดกิจกรรมพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเมืองเก่าแก่ผู้มีอำนาจตัดสินใจ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้บริหารจัดการ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องกลุ่มต่างๆ

ทั้งนี้ หัวใจหลักอีกประการที่ช่วยสร้างความสำเร็จให้แก่การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า คือ “การวิจัย” ซึ่งต้องเริ่มดำเนินการตั้งแต่ต้นทางของการวางแผนเพื่อใช้ผลการศึกษาวิจัยในการบ่งชี้คุณค่าขององค์ประกอบเมืองเก่าซึ่งมีบริบทที่ซับซ้อน เพื่อทำความเข้าใจคุณค่าและความหมายของเมืองเก่า อันจะนำไปสู่ฉันทามติข้อตกลงใน “คำประกาศคุณค่าความสำคัญของเมืองเก่า (Statement of Significance - SOS)” เพื่อนำไปสู่การจัดทำวิสัยทัศน์ และแผนโครงการบริหารจัดการเมืองบนฐานของการอนุรักษ์และพัฒนา ทั้งนี้ สถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัย และหน่วยงานการวิจัยต่างๆ ควรเข้ามีส่วนร่วมและสนับสนุนพัฒนางานวิจัยบนทิศทางของแนวคิดภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์ โดยทำงานร่วมกันตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ประเทศ ภูมิภาค และนานาชาติ และจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการจัดทำเอกสาร และข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการทางกายภาพของพื้นที่เมืองเก่าเหล่านั้น เพื่ออำนวยความสะดวกในการประเมินผลของการเปลี่ยนแปลง และนำผลมาปรับปรุงเชิงวางแผน และการบริหารจัดการต่างๆ ต่อไป

ในการส่งเสริมการเรียนรู้ และการสื่อความหมายมรดกวัฒนธรรมของเมืองเก่า เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ทุกภาคส่วน รวมทั้งผู้ที่อยู่อาศัย หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับเมืองเก่า ผ่านการส่งเสริมโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งสนับสนุนทางวัฒนธรรม เช่น พิพิธภัณฑ์ (Museum) ศูนย์สื่อความหมาย (Interpretation Center) พื้นที่ทางศิลปวัฒนธรรม (Arts and Cultural Space) พื้นที่จัดแสดง (Gallery) ฯลฯ เพื่อเป็นพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมการสนทนาแลกเปลี่ยน และแบ่งปันความรู้ สนับสนุนปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างกัน ตลอดจนสร้างความเข้าใจร่วมกันผ่านการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนต่างๆ หรือกลุ่มสังคมต่างๆ ในเมืองเก่า และส่งเสริมสำนึกในถิ่นที่และความเป็นเจ้าของที่จะร่วมอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า

การบริหารจัดการเมืองเก่าตามแนวทางภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์สู่ความยั่งยืนจะมีคุณประโยชน์โดยตรงกับชุมชนและผู้อยู่อาศัยในเมืองเก่า กล่าวคือ ในหลายเมืองนั้นมีแนวทางใหม่สำหรับการสร้างอาชีพและการพัฒนาเศรษฐกิจในท้องถิ่น รวมไปถึงอุตสาหกรรมวัฒนธรรม และอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ตลอดจนกิจกรรมการแสดง รวมไปถึงการเพิ่มมูลค่า (Value Added) ให้กับสินค้าและบริการที่มีอยู่เดิมในเมืองเก่า ซึ่งเป็นการสร้างรายได้เพิ่มและยกระดับคุณภาพชีวิตของพลเมืองในท้องถิ่น

ในปัจจุบันอุตสาหกรรมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้มีบทบาทสูงมากขึ้นในกระบวนการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า และมีส่วนช่วยให้เกิดความเคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจ และการจ้างงานในท้องถิ่นมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการคุ้มครองป้องกัน และส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมเมืองเก่าในแต่ละท้องถิ่น เพื่อเป็นต้นทุนในการต่อยอดนำไปสู่การออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ รวมทั้งการต่อยอดสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนซึ่งจะสร้างรายได้เข้าสู่เมืองเก่า และเป็นการท่องเที่ยวเพื่อลดผ่นความยากจน (Pro-Poor Tourism) โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนาซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

ทั้งนี้ การขับเคลื่อนอุตสาหกรรมทางวัฒนธรรม และความคิดสร้างสรรค์นั้น มีวัตถุประสงค์หลัก คือ การสร้างการผลิต การจัดจำหน่ายสินค้าและบริการ ตลอดจนกิจกรรมที่มีวัฒนธรรมและศิลปะอันมีต้นทุนมาจากเมืองเก่า ในเมืองเก่าหลายเมืองยังต่อยอดเป็นงานศิลปะ หัตถศิลป์ ศิลปะการแสดง รวมถึงการถ่ายภาพยนตร์ ดนตรี สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อสารสนเทศ โดยใช้แรงบันดาลใจจากมรดกวัฒนธรรมจับต้องได้ และจับต้องไม่ได้ที่เป็นองค์ประกอบของเมืองเก่าเป็นต้นทุนสำหรับการพัฒนาต่อยอด

การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าบนฐานคิดภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์ในบริบทสังคมร่วมสมัยนั้นจึงก้าวข้ามการให้คุณค่าลักษณะทางกายภาพของโบราณสถานที่เป็นอนุสรณ์สถาน ศาสนาอาคาร หรือสิ่งก่อสร้างที่ยิ่งใหญ่เช่นกระบวนการอนุรักษ์ในอดีต มาสู่การให้คุณค่าความหมายขององค์ประกอบเมืองเก่าที่มีปฏิสัมพันธ์กับพลเมืองในเมืองในมิติต่างๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม คุณค่าและความหมายขององค์ประกอบเมืองเก่าจึงปรับเปลี่ยนมาสู่การพิจารณาในฐานะเป็นต้นทุนสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่มีต่อพลเมือง ชุมชน และสังคมของเมืองเก่า ตลอดจนประเทศชาติ และระดับนานาชาติ

นอกจากนี้ แนวคิดภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์ยังได้มุ่งส่งเสริมให้มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเหมาะสม ในการจัดเก็บข้อมูล และจัดทำระบบสารสนเทศเพื่อประกอบการวิจัย การตัดสินใจ ตลอดจนการสื่อสารข้อมูลต่างๆ ออกไปสู่สาธารณชนในวงกว้าง เพื่อสร้างเข้าใจในคุณค่า ความหมาย และความซับซ้อนขององค์ประกอบเมืองเก่าอันเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวเมืองเก่าอันจะนำไปสู่การสร้าง ความตระหนักถึงคุณค่าและนำไปให้ผู้เกี่ยวข้องในเมืองเก่าได้หันกลับมาอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าไปสู่ความยั่งยืนต่อไป

unสรุป

แนวทาง “ภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์” เป็นแนวคิดแบบองค์รวม (Holistic Approach) โดยมีเป้าหมายในการอนุรักษ์มรดกเมืองเก่าควบคู่กับการพัฒนาทางสังคม และเศรษฐกิจ ด้วยแนวทางดังกล่าวจึงถือว่า “เมืองเก่า” เป็นสินทรัพย์สำคัญอันเป็นต้นทุนสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนของสังคม เพื่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของพลเมืองส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนพลวัตทางวัฒนธรรมที่หมุนเวียนเปลี่ยนผ่านการใช้ชีวิตของพลเมือง รวมทั้งกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่เมืองเก่า

จะเห็นได้ว่าแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าบนฐานของแนวทางภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์ได้ก้าวข้ามจากการให้ความสำคัญเฉพาะสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่มีความสวยงามของอนุสรณ์สถานซึ่งมีขนาดใหญ่โต ก้าวข้ามจากการมองเฉพาะแต่ศาสนอาคาร อาคารสำคัญที่ออกแบบก่อสร้างอย่างวิจิตรบรรจงหรืออาคารที่มีการใช้สอยของชนชั้นสูงแต่อย่างเดียวไป ทว่ามุ่งเน้นให้ความสำคัญกับองค์รวมของสภาพแวดล้อมของเมืองเก่าที่โอบล้อมผู้คนอันเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตประจำวัน อันเป็นส่วนสำคัญที่ส่งผลในการก่อรูปมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้ ตลอดจนการให้ความหมายต่อมรดกวัฒนธรรมจับต้องไม่ได้ที่ประกอบรวมกันทำให้เมืองเก่าแต่ละเมืองมีกลิ่นอายและบรรยากาศที่แตกต่างกัน

การขับเคลื่อนแนวคิดภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์กับการอนุรักษ์และการพัฒนาเมืองเก่านั้นมีอุดมการณ์หลักสำคัญ คือ การบริหารจัดการใดๆ นั้นต้องเกิดขึ้นภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้คนในท้องถิ่น รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาคประชาสังคมต่างต้องเป็นส่วนหนึ่งของกลไกการขับเคลื่อนแนวคิดอันจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

ทั้งนี้ การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าต้องมีเป้าหมายที่จะผลักดันให้เกิดความยั่งยืนของเมืองเก่าและองค์ประกอบของเมือง ต้องใช้กระบวนการมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือในการดำเนินการด้านต่างๆ นับตั้งแต่การวางแผนและวางผัง การวางแผนแนวทางการปฏิบัติ การออกมาตรการควบคุม ในขณะเดียวกันต้องมีการสร้างแรงจูงใจควบคู่กันไป และมีการออกแบบเครื่องมือที่สอดคล้องกับบริบทของแต่ละเมืองเพื่อนำไปสู่การสร้างสมดุลของการอนุรักษ์และพัฒนา เพื่อให้เกิดการใช้สอยตอบโจทย์บริบทสังคมร่วมสมัยได้อย่างเหมาะสม ในขณะเดียวกันก็สามารถรักษาคุณค่าและความหมายของมรดกเมืองเก่าเป็นต้นทุนสำหรับการพัฒนาในอนาคตได้

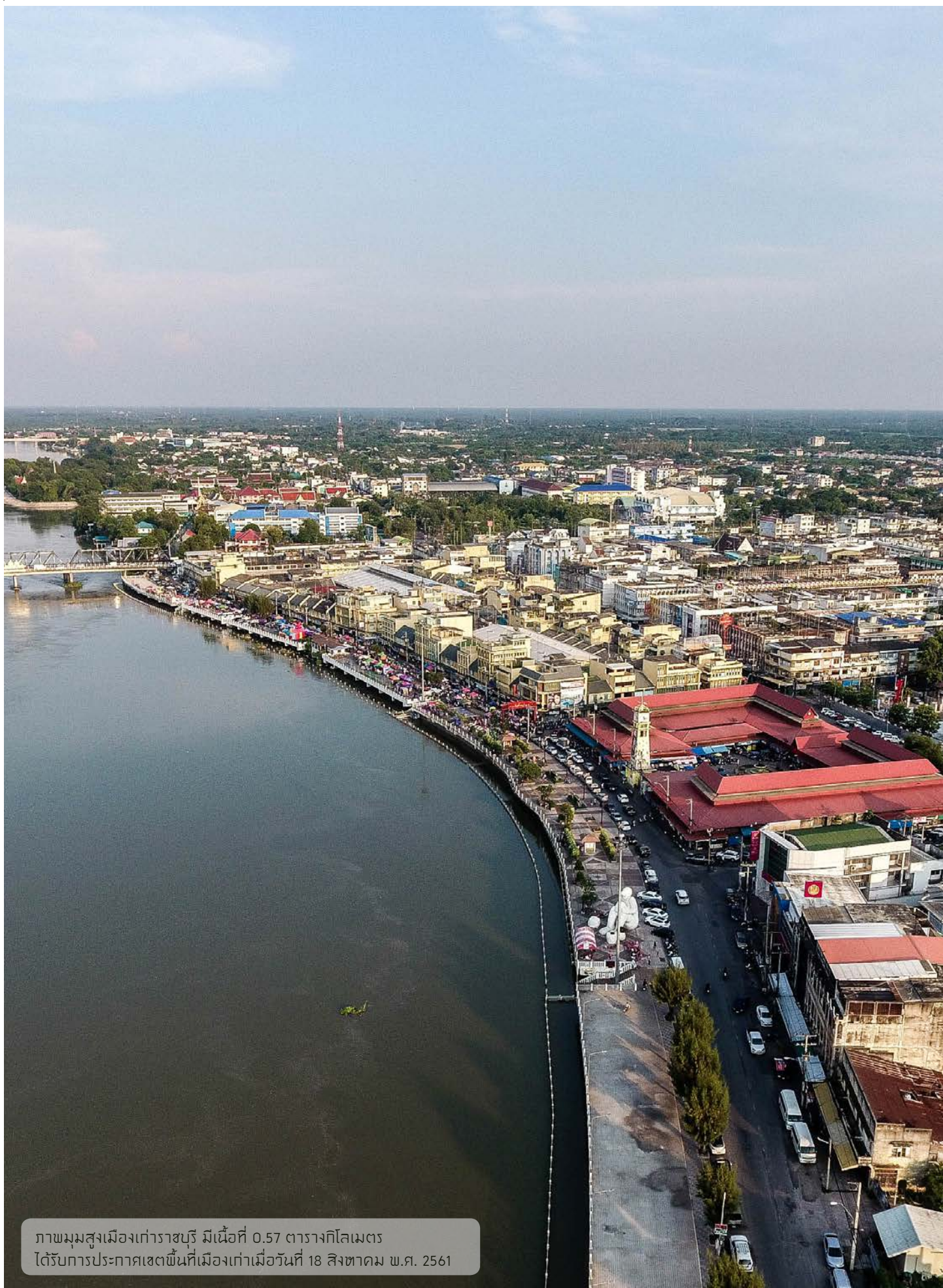

บรรณานุกรม

- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2546). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 120 ตอนพิเศษ 37 ง. 26 มีนาคม 2546.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2554). ชุดความรู้ด้านการอนุรักษ์ พัฒนา และบริหารจัดการเมืองเก่า เล่ม 1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเมืองเก่าในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2554). ชุดความรู้ด้านการอนุรักษ์ พัฒนา และบริหารจัดการเมืองเก่า เล่ม 2 แนวคิด และหลักเกณฑ์โดยทั่วไปเกี่ยวกับการอนุรักษ์ พัฒนา และฟื้นฟูเมืองเก่า. กรุงเทพฯ: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- เกรียงไกร เกิดศิริ. (2559). “บทความแปล ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์” ใน วารสารหน้าจั่วฉบับสถาปัตยกรรม การออกแบบ และสภาพแวดล้อม. ฉบับที่ 30 (มกราคม-ธันวาคม 2559).
- GO-HUL. (2015). The HUL Guide Book: Managing Heritage in Dynamic and Constantly Changing Urban Environments. Paris: UNESCO.
- Nancy Duxbury, Jyoti Hosagrahar and Jordi Pascual. (2016). Why Must Culture Be at the Heart of Sustainable Urban Development ?. the world association of United Cities and Local Governments (UCLG).
- UNESCO. (2011). Recommendation on the Historic Urban Landscape. Paris: UNESCO.
- UNESCO. (2013). New Life for Historic Cities: The Historic Urban Landscape Approach explained. Paris: UNESCO.
- UNESCO. (2015). Culture for Sustainable Urban Development Initiative. Paris: UNESCO.
- UNESCO. (2016). Culture Urban Future: Global Report on Culture for Sustainable Urban Development. Paris: UNESCO.
- UNESCO. (2013). New Life for Historic Cities: the Historic Urban Landscape Approach Explained. Paris: UNESCO.
- United Nations. (1996). Report of the United Nations Conference on Human Settlements (HABITAT II). Istanbul: UN Habitat.
- UNSECO. (2015). UNESCO for United Nations Task Team on Habitat III. Paris: UNESCO.
- UNWTO. (2018). “‘Overtourism’? – Understanding and Managing Urban Tourism Growth beyond Perceptions”, Executive Summary. Spain: Centre of Expertise Leisure, Tourism & Hospitality.

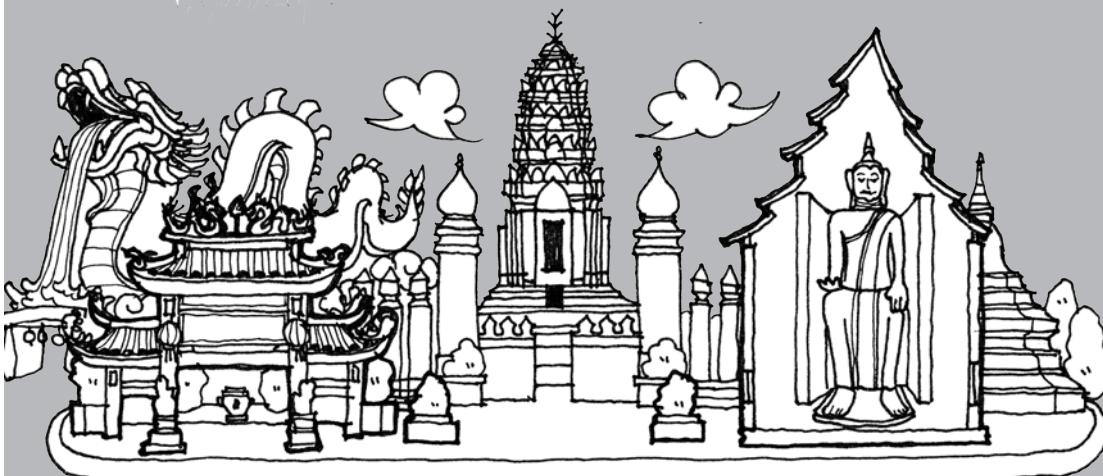
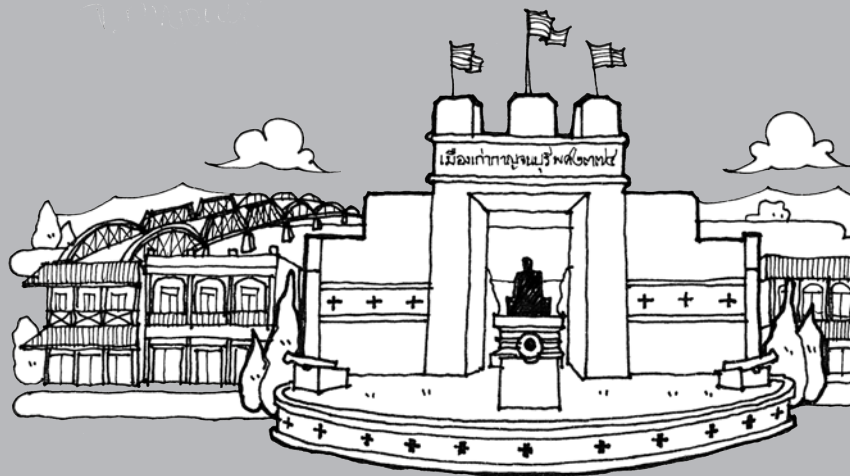

ภาพมุมสูงเมืองเก่าราชบุรี มีเนื้อที่ 0.57 ตารางกิโลเมตร
ได้รับการประกาศเขตพื้นที่เมืองเก่าเมื่อวันที่ 18 สิงหาคม พ.ศ. 2561

ภาคผนวก

ภาคผนวก 1

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
ว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า

ดาวน์โหลด PDF

หน้า ๘

เล่ม ๑๒๐ ตอนพิเศษ ๓๓ ง

ราชกิจจานุเบกษา

๒๖ มีนาคม ๒๕๔๖

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี

ว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า

พ.ศ. ๒๕๔๖

เพื่อให้การกำหนดนโยบาย แผนงาน มาตรการ และแนวทางเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่าดำเนินไปอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้ภาคเอกชนและประชาชนได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า เพื่อให้กรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดความเจริญรุ่งเรืองทางด้านศิลปวัฒนธรรมอันยิ่งใหญ่ของชาติตลอดไป

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๑ (๘) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีจึงวางระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า พ.ศ. ๒๕๔๖”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า พ.ศ. ๒๕๔๑

ข้อ ๔ ในระเบียบนี้

“กรุงรัตนโกสินทร์” หมายความว่า

(๑) บริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นในตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง ให้หรือเปลี่ยนการใช้อาคารบางชนิดหรือบางประเภทภายในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ ชั้นใน ในท้องที่แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๘

(๒) บริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอกตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง ให้หรือเปลี่ยนการใช้อาคารบางชนิดหรือบางประเภทภายในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก ในท้องที่แขวงชนะสงคราม แขวงตลาดยอด แขวงศาลเจ้าพ่อเสือ แขวงบวรนิเวศ แขวงเสาชิงช้า แขวงราชบพิธ แขวงสำราญราษฎร์ และแขวงวังบูรพาภิรมย์ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๓๐

(๓) บริเวณฝั่งธนบุรีตรงข้ามบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง ให้หรือเปลี่ยนการใช้อาคารบางชนิดหรือบางประเภทภายในบริเวณฝั่งธนบุรีตรงข้ามบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ ในท้องที่แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด แขวงอรุณอมรินทร์ แขวงศิริราช เขตบางกอกน้อย แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ แขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี และแขวงสมเด็จพระเจ้าพระยา เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๓๕

(๔) บริเวณอื่นที่ติดต่อกับหรือเกี่ยวข้องกับบริเวณตาม (๑) (๒) หรือ (๓) ตามที่คณะกรรมการกำหนด

“เมืองเก่า” หมายความว่า

(๑) เมืองหรือบริเวณของเมืองที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะแห่งสืบต่อมาแต่กาลก่อน หรือที่มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น หรือมีลักษณะจำเพาะของสมัยหนึ่งในประวัติศาสตร์

(๒) เมืองหรือบริเวณของเมืองที่มีรูปแบบผสมผสานสถาปัตยกรรมต่างถิ่นหรือมีลักษณะเป็นรูปแบบวิวัฒนาการทางสังคมที่สืบต่อมาในยุคต่างๆ

(๓) เมืองหรือบริเวณของเมืองที่เคยเป็นตัวเมืองดั้งเดิมในสมัยหนึ่งและยังคงมีลักษณะเด่นประกอบด้วยโบราณสถาน

(๔) เมืองหรือบริเวณของเมืองซึ่งโดยหลักฐานทางประวัติศาสตร์หรือโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งสถาปัตยกรรม มีคุณค่าในทางศิลปะ โบราณคดี หรือประวัติศาสตร์

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีการดำเนินงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า

ข้อ ๕ ให้มีคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า ประกอบด้วย รองนายกรัฐมนตรี ซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายให้กำกับการบริหารราชการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นประธานกรรมการ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ปลัดกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม ผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เลขาธิการพระราชวัง ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ผู้อำนวยการสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร อธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น อธิบดีกรมธนารักษ์ อธิบดีกรมศิลปากร ผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย นายกสมาคมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม

หน้า ๑๑

เล่ม ๑๒๐ ตอนพิเศษ ๓๗ ง

ราชกิจจานุเบกษา

๒๖ มีนาคม ๒๕๔๖

นายกสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ และผู้ทรงคุณวุฒิไม่เกินเจ็ดคน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นกรรมการ เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นกรรมการและเลขานุการ

ให้เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยความเห็นชอบของประธานกรรมการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ในสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ ๒ คน

ข้อ ๖ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสามปี

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ หรือในกรณีที่ คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนหรือ ให้เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้น อยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

เมื่อครบกำหนดตามวาระดังกล่าวในวาระหนึ่ง หากยังมีได้มีการแต่งตั้ง กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่จะเข้ารับหน้าที่

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

ข้อ ๗ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามข้อ ๖ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) เป็นบุคคลล้มละลาย

(๔) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๕) ต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นความผิดลหุโทษ หรือความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

(๖) คณะรัฐมนตรีให้ออก เพราะไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ตามปกติ มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือมีส่วนได้เสียในกิจการใดๆ ที่อาจมีผลกระทบหรือ ก่อให้เกิดความเสียหายต่อการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า

ข้อ ๘ การประชุมคณะกรรมการให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ข้อ ๙ ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) วางนโยบาย กำหนดพื้นที่ และจัดทำแผนแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนา กรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี

(๒) จัดทำแนวทาง แผนปฏิบัติการและมาตรการต่างๆ เพื่อดำเนินการ ในพื้นที่รับผิดชอบ

(๓) ให้คำปรึกษาและความเห็นโครงการของรัฐในพื้นที่รับผิดชอบ

(๔) สนับสนุนการจัดสรรงบประมาณให้แก่หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบ เพื่อดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า

(๕) ออกระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมาย โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี

(๖) สนับสนุน และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนและภาคเอกชนได้มีส่วนร่วม ในการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า

(๗) ประสานงาน ติดตาม ตรวจสอบและกำกับดูแลให้การดำเนินงาน เป็นไปตามแนวทาง โครงการ และแผนงาน ที่ได้จัดทำไว้

(๘) เชิญผู้แทนหน่วยงานราชการและภาคเอกชน หรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง มาให้คำชี้แจงและข้อมูล

(๙) แต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานตามความจำเป็นและเหมาะสม เพื่อทำการแทนคณะกรรมการในเรื่องที่ได้รับมอบหมาย

(๑๐) รายงานผลการดำเนินงานให้คณะรัฐมนตรีทราบตามที่เห็นสมควร

(๑๑) ดำเนินการอื่นใดที่จำเป็นตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่าประสบความสำเร็จ

ข้อ ๑๐ ถ้าการดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า เรื่องใดไม่เป็นไปตามที่กำหนดหรือไม่สอดคล้องกับนโยบาย แผนแม่บท แนวทาง แผนปฏิบัติการ หรือมาตรการที่กำหนดขึ้นตามระเบียบนี้ ให้คณะกรรมการรายงาน ปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อวินิจฉัยสั่งการตามที่เห็นสมควร

ข้อ ๑๑ ให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการ ของคณะกรรมการ

ข้อ ๑๒ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๖

พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร

นายกรัฐมนตรี

ภาคผนวก 2

เทศบัญญัติเทศบาลนครเชียงใหม่

เรื่องกำหนดบริเวณห้ามก่อสร้างดัดแปลง
หรือเปลี่ยนการใช้อาคารบางชนิดหรือบางประเภท
ในท้องที่ตำบลศรีภูมิ ตำบลสุเทพ ตำบลช้างม่อย ตำบลพระสิงห์
ตำบลช้างคลาน และตำบลหายยา
ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่จังหวัดเชียงใหม่
พ.ศ. ๒๕๕๗

ดาวน์โหลด PDF

เทศบัญญัติเทศบาลนครเชียงใหม่

เรื่อง กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง หรือเปลี่ยนการใช้อาคารบางชนิดหรือบางประเภท
ในท้องที่ตำบลศรีภูมิ ตำบลสุเทพ ตำบลช้างม้อย ตำบลพระสิงห์ ตำบลช้างคลานและตำบลหายยา
ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ. ๒๕๕๗

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๙ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒
ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ และมาตรา ๖๐
แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ ๕)
พ.ศ. ๒๕๑๐ เทศบาลนครเชียงใหม่โดยความเห็นชอบของสภาเทศบาลนครเชียงใหม่ และผู้ว่าราชการ
จังหวัดเชียงใหม่ จึงออกเทศบัญญัติ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ เทศบัญญัตินี้ เรียกว่า “เทศบัญญัติเทศบาลนครเชียงใหม่ เรื่อง กำหนดบริเวณ
ห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง หรือเปลี่ยนการใช้อาคารบางชนิดหรือบางประเภทในท้องที่ตำบลศรีภูมิ ตำบลสุเทพ
ตำบลช้างม้อย ตำบลพระสิงห์ ตำบลช้างคลาน และตำบลหายยา ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่
จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. ๒๕๕๗”

ข้อ ๒ เทศบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิก

(๑) เทศบัญญัติของเทศบาลนครเชียงใหม่ เรื่อง กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง
รื้อถอน เคลื่อนย้าย ใช้หรือเปลี่ยนการใช้อาคารบางชนิดหรือบางประเภทในท้องที่ตำบลศรีภูมิ ตำบลช้างม้อย
ตำบลพระสิงห์ ตำบลช้างคลาน ตำบลหายยา ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
พ.ศ. ๒๕๓๑

(๒) เทศบัญญัติของเทศบาลนครเชียงใหม่ เรื่อง กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง
รื้อถอน เคลื่อนย้าย ใช้หรือเปลี่ยนการใช้อาคารบางชนิดหรือบางประเภท ในท้องที่ตำบลศรีภูมิ
ตำบลช้างม้อย ตำบลพระสิงห์ ตำบลช้างคลาน และตำบลหายยา ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่
จังหวัดเชียงใหม่ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๓๓

ข้อ ๔ บรรดาเทศบัญญัติ กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งอื่น ๆ ในส่วนที่ได้ตราไว้แล้ว
ในเทศบัญญัติ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับเทศบัญญัตินี้ ให้ใช้บังคับตามเทศบัญญัตินี้แทน

ข้อ ๕ ในเทศบัญญัตินี้

“อาคารแบบล้านนาหรือแบบพื้นเมืองภาคเหนือ” หมายความว่า อาคารที่ได้นำเอาคุณค่า และลักษณะเฉพาะทางสถาปัตยกรรมล้านนาในแต่ละยุคสมัย ดังอาคารต้นแบบ ประเภทคุ้ม สถานที่ราชการ วัด ตลาด เรือนร้านค้า และบ้านในเขตเมืองเก่าเชียงใหม่ มาใช้ในการออกแบบ ก่อสร้าง หรือดัดแปลงอาคาร ทั้งในด้านรูปทรง หลังคา สีอาคาร ส่วนประดับตกแต่ง รั้ว กำแพง หรืออื่น ๆ เพื่อส่งเสริมคุณค่าและบรรยากาศความเป็นเมืองเก่าของเมืองเชียงใหม่

“บริเวณที่ ๑” หมายความว่า พื้นที่ในบริเวณแนวกำแพงเมืองและคูเมือง ที่วัดจากริมคูเมืองด้านใน เป็นระยะ ๒๒ เมตร ตลอดความยาวของคูเมืองโดยรอบทั้ง ๔ ด้าน และพื้นที่ในบริเวณที่วัดจาก ริมคูเมืองด้านนอก เป็นระยะ ๕๐ เมตร ตลอดความยาวของคูเมืองด้านนอกโดยรอบทั้ง ๔ ด้าน

“บริเวณที่ ๒” หมายความว่า พื้นที่ในบริเวณเมืองชั้นใน ที่ถูกล้อมรอบโดยบริเวณที่ ๑

“บริเวณที่ ๓” หมายความว่า พื้นที่ในบริเวณเมืองชั้นนอกที่วัดจากริมฝั่งคลองแม่ข่าด้านทิศตะวันตก เป็นระยะ ๕๐ เมตร เริ่มตั้งแต่บริเวณแจ้งศรีภูมิ จนถึงจุดบรรจบของคลองแม่ข่ากับลำคูไหวด้านทิศใต้

“บริเวณที่ ๔” หมายความว่า พื้นที่ในบริเวณเมืองชั้นนอกที่ได้กั้นพื้นที่บริเวณที่ ๑ และบริเวณที่ ๓ ออกไปแล้ว

ทั้งนี้ ตามแผนที่แนบท้ายเทศบัญญัตินี้

ข้อ ๖ ภายในบริเวณที่ ๑ ให้เป็นไปตามบทบัญญัติ ดังนี้

(๑) พื้นที่ในระยะ ๒๒ เมตร จากริมคูเมืองด้านในและด้านนอก โดยรอบทั้ง ๔ ด้าน ห้ามมิให้บุคคลใดก่อสร้างอาคารอื่นใด เว้นแต่

๑) การดัดแปลงอาคารเดิมให้เป็นอาคารแบบล้านนาหรือแบบพื้นเมืองภาคเหนือ โดยห้ามยื่นล้ำเกินจากแนวอาคารเดิม

๒) เชื้อน สะพาน รั้ว อุโมงค์ ทางหรือท่อระบายน้ำและพื้นที่เพื่อใช้เป็นที่จอดรถ กลับรถ และทางเข้าออกของรถ

(๒) พื้นที่ที่วัดออกจากริมคูเมืองด้านนอก จากระยะ ๒๒ เมตร จนถึงระยะ ๕๐ เมตร โดยรอบทั้ง ๔ ด้าน ห้ามมิให้บุคคลใดก่อสร้างหรือดัดแปลงอาคาร ซึ่งมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

๑) อาคารที่มีได้เป็นอาคารแบบล้านนาหรือแบบพื้นเมืองภาคเหนือ

๒) อาคารที่มีรูปทรงสามเหลี่ยม รูปทรงกลม หรือรูปทรงอิสระ

๓) อาคารที่มีรูปลักษณะโครงหลังคา หรือส่วนของหลังคาเป็นแบบอื่น เว้นแต่ ก่อสร้างหรือดัดแปลงให้มีรูปทรงไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ ของพื้นที่รวมผังโครงหลังคา เป็นหลังคาทรงจั่ว ทรงปั้นหยา และทรงปั้นหยาผสมจั่ว โดยมีความลาดชันของหลังคาอยู่ระหว่าง ๒๕ - ๖๐ องศา และชายคายื่นไม่น้อยกว่า ๐.๖๐ เมตร ตลอดจนมีสีของหลังคาไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ ของพื้นที่รวมผังโครงหลังคาเป็นสีน้ำตาล น้ำตาลแดง น้ำตาลส้ม เทา สีของวัสดุธรรมชาติ และมีค่าการสะท้อนแสงไม่เกินร้อยละ ๓๐ และห้ามการใช้สอยพื้นที่บนหลังคาทุกประเภท เพื่อวางงานระบบอาคาร เช่น แท็งก์น้ำ เครื่องปรับอากาศ เว้นแต่ ได้มีการออกแบบเพื่อป้องกันการทำลายทัศนียภาพของเมืองเก่าแล้ว

๔) อาคารที่มีสีภายนอกเป็นสีอื่น เว้นแต่ มีสีไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ ของพื้นที่ผนังภายนอกเป็นสีน้ำตาล ครีมน้ำขาว ขาวนวล สีของวัสดุธรรมชาติ และมีค่าการสะท้อนแสงไม่เกินร้อยละ ๓๐

๕) อาคารที่มีวัสดุปูพื้นที่ว่างด้านหน้าอาคารซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอาคารเป็นสีอื่น เว้นแต่ มีสีไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ ของพื้นที่เป็นสีน้ำตาล ครีมน้ำขาว ขาวนวล สีของวัสดุธรรมชาติ และ/หรือมีค่าการสะท้อนแสงไม่เกินร้อยละ ๓๐

ข้อ ๗ ภายในบริเวณที่ ๒ ห้ามมิให้บุคคลใดก่อสร้างหรือดัดแปลงอาคาร ดังต่อไปนี้

(๑) อาคารที่มีความสูงเกิน ๑๒ เมตร แต่ไม่หมายความรวมถึงโครงสร้างสำหรับใช้ในการส่งกระแสไฟฟ้า รับส่งสัญญาณวิทยุ สัญญาณโทรทัศน์ หรือสัญญาณสื่อสารทุกชนิด

การวัดความสูงของอาคาร สำหรับอาคารที่มีหลังคาทรงจั่ว ทรงปั้นหยา หรือทรงปั้นหยาผสมจั่ว ให้วัดจากระดับพื้นดินที่ก่อสร้างถึงยอดผนังของชั้นสูงสุด

(๒) อาคารที่มีรูปทรงสามเหลี่ยม รูปทรงกลม หรือรูปทรงอิสระ

(๓) อาคารที่มีรูปลักษณะโครงหลังคา หรือส่วนของหลังคาเป็นแบบอื่น เว้นแต่ ก่อสร้างหรือดัดแปลงให้มีรูปทรงไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ ของพื้นที่รวมผังโครงหลังคาเป็นหลังคาทรงจั่ว ทรงปั้นหยา และทรงปั้นหยาผสมจั่ว โดยมีความลาดชันของหลังคาอยู่ระหว่าง ๒๕ - ๖๐ องศา และชายคายื่นไม่น้อยกว่า ๐.๖๐ เมตร ตลอดจนมีสีของหลังคาไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ ของพื้นที่รวมผังโครงหลังคาเป็นสีน้ำตาล น้ำตาลแดง น้ำตาลส้ม เทา สีของวัสดุธรรมชาติ และมีค่าการสะท้อนแสงไม่เกินร้อยละ ๓๐ และห้ามการใช้สอยพื้นที่บนหลังคาทุกประเภท เพื่อวางงานระบบอาคาร เช่น แท็งก์น้ำ เครื่องปรับอากาศ เว้นแต่ ได้มีการออกแบบเพื่อป้องกันการทำลายทัศนียภาพของเมืองเก่าแล้ว

(๔) อาคารที่มีสีกายนอกเป็นสีอื่น เว้นแต่ มีสีไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ ของพื้นที่ผนังภายนอก เป็นสีน้ำตาล ครีม ขาว ขาวนวล สีของวัสดุธรรมชาติ และมีค่าการสะท้อนแสงไม่เกินร้อยละ ๓๐

(๕) อาคารที่มีวัสดุปูพื้นที่วางด้านหน้าอาคารซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอาคารเป็นสีอื่น เว้นแต่ มีสีไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ ของพื้นที่เป็นสีน้ำตาล ครีม ขาว ขาวนวล สีของวัสดุธรรมชาติ และมีค่าการสะท้อนแสงไม่เกินร้อยละ ๓๐

(๖) รั้วหรือกำแพงที่มีความสูงเกิน ๓ เมตร และมีส่วนโปร่งน้อยกว่าร้อยละ ๓๐ และมีสีเป็นสีอื่น เว้นแต่ มีสีไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ เป็นสีน้ำตาล ครีม ขาว ขาวนวล สีของวัสดุธรรมชาติ และมีค่าการสะท้อนแสงไม่เกินร้อยละ ๓๐

(๗) อาคารที่มีพื้นที่ใช้สอยชั้นต่ำสุดอยู่ต่ำกว่าระดับถนนด้านหน้าอาคารเกิน ๓ เมตร

(๘) โรงงานหรืออาคารที่ใช้เพื่อการอุตสาหกรรมทุกประเภท ที่มีพื้นที่อาคารรวมกันเกิน ๑๐๐ ตารางเมตร

(๙) สถานที่เก็บสินค้า อาคาร หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของอาคาร หรืออาคารที่มีลักษณะ ในทำนองเดียวกันที่ใช้เป็นที่สำหรับเก็บ พัก หรือขนถ่ายสินค้า หรือสิ่งของ เพื่อประโยชน์ทางการค้า แต่ไม่รวมถึงการเก็บสินค้าหรือสิ่งของเพื่อการจำหน่าย ณ สถานที่นั้นที่มีพื้นที่อาคารรวมกันไม่เกิน ๑๐๐ ตารางเมตร

(๑๐) อาคารหรือสถานที่ซื้อขายหรือเก็บเศษวัสดุ หรือชิ้นส่วนเครื่องจักรกลเก่า

(๑๑) คลังน้ำมันเชื้อเพลิงและสถานที่ที่ใช้ในการเก็บรักษาน้ำมันเชื้อเพลิงที่ไม่ใช่ก๊าซปิโตรเลียมเหลว และก๊าซธรรมชาติ เพื่อจำหน่ายที่ต้องขออนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง

(๑๒) สถานที่บรรจุก๊าซ สถานที่เก็บก๊าซ และห้องบรรจุก๊าซ สำหรับก๊าซปิโตรเลียมเหลว ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง แต่ไม่หมายความรวมถึงร้านจำหน่ายก๊าซ สถานที่ใช้ก๊าซ และสถานที่จำหน่ายอาหารที่ใช้ก๊าซ

(๑๓) สถานที่เก็บวัตถุระเบิดตามกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน

(๑๔) โรงมหรสพตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร

(๑๕) ประติมากรรมที่เข้าข่ายเป็นสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ เว้นแต่ เป็นอนุสรณ์สถานของบุคคลสำคัญ หรือเหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับเมืองเก่าเชียงใหม่

(๑๖) อาคารสวนสนุกหรืออาคารสวนสัตว์

- (๑๗) สถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ
- (๑๘) สถานีขนส่งตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบก
- (๑๙) สุสานและฌาปนสถานตามกฎหมายว่าด้วยสุสานและฌาปนสถาน
- (๒๐) อาคารเลี้ยงสัตว์ทุกชนิดเพื่อการค้าที่อาจก่อเหตุรำคาญตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข
- (๒๑) โรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม ซึ่งเป็นอาคารขนาดใหญ่ และโรงแรมซึ่งมีพื้นที่รวมกันทุกชั้นในหลังเดียวกันหรือหลายหลังรวมกันเกิน ๒,๐๐๐ ตารางเมตร
- (๒๒) อาคารอยู่อาศัยประเภทบ้านเดี่ยว ที่มีพื้นที่อาคารรวมกันทุกชั้นในอาคารหลังเดียวกันหรือหลายหลังรวมกันเกิน ๑,๐๐๐ ตารางเมตร
- (๒๓) อาคารอยู่อาศัยหรือประกอบพาณิชยกรรมประเภทห้องแถว ตึกแถว บ้านแถว ห้องชุด อาคารชุด หอพัก หรืออาคารอยู่อาศัยรวม
- (๒๔) ห้างสรรพสินค้า อาคารพาณิชย์ หรือตลาดที่มีพื้นที่อาคารทุกชั้นของอาคารหลังเดียวหรือหลายหลังรวมกันเกิน ๑,๐๐๐ ตารางเมตร
- (๒๕) ศูนย์ประชุมหรืออาคารแสดงสินค้า เว้นแต่ อาคารแสดงสินค้าที่ส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมท้องถิ่น ที่มีพื้นที่อาคารรวมกันทุกชั้นในหลังเดียวกันหรือหลายหลังรวมกันไม่เกิน ๑,๐๐๐ ตารางเมตร
- (๒๖) โรงซ่อมหรือโรงพ่นสียานพาหนะที่ขับเคลื่อนด้วยเครื่องยนต์ทุกชนิดทุกขนาด
- (๒๗) สถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิงหรือก๊าซ
- (๒๘) สถานพยาบาลที่มีเตียงสำหรับผู้ป่วยค้างคืนเกิน ๑๐ เตียง
- (๒๙) ป้ายหรือสิ่งก่อสร้างขึ้นสำหรับติดหรือตั้งป้ายทุกชนิด เว้นแต่
- ๑) ป้ายที่ใช้บอกชื่อของสถานที่ราชการ รัฐวิสาหกิจ สถานศึกษา ศาสนสถาน และต้องมีความสูงไม่เกิน ๖ เมตร และมีพื้นที่รวมกันไม่เกิน ๕ ตารางเมตร และมีสีไม่ขัดกับบทบัญญัติในข้อ ๗ (๔)
 - การวัดความสูงของป้าย ให้วัดจากระดับถนนด้านหน้าป้ายถึงยอดสูงสุดของป้าย
 - ๒) ป้ายร้านค้า ให้เป็นไปตามกฎกระทรวงฉบับที่ ๕๕ (พ.ศ. ๒๕๔๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒

(๓๐) อาคารทุกชนิด

๑) ในระยะ ๖ เมตร จากโบราณสถาน ซึ่งได้ประกาศขึ้นทะเบียนไว้แล้วตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

๒) ในระยะ ๖ เมตร จากรอบนอกแนวเขตที่ดินของวัด เขตที่ดินของคริสตจักร หรือเขตที่ดินของมัสยิดหรือสุเหร่า เว้นแต่อาคารอยู่อาศัยประเภทบ้านเดี่ยว

๓) ในระยะ ๓ เมตร จากศูนย์กลางของทางสาธารณะสำหรับถนนสาธารณะที่มีความกว้างน้อยกว่า ๖ เมตร เว้นแต่ เชื้อน สะพาน อุโมงค์ ทางหรือท่อระบายน้ำ

ข้อ ๘ ภายในบริเวณที่ ๓ ห้ามมิให้บุคคลใดก่อสร้างหรือดัดแปลงอาคาร ดังต่อไปนี้

(๑) อาคารที่มีความสูงเกิน ๑๒ เมตร แต่ไม่หมายรวมถึงโครงสร้างสำหรับใช้ในการส่งกระแสไฟฟ้า รับส่งสัญญาณวิทยุ สัญญาณโทรทัศน์ หรือสัญญาณสื่อสารทุกชนิด

การวัดความสูงของอาคาร สำหรับอาคารที่มีหลังคาทรงจั่ว ทรงปั้นหยา หรือทรงปั้นหยาผสมจั่ว ให้วัดจากระดับพื้นดินที่ก่อสร้างถึงยอดผนังของชั้นสูงสุด

(๒) อาคารที่มีรูปทรงสามเหลี่ยม รูปทรงกลม หรือรูปทรงอิสระ

(๓) อาคารที่มีรูปลักษณะโครงหลังคา หรือส่วนของหลังคาเป็นแบบอื่น เว้นแต่ ก่อสร้างหรือดัดแปลงให้มีรูปทรงไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๐ ของพื้นที่รวมผืนโครงหลังคา เป็นหลังคาทรงจั่ว ทรงปั้นหยา และทรงปั้นหยาผสมจั่ว โดยมีความลาดชันของหลังคาอยู่ระหว่าง ๒๕ - ๖๐ องศา และชายคายื่นไม่น้อยกว่า ๐.๖๐ เมตร ตลอดจนมีสีของหลังคาไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๐ ของพื้นที่รวมผืนโครงหลังคาเป็นสีน้ำตาล น้ำตาลแดง น้ำตาลส้ม เทา สีของวัสดุธรรมชาติ และมีค่าการสะท้อนแสงไม่เกินร้อยละ ๓๐ และห้ามการใช้สอยพื้นที่บนหลังคาทุกประเภท เพื่อวางงานระบบอาคาร เช่น แท็งก์น้ำ เครื่องปรับอากาศ เว้นแต่ ได้มีการออกแบบเพื่อป้องกันการทำลายทัศนียภาพของเมืองเก่าแล้ว

(๔) อาคารที่มีสีภายนอกเป็นสีอื่น เว้นแต่ มีสีไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๐ ของพื้นที่ผนังภายนอกเป็นสีน้ำตาล ครีม ขาว ขาวนวล สีของวัสดุธรรมชาติ และมีค่าการสะท้อนแสงไม่เกินร้อยละ ๓๐

(๕) อาคารที่มีวัสดุปูพื้นที่วางด้านหน้าอาคารซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอาคารเป็นสีอื่น เว้นแต่ มีสีไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๐ ของพื้นที่เป็นสีน้ำตาล ครีม ขาว ขาวนวล สีของวัสดุธรรมชาติ และมีค่าการสะท้อนแสงไม่เกินร้อยละ ๓๐

(๖) รั้วหรือกำแพงที่มีความสูงเกิน ๓ เมตร และมีส่วนโปร่งน้อยกว่าร้อยละ ๓๐ และมีสีเป็นสีอื่น เว้นแต่ มีสีไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ เป็นสีน้ำตาล ครีม ขาว ขาวนวล สีของวัสดุธรรมชาติ และมีค่าการสะท้อนแสงไม่เกินร้อยละ ๓๐

(๗) อาคารที่มีพื้นที่ใช้สอยชั้นต่ำสุดอยู่ต่ำกว่าระดับถนนด้านหน้าอาคารเกิน ๓ เมตร

ข้อ ๙ ภายในบริเวณที่ ๔ ห้ามมิให้บุคคลใดก่อสร้างหรือดัดแปลงอาคาร ดังต่อไปนี้

(๑) อาคารที่มีความสูงเกิน ๑๒ เมตร แต่ไม่หมายความรวมถึงโครงสร้างสำหรับใช้ในการส่งกระแสไฟฟ้า รับส่งสัญญาณวิทยุ สัญญาณโทรทัศน์ หรือสัญญาณสื่อสารทุกชนิด

การวัดความสูงของอาคาร สำหรับอาคารที่มีหลังคาทรงจั่ว ทรงปั้นหยา หรือทรงปั้นหยาผสมจั่ว ให้วัดจากระดับพื้นดินที่ก่อสร้างถึงยอดผนังของชั้นสูงสุด

(๒) อาคารที่มีรูปทรงสามเหลี่ยม รูปทรงกลม หรือรูปทรงอิสระ

(๓) อาคารที่มีรูปลักษณะโครงหลังคา หรือส่วนของหลังคาเป็นแบบอื่น เว้นแต่ ก่อสร้างหรือดัดแปลงให้มีรูปทรงไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๐ ของพื้นที่รวมผังโครงหลังคาเป็นหลังคาทรงจั่ว ทรงปั้นหยา และทรงปั้นหยาผสมจั่ว โดยมีความลาดชันของหลังคาอยู่ระหว่าง ๒๕ - ๖๐ องศา และชายคายื่นไม่น้อยกว่า ๐.๖๐ เมตร ตลอดจนมีสีของหลังคาไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๐ ของพื้นที่รวมผังโครงหลังคาเป็นสีน้ำตาล น้ำตาลแดง น้ำตาลส้ม เทา สีของวัสดุธรรมชาติ และมีค่าการสะท้อนแสงไม่เกินร้อยละ ๓๐ และห้ามการใช้สอยพื้นที่บนหลังคาทุกประเภท เพื่อวางงานระบบอาคาร เช่น แท็งก์น้ำ เครื่องปรับอากาศ เว้นแต่ ได้มีการออกแบบเพื่อป้องกันการทำลายทัศนียภาพของเมืองเก่าแล้ว

(๔) อาคารที่มีสีภายนอกเป็นสีอื่น เว้นแต่ มีสีไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๐ ของพื้นที่ผนังภายนอกเป็นสีน้ำตาล ครีมน้ำขาว ขาวนวล สีของวัสดุธรรมชาติ และมีค่าการสะท้อนแสงไม่เกินร้อยละ ๓๐

(๕) อาคารที่มีวัสดุปูพื้นที่ว่างด้านหน้าอาคารซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอาคารเป็นสีอื่น เว้นแต่ มีสีไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๐ ของพื้นที่เป็นสีน้ำตาล ครีมน้ำขาว ขาวนวล สีของวัสดุธรรมชาติ และมีค่าการสะท้อนแสงไม่เกินร้อยละ ๓๐

(๖) รั้วหรือกำแพงที่มีความสูงเกิน ๓ เมตร และมีส่วนโปร่งน้อยกว่าร้อยละ ๓๐ และมีสีเป็นสีอื่น เว้นแต่ มีสีไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ เป็นสีน้ำตาล ครีมน้ำขาว ขาวนวล สีของวัสดุธรรมชาติ และมีค่าการสะท้อนแสงไม่เกินร้อยละ ๓๐

(๗) อาคารที่มีพื้นที่ใช้สอยชั้นต่ำสุดอยู่ต่ำกว่าระดับถนนด้านหน้าอาคารเกิน ๓ เมตร

(๘) โรงงานหรืออาคารที่ใช้เพื่อการอุตสาหกรรมทุกประเภท ที่มีพื้นที่อาคารรวมกันเกิน ๑๐๐ ตารางเมตร

(๙) สถานที่เก็บสินค้า อาคารหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของอาคาร หรืออาคารที่มีลักษณะทำนองเดียวกันที่ใช้เป็นที่สำหรับเก็บ พัก หรือขนถ่ายสินค้า หรือสิ่งของ เพื่อประโยชน์ทางการค้า แต่ไม่รวมถึงการเก็บสินค้าหรือสิ่งของเพื่อการจำหน่าย ณ สถานที่นั้นที่มีพื้นที่อาคารรวมกันไม่เกิน ๑๐๐ ตารางเมตร

(๑๐) คลังน้ำมันเชื้อเพลิงและสถานที่ที่ใช้ในการเก็บรักษาน้ำมันเชื้อเพลิง ที่ไม่ใช่ก๊าซปิโตรเลียมเหลว และก๊าซธรรมชาติ เพื่อจำหน่ายที่ต้องขออนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง

(๑๑) สถานที่บรรจุก๊าซ สถานที่เก็บก๊าซ และห้องบรรจุก๊าซ สำหรับก๊าซปิโตรเลียมเหลว ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง แต่ไม่หมายความรวมถึงร้านจำหน่ายก๊าซ สถานที่ใช้ก๊าซ และสถานที่จำหน่ายอาหารที่ใช้ก๊าซ

(๑๒) สถานที่เก็บวัตถุระเบิดตามกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน

(๑๓) ประติมากรรมที่เข้าข่ายเป็นสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ เว้นแต่ เป็นอนุสรณ์สถานของบุคคล หรือเหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับเมืองเก่าเชียงใหม่

(๑๔) สถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ

(๑๕) สถานีขนส่งตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบก

(๑๖) อาคารเลี้ยงสัตว์ทุกชนิดเพื่อการค้าที่อาจก่อเหตุรำคาญตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข

(๑๗) โรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม ซึ่งเป็นอาคารขนาดใหญ่

(๑๘) อาคารอยู่อาศัยประเภทบ้านเดี่ยว ที่มีพื้นที่อาคารรวมกันทุกชั้นในอาคารหลังเดียวกัน หรือหลายหลังรวมกันเกิน ๑,๐๐๐ ตารางเมตร

(๑๙) อาคารอยู่อาศัยหรือประกอบพาณิชย์กรรมประเภทห้องแถว ตึกแถว บ้านแถว ห้องชุด อาคารชุด หอพักหรืออาคารอยู่อาศัยรวม

(๒๐) ห้างสรรพสินค้า อาคารพาณิชย์ หรือตลาด ที่มีพื้นที่อาคารทุกชั้นของอาคารหลังเดียวกัน หรือหลายหลังรวมกันเกิน ๒,๐๐๐ ตารางเมตร

(๒๑) ศูนย์ประชุมหรืออาคารแสดงสินค้า เว้นแต่ อาคารแสดงสินค้าที่ส่งเสริมเอกลักษณ์ ศิลปวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมท้องถิ่น ที่มีพื้นที่อาคารรวมกันทุกชั้นในหลังเดียวกันหรือหลายหลังรวมกัน ไม่เกิน ๑,๐๐๐ ตารางเมตร

(๒๒) สถานพยาบาลที่มีเตียงสำหรับผู้ป่วยค้างคืนเกิน ๓๐ เตียง

(๒๓) ป้ายหรือสิ่งที่สร้างขึ้นสำหรับติดหรือตั้งป้ายทุกชนิด เว้นแต่

๑) ป้ายที่ใช้บอกชื่อของสถานที่ราชการ รัฐวิสาหกิจ สถานศึกษา ศาสนสถานและต้องมีความสูงไม่เกิน ๖ เมตร และมีพื้นที่รวมกันไม่เกิน ๕ ตารางเมตร และมีสีไม่ขัดกับบทบัญญัติในข้อ ๙ (๔) การวัดความสูงของป้ายให้วัดจากระดับถนนด้านหน้าป้ายถึงยอดสูงสุดของป้าย

๒) ป้ายร้านค้า ให้เป็นไปตามกฎกระทรวงฉบับที่ ๕๕ (พ.ศ. ๒๕๔๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒

(๒๔) อาคารทุกชนิด

๑) ในระยะ ๖ เมตร จากโบราณสถาน ซึ่งได้ประกาศขึ้นทะเบียนไว้แล้วตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

๒) ในระยะ ๖ เมตร จากรอบนอกแนวเขตที่ดินของวัด เขตที่ดินของคริสตจักร หรือเขตที่ดินของมัสยิดหรือสุเหร่า เว้นแต่ อาคารอยู่อาศัยประเภทบ้านเดี่ยว

๓) ในระยะ ๓ เมตร จากศูนย์กลางของทางสาธารณะสำหรับถนนสาธารณะที่มีความกว้างน้อยกว่า ๖ เมตร เว้นแต่ เชื้อเพลิง สะพาน อุโมงค์ ทางหรือท่อระบายน้ำ

ข้อ ๑๐ อาคารที่มีอยู่แล้วในพื้นที่ที่กำหนดตามข้อ ๖ ข้อ ๗ ข้อ ๘ และข้อ ๙ ก่อนวันที่เทศบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามเทศบัญญัตินี้ และห้ามดัดแปลงหรือเปลี่ยนแปลงการใช้อาคารดังกล่าว เว้นแต่ เป็นการดัดแปลงหรือเปลี่ยนแปลงการใช้อาคารในลักษณะที่ไม่ขัดกับอาคารตามที่กำหนดในข้อ ๖ ข้อ ๗ ข้อ ๘ และข้อ ๙

ข้อ ๑๑ อาคารที่ได้รับใบอนุญาตหรือใบรับแจ้งการก่อสร้าง ดัดแปลง หรือเปลี่ยนแปลงการใช้ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร หรือที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายเฉพาะว่าด้วยกิจการนั้นก่อนวันที่เทศบัญญัตินี้ใช้บังคับและยังก่อสร้าง ดัดแปลง หรือเปลี่ยนแปลงการใช้ไม่แล้วเสร็จ ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามเทศบัญญัตินี้ แต่จะขอเปลี่ยนแปลงการอนุญาตหรือการแจ้งให้เป็นการขัดต่อเทศบัญญัตินี้ไม่ได้

ข้อ ๑๒ ให้นายกเทศมนตรีนครเชียงใหม่ รักษาการตามเทศบัญญัตินี้

ให้ไว้ ณ วันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๗

ทศนัย บุรณุปกรณ์

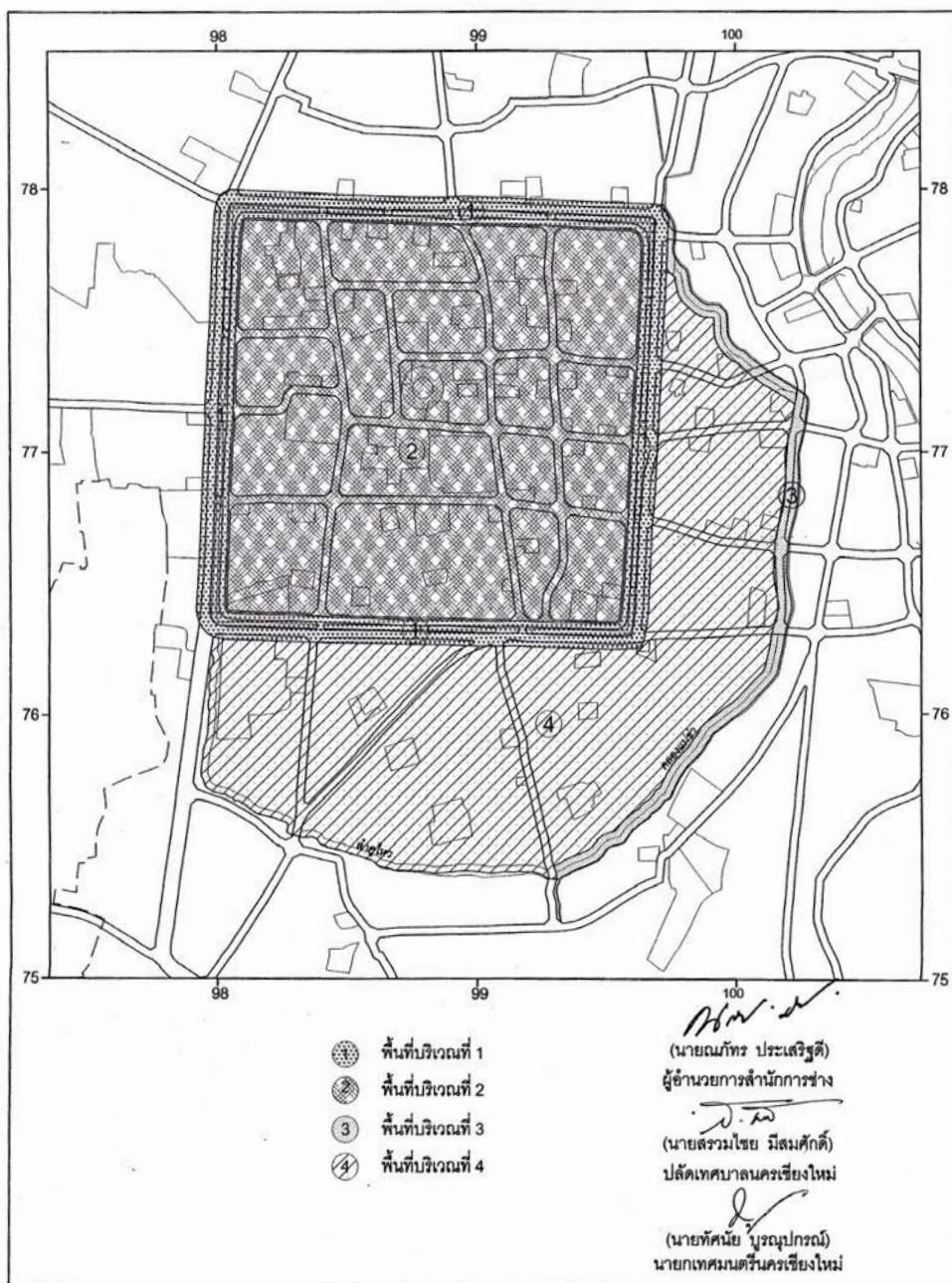
นายกเทศมนตรีนครเชียงใหม่

แผนที่ท้ายเทศบัญญัติเทศบาลนครเชียงใหม่
เรื่อง กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง หรือเปลี่ยนการใช้อาคารบางชนิดหรือบางประเภท
ในท้องที่ตำบลศรีภูมิ ตำบลสุเทพ ตำบลช้างม่อย ตำบลพระสิงห์ ตำบลช้างคลาน และตำบลหายยา
ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2557

0 มาตราส่วน 1:15,000 1 กิโลเมตร

ภาคผนวก 3

เทศบัญญัติเทศบาลนครสงขลา

เรื่อง กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง หรือ
เปลี่ยนการใช้อาคารบางชนิด หรือบางประเภท
บริเวณย่านเมืองเก่า ในท้องที่เขตเทศบาลนครสงขลา
อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา
พ.ศ. ๒๕๖๐

ดาวน์โหลด PDF

เทศบัญญัติเทศบาลนครสงขลา

เรื่อง กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง หรือเปลี่ยนการใช้อาคารบางชนิดหรือบางประเภท
บริเวณย่านเมืองเก่า ในท้องที่เขตเทศบาลนครสงขลา อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา
พ.ศ. ๒๕๖๐

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๙ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒
ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ และมาตรา ๖๐ (๒)
แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ ๕)
พ.ศ. ๒๕๑๐ เทศบาลนครสงขลา โดยความเห็นชอบของสภาเทศบาลนครสงขลาและผู้ว่าราชการ
จังหวัดสงขลา จึงตราเทศบัญญัติไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ เทศบัญญัตินี้เรียกว่า “เทศบัญญัติเทศบาลนครสงขลา เรื่อง กำหนดบริเวณห้าม
ก่อสร้าง ดัดแปลง หรือเปลี่ยนการใช้อาคารบางชนิดหรือบางประเภท บริเวณย่านเมืองเก่า ในท้องที่
เขตเทศบาลนครสงขลา อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา พ.ศ. ๒๕๖๐”

ข้อ ๒ เทศบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกเทศบัญญัติของเทศบาลเมืองสงขลา เรื่อง ควบคุมการก่อสร้างอาคาร
(ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๗

ข้อ ๔ บรรดาเทศบัญญัติ กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งอื่นใดในส่วนที่ได้ตราไว้แล้วใน
เทศบัญญัตินี้หรือซึ่งขัดแย้งกับเทศบัญญัตินี้ให้ใช้เทศบัญญัตินี้แทน

ข้อ ๕ ในเทศบัญญัตินี้

“บริเวณย่านเมืองเก่าสงขลา” หมายความว่า พื้นที่ฝั่งเมืองเก่าอย่างบริเวณพื้นที่หลัก
ตามขอบเขตพื้นที่เมืองเก่าสงขลา อันเป็นบริเวณศูนย์กลางเมืองเก่าที่มีการกระจุกตัวขององค์ประกอบ
เมืองที่สำคัญ พื้นที่ตามขอบเขต ดังนี้

- ด้านเหนือ - จุดเส้นตรงที่ลากจากเส้นขนานระยะ ๓๐ เมตร กับกึ่งกลางถนนรองเมือง
- เส้นขนานระยะ ๓๐ เมตร กับกึ่งกลางถนนรองเมือง
- ด้านตะวันออก - จุดเส้นขนานระยะ ๓๐ เมตร กับกึ่งกลางถนนวิเชียรชม
- เส้นขนานระยะ ๓๐ เมตร กับกึ่งกลางถนนสายบุรี
- เส้นขนานระยะ ๓๐ เมตร กับกึ่งกลางถนนไทรบุรี
- ด้านใต้ - จุดเส้นขนานระยะ ๓๐ เมตร กับกึ่งกลางถนนพัทลุง
- เส้นตรงที่ลากจากเส้นขนานระยะ ๓๐ เมตร กับกึ่งกลางถนนพัทลุง
จนจดแนวเขตเทศบาลนครสงขลา

ด้านตะวันตก - จดแนวเขตเทศบาลนครสงขลา

ทั้งนี้ พื้นที่บริเวณย่านเมืองเก่า ปรากฏตามแผนที่ท้ายประกาศเทศบัญญัตินี้

ข้อ ๖ ภายในบริเวณย่านเมืองเก่าสงขลา ห้ามบุคคลใดก่อสร้างหรือดัดแปลงอาคารดังต่อไปนี้

(๑) อาคารที่มีความสูงเกิน ๙.๕๐ เมตร การวัดความสูงของอาคารให้วัดจากระดับพื้นดินที่ก่อสร้างถึงพื้นดาดฟ้า สำหรับอาคารทรงจั่วหรือปั้นหยา ให้วัดจากระดับพื้นดินที่ก่อสร้างถึงยอดผนังชั้นสูงสุด และความสูงของส่วนที่สูงที่สุดให้มีความสูงไม่เกิน ๑๒ เมตร ทั้งนี้ให้รวมถึงโครงสร้างสำหรับใช้ในการส่งกระแสไฟฟ้า รับส่งสัญญาณวิทยุ สัญญาณโทรทัศน์ หรือสัญญาณสื่อสารทุกชนิด และสิ่งก่อสร้างขึ้นอย่างอื่นที่เป็นอาคารตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร

(๒) อาคารที่มีรูปทรงสามเหลี่ยม รูปทรงกลม หรือรูปทรงอิสระ

(๓) อาคารหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของอาคารที่ใช้เป็นที่สำหรับเก็บสินค้าหรืออาคารที่มีลักษณะชนิดหรือประเภทที่ใช้เป็นที่สำหรับเก็บ พัก หรือขนถ่ายสินค้าหรือสิ่งของเพื่อประโยชน์ทางการค้า แต่ไม่รวมถึงการเก็บสินค้าหรือสิ่งของเพื่อรอการจำหน่าย ณ สถานที่นั้นมีพื้นที่อาคารรวมกันเกิน ๑๐๐ ตารางเมตร

(๔) อาคารหรือสถานที่ซื้อขายหรือเก็บเศษวัสดุหรือชิ้นส่วนเครื่องจักรกลเก่า

(๕) อาคารเก็บวัตถุระเบิดตามกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน

(๖) โรงมหรสพตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร

(๗) ประติมากรรมที่เข้าข่ายเป็นอาคารตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร เว้นแต่เป็นอนุสรณ์สถานของบุคคลสำคัญ หรือเหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับเมืองเก่าสงขลา

(๘) สถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ

(๙) อาคารที่เลี้ยงสัตว์ทุกชนิดเพื่อการค้าที่อาจก่อเหตุรำคาญตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข

(๑๐) โรงแรม ตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม ที่มีพื้นที่รวมกันทุกชั้นในหลังเดียวกันหรือหลายหลังรวมกันเกิน ๒,๐๐๐ ตารางเมตร

(๑๑) หอพัก ตามกฎหมายว่าด้วยหอพัก ที่มีพื้นที่รวมกันทุกชั้นในหลังเดียวกันหรือหลายหลังรวมกันเกิน ๑,๐๐๐ ตารางเมตร

(๑๒) อาคารชุด ตามกฎหมายว่าด้วยอาคารชุด

(๑๓) อาคารอยู่อาศัย ห้องแถว ตึกแถว บ้านแถว บ้านแฝด และอาคารพาณิชย์ เจ้าของเดียวกันที่มีพื้นที่ในหลังเดียวหรือหลายหลังรวมกันเกิน ๑,๐๐๐ ตารางเมตร

(๑๔) ห้างสรรพสินค้า หรือตลาดที่มีพื้นที่อาคารทุกชั้นของอาคารหลังเดียวหรือหลายหลังรวมกันเกิน ๑,๐๐๐ ตารางเมตร

(๑๕) อาคารขนาดใหญ่

(๑๖) ศูนย์ประชุมหรืออาคารแสดงสินค้า เว้นแต่อาคารแสดงสินค้าที่ส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมท้องถิ่นที่มีพื้นที่อาคารรวมกันทุกชั้นในหลังเดียวกันหรือหลายหลังรวมกันไม่เกิน ๑,๐๐๐ ตารางเมตร

(๑๗) โรงซ่อมหรือโรงพ่นสียานพาหนะที่ขับเคลื่อนด้วยเครื่องยนต์ทุกชนิดทุกขนาด

(๑๘) สถานพยาบาลที่มีเตียงสำหรับผู้ป่วยค้างคืนเกิน ๑๐ เตียง

(๑๙) เฝิงหรือแผงลอย

(๒๐) สถานที่ทำการประเภทร้านซ่อมหรือกลึงเหล็ก ร้านซ่อมรถจักรยานยนต์ อยู่ซ่อมรถยนต์ และกิจการอื่นที่อาจก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญ

(๒๑) ป้ายหรือสิ่งก่อสร้างขึ้นสำหรับติดหรือตั้งป้ายทุกชนิด และป้ายประชาสัมพันธ์สินค้าที่มีลักษณะเป็นวัสดุชั่วคราวประเภทพลาสติกหรือไวนิล สติกเกอร์ ใบปลิว บริเวณเสาไฟฟ้าหรือพื้นที่สาธารณะเว้นแต่

(๑) ป้ายที่ใช้บอกชื่อของสถานที่ราชการ รัฐวิสาหกิจ สถานศึกษา ศาสนสถานและต้องมีความสูงไม่เกิน ๖ เมตร และมีพื้นที่รวมกันไม่เกิน ๕ ตารางเมตร การวัดความสูงของป้ายให้วัดจากระดับพื้นดินถึงยอดสูงสุดของป้าย

(๒) ป้ายร้านค้าหรือป้ายประชาสัมพันธ์ชั่วคราวที่ติดตั้งได้กั้นสาดบริเวณหน้าอาคารให้ติดตั้งขนานกับผนังอาคาร โดยให้มีส่วนยื่นล้ำจากผนังอาคารได้ไม่เกิน ๕๐ เซนติเมตร และมีความสูงจากพื้นหน้าอาคารนั้น ไม่น้อยกว่า ๒.๕๐ เมตร

(๓) ป้ายชื่อร้านค้าที่ติดตั้งแนบผนังของอาคารและมีขนาดไม่เกิน ๒ ตารางเมตร

(๒๒) โป๊ะจอดเรือชั่วคราว รวมถึงสิ่งก่อสร้างที่สร้างขึ้นเพื่อใช้สำหรับการทำประมงพื้นบ้าน

(๒๓) โรงงานทุกประเภทตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน และโรงงานบำบัดน้ำเสียชุมชน โดยให้ใช้พื้นที่ได้ไม่เกินร้อยละ ๑๐ ของที่ดิน

(๒๔) คลังน้ำมันเชื้อเพลิง สถานที่เก็บรักษาน้ำมันลักษณะที่สาม สถานีบริการน้ำมัน ประเภท ก สถานีบริการน้ำมันประเภท ข สถานีบริการน้ำมันประเภท ค ลักษณะที่สอง สถานีบริการน้ำมันประเภท จ ลักษณะที่สอง และสถานีบริการน้ำมันประเภท ฉ ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิงเพื่อการจำหน่าย

(๒๕) คลังก๊าซปิโตรเลียมเหลว สถานีบรรจุก๊าซปิโตรเลียมเหลวประเภทโรงบรรจุ สถานีบรรจุก๊าซปิโตรเลียมเหลวประเภทห้องบรรจุ และสถานที่เก็บรักษาก๊าซปิโตรเลียมเหลวประเภทโรงเก็บ และสถานีบริการก๊าซปิโตรเลียมเหลว ตามกฎหมายควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง

(๒๖) สวนสนุกหรือสวนสัตว์

(๒๗) สถานีขนส่งตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบก

(๒๘) สุสานและฌาปนสถานตามกฎหมายว่าด้วยสุสานและฌาปนสถาน

(๒๙) จัดสรรที่ดินเพื่อประกอบอุตสาหกรรม

(๓๐) จัดสรรที่ดินเพื่อประกอบพาณิชย์กรรม

(๓๑) จัดสรรที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรม

(๓๒) จัดสรรที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย

ข้อ ๗ อาคารหรือสิ่งก่อสร้างอื่นที่ไม่ได้บัญญัติไว้ในเทศบัญญัตินี้ ให้เป็นอำนาจของเจ้าพนักงานท้องถิ่นในการพิจารณาเพื่อออกใบอนุญาต

ข้อ ๘ ภายในบริเวณพื้นที่ย่านเมืองเก่าสงขลา ที่กำหนดตามข้อ ๕ ก่อนวันที่เทศบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามเทศบัญญัตินี้และห้ามก่อสร้างดัดแปลงหรือเปลี่ยนการใช้อาคารดังกล่าว

ข้อ ๙ อาคารที่ได้รับใบอนุญาตหรือใบแจ้งการก่อสร้าง ดัดแปลงหรือเปลี่ยนการใช้ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร หรือที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายเฉพาะว่าด้วยกิจการนั้นก่อนวันที่ข้อบัญญัตินี้ใช้บังคับและยังก่อสร้าง ดัดแปลง หรือเปลี่ยนการใช้ไม่แล้วเสร็จ ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามเทศบัญญัตินี้ แต่จะขอเปลี่ยนแปลงการอนุญาตหรือการแจ้งให้เป็นการขัดต่อเทศบัญญัตินี้ไม่ได้

ข้อ ๑๐ ให้นายกเทศมนตรีนครสงขลา รักษาการตามเทศบัญญัตินี้

ประกาศ ณ วันที่ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๐

สมศักดิ์ ดันติเศรณี

นายกเทศมนตรีนครสงขลา

W.F. Indico

ภาคผนวก 4

ประกาศคณะอนุกรรมการอนุรักษ์และพัฒนา เมืองเก่ากำแพงเพชร

เรื่อง แนวทางปฏิบัติว่าด้วยการควบคุมการก่อสร้างอาคารภายใน
บริเวณขอบเขตเมืองเก่ากำแพงเพชรของภาครัฐบาล รัฐวิสาหกิจ
หน่วยงานของรัฐอย่างอื่น ภาคเอกชน และประชาชน ที่อาจพึงมีใน
บริเวณเมืองเก่ากำแพงเพชร
พ.ศ. ๒๕๖๑

ดาวน์โหลด PDF

ประกาศคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่ากำแพงเพชร
เรื่อง แนวทางปฏิบัติว่าด้วยการควบคุมการก่อสร้างอาคารภายในบริเวณขอบเขตเมืองเก่ากำแพงเพชร
ของภาครัฐบาล รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานของรัฐอย่างอื่น ภาคเอกชน และประชาชน
ที่อาจพืงมีในบริเวณเมืองเก่ากำแพงเพชร พ.ศ.๒๕๖๑

ตามที่ได้มีประกาศคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่ากำแพงเพชร ลงวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๕๘ เรื่อง แก้ไขเพิ่มเติมแนวทางปฏิบัติว่าด้วยการควบคุมอาคารภายในบริเวณขอบเขตเมืองเก่ากำแพงเพชร ของภาครัฐบาล รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานของรัฐอย่างอื่น ภาคเอกชน และประชาชน ที่อาจพืงมีในบริเวณเมืองเก่ากำแพงเพชร พ.ศ.๒๕๕๘ แจ้งให้หน่วยงานราชการและประชาชนได้รับทราบ เป็นแนวทางปฏิบัติทั่วกัน แล้วนั้น

เพื่อให้การพิจารณาดำเนินการควบคุมการก่อสร้างอาคารภายในบริเวณขอบเขตเมืองเก่ากำแพงเพชร เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และสอดคล้องกับการปรับปรุงแก้ไขคำสั่งในปัจจุบัน คณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่ากำแพงเพชร จึงมีมติในการประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๖๑ เห็นชอบให้ยกเลิกประกาศคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่ากำแพงเพชร เรื่อง แก้ไขเพิ่มเติมแนวทางปฏิบัติว่าด้วยการควบคุมอาคารภายในบริเวณขอบเขตเมืองเก่ากำแพงเพชร ของภาครัฐบาล รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานของรัฐอย่างอื่น ภาคเอกชน และประชาชน ที่อาจพืงมีในบริเวณเมืองเก่ากำแพงเพชร พ.ศ.๒๕๕๘ ฉบับลงวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๕๘ และให้ใช้ประกาศฉบับนี้แทน ดังนี้

เพื่อให้เมืองเก่ากำแพงเพชร ได้รับการคุ้มครอง พื้นฟู และดูแลให้คงความเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่รักษาเอกลักษณ์เมืองเก่ากำแพงเพชรไว้ได้ และเพื่อให้การดำเนินงานอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่ากำแพงเพชรเป็นไปด้วยความเรียบร้อย คณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่ากำแพงเพชร จึงวางแนวทางปฏิบัติว่าด้วยการควบคุมการก่อสร้างอาคารภายในบริเวณขอบเขตเมืองเก่ากำแพงเพชร เพื่อควบคุมการก่อสร้างอาคารของภาครัฐบาล รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานของรัฐอย่างอื่น ภาคเอกชน และประชาชนที่อาจพืงมีในบริเวณขอบเขตเมืองเก่ากำแพงเพชร ไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ แนวทางปฏิบัตินี้เรียกว่า “แนวทางปฏิบัติว่าด้วยการควบคุมการก่อสร้างอาคารภายในบริเวณขอบเขตเมืองเก่ากำแพงเพชร เพื่อควบคุมการก่อสร้างอาคารของภาครัฐบาล รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานของรัฐอย่างอื่น ภาคเอกชน และประชาชน ที่อาจพืงมีในบริเวณขอบเขตเมืองเก่ากำแพงเพชร พ.ศ.๒๕๖๑”

ข้อ ๒ แนวทางปฏิบัตินี้ให้ใช้ถัดจากวันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ ๓ คำนิยาม

“คณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่ากำแพงเพชร” หมายความว่า คณะกรรมการฯ ตามคำสั่งคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า ที่ ๑๖/๒๕๕๘ ลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๘

“องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีพื้นที่รับผิดชอบดูแลอยู่ในบริเวณขอบเขตเมืองเก่ากำแพงเพชร ตามแนวเขตแผนที่ท้ายประกาศคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า เรื่อง ประกาศเขตพื้นที่เมืองเก่ากำแพงเพชร อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร พ.ศ.๒๕๕๓

“อาคาร” หมายความว่า อาคาร ตามความหมายตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.๒๕๒๒ และแก้ไขเพิ่มเติมตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร ฉบับที่ ๒ (พ.ศ.๒๕๓๕) ฉบับที่ ๓ (พ.ศ.๒๕๔๒) และฉบับที่ ๔ (พ.ศ.๒๕๕๐)

“สิทธิครอบครอง” หมายความว่า สิทธิครอบครองในการถือครองอสังหาริมทรัพย์

หมวดที่ ๑ การยื่นขออนุญาตปลูกสร้างอาคาร

ข้อ ๔ บุคคลใดประสงค์จะปลูกสร้างอาคารในเขตพื้นที่เมืองเก่ากำแพงเพชร ให้ยื่นคำขอตามแบบแนบท้ายประกาศนี้ พร้อมกับการยื่นคำขออนุญาตก่อสร้างอาคารฯ ต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น ก่อนเริ่มปลูกสร้างอาคาร พร้อมแนบเอกสารหลักฐานดังต่อไปนี้

- (๑) สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน
- (๒) สำเนาทะเบียนบ้าน
- (๓) สำเนาหนังสือแสดงกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในที่ดินบริเวณที่จะขออนุญาตปลูกสร้างอาคารหรือดำเนินการใดๆ

(๔) แผนผังบริเวณพื้นที่ที่จะขออนุญาต

(๕) รูปแบบรายการ และรายละเอียดประกอบแบบอาคารที่จะปลูกสร้าง

ข้อ ๕ การยื่นคำขออนุญาตตามข้อ ๔ ให้ยื่นต่อบุคคลและสถานที่ ดังต่อไปนี้ ในวันและเวลาราชการ

(๑) กรณีขอปลูกสร้างอาคารในเขตพื้นที่เมืองเก่ากำแพงเพชร ซึ่งอยู่ในท้องที่การปกครองของเทศบาลเมืองกำแพงเพชร ให้ยื่นต่อนายกเทศมนตรีเมืองกำแพงเพชร ณ สำนักงานเทศบาลเมืองกำแพงเพชร

(๒) กรณีขอปลูกสร้างอาคารในเขตพื้นที่เมืองเก่ากำแพงเพชร ซึ่งอยู่ในท้องที่การปกครองของเทศบาลเมืองหนองปลิง ให้ยื่นต่อนายกเทศมนตรีเมืองหนองปลิง ณ สำนักงานเทศบาลเมืองหนองปลิง

(๓) กรณีขอปลูกสร้างอาคารในเขตพื้นที่เมืองเก่ากำแพงเพชร ซึ่งอยู่ในท้องที่การปกครองของเทศบาลตำบลนครชุม ให้ยื่นต่อนายกเทศมนตรีตำบลนครชุม ณ สำนักงานเทศบาลตำบลนครชุม

(๔) กรณีขอปลูกสร้างอาคารในเขตพื้นที่เมืองเก่ากำแพงเพชร ซึ่งอยู่ในท้องที่การปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลนครชุม ให้ยื่นต่อนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนครชุม ณ สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลนครชุม

(๕) กรณีขอปลูกสร้างอาคารในเขตพื้นที่เมืองเก่ากำแพงเพชร ซึ่งอยู่ในท้องที่การปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้ว ให้ยื่นต่อนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้ว ณ สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้ว

หมวดที่ ๒ การตรวจสอบพื้นที่ขออนุญาตปลูกสร้างอาคาร และเงื่อนไขการอนุญาต

ข้อ ๖ เมื่อมีการยื่นคำขออนุญาตปลูกสร้างอาคารในเขตพื้นที่เมืองเก่ากำแพงเพชร ตามข้อ ๕ แล้ว ให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับคำขออนุญาต ทำการตรวจสอบพื้นที่ ตำแหน่งของอาคาร รูปแบบของอาคารที่จะขออนุญาตปลูกสร้าง ดังนี้

(๑) พื้นที่ขออนุญาตปลูกสร้างอาคารจะต้องไม่อยู่บนโบราณสถานหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของโบราณสถาน รวมทั้งจะต้องไม่ปรากฏร่องรอยของส่วนหนึ่งส่วนใดของโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ตลอดจนจะต้องไม่มีหลักฐานทางด้านศิลปะหรือประวัติศาสตร์หรือโบราณคดีว่าเป็นโบราณสถาน ตามความหมายของคำว่าโบราณสถาน ในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

(๒) ตำแหน่งของอาคารที่จะขออนุญาตปลูกสร้างภายในระยะ ๕๐ เมตรจากขอบเขตที่ดินโบราณสถาน ให้มีความสูงของอาคารไม่เกิน ๖ เมตร และระยะที่เกินกว่า ๕๐ เมตร จนถึง ๑๐๐ เมตร ให้มีความสูงของอาคารไม่เกิน ๙ เมตร โดยให้วัดความสูงจากระดับพื้นดินที่ก่อสร้างถึงพื้นลาดฟ้า สำหรับอาคารทรงจั่วหรือปั้นหยาให้วัดจากระดับถนนที่ก่อสร้างถึงยอดคานของชั้นสูงสุด

ทั้งนี้ หากเป็นโบราณสถานที่ยังไม่ขึ้นทะเบียน และ/หรือ กำหนดขอบเขตที่ดินโบราณสถาน ให้กรมศิลปากรเป็นผู้กำหนดขอบเขตของโบราณสถานก่อนแล้วจึงให้คณะกรรมการฯ พิจารณา

(๓) รูปแบบของอาคารที่จะขออนุญาตปลูกสร้างควรเป็นอาคารที่กลมกลืนกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นหรืออาคารไทยทรงประยุกต์ หรือทรงไทยเดิม โดยหลังคาเป็นทรงจั่ว หรือทรงปั้นหยา ถ้าหลังคามีสลักเป็นเพิงหมาแหงนต้องมีหน้าจั่วปิด เพื่อคงรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยไว้ ส่วนสีของหลังคาเป็นโทนสีน้ำตาลเข้มหรือสีของวัสดุธรรมชาติที่นำมาใช้ในการก่อสร้าง และรายละเอียดของผนังภายนอกและรั้วของอาคารที่ปลูกสร้างเป็นโทนสีน้ำตาล

ข้อ ๗ ในกรณีพื้นที่ขออนุญาตปลูกสร้างอาคารอยู่ในขอบเขตพื้นที่เมืองเก่ากำแพงเพชร ในพื้นที่ประกาศขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานของชาติตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างดังกล่าวให้ใช้ประโยชน์เพื่อการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณคดี ประวัติศาสตร์ หรือสาธารณประโยชน์เท่านั้น และถือปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

ข้อ ๘ ในกรณีพื้นที่ขออนุญาตอยู่นอกเขตในข้อ ๗ แต่อยู่ในขอบเขตพื้นที่เมืองเก่ากำแพงเพชร ห้ามมิให้ทำการก่อสร้าง ดัดแปลง หรือเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ของอาคารเพื่อกิจการตามที่กำหนด ดังต่อไปนี้

(๑) โรงงานทุกจำพวกตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน

(๒) สถานที่บรรจุก๊าซ สถานที่เก็บก๊าซ และห้องบรรจุก๊าซ ตามกฎหมายว่าด้วยการบรรจุก๊าซปิโตรเลียมเหลว แต่ไม่หมายความรวมถึงสถานีบริการ ร้านจำหน่ายก๊าซ สถานที่ใช้ก๊าซ และสถานที่จำหน่ายอาหารที่ใช้ก๊าซ

(๓) สถานที่ที่ใช้ในการเก็บน้ำมันเชื้อเพลิง เพื่อจำหน่ายที่ต้องขออนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง เว้นแต่เป็นสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง

(๔) สถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ โรงแรมสรรพ ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร

(๕) สถานที่เลี้ยงโค กระบือ สุกร แพะ แกะ ห่าน เป็ด ไก่ ภู จระเข้ หรือสัตว์ป่าตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า เพื่อการค้า

(๖) สุสานและฌาปนสถาน ตามกฎหมายว่าด้วยสุสานและฌาปนสถาน

(๗) การอยู่อาศัย ประเภทอาคารสูง หรือประกอบพาณิชย์กรรม ประเภทอาคารขนาดใหญ่

(๘) สถานีขนส่งสินค้าหรือขนถ่ายสินค้า

(๙) ไซโลเก็บผลิตผลการเกษตร

(๑๐) สถานที่กำจัดขยะมูลฝอย

(๑๑) สถานที่ซื้อขายหรือเก็บเศษวัสดุ

(๑๒) คลังสินค้าที่มีพื้นที่เกินกว่า ๒๐๐ ตารางเมตร

หมวดที่ ๓ ขั้นตอนการพิจารณาเห็นชอบ

ข้อ ๙ เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ทำการตรวจสอบพื้นที่ขออนุญาตตามข้อ ๖ แล้ว เห็นว่าไม่ขัดกับหลักเกณฑ์ที่กำหนดในหมวดที่ ๒ ของประกาศฉบับนี้ ให้นำเสนอเรื่องต่อ คณะทำงานกลั่นกรองและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการก่อสร้างอาคารภายในบริเวณขอบเขตเมืองเก่ากำแพงเพชร ซึ่งได้รับการแต่งตั้งตามคำสั่งคณะอนุกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่ากำแพงเพชร ที่ ๒๕๒๒/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๖๐ ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับคำขออนุญาต เพื่อรวบรวม ตรวจสอบ และกลั่นกรองรายละเอียด ก่อนนำเสนอคณะอนุกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่ากำแพงเพชร ให้ความเห็นชอบต่อไป

ข้อ ๑๐ เมื่อคณะอนุกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่ากำแพงเพชร พิจารณาแล้วมีมติเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบ ให้เลขานุการคณะอนุกรรมการฯ มีหนังสือแจ้งผลการพิจารณาให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทราบ เพื่อประกอบการพิจารณาอนุญาตหรือไม่อนุญาตต่อไป

ข้อ ๑๑ กรณีที่คณะอนุกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่ากำแพงเพชร ไม่เห็นชอบ และ/หรือ ไม่อนุญาต ในหนังสือแจ้งการไม่เห็นชอบ และ/หรือ การไม่อนุญาต ดังกล่าว ให้เลขานุการคณะอนุกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่ากำแพงเพชร แจ้งเหตุผลแห่งการไม่อนุญาต และเงื่อนไขการอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวให้ผู้ขออนุญาตเพื่อทราบด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามความในมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙

ข้อ ๑๒ การก่อสร้างอาคารภายในบริเวณขอบเขตเมืองเก่ากำแพงเพชร ซึ่งได้ดำเนินการก่อนที่ประกาศฉบับนี้จะจะมีผลใช้บังคับ ก็ให้ถือปฏิบัติตามประกาศคณะอนุกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่ากำแพงเพชร เรื่องแก้ไขเพิ่มเติมแนวทางปฏิบัติว่าด้วยการควบคุมอาคารภายในบริเวณขอบเขตเมืองเก่ากำแพงเพชร ของภาครัฐบาลรัฐวิสาหกิจ หน่วยงานของรัฐอย่างอื่น ภาคเอกชน และประชาชน ที่อาจพืงมีในบริเวณเมืองเก่ากำแพงเพชร พ.ศ. ๒๕๕๘ และดำเนินการต่อไปได้จนกว่าจะเสร็จเรียบร้อย โดยไม่ถือว่าเป็นการกระทำที่ขัดหรือแย้งกับประกาศฉบับนี้แต่อย่างใด

ทั้งนี้ ให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานของรัฐอย่างอื่น และภาคเอกชน ประชาชน ถือปฏิบัติตามประกาศคณะอนุกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่ากำแพงเพชรนี้อย่างเคร่งครัด

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๕ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๑

(นายรัชชัย สีสวรรณ)

ผู้ว่าราชการจังหวัดกำแพงเพชร

ประธานคณะอนุกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่ากำแพงเพชร

สำนักงานนโยบายและแผน
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร

